RENE MASSON

MATA-HARİ

Çeviren:

BETUL ÖZTOPRAK

Nuruosmaniye Cad. No. 38 Kat. 2
Tel: 27 69 97 İSTANBUL - 1965

Dünya
Romanları
Dizisinden
En güzellerini
Nil yayınevi
Sunar.

Bugün bile onun suçsuzluğuna inananlar ve onu bir masum olarak gösterenler vardır.

MATA-HARİ

DÜNYA ROMANLARI DİZİSİ: 11

Kitabı hazırlayan	:	Adnan Şakrak
Dilimize çeviren	:	**Betül Öztoprak**
Kapak resmi	:	Cemal Dündar
Kapak baskısı	:	Duran Ofset
Kapak filmi	:	Tarık Uzmen
Dizgi	:	Gül Matbaası
İç baskı	:	Yeni Matbaa
Cilt	:	Kardeş Yayın ve Cilt evi

RENE MASSON

MATA-HARİ

Çeviren:

BETUL ÖZTOPRAK

Nuruosmaniye Cad. No. 38 Kat. 2
Tel: 27 69 97 İSTANBUL - 1965

MATA-HARİ

15 ekim 1917. Gün ağarırken Vincennes meydanında bir kadın kurşuna dizildi. O kadının ölümüyle bir efsane doğacaktı. Öldürülen bu tehlikeli kadın Mata-Hari'ydi. Mata-Hari üstündeki tülleri ağır ağır attıktan sonra çıplak dansederdi. Hollandalıydı. Fakat yabancı ülkelerin esrarlı güzelliğine sahipti. Babasının Brehmen, annesinin de bir bayader olduğunu iddia eden bu kadın, Avrupayı fethetmeye çalışan 11 inci Guillaume zamanında Strip-tease'i icat etmişti. Ateş ve kan kusan bir dünyada, aşk hastalığını değerlendirerek eski çağların kibar fahişelerini canlandırıyordu.

Mata-Hari tehlikeli bir kadın mıydı? Halk arasında Veliahtın metresi olduğu ve ona bütün bir birliğin askerlerini öldürttüğü söylenmişti. Bugün ise onun suçsuzluğuna inananlar ve onu bir masum olarak göstermeğe çalışanlar pek çoktur. Böylece o günden bu yana, esrarlı, gürültülü ve şatafatlı yaşayışı ile iki yüzlü casusların en ilgi çekeni olarak kalmıştır.

Şimdiye kadar ortaya çıkmayan gizli evraklar ve modern pisikanaliz sayesinde Mata-Hari'yi bütün gerçekliği ile bu kitapta görüyoruz. Berlin casus teşkilâtı şefine dayanışından, Paris'te İkinci Bürodan yüzbaşı Ladoux ile çatışması, Falmouth'ta İntelligence Service ile çekişmesi, Madrid'de Alman ateşesi Von Kelle ile temasları palaslardan palaslara, yataklı vagonlardan, lüks kamaralara, şehvet peşinde koşarken yakışıklı Rus teğmeni Vadim de Maslov'a duyduğu içli aşka kadar onu izliyeceğiz. Böylece esrarlı hayatının anlaşılmıyan yönü ortadan kalkmış olacaktır.

Soruşturmaları sırasında yüzbaşı Bouchardon'a karşı giriştiği düelloyu sabırlı karşılamasına tanıklık edeceğiz. Başkentlerde kalburüstü kişilerin arasında dolaştıktan sonra rahibelerin nezaretinde Saint-Lazare hapishanesinin kapanık hayatına dalacağız. Harp divanının gizli oturumuna girerek, eski âşıklarından avukat Clunet'nin onu savunuşunu dinleyip, yaşlı avukatın Mata-Hari'ye son dakikaya kadar sadık kaldığını öğreneceğiz.

Böylece ortada ne macera düşkünü bir kadın, ne bir casus, ne de esrarengiz bir insan kalmıştır. Birinci büyük savaşın kızıl perdesinde danslariyle şehvet uyandıran, gönlü kırık bir kadın vardır sadece.

BİRİNCİ BÖLÜM

4 AĞUSTOS

I

— GARSON, BİR DAKİKA BAKAR mısınız!

— Buyurun, efendim?

Parmağını şaklatmak kibar bir davranış değildi. Normal şartlar altında bunu yapmazdı elbette. Fakat bugün bunun ne önemi vardı? İnsan rüyada da en olmıyacak en küstah hareketleri yapmakta serbestti.

Şu aynalar da ne kadar gülünçtü. Avizelerden dökülen ışıkların altında yüzlerce binlerce kolunuz vardı sanki. O kollara takılı yılan biçimi binlerce bilezik de Linden lokantasının aynalarında çakıp duruyordu.

— Şu sigaramı yakar mısınız lûtfen?

Koskoca lokantada tek başına oturmak garip bir his veriyordu insana. Masaların hepsi boştu. Çigan orkestrası her zamanki yerini almamıştı. Modern tarzda boyanmış duvar fresklerinin önünde gözler, her zamanki müşterileri arıyordu. Rhin kıyılarının fabrikatörleri, sosyete yosmaları sivil giyinmiş subaylar doldururdu buraları. Genç kadın o subayları açık başlarındaki kepin izlerinden hemen tanırdı.

— Saat kaç?

— Bire çeyrek var, efendim...

Çakmağın alevi de adamın eli gibi titriyordu. Garsonun yüzü korkudan yeşilimsi olmuştu.

— Teğmen kont von Leutenberg bugüne kadar hiç geç kalmazdı.

Dışarda halk bağırıyordu. Bu bağırış çağırışlarda aynaların çoğalttığı pandomimaya eşlik eden bir hal vardı. Lokanta bir gemiydi sanki ve onlar hücum eden dalgalardı.

Kadın:

— Ne budala şeyler, dedi. Haklı değil miyim?

— Evet, efendim.

— İyi ama ne istiyorlar? Kime kızıyorlar?

Adam çakmağını cebine koyarken:

— Tabelâyı tutturmuşlar, diye mırıldandı. «Paris Lokantası» onları çok heyecanlandırıyor. İşçiler dün gelip değiştireceklerdi ama bizi atlattılar.

Kadın garsonu inceliyordu. Kendi de korkmuyor muydu aslında? Çok hoş bir histi bu.

— Otto, lokantasına hangi adı takacak? Hiç düşündü mü?

— Tokyo Lokantası, efendim. Japonya Rusya'ya savaş açtı.

— Amma da saçma! Değnekle mi yemek yiyeceğim bundan sonra?

— Müesseselerin hemen hepsi gerekeni yaptı bile... Piccadilly'yi gördünüz mü? Onu da 'Café Vaterland' olarak değiştirdiler.

— İyi ama Piccadilly Fransa'da değil İngilteredeedir.

— Evet öyle, ama şimdilik İngiliz'lerin...

O sırada bağırışmalar çoğalmış ve seslerdeki kin büsbütün artmıştı. Uzaklaşmakta olan garson bu çığlığın etkisiyle sendeledi. Yoluna bir ip germişlerdi de ona takılmıştı sanki. Geri döndü ve:

— Öfke içindeler..., diye mırıldandı. Evvelsi gün Rus elçisi burada yemek yiyordu ya, işte o sebepten... Birleşik Devletler onu aldırmak için araba yollamışlardı. Halk polise rağmen arabayı devirmeğe çalışmış. Birisi de basamağa çıkıp elçinin yanındaki bayanın başına bastonla vurmuş... Kadının deli olduğu anlaşılmış sonradan. Paniğe kapılmış gibi yalpalıyarak yürüyordu. Dalgalar hâlâ gemiye saldırıyordu. Kadın; yağmurun altında toplanan kalabalığı düşündü... Dışarda öyle yağmur yağıyordu ki. O sabah Leipzigestrasse'de giderken kendi de yağmura tutulmuştu. Süvari alayı da caddede gösteri yapıyordu o sırada.

Yağmura karşı yazlık ince şemsiyesini açmak zorunda kalmıştı. Bir tek araba bulmağa imkân yoktu. Taksiler garlara gitmiş olmalıydılar. Otobüsler de subay taşıyorlardı Bir alay insan dükkân ten-

telerinin altında siper alarak Deutsche Tageszeitung okuyordu. Gazetenin baş sahifesinde büyük puntolarla İtalya'nın bağımsızlığı bildiriliyordu. Kadın da bir gazete almak için yirmi mark uzatmıştı. Ama gazeteci:

— Ufak paranız yok mu? diye parayı geri vermişti. Berlin'de bozuk para bulmak çok zor. Bakkalda bile yok.

Evet her şey değişikti o sıralarda. İnsan sanki rüyada yaşıyordu. Herkes her şey panayırdaki aynalarda olduğu gibi şekilsizleşivermişti. Ana yollarda koskoca adamlar ya ağlıyor, ya da askerî haritaları açıp inceliyordu. Sabahın ikisinde bir restorandan çıkarken fesli bir Türk görmüştü. Adam korkunç bir şekilde sarhoştu ve meydanda elini kolunu sallıyarak:

— Türkiye sizinle beraberdir! diye nutuk çekiyordu. Türkiye Guillaume'u izliyor!

Biriken kalabalık da onu delicesine alkışlıyor ve:

— Ich hatt' einen Kameraden (*) diye bir ağızdan şarkı söylüyordu. Evet bu bir rüya idi. Karşıt renklerle dolu ışıkları, keyfince yansılanışı, ses ve müzik hayhuylariyle nasıl gerçek olabilirdi?

Ne yazık ki günün birinde bu rüyanın gerçekleşeceğini ve bunu bin bir işkenceden sonra öğrenebileceğini daha bilmiyordu. Polisler ona:

— 4 Ağustos günü teğmen kont von Leutenberg sizi yemeğe davet etmişti, diyeceklerdi. O subayın Alman deniz ataşesi olduğunu biliyordunuz her halde!

— Evet yüzbaşım.

— Aynı zamanda 2 ağustos tarihinde savaşın ilân edildiği gün polis müdürü Herr Gribal ile yemekteydiniz.

— Evet.

— Alâ! ükemmel ahbaplarınız varmış doğrusu.

— İştiham da mükemmeldir yüzbaşım. Bir kadının yemek yemeğe hakkı yok mudur? Uzaklarda askerler dövüşüyor diye pehriz mi etmek gerekiyor?

Fakat kadın lokantada otururken bütün bunları düşünemezdi tabii. Günün birinde geçmişin her dakikasını öğrenmek istiyeceklerini, şeref veya hırs kırıntılarını bir araya getirerek şimdiki zamanın kasvetli puzzl'una (*) ekliyeceklerini nereden bilebilirdi?

— Bu iki adamla ilişiğinizi kesmediniz değil mi Mata-Hari?

— Berlin'den ayrıldıktan sonra ne onu ne ötekini gördüm.

— Onlarla nasıl tanışmıştınız?

(*) Bir arkadaşım vardı.

(*) Bir nevi bulmaca.

— Teğmen Eeutenberg'i bana hayranlarımdan binbaşı Goener tanıştırmıştı. Polis müdürüne gelince o da çok basit bir şekilde olmuştu. Daıısettiğim music-hall'de tanışmıştık. Almanya'da polis, artistlerin giyimini sansür eder. Gazeteler de benim sahneye çırılçıplak çıktığımı yazdığı için Herr Gribal kıyafetimi kontrol etmeğe gelmişti.

Paris Lokantasının —pardon, Tokyo Lokantası...— personeli dışarda homurdanan halkı dinlemek için antredeki perdelerin arkasında duruyorlardı. Tavandan dökülen çiğ aydınlığın altında durmuş kapıcı Schutz'un demir kapıyı kapamasını seyrediyorlar, bir yandan da tek başına masada oturan ve küstahça kafa tutan kadına bakıyorlardı... Tavırlarından ne söylemek istedikleri belli oluyordu:

— Daha gitmiyecek mi?

— Âşığını bekliyor...

Vestiyerdeki tombul kadının:

— Şimdi bir sinir krizi geçireceğim!..., der gibi bir hali vardı.

Acaba biri camı kırmağa cesaret eder miydi? Yok canım, çok disiplinli bir kalabalıktı bu. Kadın o kadar çok memleket gezmişti ki, bunların emirlere, yasalara ve üniformaya karşı gelmiyeceğini biliyordu. Oysa iki günden beri...

Bourchardon, Fransa adına ona soru sorarken:

— Demek ora halkından hoşlanmıyordunuz öyle mi? diyecekti.

— Yüzbaşım, şunu bilmenizi isterim ki ben bir artistim ve bir artist için Sanatın yurdu yoktur. Mısır'da da temsiller verdim ama onlardan hoşlandığımı söyliyemem. İspanya'ya gittiğim zaman ille Madritli mi oldum?

— Savaş sıralarıydı ve o zamanki dostlarınız da Alman'dı.

— Almanya'da kalmak niyetinde değildim ki!

— Öyle mi? Ya nereye gitmek niyetindeydiniz?

— Eh... Her halde Bern'e giderdim. Oradaki lokallerden biriyle anlaşmam vardı...

Sonra da yüzbaşıyı çileden çıkaran ilgisiz bir tavır takınacak, yalan söylemekten kaçınacaktı böylece:

— Evet Bern'e gidecektim gerçekten de... Kendimi tramvaya binerken ve Willading yolunda yürürken görür gibiyim...

Yalan mı söyliyecekti gerçek anlamı ile? Bunu ciddî olarak düşünmemiş miydi? Fakat hayalle gerçeği karıştıracak kadar düşüncelerinde kararsızdı.

— Kısaca, arkadaşınız von Leutenberg geldi...

Evet ama geç kalmıştı. Beklerken ilk şampanya kadehini bitirmiş miydi? Şapkasının tülünü burada bulacağını ummuyordum, Gretha!

Âşıklarının kimi onu Gretha, kimi Marina diye çağırır, bazıları da Marguerite veya Gertrude derdi... Aslında her şeyi karmaşıktı. Polis merkezindeki kayıtları bile birbirine uymazdı. Doğum yeri Leeuwarden olacağı yerde Berlin'de, La Haye gibi gösterilmişti. Paris Emniyet müdürlüğünde ise altı yaş daha küçük kaydedilmişti.

Evet evet, şampanyayı bitirmişti. Bardakta dudak boyası görünüyordu...

Teğmen von Leutenberg masaların arasından geçerek, parkeleri gıcırdatarak geliyordu. Genç ve yakışıklıydı. Aynalar üniformasını yansıtıyordu. Bütün bir ordu duvarları kaplamıştı sanki. Kadın ona doğru baktı ve gülümsedi. Ensesini süsleyen geniş topuzunu düzeltmek ister gibi kollarını kaldırdı. Sakin bir hareketti bu. Ama etkilerdi karşısındakini Bazuları hafifçe şişer, tüyleri alınmış koltuk altlarının nemli çizgileri görünürdü.

— Geç kaldınız Rudi.

— Gidiyoruz Gretha. Sizinle yemek yiyemiyeceğim, araba bekliyor. Amirallikten geliyorum ve hemen König'in Augusta sokağına gideceğim.

Dipdiri ve sabırsızdı. Önemli bir hali de vardı aynı zamanda. Sesi pürüzsüzdü. Yanakları ve Alman biçimi bıyıkları dışardaki yağmuru taşıyordu hâlâ.

— Görevliyim...

Kadın kollarını indirmemişti. Yılan biçimi ağır bileziğin altından insanı davet eden, aynı zamanda bu telâşa ve bu kargaşalığa meydan okuyan bir hali vardı.

— Ama benim karnım aç Rudi!

Sol bileğinin çevresinde mavi noktalardan meydana getirilmiş hemen hemen belirsiz dövmeler ikinci bir sürüngen gibi duruyordu.

— Daha sonra yeriz. Belki... Gelin.

— Şu halde ben kalıyorum. İzin verirseniz tabii. Şampanya ısmarladım... Oturun. Benimle bir bardak şampanya için, sonra sizi serbest bırakacağıma söz veriyorum.

— Olmaz, siz de benimle geleceksiniz!

Masanın önünde durmuş, sinirleniyordu. Kadın belki de bunun için bu kadar ağır davranıyordu. Güzel kolunu indirirken ve bakışlarını genç subaya kaldırırken yeteri kadar yavaş hareket etmeğe çalışıyordu.

— Zaten burada yalnız kalamazsınız.

Lokanta personeli antrede toplanmış, durumun nasıl son bulacağını merakla bekliyordu. Normal zamanda baş garson Otto böyle bir şeye göz yummaz, adamları azarlardı.

Leutenberg:

— Halk her tarafta kudurmuşçasına ayaklanmış, dedi. Brandenburger Thor'dan Lehrter garına kadar yollar polis ve askerî birliklerle dolu. Fransız elçisi Cambon'un bu sabah Danimarka trenine binmediği söyleniyor.

— Şimdi mi binmiş?

— Bilmiyorum. Ceplerini taşlarla doldurup kolluyorlar onu.

— Bunlardan bana ne Rudi?

Yakışıklı deniz subayı sabırsızlığını belirten beklenmedik bir hareket yaptı.

— Hadi çabuk olun, görevliyim, ben. Kırk yılda bir anlayış gösterin Gretha.

— Yemeğin sonunu göreviniz de mi bekliyemez?

— Hayır. Size gelince resmî araba olmadan buradan çıkamazsınız. Halk bütün yolu kapamış. Savaş içindeyiz Gretha. Eğer öğrenirlerse...

— Neyi öğrenirlerse?

Subayın gösterişli bıyıkları hafifçe titredi. Bir şey söyliyecekken vazgeçti ve omuzlarını silkti.

— Of! Daha bir şey bilmiyoruz, hiç bir şeyden de emin değiliz... Yalvarırım gelin.

Kadın çantasından çıkardığı ufak tefek eşyaları ağır ağır masanın üstünden kaldırmağa başladı. Durumunun sarsıldığını hemen anlardı. Yaşadığı süre içinde kibarca kaybetmesini bilen bir oyuncuydu. Örtünün üstündekileri birer birer çantasına koyuyordu. Sürmesi —Robert de Margerie «göz pudrası» derdi ona— pul ile işlenmiş beyaz satenden bir cep defteri, bağa bir yelpaze, uğur mahmuzu, pembe bir mendil... İnsanı çileden çıkaracak kadar ağır davranıyordu.

Subay kadına doğru eğildi:

— Yediden beri Amirallikteyim, Gretha, dedi.

— Ya öyle mi?

— Evet. İlk olarak bir takım söylentiler dolaştı. Deniz ataşelerimiz ve gizli ajanlarımızdan aldığımız habere göre İngiliz donanması güneye doğru yol alıyormuş. Sonra kapı açıldı...

... Kadın hâlâ eşyalarını dolduruyordu. Altın pudralığı, yüzüğü... Ucunda hâlâ dudak boyası duran sedef sigara ağızlığı... Her gittiği yere yerleşir, benimserdi. İlerde sorgu yargıcının odasından çıkarken, eskisi kadar pahalı lâvantalar sürmediği halde, Bouchardon'un çevresinde kendi kokusunu bırakacaktı.

Teğmen konuşmasına devam ederek:

— Emirlerimi şöyle bitirdim, dedi. Her dakikamızın değeri var-

dır, dedim. Sonra arabanın gideceği yolu haber vermek için emniyet müdürlüğüne telefon ettim. Yolumuz serbest...

Yol serbest... Kadın nihayet yerinden kalkarken, personelin geniş bir nefes aldığını sezdi. Kinleri gözle görülecek kadar belliydi. Buna rağmen, sıraya dizilmişler düğmeli botinleri, renk renk ipek pantolonları, korkuları, aşırı saygıları ve nefretleriyle onları uğurlamağa hazırlanmışlardı.

— Yavaş Rudi! O kadar hızlı yürümeyin! Eteklerim dolanıyor...

Etekleri dolanıyordu. Aynı zamanda uzun boylu bir kadındı. Polisle, 1,73 diye kaydedilmişti. Von Leutenberg'i birkaç santimetre bile geçiyordu. Garsonların bakışından anladığına göre: «Gerçi şatafatlı ama ne kadar gösterişli... Bu yakışıklı subay nasıl oluyor da...» diyorlardı. Düşüncelerini aynalar arasından duyacak gibiydi sanki. Ve bu düşünceler birer el oluyor, daha hızlı yürümesi için onu itiyorlardı.

O zaman bu hayali ellerle mücadele ediyor, yanındaki adamın sözlerine, dışardan gelen halkın sesine kulaklarını tıkıyordu. Aynaların yansıttığı kendi şekline, esmer tenine ve başını tutuşuna bakıyordu sadece. Beyaz örtülü masaların arasından kısa adımlarla yürürken vücudunun yaşadığını duyuyor ve başka şeyle ilgilenmek istemiyordu. Belinde hissettiği korsesi, âşıklarının kolayca açabilmesi için kopçalarla kapatılmıştı. Her adımda birbirine değen butlarını hissediyordu. Çamaşırlarının arasında çiçek gibi canlı durduğunun farkındaydı.

Vestiyerdeki kadın:

— Bayanın mantosu..., diye özenle saygı gösterdi.

Kapıcı Shutz kapıda iki askerle konuşuyordu. Üçü de üniformalıydı. Birininki karnaval kıyafeti, ötekiler sahici üniformalıydılar.... Adam sen de! aralarında ne fark vardı sanki?

★

Mercédès onları merdivenin altında bekliyordu. Pırıl pırıl parlıyan makam arabasının başını üç polis memuru bekliyordu. Halk uzakta duruyordu hafifçe.

Süet döşemeler ılıktı. Von Leutenberg polislerden birine:

— Burada kalın, dedi. Lokantayı kapattırmanız gerekiyor...

Sonra kadının yanına sokularak oturdu. Şoför cam bölmenin arkasından dahili telefonu ağzına alıp:

— Ne taraftan geçeyim, Herr Leutnan (*) diye sordu.

(*) Teğmen.

— Bendlerstrasse, Tiergartenstrasse, Vosstrasse sokaklarından geçeceksin. Haberleri var. Yollar kordon altına alındı.

Onlar geçtikçe halk geri çekiliyordu.

Kırmızı suratlı kadınlar, katı yakalıklı memurlar, işçiler ve issizler: işte bütün bu birbirinden ayırt edilmiyen gergin yüzler halkın yüzüydü. Kadının bu halkla ne gibi bir duygu ortaklığı olabilirdi? Halk sizin geçişinizi seyretmek için yaratılmıştır. Ama sizin onlar için hindi gibi kabarmanıza lüzum yoktur ki... İhtiyar bir adam Mércèdes'i selâmlamak için hayalî bir şapkanın siperine elini götürdü.

Araba rahatça kayıyordu yollarda. Yol kavşağında kalabalık daha hafifti. Polis memurları otomobili gözlüyorlardı. Onu uzaktan görünce arabaya yol vermek için ellerini kaldırıp trafiği durdurdular.

Von Leutenberg ilk defa olarak kadına döndü ve:

— Sizi otelinize bıraksaydım galiba daha doğru olurdu, dedi.

Kristal vazonun içindeki karanfiller sallanarak kapitone döşemeye çarpıyordu.

— Lüzumu yok Rudi. Gerekirse sizi bekliyebilirim... Size ağırlık olmam merak etmeyin.

Sesi değişmişti. Fakat adam o kadar telâşlıydı ki farkında olmadı. Ona dokunmak bile aklına gelmiyordu. Yanındaki bu canlı varlığı unutmuştu sanki. Bacak bacak üstüne atıyor, sonra tekrar indiriyordu. Dalgın bakışları arabanın önünde dağılan kalabalıktan ayrılmıyordu.

— Tasalı görünüyorsunuz... diye kadın mırıldandı.

Yeni sesiyle konuşmuştu. İnsanı büyüleyen, boşa akan yeni sesiyle.

O zaman adam kadının elini tuttu ve sıktı. Unuttuğu usulü yerine getirmek için:

— Beni bağışlıyorsunuz değil mi, Gretha? dedi.

— Mesleğinizin... görevinizin, benden önce geldiğini biliyorum, Rudi...

Konuşmaları tabiî değildi. Bir tiyatro temsilini tekrarlıyor gibiydiler. Tavırları bile sahne oyununa uyuyordu. Oysa vücutları o kadar iyi anlaşıyordu ki. Islak camların ardında ince uzun arabanın geçişini seyreden figüranlar bile bu oyuna katılmıştı.

Nihayet Mércèdes Dışişleri Bakanlığının önünde durdu. Kadın von Leutenberg'in arkasından arabadan indi. Merdiven başında kapıcı onları nezaketle karşıladı. İçeri girdiler.

Geniş bir salona girmişlerdi. Orası eski ve renkli eşyalariyle bir

müzeye benziyordu. Vişne çürüğü pelüş örtülü sedirin üstünde iki adam oturuyordu.

Bunlardan biri silindir şapkasını dizlerinin üstüne koymuş dim dik duruyordu. İkincisi de yastıklara dayanmış ayaklarını da birine çelme takacak gibi uzatmıştı.

Von Leutenberg donakalmıştı.

— Sir Edward Goschen... diye söylendi. Aman Yarabbi, demek doğruymuş!

Birden öne doğru atıldı. Yanındaki kadını tamamen unutmuştu artık. Nedense adamlara doğru gideceğine merdivene koştu, ve hızla çıkmağa başladı. Kadın onu gözleriyle izlerken, birisi koluna dokundu hafifçe. Kapıcıydı.

— Lûtfen benimle gelir misiniz bayan? dedi.

İhtiyar ve saygılı bir adamdı. Muazzam favorileri takma hissini veriyordu insana.

— Bu odada daha rahat edeceğinizi umuyorum...

Kadın inatla başını salladı. Uşakların sözünü dinlemeğe alışık değildi. İki adam konuşmaya öylesine dalmışlardı ki kadının orada olduğunu daha farketmemişlerdi. Salonun pencereleri, çakıl döşeli bir avluya bakıyordu. Anıtsal şöminenin üstündeki duvara Kaiser'in portresi asılmıştı. Onun altında da cam bir kavanoz içinde bir zırhlı maketi vardı.

Kadın, kavasa döndü ve:

— Sir Edward kimdir? diye sordu.

Kır düşmüş kaşların altındaki bakışları balık gibi kaydı. Göğsü madalyadan görünmüyordu. Bacağı sakat olduğu için gemilerde dolaşacağına halıların üstünde taban teptiği anlaşılıyordu.

— Silindir şapkalısı, efendim, diye cevap verdi. Sesi ciddiydi. Sir Edward Goschen İngiliz büyükelçisidir... Yanındaki de Birleşik Devletler büyükelçisi Mr. James W. Gerard'dır.

— Ya! Anlıyorum...

Adam işaret parmağı ile favorisini düzeltti.

— Pek iyi anlamadınız gibi geliyor, efendim, dedi. Bu sefer sesinde biraz daha yakınlık seziliyordu. Öyle zannediyorum ki, Sir Edward Goschen memleketinin savaşa katıldığını söylemeğe geldi. Mr. Gerard'a gelince... —sakat bacağını yana çekti— Amerikan elçisi de Almanya'da İngilizlerin yararına çalıştığını belirtmek için gelmiştir. İşte bu işler böyle yapılır, bayan.

Konuşurken kadına bakmıyordu. Divanda yavaş sesle konuşanlara da bakmıyordu. Gözlerini Kaiser'in portresinin altında duran cam kavanoza dikmişti. İçindeki zırhlı, dumanlarını savurarak ku-

zeye doğru yol alan bir filoydu sanki. İhtiyarın gözleri dolmuştu. Kadın ona hayretle baktı.

Günün birinde rahibe Léonide ona:

— Başkalarının kederi sizi etkilemez değil mi Mata-Hari, diyecek. Saint-Lazar tutukların gardiyanlık eden Marie-Joseph manastırının rahiplerinden biriydi.

— Neden öyle söylediniz? Hain olduğuma mı inadıracaksınız beni?

— Hain değilsiniz ama, Tanrının kullarına gerekli ilgiyi göstermiyorsunuz. İlk planda hep kendinizi görüyorsunuz.

— Nereden biliyorsunuz? Beni başkalariyle bir arada gördünüz mü? Yoksa beni kontrol etmeğe veya casusuluk etmeğe hücreme gelen o koyun sürüsüne mi Tanrı'nın kulları diyorsunuz? Onlarla mı ilgilenmemi istiyorsunuz?

Fakat o sırada ilgisizlik günahından temize çıkması bahis konusu değildi. Daha ağır suçlardan temize çıkması için de vakit vardı.

Şimdiki halde kimse onu suçlamıyordu. Daha doğrusu ona önem bile vermiyorlardı. Belki de bu hepsinden daha ağırdı. Biraz sonra von Leitenberg yanında dimdik bir adam olduğu halde tekrar salona geldi. Kadın yeni geleni hemen tanıdı. Disişleri Bakanı Herr von Jagow du.

Kadın onu altı ay önce tanımıştı. O sıralarda Kurmüstedamm'ın özel salonunda dans ederken bu önemli kişi de onu alkışlamağa gelmişti. Fakat Berlin gazetelerinin yazdığı gibi ona çiçek göndermemişti.

Von Leutenberg mühürlü bir zarf tutuyordu. Onu belki de von Jagow'dan almıştı. Yürüyüşünde bir acaiplik vardı. Heybeti kalmamıştı. Mata-Hari onu çirkinleşmiş buldu birden.

Bakanın peşinden pelüş sedire kadar gitti. İngiliz elçisi hemen yerinden fırladı. Fakat Amerikalı kıpırdamadı. Yastıklara abanmış telâşlanmadan bakıyordu.

Goschen, allak bullak olmuştu.

— Dostluğumuz bu kapının eşiğinde bitiyor, dedi. Sonuna kadar böyle kalabildiği için kendimi tebrik ediyorum. Evet kendimi bunun için tebrik ediyorum.

— İlerde belki...

— İlerisi hakkında ne diyebiliriz? Aramıza cesetler girecek Hattâ ondan beter: hor göreceğiz, aşağılıyacağız birbirimizi.

İkisi de taştan birer heykeldiler sanki. Herr von Jagow, hazırol vaziyetinde duruyor, Goschen ise heyecanla, silindir şapkasının tepesine parmaklarıyla hafif hafif vuruyordu.

— Daha dün işbirliği yaptığımız söyleniyordu. Menfaatlerimiz eşitti. Neler demmiyordu ki. İmparator bile Fransa'nın Afrika'da,

Rusya'nın da Hindistan'da zarar verebileceğini gülerek söylemiş ve beni temin etmişti... Sonra memleketlerin ekonomik durumunu sağlamak ve eşit paylara ayırmak için savaş meydanından çok, masa başında pazarlık etmenin daha uygun olacağını eklemişti.

Amerika elçisi hâlâ aşırı ilgisizlik göstermekte devam ediyordu. Kötü bir asker gibi davranıyordu nedense. Silindir şapka yerine, açık renk geniş kurdelâlı bir kanotiye almıştı. Onu da durmadan elinde çeviriyordu. Bir ara esnedi ve ağzını örtmeye bile lüzum görmedi. O saatin önemini bozmak için böyle davranıyordu belki de.

— Borsada oynar mısınız, Edward? diye Goschene sordu.

— Anlıyamadım, James! Ne demek istediniz?

— Belki de günün birinde elçilik konağında toplanacağınız yerde von Jagow'la orada buluşursunuz, diye düşündüm... Bağımsız tek yer orası kalacak... Tabiî Monte-Carlo Gazino'su da var bu arada. Duyduğuma göre Avrupa borsasında müthiş bir çöküntü varmış.

Von Leutenberg, biraz geride duruyordu. Konuşmaya katılmaya cesaret edemiyordu. Başını öne eğmiş, mühürlü zarfı iki parmağı ile ucundan tutuyordu. Sanki içindeki yazıların elini yakmasından korkuyordu.

— Edward, hadi kendinize gelin, diye devam etti. Bu kadar duygulu olmayın.

— Sizi anlamıyorum, James.

— Şu anda halktan biri gibi duygularınızın esiri olmuş, buna da aristokratların alçak gönüllülüğünü eklemişsiniz... Yurttaşlarınız bu savaşı istemiyordu, ama oldu işte. Almanlar da öyle. Bu iş Viyana sınırları dışına çıkmadan sokak kavgalariyle kapanmalıydı.

Goschen kaşlarını çattı:

— Neticede Fransa'yı mı sorumlu tutuyorsunuz? dedi.

— Ben mi? Yok canım. Kimseyi sorumlu tutmuyorum, Edward. Cambon burada olsaydı, bir yıldanberi Almanyanın kabul edemiyeceği kadar ağır şeyler istediğini size söylerdi. Ya sonra ne yaptılar? Bu iş için verilecek yargıyı La Haye'e bıraktılar. Oradaki kalem efendileri de devletleri düzenlemek için basit bir sağduyu ile araştırmalara başladılar.

Cambazhane palyaçosunun çevikliği ile şapkasını bir elinden öbürüne aktarıyordu.

— Ah! Dünya istediği kadar dönsün, Batı her on yılda bir kan ve ateş içinde kalacaktır. Kimbilir? Belki barışçıl olarak bir tek Meksika kalacaktır dünya yüzünde.

Sir Edward Goschen acıklı bir tavırla:

— Meksika mı? dedi. İç savaşlarla yıpranmış zavallı bir memleket! Şaka ediyorsunuz değil mi James?

Amerikalı cevap vermeden gülümsedi. Mata-Hari'ye bakıyordu. Ya küstah olduğundan ya da iyi görmediğinden açıkça gözlerini kısıyordu. O sırada Herr von Jagow topuklarını vurarak Sir Edward'ın önünde eğildi. İncecik bir iplik kopmak üzereydi. Fakat başka bir ip, kanotiyeli adamla kadını bağlıyordu. Sonra Sir Edward ağır adımlarla kapıya doğru gitti ve çıktı. Savaşın bütün sorumluluğunu omuzlarında taşıyor gibiydi. Yenilmiş bir hal vardı üstünde. Von Leutenberg başını kaldırdı ve:

— On dakika... dedi. On dakika sonra Amirallikte olacağım. Von Bilow beni bekliyor. Bu zarfı açacak ve telsizle gerekli emirleri verecek...

Sözleri sisler arasından süzülüyor gibiydi:

— İki saniye içinde açık deniz filosu haberi alacak, hemen onun arkasından da torpido filotillâları duyacak... Sonra Baltık denizindeki bütün istasyonlar, Atlas Okyanusundaki kruvazörler ve bütün filolar... Evet hepsi «İngiltere ile savaş» haberini alacaklar!..

Gözünün önüne gelen manzara onu harap ediyordu. Bakışları Amerikalıya takıldı. Adamın baktığı yere dönünce birden kendine geldi.

— Ah, burada mıydınız, Gretha? dedi.

Kadın divana doğru bir adım attı. Von Leutenberg ona cam gibi bakıyordu.

— İngiltere ile savaş! diye tekrar etti.

Birleşik Devletler elçisi:

— Allah vere de Sir Edward sokakta ezilmese, dedi. Dalgınlığını farkettiniz mi?... Şu anda onun sevgili şehir halkı da Buckingham Palace'ın çevresinde dönüyor, Kabinenin sayın bayları da Bing Ben'in çalışını dinliyorlardır...

Sonra kanotiyesini sallıyarak ilgisizce:

— Ben sizi tanıyorum, diye ekledi. Bir yerlerde dansözlük etmiyor musunuz?

Genç kadın gülümsedi:

— Evet.

— Resminizi gazetelerde görmüş olmalıyım.

— Olabilir. Sık sık basarlar.

— Berlin gazetelerinde mi?

— Sizinkilerde de zannederim. Washington, New - York gazetelerinde çıkmış olabilir.

Karşılıklı gülümsüyorlardı. Elçininki hareketliydi, dudakları durmadan açılıp kapanıyordu. Kadınınki hiç oynamıyor, olduğu yerde duruyordu. Bununla beraber gözleri canlıydı. Kan kırmızı bir çi-

çeğin içindeki dişi organ gibi pırıl pırıl dişleri hafifçe görünüyor, nemli dudakları şehvet ve öpücükler vaadediyordu.

Bu şehvet dolu gülümsemenin, bazı askerleri sinirlendirmemesine imkân var mıydı?

— Şu halde Mata-Hari, işinize yarıyacak bir erkek buldunuz mu hemen üstüne atılıyordunuz değil mi?

— Hayır yüzbaşım doğru değil. Ben ömrümde hesaplı davranmadım.

— Hoppa değilsiniz. Her şeyi düzene koyarak, önceden plânlamadınız mı? Dans figürlerinizi öğrendiğiniz gibi, âşık avına da aynı şekilde çalışmadınız mı? Yoksa olanların kendiliğinden mi meydana geldiğine bizi inandıracaksınız?

İhtiyar avukatı Clunet dayanamayıp atılacaktı:

— Fakat yüzbaşım, Mata-Hari aşkı severdi... diyecekti. Hepsi bu kadar!

Sonra da yetmiş yaşında olduğu halde bir öğrenci gibi kızaracaktı. Biraz da haklıydı adamcağız.

★

— Çoktanberi mi Berlin'de oturuyorsunuz? diye Mr. James W. Gerard sordu. Alman mısınız?

— Hayır. Hintliyim.

— Hintli mi? Sanmıştım ki...

Kadın daha kesin olarak:

— Hintliyim, diye tekrarladı.

— Ama Berlin'de oturuyorsunuz, öyle mi?

— Aşağı yukarı bir yıldanberi. Ondan önce Paris'te kalıyordum.

— Bir yıldanberi burada olduğunuza göre yurttaşlarımdan birini de tanımanız gerekir. O da dansözdür. Hem de çok ilgi çeken bir dansöz... Isadora Ducan.

Kadının dudaklarındaki gülümseme donuverdi birden. Şehvet ifadesi kalmamıştı. Sürmeli gözleri kısıldı. Amerikalı, kadındaki bu değişikliği farketmiş miydi?

— İsadora, Grünewvald'da bir okul açtı, gidip gördünüz mü? diye yeniden sordu. Buradan yarım saatlik bir mesafede. Bir gün veliahtın karısı ile otomobilde beklerken, okulun çevresindeki kırlarda öğrencilerini gördüm, Kızlar delicesine eğleniyorlardı... İsadora Mükemmel bir kadındır, mükemmel!

Gerçi samimî görünüyordu ama, biraz önce Sir Edward'a yaptığı gibi, genç kadını da alaycı bir tavırla inceliyordu. Von Leutenberg, elindeki zarfı unutmuş görünüyordu. Kendini toplayıp dikleşti. Gene eskisi gibi yakışıklıydı.

— Gretha, dedi. İsterseniz sizi evinizin kapısına bıraktırabilirim.

Genç kadın acele ile:

— Evet, evet... diye cevap verdi. Oh! Evet, Rudi çok memnun olurum.

Bakışlarındaki o eski çekicilik kalmamıştı.

Gene bir gün Bouchardon ona:

— Âşıklarınızın listesinde Alman'lar, Hollandalılar, İngilizler, Mısırlılar, Ruslar var... Hattâ bir de Hintli ve bir Japon görüyorum! Ama bir tek Amerikalı'ya rastlamadım. Çok garip. Neden acaba?

Askerî yargıç bu sefer hiç bir gizli düşünceye kapılmadan soracaktı. Fakat kadının dalgın bakışlarına ve donup kalmasına şaşıracaktı.

— Bana verecek cevap bulamıyor musunuz, Mata-Hari?

— Ne söyliyebilirim, yüzbaşım?

O zaman adam omuzlarını silkecekti. Acı bir hâtıraya dokunduğundan haberi olmıyacaktı tabii. Oysa alaycı bakışlariyle elindeki kanotiyesini çevirip duran Gerard'ı hatırlatacaktı ona.

Boucheron başka bir konuya geçecekti. Bunca kişiler taşıyan bir geçmişten bir isim belirecekti. Yargıcın yapacağı anketle hiç bir ilgisi olmıyacak bu ismin. Karşısına suçlu olarak çıkan bu kadına kendinden daha ünlü bir dansözü, hatırlattığını nasıl tahmin ederdi? Belki İsadora Duncan adını bile ömründe duymamıştı.

Boucheron anlamıyacaktı. Ne onu ne de daha başka şeyleri. O bir askerdi. Askerî okullarda kadın mekanizmasını öğretmiyorlardı insana..

II

5 AĞUSTOS

MATA-HARİ O ZAMANLAR KAİSERHOF'TA otururdu. Kendini zengin hissediyordu böylece. Ama odası en tepede küçücük ve daracıktı. İkinci sınıf bir otelde aynı fiyata çok daha güzel bir daire tutabilirdi halbuki.

Ama konfordan çok, çevresi önemliydi. Barış zamanı salonlar zengin yabancılarla dolup taşardı. Balolarda yahudi bankerler ve yüzü yaralı subaylar bulunurdu. Ziyafet sofralarında tüller içinde, pırlantalı şık kadınlar göze çarpardı. Bütün diller, konuşulurdu orada. Erkeklerin başları traşlıydı. Garsonlar, Berlinli metrdotelin emriyle ya İsveçli ya da İtalyan olurdu.

— Fraulein Hari...

Oda hizmetçisi siyah çoraplıydı. Başında lüle lüle ütülenmiş bir başlık vardı. Fistolu ve kolalı bir önlük takmıştı. Kapı kilitli değilse içeri serbestçe girebilirdi. Yok eğer kilitli ise Fraulein Hari'nin yatağında bir erkek var demekti.

— O kadar tatlı uyuyordunuz ki sizi uyandırmağa kıyamadım, dedi. Perdeleri açayım mı?

— Memnun olurum, Lotte. Ama hepsini açma.

Çevresinde vekâletlerle sefaretler vardı. Bir yıl Adlon otelinde kalmıştı. Orası da bunun gibi gösterişli bir yerdi. Ama bundan biraz daha moderndi.

★

— Daima palaslarda oturuyordunuz Mata-Hari. Berlin'de bile. Oysa Paris'te para işleriniz ters gittiği için Grand Hotelden ayrılmak zorunda kaldınız. Amsterdam'da Victoria oteline indiniz. Madrid'de Ritz'de kaldınız.

— Madrid'e görevli olarak gittim. Bunu herkesten önce sizin bilmeniz gerekirdi yüzbaşı.

— Bunu ileride konuşuruz. Fakat Berlin'deki Kaiserhof oteli, resmî binaların kaynaştığı dört yol ağzındaydı. Bu yüzden de oldukça ilgi çekici bir yerdi. Sizin daha oraya yerleşmeden birkaç ay önce mektuplarınızı o otelde ve otelin adını taşıyan kâğıtlara yazdığınızı biliyoruz.

Otellere yerleşme olayı daha ilk sorularda gürültü çıkaracaktı. İhtiyar avukatı da sinirlenerek Mata-Hari'yi savunmağa çalışacaktı.

— Yüzbaşım, diyecekti. Bu öyle bir şeyi, müvekkilim dansözdü... Size neden kışlalara girip çıktınız, askerî mahfellerde yemek yediniz diye sorulur mu?

— Şu anda biz palaslardan bahsediyoruz, dans evlerinden değil.

— Ama onun hayranları bayağı mahallelerde oturmuyorlardı ki!

— O halde ona açıkça 'kibar fahişe' deyin çekinmeden. Evet askerlerin kışlalara gittikleri gibi, milyonerle bankacılar da büyük otellerin devamlı müşterisidirler, kabul. Ama biz milyonerlerden, bankacılardan değil de, yüksek rütbeli subaylardan, memleketin ileri gelen kişilerinden bahsediyoruz. Ne garip değil mi?... Hem mademki bu konuya girdik, müsaade edin de size bir şey hatırlatayım. Fransa'da Mata-Hari'yi hiç te iyi bir müşteri olarak görmüyorlardı...

Yargıç her gün biraz daha kabaracak olan dosyayı karıştırarak:

— Buradaki sayısız faturaların ödenmemiş olduğunu belirtmek istiyorum, diye devam edecekti. Ani olarak bavullarını alıp gitmesi birçok şikâyetlere sebep olmuş. Müşteriniz, daha 1912 yılında Nice'deki İmperial otelinden ayrılırken hesabını iki hafta sonra ödiyeceğini söylemiş...

— Bir dakika yüzbaşım. Bu hesap Berlin'den ödenmiştir.

— Evet, ama on ay sonra. Paris'teki eşyalarına haciz konacağını işitince telâşlanıp ödemiş... Fakat IV Henri Pavyonunun hesabı hiç ödenmemiş... Anlaşılan Mata-Hari borç ödemesini sevmiyor ve parasız kalınca en uygun çareyi yer değiştirmekte buluyormuş. Sayın üstadım, bütün bunların artistlikle ilgili olduğunu söylemiye kalkmayın, çünkü kanunda bu suçun bir adı vardır: Buna düpedüz sahtekârlık derler.

★

Fakat 5 ağustos 1914 yılıydı ve o olaylar daha meydanda yoktu. Oda hizmetçisi dönünce Mata-Hari onun ağlamış olduğunu farketti.

— Nen var Lotte? Ağladın mı yoksa? diye sordu.

— Hayır Fraulein Hari...

— Gitti değil mi? Elinden aldılar onu.

Genç kadın isteksizce yatağından kalktı. Bakır rengi vücudu çıplaktı. Sadece garip küçücük bir sütyen takmıştı göğsüne.

— Âşığını açığa çıkaracaklar diye umuyordun değil mi? Ama Lotte, onu seçtiğine göre askerlik yapacak güçte bir adam olmalıydı!

Paris'te yargısı yapılırken, Lotte gibi kızlar, değişik uyruklu hizmetçiler onun eşsiz bir patron olduğunu söyliyeceklerdi.

— Ondan değil Fraulein Hari. O kadar sinirliyim ki... Biraz önceki olanları duymadınız mı?

— Hayır.

— Beşinci kattaki elmas simsarını tutmuşlar. Meğer adam İngilizmiş. Onu Spandau'a yolladılar.

— Kale'ye mi?

— Evet... Halk sokaklarda akın akın koşuyor, ne yaptıklarını bile bilmiyorlar. Metrdotel Ernst her tarafta Rus casusları görüyor. Brandenburger Thor'da da birkaç deli amcamı sorguya çekmişler... Adamcağız ihtiyat subayıdır halbuki...

Hizmetçi kız yeniden ağlamağa başladı. Aynen bir gün önceki gibi yıkılmış ve altüst olmuş bir hava esiyordu ortada. Pembe yanaklı, sarışın taptaze küçük Lotte'nin gülünç dünyası bile allak bullak olmuştu. Bu kızın da bütün gençliğine, saflığına rağmen birkaç âşığı vardı. O da kendine göre karışık bir hayat sürüyordu. Kaiserhof'un açık elli müşteriyle ara sıra yatmaktan çekinmezdi. Üç dört tane koruyucusu vardı. Utandığı için onlara 'amca veya dayı' derdi.

— Hem de neden olduğunu biliyor musunuz? Zavallı Helmut son zamanlarda çok şişmanladı. Boyuna üniformasının düğmeleri kopuyor. Ben de vakit bulup onları dikemiyorum... Onu da casus sanmışlar bu yüzden!

Burnunu çektikten sonra:

— ... Musluktan su içmeğe de cesaret edemiyorum artık, diye devam etti. Ernst de maden suyunu haftalık hesabıma geçirmek istemiyor. Şişelerin parasını hemen ödemeliymişim. Sanki barda mı içiyorum?

— Hiç bir şey anlamıyorum. Bu su meselesi de nereden çıktı şimdi?

— Nasıl, haberiniz yok mu? Rus'lar şehir suyunu temin eden Mugelsee gölünü zehirlemişler. Yakında otelde maden suyu da bulamıyacağız!

Sonra tabii bir tavırla:

— Ha sahi unutmuştum, diye ekledi. Siz sadece şampanya içersiniz.

Demek bu düzensizlik ülkenin en ince köşe bucağına bile dokunuyordu. Günün birinde bir çoklariyle beraber, yanlış haber yaymaktan sanık olarak yargılanmasını beklerken, kendini o anda savaş süresince gelişen yalanların ortasında buluvermişti. Kendi seviyesinde olmıyan birini, bir oda hizmetçisinin 'amcasını' casus diye yakalıyorlar, Rus'ların göllere hastalık mikrobu saçtıklarını ileri sürüyorlardı! O anda dışarda bir takım gürültüler başlamıştı: frenler gıcırdıyor, sesler, çığlıklar yükseliyordu...

— Ne oluyor Lotte?

Kız pencereye koştu. Genç vücudunu geren bir hareketle camı açtı ve:

— Hiç... dedi. Bir otomobilin yolunu kesmişler.

— Kimmiş o? Neden yapmışlar bunu?

— İhtiyarlar. Onlar da çalışıyor... Ama bundan da haberiniz yok mu?...

Yo! Hayır. Hiç bir şeyden haberi yoktu. Daha da garibi, hiç bir zaman hiç bir şeyden haberi olmıyacaktı. Çünkü bilmesi gereken şeylere karşı ilgisizdi. Daima da öyle olmuştu. O kendi dünyasını teninin kokusiyle gittiği yerlere taşırdı o kadar.

— Haberiniz yok mu? Fransız altını ile tıklım tıklım dolu arabalar Rusya'ya kaçıyorlar... Şehir kapısına barajlar kurulmuş...

Berlin bir gün önceki gibi yağmur altındaydı. Durgun, nemli bir sıcaklık vardı. Belçika'da insanlar ölüyor, Avusturya topları büyük bir gürültüyle ileri hatlara çekiliyor ve akan kanlar ekinleri kirletiyordu. Fakat burada, uluslararası bir otel çevresinde kimse savaşa katılmıyordu. Bu bir oyundu onlarca.

Oysa aynı derecede önemli ve çok daha budalaca idi.

— Ayrıca silâhlı köylüler yolları tutuyor... Kolay kolay geçemezler!

Lotte biraz sonra pencereyi kapayarak:

— Eyvah, diye bağırdı. Utanmış gibi bir hali vardı. Bu olaylar yüzünden az kalsın unutuyordum... On birde bir randevunuz var...

— Nasıl?

— Evet evet... Hem de bilhassa bunu söylemek için yukarı çıktım. Heini telefonla size bildirecekti, ben de: «Hayır, Fraulein Hari daha uyuyordur, haberi ben götürürüm,» dedim. Bu sabah resepsiyona telefon ettiler: «Tam onbirde her zamanki büroda». Mesaj aynen böyledir. Heini not etmişti.

Oda hizmetçisi konuşurken, bir yandan da Mata-Hari'nin göstereceği tepkiyi merak ediyordu. Fakat genç kadını sakin görünce içi rahat etti. Geniş bir nefes alarak:

— Ah! dedi. Ben de gene birinin başı dertte diye korkmuştum.

Öyle ya bu karışık zamanda hiç bir şey belli olmuyordu ki! Biri de belki simsar gibi İngiliz olabilir, veya 'amca' gibi şişmanlıyabilirdi... Hattâ Ernst gibi maden suyu şişeleri ile başı derde girebilirdi...

Gece masasının üstünde bir fincan çay duruyordu. İçine ne süt ne de şeker konmuştu. Kopkoyu bir çaydı. Dört duvarın arasında baharatla karışık doğuya ait bir koku vardı.

— Beni yalnız bırak Lotte. Sağol.

Carl neden Kaiserhof'a telefon etmişti? Neden onu bürosuna çağırtıyordu? Âdeti değildi halbuki... Mata-Hari uzun saçlarını koklıyarak hayale daldı. Savaşın insanlar üzerindeki etkisini, onları bütünü ile değiştirdiğini anlamıyordu. Hiç bir zaman da anlamıyacaktı.

Kız gittikten sonra soğuk çayını içti ve tepsiyi masaya bırakıp yastıklara dayandı. Bir an için gözlerini kapadı ve yılların verdiği bir alışkanlıkla gözünün önünde 'küçük kırmızı tiyatronun' sahnesini canlandırdı.

Rüya değildi bu. Yepyeni, lâl rengi kadife perdeleri, komedi ve trajedi ifade eden maskeleri, suflörün deliği ve tüten küçük lâmbalariyle tam bir tiyatro vardı karşısında.

Tüten lâmbaları gerçekten görüyordu. Perde açılmadan üç kere vurulduğunu bile duyuyordu.

Sonra perde açıldı. İsadora Duncan sahnenin ortasındaydı. Dansediyordu. Artistin sağ tarafında Amerikan elçisi yeşil bir iskemlede oturuyordu. Bir gün önceki gibi kanotiyesini kucağına koymuştu.

— Hiç olmazsa serbest ve canlı bir dans seyrediyoruz, diyordu. Eteğinin kıvrımlarını oynatan bacaklar, görünmeyen bir çiçeğe uzanan eller, eğik bir boyun... Ne güçlü bir sanatçı, serbest, zarif ve hareketli.

Mata - Hari acı çekiyordu. Gözleri kapalıydı hâlâ. Fakat İsadora'nın dansını seyrediyordu. Bir yandan müzik sesini dinliyor, bir yandan da elçinin sözlerine kulak kabartıyordu. Birbirlerine zarar vermiyordu bu sesler. Vücuduna bir rahatlık çöküyordu. Hiç bir şeyi kıpırdamamalıydı. Ne parmağı, ne dili, ne de... Gözlerini kırpmamak için yıllarca uğraşmıştı.

Gerard, alkışlamak için ellerini açarken:

— Gerçek bir Tnagra! diyordu.

Amerikalı dansediyordu hâlâ. Ve Mata - Hari kapalı göz kapaklarının ardından ona bakıyordu. Beğeniyordu da. Önceden... hayran olmağa hakkı vardı insanın. Ona hayran olduğu kadar kendi vücudunu düşündü. Kollarını, bacaklarını, göğsünü, hattâ içini bile ka-

fasiyle gözden geçiriyordu. Sakin ol Gretha. Sakin ol Marguerite... Yalnızken kendini Marguerite diye çağırmaktan hoşlanırdı. Sakin ol Mata - Hari!

— Ne zarif, ne kıvrak... diye Gerard söyleniyordu. Kanotiyesi hâlâ dizinde duruyordu.

Mata-Hari iyice sakinleşince tavan süpürgesini getirtti. Muazzam bir tavan süpürgesiydi bu. O kadar uzundu ki uçu görünmüyordu. Sonra birden tepeden düşüyor ve sahneyi süpürüveriyordu. İsadora kaçmağa başlıyordu. Deliye dönmüş fare gibi oradan oraya koşuyor ve hem gülünç hem de zavallı görünüyordu. Tülleri ayaklarına dolandığı için tökezliyordu. Tavan süpürgesi her zaman artistleri kulise doğru iterdi. Fakat bu sefer Gerard'ın arkasına saklanmağa çalışan İsadora'ya kuvvetle çarptı. Dansöz'le Amerikalı bir arada tiyatronun arkasına düşüverdiler. Kaburgaları kırılmış gözden kaybolmuşlardı.

Sahne bomboştu şimdi. Çok güzel bir boşluktu bu. Süflör deliği ile yalancı mermer maskelerden başka bir şey görünmüyordu. Müzik sadece kendisi için çalıyordu artık. O anda içine bir ferahlık yayıldı. Öylesine rahatlamıştı ki karnı seyirdi. «Sakin ol, sakinol Gretha...» Perdeyi indirdi yavaştan. Sahnenin ışıklarını söndürdü. Ne tiyatro, ne hiç bir şey yoktu artık. Gevşemiş, kurtulmuştu.

Bir kere daha derin bir nefes aldı ve gözlerini açtı. Kaiserhorf'un hem donuk hem yaldızlı normal yaşayışına döndü.

Telefonu açarak:

— Heini, dedi. Taksi istiyorum... Evet biliyorum ama bana otomobil lâzım. Çıkacağım... Oh! Bu bir buçuktan önce olmaz... Banyomu bile almadım...

Fransızcada olduğu gibi Almancada da r'ları yuvarlıyordu konuşurken. Bunu her dilde yaptığı için kendi memleketinde bile yabancı gözüyle bakıyorlardı ona.

— Ha, ufak para da istiyorum. Dün 20 mark bile bozduramadım...

★

Saat on bir buçuk. Hâlâ yağmur yağıyor.

Kapıcı, kocaman kırmızı şemsiyesiyle Mata - Hari'yi taksiye kadar kolluyordu.

Araba önce Unter den Linden'in boyunca gitti, sonra Brandenbourg kapısından geçti ve Herwarthstrasse'ye saptı. Kurmay dairesinde ilgi çekici kimse yoktu. Koridorlarda sivil sekreterler, emir erleri daktilolar kaynaşıyordu sadece... Mata-Hari kıyafetiyle o

yerlere hiç uymuyordu. Zaten nereye uyuyordu ki! Tiergarten'ın kapısında kilise kavası gibi şa'şaalı bir asker nöbet tutuyordu. Oradan ancak yüksek rütbeli subaylar geçebiliyordu.

Mata - Hari Herwarthstrasse'de iki kapı ile yetinmek zorunda kalmıştı. İkinci kata çıkması gerekiyordu. Merdivende sol eliyle eteğini tutup kaldırdı. Geniş bir salona girmişti. Burada bir yazı masası iki küçük masa ve birkaç iskemle vardı. Geniş demir bir dolap duvarı boydan boya kaplıyordu.

Dolabın üstünde hocaman harflerle yazılmış: «Yangın sırasında hemen taşınması» diye bir levha duruyordu.

Demir dolabın karşısındaki duvarda üç kapı vardı. Hepsinin üstüne iğne ile birer kartvizit iliştirilmişti. Genç kadın ilk kapıyı açtı.

Yazı masasının başında oturan adam öfkeyle yerinden kalktı. Odanın içinde küçük bir yazı masası daha ,üç dört iskemle, bir para kasası ve kamp yatağı gibi boş bir sedir vardı. Şöminenin üstüne «Rüya» adlı bir Fransız ressamının tablosunu asmışlardı.

— Halbuki ben...

Kuru denecek kadar zayıf bir adamdı. Fakat Dublin'li golf oyuncusu kadar kanlıydı. Albay üniformasının önünde «Demir Haç» nişanını takmıştı sadece. Kadın kapının önündeydi. Kaşlarını kaldırmış, ayağının birini yana doğru açmış, bacağı gergin bakıyordu. Kucaklamaya hazır gibi kollarını hafiften aralamıştı. Lavanta kokuyordu. Karşısındaki adamın ince boğazında gırtlağının oynadığını ve: «Halbuki emir vermiştim...» dediğini adeta gözleriyle görüyordu. Sonra adamın tatlı bir gülümsemeyle karşılaşarak boğulurcasına sustuğunu fark etti.

— Siz miydiniz, sevgilim...

Sonra da:

— Pekâlâ! dediğini duydu.

— Beni çağırtmışsınız Carl. Ben de geldim işte.

— Lütfen kapıyı kapar mısınız?

Her zaman böylesine resmi değildi. Bugün tam bir Almandı.

— Öylesine merak ettim ki, dedi. Ancak yarım saat kadar geciktim. Beni tebrik etmez misiniz?

— Kapıyı kitleyin. Burası öyle bir yer ki, gireni çıkanı belli olmaz, diye binbaşı homurdandı.

Sonra tekrar oturdu ve iki elini açık olarak yazı masasına dayıyarak:

— Dolambaçlı yollardan gidecek değilim, Gretha, dedi. Barış zamanı mali durumunuzun bozuk olduğunu bildiğim için bize hizmet etmenizi teklif etmiştim. Aslında hiç bir göreviniz olmadan idareten maaş alacağınızı da belirtmiştim. Biz askerlerin giremiye-

ceği yerlerden bilgi toplayıp bize getirecektiniz... Sözün kısası önemli bir şey değildi bu. Arkanızdaydım, gerekince sizi koruyabilecektim.

Söylediklerinin doğrulanmasını bekler gibi sustu. Fakat genç kadın gerektiği kadar önemsemiyordu. Dudaklarını büzmüş, vualetli şapkasının altında kafese sokulmuş kuş gibi başını yana eğmişti.

— Sizin için birkaç kere oldukça yüksek bir para çekmek zorunda kalmış ve kendimi haklı çıkarmak için de mesleğiniz icabı her yere bir diplomat kadar kolaylıkla girip çıkabileceğinizi ileri sürmüştüm. Komşularımızın tabii temayüllerini bileceğiniz Paris'te sokak pazarlığına da girdiğinizi biliyorum... Kısacası, deyimimi hoş görün, Fransız tarzı sevişiyordunuz.

— Allah, Allah! Bir fiş okuyor gibisiniz Carl.

— Evet. Sizinkini Gretha. Fakat not'ları karıştıran bir kalem efendisi olduğum için beni hoş görün. İnanın ki, o devirde, sizin bize hizmet etmenizi düşünüyor, sadece size faydalı olmağa çalışıyordum. Zengin olsaydım...

— Biliyorum Carl...

Vualetin altından çıkan ses çok tatlıydı.

— Siz bile buna bir oyun gözüyle bakıyordunuz. Bizim Haber Alma servisimizin sicilinde kayıtlı ilduğunuzu söylediğim gün ne kadar eğlenmiştiniz... Hiç unutmam: «Kürek mahkûmu gibi!» demiş, sonra da kahkahalarla gülmüştünüz. Gizli yazıların, gerekli teknik formüllerin önemli kısımlarını belletmeğe çalıştığım halde başaramamıştım...

— Oh, Carl! Hafızam her zaman zayıftır. Dans'ta bile aynı figürleri yapamam, kendimi müziğe bırakırım... Siz de öyle zor anlaşılır, öyle teorik bir öğretmendiniz ki. Konunun dışına çıkmıyordunuz! İmkânsız şeyler öğretmiye kalkıyordunuz bana. Yok bir evrakın yerini bulmak için ölü bir sinek yapıştıracakmışım... Gerçekten benim böyle kirli işler yapabileceğimi umuyor muydunuz?

— Gretha sevgilim!

Adam elinde olmıyarak gevşiyordu. Sonra kendini ayıpladığı için yumruğunu masaya dayadı.

— Son günlerde pek çok şeyin değiştiğinden haberiniz var mı? diye sordu.

Aynı zamanda karşısındaki kadına biraz hayret ve büyük bir hayranlıkla bakıyordu. Kat kat yakalı pelerinin altından görünen Marion Delorme biçimi elbisesi, düz simsiyah saçlarının çerçevelediği dim dik başıyla bir Hint tanrıçasını andırıyordu. Binbaşı sanki bütün bunların arasından bu değişikliğin izlerini arıyor gibiydi.

Genç kadın:

— Tabii, dedi. Eskiden telefonları kendiniz ederdiniz, Carl. Ve böyle bir dâvet için önce bir demet çiçek yollardınız.

Adam şaşkınlıkla sıçradı hafiften:

— Şimdi savaş içindeyiz Gretha, diye cevap verdi. Bazı kayıtları yerine getirmemiz gerekiyor.

Sonra kadının söylediklerini anlamak için sustu.

— Ben de sizin kadar açık konuşacağım, Carl. Günün birinde böyle bir şey bekliyordum zaten.

— Canınız sıkılmadı galiba.

— Bir yere bağlı değilim, arabamı savaş salması olarak aldılar. Ne resmî bir aşığım, ne de bankada hesabım var. Sıkılmaktan hoşlanmam.

— Çok garip bir kadınsınız.

— Carl, siz hiç dans ettiniz mi? Yirmi yaş daha genç olsaydınız öğretirdim size. Tabii şimdi çok geç artık. Mafsallarınız paslanmıştır... Ama gene de anlıyacaksınız söyliyeceklerimi. Kanda - Swany pagodasının Sakty - pudja'sı nedir, hiç düşündünüz mü? Brahman' lar atılmadan önce dinsel düşüncelere dalarlar, Siva cennetinin tadının çıkarırlar önce. Sonra orkestra iç çekmeye başlar, müzik inler... ve afyondan sarhoş olmuş bayaderler heyecana kapılır... Bacakları, hattâ tenleri canlanıverir birden...

Vualetin ardından gözleri parlıyordu.

— İnsan o sırada hem gergin hem gevşektir, Carl, diye devam etti. Titreşirsin, yaşarsın, o anda. İnsan mutludur ama korkar. Ve sonra o korku da geçer... İşte dansı neden bu kadar sevdiğimi anlıyor musunuz? Çünkü belki de verdiği sözü tutan tek şey odur...

Carl:

— Neyi? diye sordu.

— Hürriyeti! diye cevap verdikten sonra katıla katıla gülmeğe başladı. Her zaman lirik'ten bayalığa kolayca geçebilirdi. Aslında bu da onun çekiciliğinden biriydi. Albay ona dalgın dalgın baktı.

— Schunke'nin de dans ettiğini hiç sanmıyorum, dedi.

— Schunke mi?

— Ne yazık ki, bundan sonra işiniz onunla devam edecek. Beni başka bir işe verdiler. Bu kısmın idaresini de ona bıraktılar. Bu günden itibaren bilgileri Schunke'den alacaksınız.

— Yanılıyorsunuz.

— Anlıyamadım?

— Schunke'nin dans etmediğini söylerken yanıldınız. Onu bir kere Moulin Rouge da gördüm... Paris'deki Moulin Rouge'da değil Berlindekinde... bir profesyonelle dans ediyordu. Aklına estiği gibi

dönüyor, masalara çarpıyordu ama gene de vals yapıyordu işte.

Albay:

— Evet, dedi. Masalara çarpmak Schunkenin âdetidir.

★

Yalnız değillerdi. Duvarların artından birtakım gürültüler geliyordu. Telefon hatlarında sesler karışıyor, daktilolar emirleri ve soru dizilerini yazıyor, sivil memurlar demir çekmecelere gizli evrak yerleştiriyordu. Vekâletlerin tümüne kol'larla bağlıydılar. Burada da bir nevi savaşıyorlardı. Ama buradaki daha boğucu daha havasız bir savaştı. Albay bir süre için astıma tutulmuş gibi bu sıkıntıdan kendini sıyıramadı. Durmadan yan tarafa kulak veriyordu. Sonra:

— Gott sei dank! (1) diye içini çekti. Schunke'nin gece kulüplerine karşı ani tutkusunu şimdi anladım... İlk iş olarak birahanelerdeki garsonların ve bar kadınlarının dosyasını istemek oldu... Oysa onun bu bölgedeki casuslarla ilgilenmediğini doğru olarak biliyorum. Kendi de söyledi zaten. Onun ve hepimizin önem verdiğimiz tek şey, haber iletilen sınırlardır...

— Aynı zamanda bu haberlerin hangi memlekete ulaştığı da değil mi?

Bakışları karşılaştı.

— Fransa'yı mı kastediyorsunuz?

— Evet öyle. Kendi yurdum gibi sevdiğim bir yerdir. Bütün dostlarım orada. Neuilly'deki evim hâlâ duruyor.

— Korkarım ki bu ev artık sizin değil Gretha. Konturat yurttaşlarımızdan biri tarafından imzalanmıştı.

— Doğru Carl. Ama bu hiç bir şeyi değiştirmez ki. Wilfrid o evi bana vermişti. Neuilly bulvarında, ağaçlar içinde bir evdir. Köprüye de oldukça yakındır. Duvarları öylesine yüksektir ki, nemli otların üstünde çırçıplak dans edebiliyordum. Buna Kneipp metodu derler, Kneipp metodunu bilir misiniz Carl? Koştuktan sonra hızla odama çıkar, kurulanmadan kendimi yatağa atardım. Cricri çarşafları açık tutardı. Pembe ipektendi çarşaflarım.

— Cricri kim?

—Küçük bir kız. Öyle de eğlencelidir ki.

Bir sessizlik oldu. Biraz sonra albay:

— Korkarım ki, Schunke Neuilly'deki evinizde Kneipp metodu

---

(1) Çok şükür.

nu devam ettirmiyecek, dedi. Hem onu savaş salması olarak aldıklarından eminim. Araya düşmanlık girer girmez bütün Alman mallarına el koymuşlar.

— Wilfrid'in kendi adına malı yok ki orada.

— Biliyorum. Kayıtlarınıza göre her şeyini Felix Raymond adında Fransız uyruklu birinin üstüne yapmış. Bizden elde ettiği paralarla da La Fyette sokağında sinema işletiyormuş.

Mata - Hari:

— Pearl White'i görmeye giderdik, diye daldı.

— Evet.

— New York Esrarlarını yaşamak isterdim! Yürüyüş halinde olan tirenlere bağlanmak... Ama bunun için ufak tefek ve sarışın olmak gerekirdi. Oysa ben esmer ve uzun boyluyum. Küçük bir sarışın size ne yapardı hiç düşündünüz mü? Size yardım etmek için hızla giden otomobilin tekerleğini yakalar, uçaktan kendini atar...

Albay yorgun bir ifadeyle:

— Schunke'nin dediğine göre yeriniz Hollanda imiş, dedi.

— Carl siz anlıyamazsınız. Hollanda benim için parlak bakır tencereli renksiz bir ev gibidir sadece... Adımınızı sokağa atar atmaz dantel perdelerin arkasından bir sürü cadaloz kafasını uzatır... Şimdi caddeyi daha iyi gözetliyebilmek için pencerelerine bir de ayna takmışlar... Bu bulanık sisli memleketten iki üç kere ayrılmak zorunda kaldım...

— Kaçan bir çocuk gibi konuşuyorsunuz.

— Hollanda'nın hangi şehrine gittimse hemen kaçtım. Ama sanki beni oraya lâstikle bağlamışlar gibi her seferinde geri gidiyorum... Orada evlendim, orada boşandım. Kızım da orada oturuyor. Beni lânetlenmiş bir anne gibi görüyor, tabii. O da bulanık ve sisler arasında kayboluyor gözümde...

— Ama dostlarınız var, Gretha, hem de çok iyi dostlar. Meselâ: Meclis başkanı Van den Linden, Dr. Raeymaeckers...

— Bu çeşit dostlardan her yerde yok mu?

— Biliyorum. Hem de fazlasıyla var.

— Trieste'de, Léman kıyılarında da var. İsviçre'de bağımsız bir memleket.

Albay hâlâ onu gözlüyordu.

— Gretha, size bir hikâye anlatacağım, dedi. Bu bir dansözün hikâyesidir: Avrupa'nın bütün başkentlerinde kendini tanıtmıştı. Öyle ki neticede nereli olduğu bile unutulmuştu. Fakat savaş başlar başlamaz onu hiç bir yerde oturtmak istemediler...

Kadının itiraz etmesine engel olmak için elini kaldırdı ve:

— Bu anlattığım sizin hikâyeniz değildir, diye devam etti... Her

hangi bir hikâyedir sadece. Kimseyle kontrat yapamadığı için geçim zorluğu da baş gösterdi. Her taraftan göz hapsine alınmıştı... İster istemez. O zaman ne yaptı? Sıkıntıya, çocukluk anılarına, bakır tencerelere, yurdunun sislerine döndü... Zorlu bir fırtına karşısında insanoğlunun ilk yapacağı şey, baba ocağına sığınmaktır... Her zaman için değil tabiî... Sadece fırtına dininceye kadar.

— Dediğiniz doğru olabilir. Herkes böyle hareket eder ama Mata-Hari asla! Ben olacağa boyun eğmem. İstediğim yere giderim.

Albay üzülmüştü:

— Oysa güzel bir hikâye idi, dedi. Kimseyi zanlı kıldırmayacak, iyi niyetli gerçekçi bir hikâye idi. Bunu ben uydurmadım. Schunke anlattı.

— Gene mi o! Ona tarafımdan deyin ki...

— Durun. Hikâyenin faydalı bir tarafı daha var. Birincisi, sizi gözetmekle görevli olanlar normal görünür. Nerden geçerseniz geçin, aldıkları parayı hak etmek istiyen adamlarla karşılaşırsınız...

— Nasıl? Hollanda'da da mı?

Mata-Hari'nin sakinleştiğini görünce albay memnun oldu:

— Özellikle Hollanda'da. Oradaki elçilik ateşelerimizden üçü devamlı olarak Tiergarten'a mesaj yollarlar. Sanıyor musunuz ki, düşmanlarımızın böyle bir teşkilâtı yoktur?

Genç kadın, yüzünü buruşturdu.

— Fransızları düşman olarak bir türlü göremiyorum, Carl, dedi.

— Doğrusunu isterseniz, şu anda Fransızlardan çok, İngilizleri düşünüyordum. İnanılır kaynaklardan öğrendiğime göre Fransızların Haberleşme büroları daha gelişmenin ilk basamağındaymış. Oysa Intelligence Service'in ne olduğunu siz de bilirsiniz, anlatmama lüzum yok.

— Oh, bu çok iyi işte! İngilizlerden hiç hoşlanmam!

Arsız bir çocuğun: «Fındık sevmem» demesi gibi söylemişti. Her hareketinde bir tezat vardı. Bu sefer gülümsiyerek:

— Sizi Neuilly'deki villa'mda tanımadığıma üzülüyorum Carl, dedi. Hoşunuza gidecek kimseler vardı orada. Elçimiz Radolin, burada baston yutmuş gibi dolaştığı halde onu bir kere de Eyfel Kulesinin çevresinde görmeliydiniz. Sarmaşıcı bitkiler gibi kırılıp dökülüyordu... Sonra ünlü yazar Anatole France, ateşli olduğu için vekil yaptıkları küçük Messimy... Daha bir sürü vardı. Dansımın hareketlerini izlerken düşmanlıklarını unutan o bir sürü insan bugün savaş meydanında dövüşüyorlar. Dans demek ahenk ve barış demektir, Carl. Bakın, Semarang yakınlarında bulnan Benjoe - Biroe'de...

Albay genç kadının sözünü kesmek için yavaşça elini kaldırdı:

— Sizi bir an önce Fransa'ya yollıyabilmek için elimden geleni yapacağım elbette, dedi. Özellikle orada yetkili olmanızı sağlıyacağım. Şimdilik size son bir hizmette bulunmak istiyorum...

Bu sefer gülümsemek sırası albaya gelmişti. Mata-Hari'nin güzel gözleri irileşmiş, irileşmiş ve öylece kalmıştı.

— Para mı? diye sordu.

Albay:

— Benden paradan başka ne beklediniz Gretha? diye üzülerek sordu.

— Bugün hiç bir şey beklemiyordum, Carl. Sizin Schunke çok mu cimri bir adamdır?

— Pek o kadar cimri sayılmaz. Ama hesaplı hareket eder. Hem söz aramızda, kızlardan çok oğlanlardan hoşlanır.

Albay kasaya doğru gitti:

— 20,000 mark işinize yarar değil mi? dedi. 5000 i nakit. Üst tarafını da Hollanda'da alacaksınız.

— Hollanda'da mı?

— Amsterdam'a gittiğiniz zaman Alman konsolosu Craemer'i görün. Parayı size o verecek.

Kasanın kilidinde gizli bir taraf yoktu. Demir kapak kuyruğu ezilmiş kedi gibi miyavlıyarak gıcırdadı.

— Memleket benim aracılığımla size son defa olarak bağışta bulunuyor.

Mata-Hari, albayın kasayı açmasına bakıyordu. Gözleri pırıl pırıl ve saftı:

— Memleket 30,000'e kadar yükselemez mi? diye sordu.

★

Üç yıl sonra Bouchardon'un dairesinde yoksul olacaktı. Hem de acınacak kadar yoksul. Saint - Lazard'da kaldığı süre içinde de avukatı bay Clunet ona dışardan yiyecek yollıyacaktı. Oysa adi beyaz tahta bir masanın üstünde, eskiden kalma mürekkep lekeleri arasında aynı miktarlar tekrarlanacak, aynı rakkamlar hortlıyacaktı..

— Haberler Bürosu şefi, size verdiği gizli bir ödev için 30.000 Mark ödemişti.

— Hiç bir şekilde görevli değildim. Para miktarına ve bahsi geçen kimseye gelince hepsi doğrudur. O yüksek görevli bana 30.000 mark verdi, fakat karşılığında o cinsten bir hizmet beklemedi.

— O halde neden verdiğini söyliyebilir misiniz?

Ve kadın en ufak bir utanç hissetmeden:

— Lûtuflarıma karşılıktı, yüzbaşım diye tumturaklı bir şekilde cevap verecekti. Haberler Bürosu şefi âşığımdı.

Aslında birbirine benziyen iki sahne olacaktı. Sadece üniformalar değişti. Aynı aktris, daha az boyalı, daha az lâvantalı ve yüzünden vuleti olmıyacağı için daha canlı görünecekti o kadar.

— Bunu zaten biliyorduk Mata - Hari. Fakat bu paranın bir nezaket eseri olarak verilmesi bize olmıyacak bir şey gibi geliyor.

Eh! Yalan da değildi. Bir Bouchardon ayda ne kazanırdı ki? Maaşı ne kadardı acaba?

— Bana gelmiyor yüzbaşım!

Sonra gururla:

— Bana kimse ondan daha aşağısını vermedi, diye ekledi.

— Sizin için daha iyi.

★

Bugün ise Mata-Hari, peleriniyle örnek olan deri çantasını sıkı sıkı göğsüne dayamıştı. Hâlâ gülümsüyordu. Bakışları bulandı birden ve gözünü bayağı bir hareketle kırptı.

Boucardon gibi koyu ilkeci bir adam bunu görseydi, belki ayıplardı, ama haberler bürosu şefi aldırmadı. Mata-Hari'yi öylesine tanıyordu ki. Kimi zaman öfkeli halinden meydana gelen kendine has çekiciliği, hanımefendi tavırlarından saf genç kızlığa kolayca geçebileceğini, sonra da kabaca konuşarak en düşük bir fahişe gibi kahkaha atabileceğini çok iyi biliyordu.

Albay onu kollarına aldı. Onun da bakışı bulanmıştı. Mata-Hari sevgilisini itti:

— Bugünü unutmamak için bunu yapıyorsunuz değil mi Albayım, dedi. Benimle bir savaş hatırası yaşamak istiyorsunuz.

— Bu sabah Amerikan elçiliğinde Gerard harikulâde bir kadın gördüğünü anlatıp duruyordu. Ona ne yaptın? Amerikalılardan hoşlanıyoruz öyle mi?

Genç kadın çantasını, kalkan gibi aralarına sokmuştu. Boğuk bir kahkaha attı. Vualetinin fileleri çıtırdadı bu sarsıntı ile.

— Ona sadece Isadora Duncan'ı hatırlattım şekerim, dedi. Şu zerafetle ilgisi olmıyan, tombul kadını hatırlatmışım. Bacaklarını sallarken, yüzü ressama poz verir gibidir. Yunan tarzı tünikler giyer ve aşk dansı yapar ama, yüzünde Haç Seferlerine çıkar gibi bir ifade vardır...

Sonra Amerikan söyleyişi ile:

— Sahnede topaç gibi debelendikten sonra baş parmağının üstünde kalkar ve pat diye tekrar düşer! Tabii vücut ağır olduğu için tahtalar çatırdar!

Albay:

— O kadar mı şişman? diye sordu. Bir yandan da genç kadını sıkıştırıyordu.

— Yağ tulumu, diye Mata-Hari tiksinerek cevap verdi. Bayanı bırakın Carl.

— Hayır. Buraya hizmet için çağırıldınız.

— O halde parolayı söyleyin.

Birbirlerine meydan okuyorlardı sanki. Kadın, sataşkan adam kızarmıştı.

— Aşk? «Liebespein?» diye fısıldadı

— Mızıkçılık ediyorsunuz. Önce geçen mevsimin parolası olan Duncan dediniz. O halde gidip onu elde edin. Sevdiğiniz şeyleri yapar. Kötü yapar ama yapar gene de... Ah! Olur adam değilsiniz Carl.

Albay genç kadını, kamp yatağına benziyen yastıksız sedire sürükliyerek vualetin üstünden ağzı ile dudaklarını eziyordu. Mata-Hari çantanın sapının bırakmadan dirseği ile adamı itmiye çalıştı.

— Utanmıyor musunuz Carl, dedi. Şu tablodaki askerler size bakıyor... Görevinizi unutuyorsunuz. Külotumun açık olduğunu düşünerek, bütün gizli sırlara ihanet etmek üzeresiniz.

— Yanlış Gretha. Ben öyle şey yapmam. Böyle anlarda konuşturmasını severim, ama kendim konuşmam.

— Ne söyletirsiniz?

— Sırları. Eğer o Amerikalı seni evine kadar götürmeseydi, gene o yakışıklı deniz ateşesi götürmüştür. Bana şu Rudi von Leutenberg'ten bahset biraz. Seni kollarına alırken monokl'unu buruyor mu? Ya botinleri nasıl Gerçekten içine yalancı topuk koyuyor mu?

— Aşıklarımın ayakkabılarına bakmadığım gibi, sevişme tarzlarını da kimseye anlatmam.

— Bunu benim hatırım için anlatmalısın. Unutma ki, senin şefinim.

— Hayır. Artık değilsin. Senin yerini Schunke aldı.

— Ya Veliaht? Sahiden veliahtla ve bir han hizmetçisi ile Wiesbaden'de yattın mı? diye sorduktan sonra sustu. Genç kadını soymağa çalışıyordu. Oda şimdi ipek hışırtıları ve insanı rahatsız edici bir hava ile dolmuştu. Kimi zaman gece yarısında olduğu gibi sakınmayı gerektiren bir boşluk hissediliyordu. Sedirin somyaları gıcırdıyor, balenalı bel korsesi kale gibi karşı koyuyor ve kesik kesik bir erkek soluğu işitiliyordu. Garip bir yokluk etkisi içindeydiler. Genç kadın alışkanlıkla kollarını albayın boynuna doladı. Fakat o garip huzursuzluğu duyuyor ve dostunun da duyduğunu biliyordu.

Eliyle albayın ensesini okşadı.

— Birbirimizi çok iyi tanıyoruz Carl, dedi. Sebebi bu,

— Belki...

Haberler Bürosu şefinin sesinde yenilmiş gibi bir ifade vardı.

— Veya savaş... diye ekledi.

— Evet. Belki de savaştır.

Kulak kabarttılar. Her tarafta savaşın kıpırdayışı duyuluyordu. Sedir'in gıcırtısında, daktilo seslerinde, kalem gıcırtısında, alt kattan gelen uğultuda her şeyde savaşın sesi vardı.

Ağırlığınca doğruldu. Manevralar sırasında bacağına bir kurşun yemiş ve kalçasını sakatlamıştı.

— İsteyip istemediğimi bilmiyorum, dedi. Erkek olduğumu bile bilmiyorum. Büyük oğlum asker oldu. Geri hizmetlerde çalışmanın ayıp olmadığını o budalaya anlatamadım bir türlü. Şimdi Altkirch'te ön saflarda dövüşüyor. Bana vücudunu göster de, bakalım seni arzuluyor muyum?

Bakışlarıyla birbirlerine meydan okuyorlardı. Kadınınkiler siyah ve derindi. İki eliyle eteğini kaldırıp karnına kadar açtı. Açık renk çorabın üstündeki teni bakır rengiydi. Sonra gözlerinde fırtınalar koptu:

— Sence bir hayvan olabilirim, dedi. Ama istesen de istemesen de senin erkek olduğunu biliyorum. Kuruntulusun sadece.

Ve adam kırmızı yüzünü dantel yığını içine sokarken yerinden kıpırdamadı.

Albay hemen doğruldu ve:

— Dikkatli ol, dedi. Seni seviyorum.

Kadın ona bakıyordu. «Joconde» gibi gülümsemesi yarım kalmıştı. Birbirlerine karşı yırtıcı değillerdi artık. Mata-Hari eteklerini hemen indirmedi.

Albay nihayet:

— Hadi, dedi. Siz Ağustos böceğisiniz Gretha.. Oysa bugünkü dünya karıncalara aittir. Parolalarıyla, sürü halinde yaşıyanların budalaca telâşlarıyla karıncaların... Antenlerinin sesini duyuyor musunuz?

Yazı makineleri tıkırdıyor, koridorda çizmeli biri yürüyordu...

— Uyanık bulunun ve gerçekçi olun Gretha, dedi. Kanatlarınızı koruyun...

Beceriksiz bir hareketle alnından öptü. Mata-Hari, adamın bıyıklarında kendi tenînin kokusunu duydu.

III

7 AĞUSTOS

TİRENLER TIKLIM TIKLIM DOlacak, sürüngen gibi rayların üstünde kayarken, kirli camlarıyla soluyacaktı.

Her istasyonda mola vereceklerdi. Beyazlar giymiş güçlü kuvvetli sarışın kızlar, çıplak kollarında taşıdıkları süt şişeleri, kokart ve meyve sepetleriyle hat boyunca koşacaklardı. Kimi zaman tarladan geçerken de tıka basa dolu katarlara yol vermek için durmak zorunda kalacaklardı. Daha şimdiden savaş kılığına giren bu tirenler, sidikli ve tozlu olacaktı. Üstelerine acele ile: «Nach Moscou, Nach Londres veya Das dicke Ende kommt nach...» diye yazılmış olacaktı.

«Berlinli dostu» ona:

— Bir defalık siz de herkes gibi yolculuk edeceksiniz, demişti. Sınırlar kapanmadan gerekli bir kaç parça eşya ile memleketine dönen tarafsız bir kadınsınız...

— Elbiselerimle mantolarımı da alabilirim değil mi?

Adam gülmüştü. Tam kadınca bir soruydu bu.

— Prensip olarak istediğinizi alabilirsiniz Gretha. Fakat pratik olarak size küçük bir valizle yetinmenizi tavsiye ederim. Unutmayın ki, iki gündenberi vizelerinizi alabilmek için elçiliklere koşup durdunuz. Şimdi fırtına kopmadan sahile ulaşmak amacındasınız sadece. Zaten...

Yüzü ciddileşmişti.

— Zaten Berlin'de bırakacağınız eşyaları yeniden bulacaksınız. Hem de pek yakında. Bu savaş uzun sürmez. Biz daha güçlüyüz. İki üç aya kalmadan düşmanı ezeceğiz.

Mata-Hari gene de kürk mantosunu almayı uygun buldu. Ya bu adamlar fazla iyimser iseler? Ya savaş kışa kadar sürecek olursa?

Yataklı vagon bulmağa imkân yoktu. Sözde hiç yokmuş artık... Genç kadın W.L. markalı bakır sigara tablası ile aynaların yokluğunu duyuyordu. Uygunsuzluğa kaçacak kadar dekolte elbisesi, kurdelâlarla süslü hasır şapkasıyla bu trene göre fazla açık giyinmişti. Gerçi tiren sivil halk içindi ama arkasına askerleri taşıyacak birkaç vagon eklemişlerdi. Sivri uçlu zırhlı başlıklariyle Lehte garından binen bu askerlerin hepsi birbirine benziyordu.

Sabahın dokuzuydu. Birinci sınıf kompartımanlarda sadece siviller oturuyordu. Fakat koridorlar daha şimdiden sefere gidenlerle dolmuştu. Bayağı konuşmalar, silâh takırtıları işitiliyordu içerden. Katar sürüklenircesine hareket etti. Sanki lokomotif bunca ağırlığı çekemiyor gibiydi.

İlk olarak Nauen'de durdular. Yaşlı bir yüzbaşı bindi ve biraz önce inen bir sivilin yerine oturdu. Bütün yükü bir işçi çantasıydı. Onu da kadın yolcunun markalı deri çantasının yanına ağların içine bırakıverdi. Sonra oturmak için ceketinin önünü çözdü. Camın arkasında güneş iyice yükselmişti.

Tren yeniden ahlaya puflaya hareket etti. Tekerleklerin her dönüşünde makine duruverecekti sanki.

Yaşlı yüzbaşı sigara içmek için izin istedi. Gönüllü olarak savaşa katıldığını açıkladı. Brandenburg'da bir orman işletmesi varmış. Demir yollarını korumak için Wittenberg'e inecekmiş.

— Daha dün sabah ne buldum biliyor musunuz? diye devam etti.

Pembeye çalan gözleriyle kompartımanı taradıktan ve porselen piposundan birkaç nefes çektikten sonra:

— Orada rayların yanında koca bir kutu konserve buldum, dedi.

Kompartımanda beyaz saçlı yorgun halli bir kadın oturuyordu. O kadar erken gelip yerleşmişti ki, sonradan gelenler onu geceyi vagonda geçirdi sanmışlardı. Hiç de birinci sınıf bir kompartımanda yolculuk edecek hali yoktu. Zaten kimse çevresine uygun düşmemişti. Yüzbaşının karşısında oturan uyrukluğu belirsiz şu şişko yahudi bile:

— Konserve kutusu mu? diye sordu.

— Ta kendisi. Ve onu şüpheli bulduğum için dikkatle yerden kaldırıp her tarafını iyice inceledim...

— Bomba mıymış?

Banliyö'nün bacalarından büyük binalarından kurtulmuşlar, çayırların yemyeşil düzlüğüne çıkmışlardı. Hat boyunca iki taraftan ekini kaldırıyorlardı. Tireni gören erkekler biran için durup sigaralarını sarıyorlar, kadınlar gürbüz kollarını uzatıp camlara öpücük yolluyorlardı.

—Bir dakika bayan! Elimdekinin ne olduğunu gayet iyi biliyordum, ama emin olmak için de kendimi feda edemezdim. Kutuyu aldım ve sardırdıktan sonra Potsdam'a yolladım. Her halde biliyorsunuzdur, orada laboratuvarlarımız var...

— Aman Yarabbi! Yolda patlıyabilirdi de.

— Hayır hayır, o modelden değildi...

İhtiyar yüzbaşı bu sefer ağır teknik bilgiler vermeğe başlamıştı. Bir yandan da iri iri terliyordu. Tiren kalkalı bir saat olmadan sıkıntıdan patlamağa başlamışlardı. Oysa sınıra kadar önlerinde otuz, kırk saatlik bir yol olduğunu tahmin ediyorlardı.

Wittenberg'de bir süre beklemek zorunda kaldılar. Vagon gölgelde kaldığı için genç kadın pencereyi indirmişti. İstasyonda bir askerî karakol ve kimlik kâğıtlarını kontrol eden polisler göze çarpıyordu. Hava böylesine sıcak olmasaydı, bu gülünç manzara olmazdı. Çünkü titriyen tiren ile bir şeyler denetliyen bu adamlar arasında bir mücadele varmış gibi geliyordu insana.

Fakat tiren üstün gelmişti. Polisler birden bire «Raus! Raus!» yapmağa başlamışlar ve bir çok aile her şeyi ite kaka binmeye başlamışlardı. Dördüncü sınıf vagonlara doğru gidiyorlardı.

Katar yeniden hareket etti. Fakat bu sefer o kadar sert kalktı ki, basamakta hevenk hevenk duran bir sürü adamı fırlatacaktı nerede ise. Güneş açık pencereden içeri doluverdi. Kucağında çocuğunu uyutan bir kadın eğilip perdeyi çekti. Bu kadın Witenberg'de inen emekli subayın yerine geçmişti.

Şimdi tekerleklerin devir yapışı sayılacaktı adeta. Hava boğucuydu. Bebek uyandı ve viyaklamağa başlayınca genç kadın blûzunu açıp kocaman soluk bir meme çıkararak bebeğin ağzına tıktı.

Yanında oturan yaşlı kadına:

— Son durağa kadar gidecek misiniz? diye sordu.

— Hayır, Hildesheim'e gidiyorum.

— O halde tiren değiştireceksiniz.

Şişman yahudi ellerini kenetlemiş, soluk iri memeye bakıyordu.

— Ama bana dediler ki...

— Evet biliyorum. Ama kocam gar şefidir.

Ha demek onun için bu kadın da birincide seyahat ediyordu...

— Hepsini küçük bir kâğıda not etti!...

Kadın yumurcakla koca memesinin üstünden çantasını karıştırarak:

— Halberstad'ta aktarma yapmamız gerekiyor, diye devam etti. Bu seferki askeriymiş...

Mavi perdenin altındaki incecik sarı çizgiden tarlalar, çiftlikler veya güneşin ezdiği gübre yığınları görülüyordu. Ara sıra serinletici ağaçların arasından geçiyorlar veya kavşakta askeri bir tirene yol vermek için duruyorlardı. O zaman iki tiren arasında seslenmeler, selâmlaşmalar başlıyordu. Yaşa sesleri, güneşten kavrulan tarlaların ötesine kadar yayılıyordu.

— Hadi bakalım!

Tiren ani fren yapmıştı. O kadar ani olmuştu ki, filelerin içinden bir kafes kayıp yahudinin başına düştü. Bebek memeyi ağzından kaçırdığı için feryada başladı.

— Polis! Kontrol!

Lokomotif homurdanıyordu. Üniformalı adamlar tiren boyunca koşarak camlara vuruyorlardı. Koridorlarda istiflenmiş askerler, sivillerle beraber itiraz ediyorlardı.

— Askerlerden başka herkes perona insin!...

Küçük istasyon binası kırmızı çiçekli bir çardakla örtülüydü. O kadar ki, adını bile görmeğe imkân yoktu. Üniformalılar, boğazlarını yırtarcasına vagonların önünden geçerek «Askerlerden başka» diye bağırdıkları halde, herkesten önce tirenden atlıyan gene askerlerdi. Bunu hem sivillere yol vermek hem de bacaklarını hareket ettirmek için yapmaları gerekiyordu.

Kimi yollara dökülüp gevşemeğe çalışıyor, kimi çantasını açıp yiyecek içecek çıkarıyor ve birbirlerine şişeler uzatıyorlardı. Gar şefinin çiçeklerine işiyecek kadar ileri gidenler bile vardı.

— Kâğıtlarınız lûtfen.

Wittenberg'de olduğu gibi acele bir yoklama yapıyorlardı. Gri üniformalarıyla kan ter içinde kalan polisler tek sıra halinde bekliyen yolcuları gözetliyorlardı. Bu kargaşalığa bir de askerlerin şaka olsun diye sivillere lâf atmaları ekleniyordu.

Mata-Hari de öteki yolcularla beraber inmişti. Bavulunu filede bırakmış fakat hermin kürkünü koluna almıştı. Onu bir süre önce binbaşı Grener genç kadına hediye etmişti. Halkın içine karışmaya onlara dokunmaya dayanamıyacağı için uzakta duruyordu.

— **Herhangi bir yolcu gibi seyahat edeceksiniz... Memleketine gitmek üzere yola çıkan tarafsız bir kadınsınız...**

Hayır. O herhangi bir kimse değil. Mata-Hari idi. Onun bu insanlarla, onların savaşıyla hiç bir ilgisi yoktu. Korkusu da yoktu.

Sadece için için öfkeleniyor ve Saint-Lazar hapisanesinde hissedeceği bir tiksinti duyuyordu.

— İki gündür elçiliklere koştuğunuzu unutmayın...

Yanılıyor muydu, Bütün bu karmakarışık sesler arasında birinin ingilizce konuştuğunu duymuştu. İyice anlamak için biraz daha yaklaştı. Evet... Yanlış duymamıştı. Ama şaşılacak kadar garip değil miydi. Savaşın ilk başlarında, Alman topraklarında ve küçücük bir istasyonda kader bu İngiliz ailesinin yolunu şaşırtarak formalitelerin tuzağına atmıştı.

Mata-Hari, bir anda kendine geldi. Çok daha rahattı şimdi. Gerçi tarafsız bir memlekette değildi ama, kozmopolit bir yerdeydi.

Hadi gelin, bunu şu yorgun polise anlatın! Yahut ta bir Bouchardon'a anlatmağa çalışın!

Ama acaba kendine anlatabiliyor muydu? Çeşitli yolculuklarının izi miydi? Mısır'da, Bangkok'ta veya Moskova'da kulüp salonlarına girerek oyun masalarının başında duyduğu hep bu dildi. Her kes her yerde İngilizce konuşuyordu.

Polisler, anne baba ve yetişkin iki kızdan meydana gelen aileyi bekleme salonuna götürürken Mata-Hari, kurdeleli şapkasını düzeltti. Neşelenmişti.

Polislerin yüzüne bakmadan şeflerine doğru gitti. Adımlarını muntazam atmağa çalışıyordu.

O boğucu sıcağa uymayan mantosu da kocaman bir köpek gibi kolunu terletiyordu.

— Teğmenim, bir dakika...

★

Elinde değildi. Hastalık gibi bir şeydi bu.

— Tirene hemen binmek istiyorum teğmenim, dedi. Bavulumu orada bıraktım.

— Kâğıtlarınız lûtfen.

Bir tek hareket yapacaktı sadece. Bavulu ile aynı deriden olan el çantasını açacaktı, o kadar. Fakat nedense bu hareketi yapmıyordu. Ortada boy gösteriyor, konuşuyordu. Kelimeler dilinin ucuna kadar geliyor ve şampanya gibi damağını gıcıklıyordu:

— Kim olduğumu biliyor musunuz? Üzerinize alacağınız sorumluluktan haberiniz var mı?...

Bu küçücük istasyonda ayna olsaydı, kendini seyredecekti konuşurken.

—Sizden pasaportunuzu istedim. Kâğıtlarınız yok mu? Sınırı mı geçmek istiyorsunuz?

Teğmen ona hiç de cana yakın bir ifade ile bakmıyordu. Yorgun ve öfkeliydi. Kadın ise böyle anlarda tipinin değiştiğini, hastalıklı bir görünüşü olduğunun farkında değildi. Sırıtmaya çalışırken geniş dudakları çirkinleşiyor, vücudü ise yılan gibi kıvrılıyordu.

İngiliz ailesi de oradaydı. Anne ile baba sakin göründükleri halde, kızların büyüğü ağlıyordu. Polîsler biran durakladıktan sonra bir tanesi kapının gölgelik bir yerinde nöbete girdi.

— Ben Alman Veliahtının dostuyum. Beni burada tutmaktan sizi men ederim...

Memur ona deli diye mi bakıyordu? Zamanın akışı duruverdi birden. Ne yapmıştı? İçinden taşan o saçma istek sönmüştü artık. Sakin ol Marguerite... Öfkesi de balon gibi sönüvermişti. Sakin ol!... Boşluktan başka bir şey hissetmiyordu şu anda. Sakin ol Gretha...

— Adım Mata-Haridir!

— Bayan son defa olarak...

Öteki yolcular, bu durumdan rahatsız olmaya başladıkları için homurdanıyorlar ve alçak sesle itiraz ediyorlardı. Mata-Hari sanki onların kini ile coşuyor, sinirlenmelerinden büsbütün kuvvet alıyordu.

— Ne olursa olsun, bana bu şekilde davranamazsınız...

— Onu barakalara götürün.

Teğmen uzun bir direnmeden yorgun düşerek iki polis memuruna işaret etti. Genç kadın şimdi gerçekten öfkelenmişti. Gri elbiseli iki memurun arasında bekleme salonuna girerken bile bile bu hale düştüğü için kendi kendine kızıyordu. Rengi kaçmış turistik ilânların altında duran tahta sırayı işaret ederek polis:

— Burada bekleyin, dedi.

— Benim kim olduğumu bilmiyorsunuz! Bu size pahalıya oturacak.

Adama doğru gidiyordu şimdi. Bir şark halısında dans eder gibi bütün zerafetini takınmıştı:

— Rica ederim, şefinize söyler misiniz... dedi.

Öteki omuzlarını silkmekle yetindi sadece.

— Ama pasaportum çantada! Size gösterebilirim onu.

Adam oralı değildi. İri ve güçlüydü. Muhakkak budala olmalıydı. Ama iyi bir âşıktı herhalde. Zaten en iyi âşıklar budalalardan çıkardı.

— Bakmıyacak mısınız?

Dışarda askerler tirene biniyor, yolcular yerlerini alıyorlardı. Peron yavaş yavaş boşalmıştı. Sadece ihtiyar bir çifti bekleme odasına getiriyorlardı. Onların kâğıtları eksik olmalıydı.

Yedi kişi olmuşlardı şimdi. İngilizler, yeni gelen iki yabancı ve Mata-Hari. Üstelik nöbetçi polisle duvar afişleri de vardı. Lokomotif soluyor ve ekibini toplıyan hakem gibi düdük çalıyordu. Askerler marş söylemeğe başladılar. Karmakarışık sesleri ortalığı çınlatıyordu. Arkasından music - hall'deki gibi kuvvetli bir alkış duyuldu.

— Bavulum, bavulum tirende kaldı...

Kapı bir kere daha açıldı ve içeri kompartıman komşusu Yahudi girdi. Adam ırkına has bir tevekkülle sesini çıkarmadan tahta sıraya oturdu.

O zaman Mata-Hari de biraz durakladıktan sonra aynı şeyi yaptı. Başının üstünde bir soba borusu yükseliyor ve kıvrılarak tutkalla yapıştırılmış camdan dışarı çıkıyordu. Sıcağa rağmen hermin kürkünü dizlerine koydu. Sakin ol Gretha, sakin ol... Hasır şapkasının kenarları peron'un ışığını yüzünde yansıtıyordu. Gözlerini kapadı.

KÜÇÜK KIRMIZI TİYATRO — Rumphius dayı, elindeki iğneyi bir cerrah gibi ayarlıyordu. Tam gereken uzunluktaydı. İki milimetreden fazla girmemeliydi, yoksa beyine kadar çıkardı.

— Bu kadar sıkma Marghereta, dedi. Boğacaksın...

Sonra gene bir cerrah gibi iğneyi çakmağının alevinde tuttu.

— Onu neden önce ısıtıyorsun, Rumphius dayı?

— Isıtmıyorum. Mikroplarını öldürüyorum.

Yaprak sigarasını içmekten bıyığının sağ tarafı kızıllaşmıştı. Çevrenin en iyi kuşçusuydu. Hepsinin de güzel sesleri vardı. Her hangi bir bayramda hemen mavi dıra kostümünü giyer ve birkaç yarışmaya katılırdı.

— Uçacak diye korkuyorum...

— Öğrettiğim gibi tutarsan uçmaz, Marghereta!

Ama dayısı biraz da kuşkulanıyordu. Yan gözle yeğenine baktı. Marghereta yaşına göre çabuk gelişmişti. Hattâ fazlaydı bile. Bununla beraber Tanrı kadar temizdi. O kadar ki dayısı bundan huzursuzluk duyuyordu. Kızcağız çok yalpaktı. Aksi gibi kendi yaşındaki adamlar kızın belirmeye başlıyan yuvarlak çıkıntılarına kötü kötü bakıyorlardı. Oh, çok yalpaktı. Oh, çok şey vait ediyordu bu kız.

Ruphius dayı kaç kere:

— Gertrude, buna bu kadar kısa elbiseler giydirme, demişti.

— Neler söylüyorsun Rumphius, Marghereta daha on yaşında. Gertrude kız kardeşiydi. On üç yıl önce Leewarden'in kasketçi-

si Anton Zelle ile evlenmişti. Ruphius dayı Zelle'i sevmezdi. Şüpheli bir adamdı onun gözünde. İki kere iflas etmişti. Köylü gibi giyinir ve bôl kâselerinin başında şaşılacak projeler hakkında demeçler verirdi. Allahtan küçük kız annesine çekmişti. Sigar kokusundan ve kör kuşların şarkısından hoşlanıyordu.

— Dikkat! Hazır mısın?

— Hazırım Rumphius dayı.

Kuş avucunun içinde bir... bir kalb gibi çırpınıyordu. Gerçi küçük kız elinde hiç bir kalb tutmamıştı ama her halde o da böyle çırpınmalıydı. Hayvanın sıcaklığını, korkusunu duyuyordu. Ama acısını duymuyordu.

— Aman sakın çok sıkma...

Rumphius dayı kaşlarını çatıp iğneyi hayvanın gözlerine yaklaştırdı. Bu işi yirmi beş yıldır yaptığı için kendinden çok emindi. Kız elindeki kalbin delicesine çırpındığını duyuyordu şimdi. Hem çırpınıyor hem de bağırıyordu. Nedense bu bağırış onda bir tepki yarattı ve kuşu sıktı sıktı...

— Öldüreceksin hayvanı! Marghereta parmaklarını aç... Sadece işaret parmağı ile baş parmağın arasında kalacak... Bak gördün mü beceriksiz kanattım işte!

Rumphius dayının canı sıkılmıştı. Kanaryaların gözlerini bir damla kan akıtmadan kör ettiği için övünürdü. Oysa şimdi... Bundan başka dünyanın en iyi adamıydı. Bu kadar efendi olmasaydı, Gertrude kızını her pazar ona yollar mıydı? Kız peşinde koşmaz, ardıç içkisi içmezdi. Tek kötü tarafı pürosu ile kuşlarıydı.

Dayı, iğnenin ucunda kalan gözü bezle siliyordu şimdi. Yuvarlacık küçücük kanlı bir inciye benziyordu. Dayı iğneyi ikinci göze yaklaştırdı. Kuşun göz kapağını bile zedelemeden gözü çıkarıverdi.

Basit bir gururla:

— Gördün mü? dedi.

— .....

— Öyle bir sesi var ki Mijnheer de Witt'in bir eşi olacak.

Mijnheer de Witt üç yıl önce dokuz yarışmada da birinci gelen bir kuştu. Dayı hâlâ onu heyecanla anardı. Hemen ıslak bir pamuk aldı ve hayvanın minicik sarı kafasına yapıştırdı.

— Tamam. Onu kafesine bırakabilirsin artık.

Küçük kız büyük kafesin kapısını açtı. İnce tellere kadar her şey şarkı söylüyordu burada. Bu kafeste altı tane kanarya vardı. Hepsi de kördü. Ama gökyüzünü, mevsimleri ve güneşi de görseler bundan daha güzel ötemezlerdi.

Küçük kız elini altın hapisaneye sokunca körler telâşlandılar.

Uçuşuyorlar, tüneklere, kendi bacaklarına takılıyorlar, tüylerini savuruyorlardı.

— Yavaş yavaş... Tamam... Elini açabilirsin...

Kız elini açtıktan sonra telâşla geri çekti. Kapı kendiliğinden kapanıverdi. Dayı iğneyi yastığa saplamadan bir kere daha yaktı. Sonra uzun bir sopa aldı. Bu da özel olarak yapılmış ucu kancalı bir sırıktı. Bunu kafesin halkasına geçirip tavana astı.

— Görüyor musun Marghereta? diye tekrarladı.

Görüyordu. Yukarda herkesten uzak kanaryalar sakinleşmişlerdi. Yeni kör hiç acı çekmiyor gibiydi. Zaten kuşların yüzü yoktur. ki. Delice ötüşü de coşkun bir sevinç olabilirdi. Zıplıyor, dari tanelerini yerlere döküyordu...

Ama bunların hiç biri doğru değildi. Kuş kafese girmemişti. Halâ elinde duruyordu. Avucunun içinde çırpınıyor, kanat vuruyor ve bağırıyordu. Elektrik akımı gibi titreşimler ve paniklerle karıncalanıyordu insan.

Mata-Hari, aşırı dekolte elbisesiyle bekleme salonundaki tahta tahta sıranın üstünde oturuyordu. Gözleri kapalıydı. Önce küçük Kırmızı Tiyatronun sahnesini budala askerlerle doldurmuştu. Fakat biraz sonra bu kişiler çekilmiş ve yerlerini Rumphius dayıya bırakmışlardı. Şimdi de sahne ışıklarının altında başta dayı olmak üzere bir sürü insan sıra ile geçiyordu. Hepsinin elinde sırığa takılmış birer kuş kafesi vardı. Her yönden çıkıyorlar, durmadan geliyorlardı. Çocukluğundan kalma yüzlerdi bunlar. Pırıl pırıl küçük evlerin arasından beliriyorlar ve ortalığı kuş cıvıltısıyla dolduruyorlardı. Oh, bunları silmek için tepeden tavan süpürgesini indirebilirdi. Sahneyi süpürür ve olumsuz düşüncelerden kurtulurdu o zaman... Tabii dayısının canını acıtmazdı. Onu ve kafeslerini kulise doğru iterdi sadece...

Java'daki Malezyalı dadısı Mamma Lea:

— Bu işin sebebi nereden geliyor biliyor musun? derdi. Maddi bir gösterinin görülmeyen bir yerde geçmesi... Bir mesaj yolluyorsun gibi...

Hadi Mamma Lea, bunu bilgiçlik taslıyarak açıklamağa çalışmayın. Kendi daha kuru bir uslûp kullanıyordu. Mama Lea amber ve tılsımlı kökler biriktirirdi. Hollandalı göçmenlerin bulaşığını yıkamakla geçindiği halde kendini halktan üstün tutardı. Sihirli bilgisi birtakım karışık şeylerden meydana gelmişti. Fakat içinde öyleleri vardı ki, insan onu kendi tarzında kullanırsa çok faydalanırdı. Meselâ vücuda rahatlık vermek için otlar, kısırlaştıran şuruplar vardı bu arada. Tiyatro ve en gizli isteklerinizi oluklu yaydan fırlatır

gibi atabileceğimiz usulleri vardı. Mata-Hari en karışık yıllarında bile bundan ve ilk âşığından öğrendiği gibi seviştikten sonra yıkanmaktan vaz geçmemişti.

— Basit olduğu için etkiliyor! derdi. Papazlardan duydum: İnsan ruhu çocuk gibiymiş. Ona basit şeyleri bir çok görüntülerle anlatmalıymış...

Ne bekliyordu? Tavan süpürgesini yerinden çekip, kalbini ve küçük Kırmızı Tiyatronun sahnesini hemen temizlemesi gerek miyor muydu?

Bu sefer kendi elinde bir iğne vardı. Fakat bunu yakasından çıkardıktan sonra ateşe tutmağı düşünmemişti.

— Eğer birine söyliyecek olursan gözlerini oyarım, diyordu.

Bu sefer karşısındaki kanarya değildi. On beş yaşlarında, mısır püskülü gibi sarı örgüleriyle Beetje Van Herpen duruyordu. Marie Star Busman da Beetje'yi omuzlarından tutmuştu. Üçü baş başa müzik salonunun bir köşesinde fısıldaşarak konuşuyorlardı.

— Bir şey söylemiyeceğine yemin et, yoksa iğneyi gözüne sokarım.

— Bırakın beni ikiniz de... Yemin ediyorum...

Daha yarım saat önce Alman öğretmenleri Fraulein Klaus ona:

— Aman Zelle! Zavallı yavrum, şu dans ölçülerini bir türlü beceremiyorsun, diye bağırmıştı.

Fraulein Klaus, sıska ve çelimsiz bir kadındı. Elbisesinin içinde balık kılçığı gibi dururdu. Ya tencere sesi çıkaran piyanonun dişlerine vurur veya ellerini midye kabuğu gibi birbirine kenetlerdi. İhtiyar bir kızdı. Fakat öğrenimini çoktan bitirmiş olan yaşlı öğrenciler onun gerçek prenslerden birisiyle yaşadığını söylemişlerdi. Hohenzollern veya Meklenburg prensinden ayrıldıktan sonra kimse ile evlenmemeğe and içmiştir.

— Acaba o prens bunu...

— Her halde gelip bana anlatmadı.

Arkasından gülmekten katılırlardı. Acaba ihtiyar öğretmen Zelle'yi azarlarken de katılırcasına gülmüşler miydi? Arkadaşları Zelle'yi daha sevip sevmediklerini anlamamışlardı. Fitneci bir kız değildi ama kendine önem vermek için birtakım hikâyeler yaratırdı. Meselâ bir gün önce onlara gene böyle uydurma bir hikâye anlatmıştı. Sözde Rotterdam'a gittiği sırada bir gece tanımadığı bir adamın odasında kalmış.

Hem de adam şöyle böyle biri değil, subaymış. Oysa Zelle daha ondört yaşında bile değildi.

— E? Peki, ikiniz başbaşa kalınca ne yaptınız?

— Bana yazdığı bir şiiri okudu.

— Seni daha önce tanımadığına göre, o şiirleri sana nasıl yazar?

— Beni tanımıyordu ama, günün birinde bana rastlıyacağını biliyordu.

Her şeye bir karşılık buluyordu. Dinlenme saatinde çamaşırhanede toplanmış konuşuyorlardı. Biraz sonra Marie Star: Zelle pazar günü bir adamla gitmiş, diye bir pusula yazıp sıradan sıraya yolladı. En sonunda önemli bir adamın kızı olan Liesbeth her zamanki gibi:

Fakat Fraulein Klaus'un karşısında başını eğip:

— Elimden geleni yapıyorum, dediği zaman çalımcı değildi.

— Bu sizin kabahatiniz değil yavrum, hiç bir zaman usulü ile dans edemiyeceksiniz.

Çalımcı, müzik salonunun köşesinde Mari Star ile Beetje'yi buldu. Sinir içindeydi. Peri gibi parmaklarının ucunda kayamıyorsa kabahat onun muydu?

— Gene de iyi dans ediyorum! Hepinizden daha iyi dans ediyorum! dedi.

— Subayın karşısında da dans ettin mi?

O herkes gibi değildi. Bu değişiklik ilk bakışta göze çarpıyordu. Ötekilerin hepsi Marie Star veya Beetje gibi sarı saçlı pembe tenliydiler. Oysa kendi, onlar kadar muntazam vücutlu olduğu halde esmerdi.

— Gene de dans etmesini biliyorum, diye tekrarladı.

Bir gün önce Liesbeth'e:

— Gene de artık kız değilim, dediği gibi söylemişti bunu.

— Anlat.

— Anlat. Hadi anlatsana aranızda geçenleri.

— Size bir şey anlatamam. Kaz gibi enayisiniz hepiniz!

Bütün sarışınların arasında tek esmer olduğu için, sözüne hemen inanmaları gerekiyordu. Üstelik o kızlar kendisinden daha zengin ve tiren gibi upuzun adları vardı. Her bakımdan ondan başkaydılar. O halde sözüne bir kere de inanmak zorundaydılar. Dinlenme sırasında Marie Star:

— Ne yaptığınızı bana da anlatmıyacak mısın? diye yalvararak sorunca:

— Öptü, diye bezgin bir tavırla cevap verdi. Nasıl memnun ildun mu şimdi?

— Bıyığı var mıydı? Batıyor muydu?

— Evet. Tükrüğü ağzıma geldi. Tütünün tadı vardı tükrüğünde.

Öteki keyiften titriyordu adeta:

— Çıplak mıydınız?

Küçük kız hafifçe durakladıktan sonra:

— Hayır, nişanlarını çıkarmamıştı, diye cevap verdi.

Döndü. Dün bu küçük topluluğun en önemli kişisiydi. Oysa bu gün Fraulein Klaus kenetli parmaklarını açıyor ve takma diş gibi acaip sesler çıkaran tencereye vuruyordu. Tırnakları piyanonun tellerinden çok daha fazla gürültü ederken büyük kızlar eğiliyor doğruluyor, Çin tarzı zarif hareketlerle bacak kaldırıyorlardı.

Bütün bunlar yarın gelecek olan papaz Fierens'e hazırlıktı. Ancak otuz yaşında olan bu papaz ayda bir kere öğrencilerin en başarılısını evine çaya dâvet ederdi.

— Gene de dans etmesini biliyorum!

Dış avlu sis içindeydi. Sabahın erken saatlerinde düdüklerin sesini bile bastıran bu sis biraz sonra dağılacak ve gökyüzü bütün parlaklığı ile meydana çıkacaktı. Demir parmaklıkların yanından Fraulein Klaus'un piyanosunu duyamazlardı tabii. Çocuk iğneyi çekti ve:

— Söylemiyeceğine gerçekten yemin ediyor musun? diye sordu.

— Yemin ettim ya!...

Kız, Rumphius dayı kadar büyük bir dikkatle iğneyi yakasına iliştirdi.

— Çünkü söyliyecek olursan, dayak yersin!

Beetje Van Herpen'in altın gibi bir sesi vardı. Tam bir hadım sesiydi. Fraulein'in de en sevdiği öğrenciydi. Tam Marie Star onu bırakırken bayılacak mıydı ne? Bu kadar budalalık olamazdı!

Halbuki Beetje'nin gördüğü şeyi günün birinde ağzından kaçıracağını üçü de biliyordu. Marie Star, memelerini Zelleye gösterirken Beetje onları suçüstü yakalamıştı. On üç yaşında olduğu halde Marie Star'ın göğsü bir kadınınki kadar gelişmişti. Elma gibi yuvarlak değil de armut biçimindeydi. Tepeleri de şimdiden kararmıştı. Böylesi hiç birinde yoktu ve el sürer sürmez hemen dikleşiyorlardı. Onlara dokunmakla insanın içinde garip bir şeyler oluyordu. Vücudunuzda anlaşılmayan bir huzursuzluk duyuyordunuz. Zevk değildi bu. Çünkü aslında zevkten çok, üzüntü veren bir histi. Sebebi de anlaşılmıyordu bunun. Ama gene de yasak olduğu için heyecan veriyordu.

Sonbaharda okullar açılınca Marie Star'ın ilk sözü:

— Marghereta, biliyor musun, biraz daha büyüdüler, demek oldu.

Yalan da değildi. Melek yüzü, bebek gibi mini mini burnu ile Marie Star, belki dört veya beş yıl sonra Terburg'un tablolarındaki pasaklı sarışın fahişelere dönecekti. Adamın biri onu kollarına alınca herhalde memelerini okşattığı zamanki gibi gözleri inekçesine bakacaktı.

— Görmek istemez misin?

— Hayır.

— Eskisi gibi onları okşarsan sana bir florin vereceğim.

— İki florin verirsen olur.

— O zaman seninkileri de göster.

— Hayır.

— Sana iki florin vereceğim.

Zelle kendininkileri ne Marie Star'a ne de kimseye göstermezdi. Yaşadığı kadar da göstermek istemedi. Marie Star'dan da, büyük kızlardan daha dişi olduğu halde göğsü onu çok üzüyordu. Yuvarlak kalçalarına, çekici tavırlarına rağmen, memeleri çok küçüktü. Adeta erkek çocuklarınınkine yakındı. Oldukça aşağıda, yaygın ve esmer haleliydi. İçinden bir his onların hiç gelişmiyeceğini söylüyordu.

O zaman hileye baş vurdu. İçine mendiller tıkarak kabartıyordu. Bir keresinde gömleği ile etinin arasına sofra peçetesi sokunca herkes farkına vardı.

— Çalımcı!

Büyüdükten sonra hiç utanmadan her tarafını rahatça açacağı halde, göğsünü sütyenin içinde saklıyacak, bunu seviştiği zamanlar bile çıkarmıyacaktı.

— Subayın sana yaptıklarını bana göstersene!

—Yok, kötü bir şey yapmıyorlardı. Öpüşüyorlardı sadece. Muntazam uzun ağzı ile Marie Star'ın küçücük dudaklarını eziyordu.

Bu oyunda daima Marie Star yenilirdi. Hayır dudakları küçük olduğu için değil de... canlı olmadığı için. Dudakları ölü ve esnekti. Acaba bütün dudaklar ölü müydü? Kadınların, bıyıklı erkeklerin dudakları da böylesine cansız mıydı. Ama bu garip esmer kızın ağzı bir şeyler arıyor gibiydi. Her şeye rağmen yenmek için öğrenmeye çalışıyordu herhalde. Bu dudaklar bilgisini artırmak için var kuvvetiyle çabalıyordu. Hemen hemen büyük gibi bir şeydi bu. Fakat Marie Star her seferinde kendini kurtarıp:

— Beni boğuyorsun, «Mijn grote liefste... diyordu.

Mijn grote liefste... aralarında böyle tatlı sözleri sık sık söylemezlerdi. Ara sıra, alay olsun diye bu tarz konuşurlardı. Öpüşmenin büyüleyici havası ve siyah başlı memelere dokunmanın verdiği ürpertiden başka ciddî bir şey yoktu aralarında. Daha ileri gitmedikleri şundan da belliydi. Hemen arkasından uygun bir konuya geçerlerdi:

— Shiller'in çevirisini bitirdin mi?

— Hayır.

— Van Herpen'i sıkıştırır, onunkini alırız.

Çünkü o günden sonra zavallı Beetjeyi iğne ile tehdit edip iste-

diklerini yaptırmağa alışmışlardı. Ondan para çekiyorlar, görevlerini kopye ediyorlar, mendillerini çalıyorlardı...

— Yoksa dikkat iğne var... diyorlardı.

Buna rağmen ertesi gün büyükler papazın karşısında dans ettikten sonra Beetje de şarkı söyliyecekti. Sonra da şekerlemelerle dolu büfenin önünde tatlı tatlı melerken, papaz başını sallıyacak ve ona:

— Mijn grote liefste... diyecekti.

Hepsini şaka olsun diye yapıyorlardı. Gözgöze bakışıp kendinden geçmeleri de şakaydı. Bu alanda da hep o yeniyordu. İç güdüsü ona hissetmediği istekler öğretiyordu. Böylece hiç görmediği, kitaplarda okumadığı halde sefahat âlemlerinde yapılanların eşini icadediyordu. Aynanın önünde bunları denemiyor muydu? Evet yüzünü türlü şekillere sokuyordu. Kadife gibi simsiyah ve hafifçe çekik gözlerini yarı kısıyordu. Geniş ağzını ufaltacağı yerde aksine büsbütün uzatacak bir şekilde kıvırıyordu. Çünkü biliyordu ki, modern romanlarda adı geçen küçük ağızların aslında hiç bir değeri yoktu. Erkekler o biçim ağızlardan hiç hoşlanmıyorlardı. Erkekler...

— Sokakta bana bakıyorlar. Hepsi. Genç olsun ihtiyar olsun bana bakmadan geçmiyorlar. Arkamı dönünce onların da döndüğünü görüyorum.

Okulda hep erkeklerden konuşuyorlardı. Daha doğrusu bir araya gelince onlardan başka bir şeyden bahsettikleri yoktu. Ama gene de onların tam olarak ne olduklarını bilmiyorlardı. Yapılışlarını kısmen biliyorlardı belki. Fakat ne gariptir ki, Zelle onları düşünürken gözünün önüne kadınlığını değil de kıyafetini getiriyordu. Kadınların hepsi birbirine benzerdi. Belediye reisinin karısı iki dirhem bir çekirdek kiliseye giderken nasılsa, Fraulen Klaus da korkuluğa benzeyen elbiseleriyle onun eşiydi. Ama erkeklerdeki değişiklik hemen göz çarpıyordu. Meselâ okulun bahçıvanı mavi önlüğü ile bahçıvandı işte. Rumphius dayı, Rumphius dayıydı. Sonra parmaklarının üstündeki kızıl tüyleriyle papaz Fierens de papazdı. Büyük öğrencilerden bir kaç tanesi de ona aşıktı nedense. Yakışıklı bir papazdı ve beyaz yakalığı ile:

— Bir bisküvi daha almaz mısınız bayan Van Herpen? diye sorarken sesi de kalın çıkardı.

Fakat son zamanlarda, papaz ona biraz tuhaf bakmıyor muydu? Oysa boşuna vakit kaybediyordu, çünkü Zelle papazlarla öyle şeyler yapacak kız değildi. Ancak çok para verirse belki o zaman düşünürdü... Hiç olmazsa yüz florin. Peynir gibi beyaz yakalı adamlara erkek demezdi o. Onca erkek demek subay demekti. Üniforması, apoletleri, nişanları ve kolundaki işaretleriyle subaydı. Belki aslında bir

papazdan farkları yoktu ama, önemlisi kıyafetleriydi. Kordonlu ceket ilikleri, şeritler, ayna gibi parlıyan çizmeler, altın mahmuzlar... Erkek dediğin böyle olurdu işte.

Polis teğmeninin ceketi, gar şefinin odasındaki iskemleden sarkıyordu. Teğmen sıcağa dayanamayıp çıkarmıştı. Gömleğinin aralığından göğsündeki kılları görünüyordu.

Mata-Hari:

— Şimdi ne yapacağım? diye söylendi. Buradan nasıl gideceğim?

— Bana kalırsa sınıra gidecek ilk treni beklemeniz gerekecek?

— Yâni?

— Yâni, yarın sabaha kadar.

— Daha önce yok mu?

— Asker trenleri var ama, sivillerin onlara binmesi yasaktır.

Yeniden mi başlıyacaktı? Adamın biraz önceki aşırı öfkesi canlanmak üzereydi.

Dört İngilizi ayrı bir odaya götürmüşlerdi. Onları soyacaklar, eşyalarını araştıracaklar, bin türlü hakaret edeceklerdi. Kolundaki kürk de öylesine ağırdı ki...

— Gar otelinde bir oda tutabilirsiniz...

— O pis yerde mi? Eksik olmayın.

Gene de oraya gitmek zorundaydı. Orası umduğu gibi pis bir yer değildi. Aksine çini döşeli duvarları ve çiçekli balkonlarıyla tertemiz bir yerdi. Fakat Mata-Hari'nin son öfke kalıntılarını da zavallı otelci kadın çekti.

— Bütün odalarınız peron'a mı bakar? Başka odanız yok mu? Tiren seslerini dinliyerek eğlenceli bir gece geçireceğe benziyorum! Sabaha kadar durmadan gidip gelirler değil mi? Nasıl! Akar suyunuz da mı yok?

Otelci şişman ve pembe yanaklı bir kadındı. Balkondaki çiçeklerin gardakilerin aynı olduğuna bakılırsa belki de gar şefinin karısıydı.

— Hiç olmazsa banyo yapabilir miyim? Yıkanmadan duramam!

Akşamın altısına doğru, hafifçe buruşmuş elbisesi, yeni boyanmış yüzü ile küçük yemek salonuna inerken, kapının önünde resmî bir otomobil durdu ve içinden albay Heltzendorff ile şoförü indi. Şoför oğlu olacak yaşta bir asteğmendi. Mata-Hari, Heltzendorff'u 1909 da İschiada karaciğerlerini tedavi ettirirken tanımıştı. Albay şimdi de Potsdam'daki görevinden ayrılarak Veliaht Prensin Belçika'daki karargâhına gidiyordu.

— Çok garip, diye albay tekrar etti, çok garip.

Normal zamanda bu olay yıldızını çevreliyen zevk düşkünü Berlinliler arasında dedikodu kaynağı olurdu. Ama ne var ki şimdi

normal bir hayat sürmüyorlar, savaş içinde yaşıyorlardı.

Gece yarısından beri yolda giden araba, sabahın üçünde petrolle yanan farların karanlıkları delen ışıkları arasında yavaşladı. Heltzedorff yanında oturan Mata-Hariye doğru eğilerek:

— İşte Belçika'ya geldik, güzelim, dedi ve eldiveni ile buğulanan camları sildi. Normal zamanda olsaydık, gölgeler arasında iri bıyıklı bir gümrükçü çıkar ve püro gibi şeyler kaçırıp kaçırmadığımızı anlamak için eşyalarımızı arardı...

Dümdüz ovada büyük bir sessizlik vardı. Gökyüzü yanardağı gibi kıpkızıldı. Yolun sağ tarafında sönmek üzere bir ateş duruyordu. Onu çingeneler bırakmış olabilirdi.

Albay Heltzendorff:

— Belki de gümrükçülerdir, dedi.

Sonra da gülerek, arkasına yaslandı.

On dakika sonra arabanın içi hafiften ılınıyordu. Farlar bir takım kuru, kireçten evleri aydınlatıyordu. Havada hâlâ duman kalmıştı. Kalaslar kopmuş, damlar çökmüştü. Savaş geçmişti buralardan. Ateş her tarafı kemirmişti.

Albay:

— Saçma, saçma! diye söylendi. Bu zavallı herifler ne diye bize karşı gelmiye çalışırlar bilmem ki!

Uzaklardan bir top sesi işitildi.

Evler, yıkıntılarını lâv gibi sokaklara yaymıştı. Burası bir zamanlar kasabaydı. Araba kömürleşmiş bir cesete çarpmamak için yana kaydı. Kadın bir şeyler hissedecekti, fakat sonra o cesedin bir köpeğe ait olduğunu anlayınca kendini topladı.

Şoför:

— Biz bunlarla anlaşma imzalamıştık, dedi.

Albayla şoförü arasındaki arkadaşlık açıkça belli oluyordu.

— Anlaşma mı? diye albay sordu. Anlaşma dediğin nedir Horst? Geçen yüzyılın başında ilk Helda'm ile evlendim ve anlaşma imzaladık. Beni sevecek, bana çocuklar yetiştirecek, ben de ona ekmeğini ve elbiselerini temin edecektim. Bu anlaşmaya ikinci Hilda'mla tanışıncaya kadar sadık kaldım. O gün de savaş ilân ettim.

Araba yoluna devam ediyordu. Ortalık fazla korkunç değildi ama kuruydu. Adını bilmediği ve hiç de bilmiyeceği kasaba bomboştu. Kızıl ufukta yıkıntılar, içi dışına çıkmış evler, kızıl ufuktan mazgal gibi yükseliyordu. Bir ordu geçmişti buralardan ve orasını akbabalardan arta kalan hayvan leşine benzetmişti.

Albay birden bire:

— Dur, diye bağırdı.

Şoför hemen frene bastı.

— Bir hatıra istiyorum... Siz de bir hatıra istemez misiniz Horst? Ya siz bayan? İstilâ edilmiş bir memlekete ilk giren bizleriz. Günün birinde bu olayı torunlarımıza anlatırız.

Arabadan iniyordu bile. Kısa boylu bir adamdı. Üniforması iri karnını sıkıştırıyordu. Mata-Hari, onun yıkıntılar arasından sekerek yürüyüşüne bakarken ilk cesedi farketti. Bu gerçekten bir insan cesediydi. Moloz taşlarının arasından sadece ayakları görünüyordu. Onu manzarayı bozmasın diye sanki oraya sürüklemişlerdi. Kadın mı yoksa erkek mi olduğunu anlamak zordu. Lâmbanın ışığında bir an görünüp kayboldu. Albay çizmeli bacaklarını açarak üstünden atlamıştı bile..

Adımlarının sesi, dünyada kalan tek canlıymış gibi duyuldu. Sol taraftaki kalıntılar, bir kazıya doğru gidiyordu. Belki burası bir okulun avlusuydu.

Şoför başını çevirip kadına baktı ve:

— Fetişisizm, bayan, dedi. Albay Heltzendorff fena bir adam değildir.

— Ara sıra kendine kötülük ediyormuş gibi bir hali var.

— Evet bayan kendine gerçekten kötülük ediyor. Hepimiz kendimize kötülük ediyoruz.

Şoför bu şekilde oturmakla, kadının çıplak kollarını ve boynunu görüyordu. Teninden taşan kokuyu da duymalıydı. Mata-Hari, bir askerin taze tene dokunmak ihtiyacını anlardı. Acaba elini uzatacak mıydı? Fakat adam yerinden kıpırdamadı.

Uzun ve sessiz bir süreden sonra, yıkıntıların arasında lâmbanın ışığı göründü. Kararmış kalasları ve moloz taşlarının arkasında ayakları aydınlattı. Evet bunlar bir kadına aitti... Albay Heltzendorff geri geliyordu.

— Domuzlar, dedi. Hepsini boşaltmışlar.

Arabanın kapısını açınca, içeri taze hava doldu.

— Öyle bir temizlemişler ki! Dolaplar açılmış, çekmeler çıkmış... Ne var ne yok kazımışlar. Adamlarının davranışı için Von Petwitz'i tebrik etmek gerek.

Şoförü bu havaya uymak için çabaladığı belliydi:

— Okulda onu «Atilâ» diye çağırırlarmış, dedi. Ama bıyıkları Moğollarınkine benziyormuş da ondan.

Albay, arabaya yerleşirken:

— Ah, otlar yeniden bitecek, diye fikir savurdu. Ama şişeler yeniden dolmıyacak. Her tarafı yakıp yıkarken, bunca içkiyi nasıl içtiler? Yoksa önce içip sonra mı yaktılar? Her taraf boş şişelerle

doluydu. Herrgitt! (1) Fare zehirinin şişesi bile boştu... Acaba zaferin etkisiyle zehir de mi insana zarar vermiyor?

Araba yeniden yola koyuldu. Bozuk makaslar engelli yollarda çalkalanıp duruyordu. Albay cebinden beyaz süet küçük bir potin çıkardı ve uzun uzun baktı. Tabanı pıhtılaşmış kanla kapkara olmuştu. Küçük bir kızın ayağından çıkmış olmalıydı.

— Uğur getirir, dedi. Hepimiz böyle şeyler biriktiririz. Büyük kızım, Essen'de alkışladığı bir tanorun göğsündeki karanfili hâlâ saklar. İkinci Helda'm bir tutam saçımdan kesip madalyonunda taşır. Bir keresinde madalyonunu kaybetti de ne yapacağını şaşırdı. Olaylara karşı gelebilmek için hepimizin böyle fetişlere ihtiyacımız vardır.

Bir süre sonra güneş bu bomboş memleketi aydınlattı. Dik bayırların ardından dumanlar yükseliyordu. Ara sıra tekerleklerin önünde kuşlar havalanıyordu.

Arabanın içi benzin ve lâvanta kokuyordu.

Biraz sonra ilk canlılarla karşılaştılar. Bunlar beş altı tane Belçika köylüsüydü. Yüzleri asıktı. Yanaklarına ot takılmıştı. Sırtlarında ray taşıyorlardı. Ulah askerleri onlara bekçilik ediyorlardı. Yüzleri en azdan Belçikalılarınki kadar asıktı.

Araba yavaşlarken, Ulah askerleri oldukları yerde durdular. Köylülerden biri içeri bakıyordu ve Mata-Hari adamın sert bakışları ile karşı karşıya idi. Otomobil geçti. Genç kadın arkasını dönüp camdan baktı. İhtiyar Belçikalının mavi bakışları keskin bir bıçak gibi kadından ayrılmıyordu. Anlaşılmaz bir huzursuzluk duydu. Bundan böyle bütün dünya ona bu gözle bakacaktı. Fakat Mata-Hari bunu daha bilmiyordu.

---

(1) Tanrım.

IV

11 EYLÜL

— BAYANIN KOCASI LA HAYE'DE göz altına alınmıştı... Kadın onu görmek için izin isteyince verdiler. Ama bunu zorlukla verdiklerini belli etmek için ellerinden geleni yaptılar...

— Neden Branz?

— Hiç bir şeyden kuşkulanmaması gerekiyordu da ondan. Mesaj götürdüğünden tamamen emindiler...

O akşam Amsterdam'daki Alman konsolosluğunda büyük bir ziyafet veriliyordu. Uşaklar özel kılıklarla servis yapıyor, nöbetçiler merdivenlerin başında duruyordu. Her katta ışıklar yakılmıştı. Üniformalar, dekolte elbiseli kadınlar, arabalar ve otomobiller şatafatlı toplantıyı bir kat daha süslüyordu.

— Böylece bayanın engelsiz sınıra kadar gitmesini sağladılar ve orada durdurdular!... «Lütfen iner misiniz bayan.» Kadın itiraz etti tabii Tiren kalktı. Kadını da karakolda bir güzel muayene ettiler...

Bunları anlatan, Genel Kurmay'ın başkan yardımcısı albay Branz'dı. Galâ kıyafetindeydi. Sırmalı apoletlerinin arasından sivrilen azimli çenesi, kara ve nemli gibi duran gözlerinin tatlılığını yalanlıyordu.

— ... İyice araştırdılar onu, diye devam etti. Yâni sözün kısası Allahın yarattığı gibi çırçıplak soydular ve beni çağırdılar. Gittim.

Fakat gördüğüm manzara pek o kadar hoş değildi. Istakoz gibi kıpkırmızıydı ve memelerini koyacak yer bulamıyordu... Muayene eden kadın «Albayım, buraya bakın» dedi. Dediği yere baktım...

Geniş aydınlık salonlarda subaydan çok, sivil vardı. Almanlar da azınlıkta kalıyordu. Tüccarlar, iş adamları ve büyük firma sahipleriyle şakalaşıyorlar, karıları da avizelerden dökülen ışıkların altında inci kolyeleriyle süslü elbiselerini göz önüne seriyorlardı.

Küçük grup pencerelerin önünde oturuyordu. Şık sigaralıklar ve şampanya kadehleri ile süslü masalar, Apollon'un mermer heykelini taşıyan muazzam şömineye kadar dizilmişlerdi. Camın öte tarafında bir şehir uyuyordu. Tarafsız bir şehirdi bu. Almanlar konsoloslukta kendi evlerinde sayılırlardı, ama onlar Amerikan barında da aynı huzurla eğleniyorlardı. Oysa metrdotel kılığında dolaşanların pek çoğu düşman tarafının gizli ajanlarıydı. Çevrelerinde hali vakti yerinde siviller deri ticaretinden, süt tozlarından ve havan toplarından açıkça bahsediyorlardı. Fakat bunların hangi tarafa fayda sağlıyacağını belirtmiyorlardı... Belki de daha bilmiyorlardı bile.

Konsolos Craemer:

— Hikâyenizin arkasını sabırsızlıkla bekliyoruz Branz, dedi. Çıplak bir kadına bakıyordunuz. Sonra?

Uzun boylu, kuvvetli fakat şişman bir adamdı. Çukura kaçmış gözleri ile bir ölü kafasını andırıyordu. Yanağındaki yara izi de yüzünü baştan başa katediyordu.

Başkan yardımcısı gülerek:

— Gerçekten baktım, Berthold, diye devam etti. Ne gördüm biliyor musunuz? Plânlar!

Lore Craemer koltuğunda yorgun bir tavırla oturuyordu. Mor yastıkların arasında ince profili görünüyordu.

— Plânlar mı? diye tekrarladı. Gretha'cığım duydunuz mu?

Tatlı ve solgun bakışları, akşamdan beri konsolosun aşırı bir ilgi gösterdiği dâvetli kadına döndü ve hafifçe gözlerini kıstı. Böylesine esmer bir kadın nasıl olmuş da çay rengi kaşmir bir elbise giymeğe cesaret etmişti. Üstelik onu mor renklerle işletmiş, sırtına da mora bakar kırmızı br şal almıştı. Frau Craemer, «Çıplak bir dansöz», diye ayıplayarak düşündü. Fakat ev sahibelik görevini hiç unutmazdı.

Albay Branz:

— Evet plânlar, dedi. Yazılı birtakım şeyler ve çizgiler... Karnın bir çok yerinde, özellikle sırtında ve kalçalarında pek çoktu... Şunu da ekleyeyim ki bütün Fransız kadınları gibi bunun da kaba etleri aşağıdandı. Tabiî bu yazıları uzman getirtmeden okuyamazdık. Fa-

kat sıkıntımız bununla da bitmiyordu. Birincisi soğuktan donuyorduk. İkincisi de yazılar o kadar ince yazılmıştı ki, kadın eliyle silecek diye korkuyorduk. Neticede kadının ellerini bağlamağa karar verdik. O kadar ki zavallının kaşınmasına bile imkân bırakmadık. Ve bekledik...

Dâvetlilerden biri soğuk bir tavırla:

— Sonra? dedi.

Şık ve küstah bir hali vardı. Frak'ını Londra'da diktirdiği hemen göze çarpıyordu. Sarışın bir adamdı. Güneşten yanmış tenine bakılacak olursa sporcu olmalıydı.

— Sonra Mister Johnson... Albay birden katılırcasına gülmeğe başladı. Bu gülüş verem olan Frau Craemer'i bile neşelendirdi. Sonrası, bunun ne olduğunu tahmin edebilir misiniz? «Berliner Tageblatt» gazetesinin 4 üncü sahifesinin tersden basılmış haliydi... Havanın çok soğuk olduğunu söylemiştim. Kadıncağız da büyük annesinden duyduğu gibi nezleden korunmak için, gazeteleri vücuduna sarmağı düşünmüş. Bunları üç gün önce sarmış ve bir daha da yıkanmamış... Fransızlar pek temiz değillerdir, değil mi Mister Johnson?

Mata-Hari, pencereye yaklaşmış, bakır rengi kestane ağaçlarının arasından şehri seyrediyordu. Burası kendi memleketiydi ve uykudaydı. Ona göre burası her zaman uyurdu. Şimdi de tarafsız olmuştu üstelik. Elbette ki burada fırtınalı günler olmuştu. Bunu inkâr etmiyordu. Yabancılar otellerden kaçmışlar, küçük hesapları olanlar bankalara saldırmışlardı. Fakat Craemer artık her şeyin çabucak düzene girdiğini edepsizcesine açıklamıştı. Esnaf, açıkça satmak istemediği malı arka kapıdan gizlice satıyor, maliyeciler de uygun tedbirler buluyorlardı. Kaçan yabancıların yerini de yenileri almıştı şimdi.

Branz'ın ısrarla Johnson diye çağırdığı frak'lı genç de onlardan biri olmalıydı. Genç adam ev sahibesine:

— Bir aydan beri İngiltere otelinde kalıyordum, diye anlattı. Berthold, haberiniz var mı? Rusya'ya iki yüz yirmi beş mitralyöz satılmış... Meslekdaşınız Danimarka dış işleri bakanlığına bunların yüklenemiyeceğini belirtmiş. Kazanmış da. Oyuncakları limanda iyi bir yere istif etmişler... Ne yazık ki Danimarkalıların dilini anlamıyorum...

Mata-Hari, döndü ve sarışın erkeğe meydan okurcasına baktı:

— Talihiniz varmış, dedi.

— Neden efendim?

— Elbette. Yabancı bir yerde dillerini anlasanız bile, konuşma sırasında o dilin püf noktasını bilemezsiniz. Ben bunu çok hoş bu-

lurum... Herkesi kahkahalarla güldüren bir fikrayı anlamamak, sokaktaki halkı heyecanlandıran olayı dinliyememek, basit bir dünyadan uzaklaşmanın en ince bir şeklidir.

Lore Craemer'in gözleri gene kısılmıştı, fakat kocası çok memnun görünüyordu. Dansözü iyi bir öğrenci gibi koruyordu sanki.

— Siz kaç dil bilirsiniz Gretha? diye sordu.

Lore: «Kocam bu kadının değerlerini belli etmeğe çalışıyor,» diye düşündü.

— Ne yazık ki ancak altı dil biliyorum?

Sarışın adam dişlerini göstererek gülümsedi:

— Copenhague'da bulunduğum süre içinde bir yedek assubayla tanışmıştım, dedi. Adam üç dil biliyordu. Bir tanesi de Danimarka diliydi. Savaş başlamadan şehirde bir ticarethane işletiyormuş.

Craemer:

— Ben onu tanıyor muyum? diye sordu.

— Adına meselâ Smith diyelim... Smith ile ikimiz hemen hemen bütün vaktimizi otelin barında geçiriyorduk. O süre içinde de adamın biri durmadan etrafımızda dolaşıyordu. Birkaç gün sonra Rus ajanlarıyla dostluk kurdum ve kendimi onlara bir İngiliz casusu olarak tanıttım. Mitralyozlarını gemiye yüklemekle görevli olduğumu da belirttim... Bir hafta sonra bir Rus şilebi limana giriyordu. Aslında bir İsveç gemisiydi ama onu biz satın almış ve Rus olarak anlaşmıştık.

Lore Craemer, yerinden kalkmış ve yandaki salona geçmişti. Orada beyaz plastron'lu erkeklerle abajur gibi saçaklı ve incili elbiseler giymiş şişman kadınlardan meydana gelen bir gruba doğru gitti. Lore iyi bir ev sahibesi olduğu için boş duran kadehleri görünce, uşaklara işaret ederek içki getirmelerini söyledi. Uşak Münihli'ydi ama beyaz plastron'lular Amsterdam'ın yerlilerindendiler. İlk zamanlar onlar da paniğe kapılmışlardı, ama şimdi yeniden kendilerini toplamışlar ve bu dostluğu hoş gördüklerini açıkça belirtmekten çekinmemişlerdi. Frau Craemer, yanlarına gelirken onların savaştan başka her şeyden bahsettiklerini duyunca sevindi.

Sarışın adam öteki odadaki konuşmasına devam ediyordu:

— Gemi limana girince, dostum olan Rus ajanlarına haber yolladım, dedi.

Mata-Hari:

— Yükleme işinde size yardım etsinler diye mi bay Johnson? diye sordu.

— Pek tabii! Her şeyi yoluna koymuş, bu önemli başarıyı kutlamağa hazırlanıyorduk. O sırada şu... Smith diye adlandırdığım adamcağız yerinden fırladı. İçkiyi oldukça fazla kaçırmıştı... Karşı-

ma dikildi ve topuklarını birbirine vurduktan sonra bana yâni Mr Johnsona temiz bir Almanca ile: «Size bir püro verebilir miyim kumandanım?» dedi.

Masadakiler hep bir ağızdan katılırcasına güldüler. Albay Branz karnını yumrukluyordu. Frau Craemer yan odadan kahkahaları duyarak hızla döndü. Fakat kocasının ölü kafası her zamanki gibi sakindi. Lore gülümsedi.

Çok sonra, Craemer, Mata-Hari'nin kolundan tutarak karısının yanına geldi. Bu toplantının figüranlarından hemen hemen kimse kalmamıştı. Büfedeki yiyecekleri sömürdükten sonra gitmişlerdi. Konsolosluğun bahçesinde araba da kalmamıştı.

— Arkadaşımızı evine kendim götüreceğim, dedi.

Lore Craemer'in solgun gözleri kısılmaktan çizgi haline gelmişti. Fakat sadece:

— Çok iyi edersin Berthold... demekle yetindi.

Mükemmel bir eşti. Arkasını döndü ve bir masada hâlâ iskambil oynıyan bir grubun yanına gitti. Salondaki iskambil partisi devam ederken, konsolosun arabası, uyuyan şehirde sessizce ilerliyordu.

Mata-Hari, Craemer'in yanında konuşmadan oturuyordu.

Konsolos:

— Sizi bu akşam üzgün görüyorum, Gretha, dedi. Karım bu gece dâvetlilerimiz için dans edeceğinizi çok ummuştu.

— Beni bağışlayın Berthold. Hepsi bu şehrin, bu memleketin suçu.

— Bu memleket mi? Ama burası sizin yurdunuz Gretha!

Gerçekten de onundu. Düşman, perişan ve koyu ilkeci... Craemer bu gizli dalgaları nasıl hissetmişti? Bunlar, konsolosluğun duvarlarını aşmazdı ki... Bu iki yüzlü insanlar hapis hayatı yaşıyorlardı. O ağır sessizlikleri sokakta bile size yapışır, rahat vermezdi.

Konsolos:

— Nimègue'de oturan bir kızınız var değil mi? diye kabaca sordu.

— Evet. .

Araba Şehir Oteli'nin önünden geçiyordu.

— Kaç yaşında?

— On altı?

Craemer, karanlıkta kadının hatlarını görmeğe çalışarak:

— Onu arada sırada görüyor musunuz? diye sordu.

— Yıllardan beri birbirimizi görmüyoruz.

Araba, kanal'ın önündeki karanlık bir evin kapısında durdu. Craemer arabacıyı savdı ve kapıyı anahtarla kendi açtı. Eve de ilk

olarak kendi girdi. Gaz lâmbasını yaktıktan sonra kadının bükülgen boynuna, çay rengi korsajına ve her adımda aydınlanan mor'la kırmızı arası şalına baktı. Genç bir kız gibi duruyordu. Gülüyordu şimdi.

— Metreslerinizle burada mı buluşursunuz Berthold? dedi. Garsoniyeriniz mi burası?

Bambu ağacından yapılmış bir divan, odanın üçte birini kaplıyordu. Doğudan gelme kumaşlarla duvarları kaplamışlardı. Yalancı mermer şöminenin üstüne bir silâhlık asılmıştı.

Konsolos:

— Bana şeref veriyorsunuz, diye cevap verdi. Burada sadece ajanlarımı kabul ederim.

Gömme dolaba doğru gitti ve açtı. İçinde birtakım içki şişeleri vardı.

Craemer:

— Burası bir tercümana aitti, diye belirtti. Talihsizliğe uğradıktan sonra, burasını olduğu gibi tutmağa karar verdim. Böylece bu ufak yeri çapkınlıklarım için sakladığıma inanmalarını istedim.

Şişelerin arkasında küçücük bir kasa saklıydı. Böylelerini ekseri resimlerin arkasına gizlerlerdi. Bu da şişelerin arkasını daha uygun bulmuş olacaktı.

Mata-Hari, dudağını ısırdı ve:

— Bana para verecektiniz değil mi? dedi.

Craemer elinde tuttuğu içki şişesi ile olduğu yerde kaldı.

— Bu kelimeyi ne kadar seviyorsunuz Gretha! Onu söylerken bile yüz ifadeniz değişiveriyor...

— Özür dilerim Berthold.

— Evet size para vereceğim. Bundan başka size verilecek bilgilerim ve sorulacak sorularım da var... Bir süreden beri dilimi yakan ilk soruyu soracağım...

Bacaklarını açarak kadının karşısında durdu. Uzun boylu, oldukça şişman vücudu ve elindeki şarap şişesini açacak güçte parmakları vardı.

— Sadece özel bir merak... dedi. Gretha, Veliaht Prens'in metresi oldunuz mu? olmadınız mı?

★

— Veliaht prens'in metresi oldunuz mu olmadınız mı, Mata-Hari?

Bu soruyu yıllar boyunca dinliyecekti. Güzel günleri izleyen kötü saatleri bir leitmotif gibi doğrıyacaktı.

Yüzbaşı Ladoux, arkadan Bouchardon, sonra da Divanı Harp Başkanı Yarbay Semprou bu soruyu soracaklardı. Saint-Lazare hapishanesindeki o casus kadınlar bile saflıkla:

— Nasıldı? diye soracaklardı. Duyduğuma göre bir canavarmış. Küçük çocukların ellerini bileklerinden kesermiş...

Fakat burada da orada da, Mata-Hari, hafifçe gülecek ve çok önemli bir sırrı açıklamamak için gözlerini yumacaktı. Hapishanenin koridorunda, karşısına çıkanlar, iğrenç sesleriyle:

İşte imparatoriçe!

— Prens de ama zevkliymiş... diyeceklerdi.

Burada da orada da en ünlü şanı veya utancı işte bu olacaktı.

Oysa beş hafta önce karargâhta onu soğuk karşılamışlardı. Kumandanlık büyük bir hana yerleşmişti. Eskiden posta arabalarını barındıran geniş ve taşlı avluda şimdi müttefiklerin arabaları ile dolmuştu. Her tarafta, mutfağa kadar silâh istif edilmişti.

— Kimseye benzemiyen bir âşık mıydı? Kötü müydü?

Bu savaş daha çok gösteriye benziyordu. Oysa savaş on kilometre kadar ötedeydi. Barut kokuları, çalıların arkasında gizlenerek ovalarda çör çöp çökelenen insanları gözetliyen askerleriyle savaş oracıktaydı. Hattâ yüz metre ötede surları yıkılmış, mihrabı çökmüş kilisede bile savaş vardı. Hanın kapı eşiğinde duran şu birkaç damla kan, kurşuna dizilen sivillerin kanı idi.

— Sana para veriyor muydu?... Başbaşa olduğunuz zaman onu hangi adla çağırıyordun?

Mata-Hari bir gün çeşni değiştirmek için kızlardan birine:

— Willi, diye cevap verecekti.

— Willi mi? Bu İngiliz adı ayol...

Halbuki, Veliaht Prensi ancak bir rastlantı olarak görmüştü. Bavullarını kaybettiği, en azdan on kere sinirlendiği, sırasına göre azar işiterek veya iltifat görerek daireden daireye koştuğu bir gün onun otomobilden indiğini görmüştü.

— Bavullarınızı bulursunuz, canım! Gümrükçüler onu sınırda alıkoyarlar demişti...

Prensin arkasında bir general üniforması vardı. Beyaz bir Rus tazısını kayışından tutuyordu. Kadını hayal meyal tanımıştı.

— Erfurt'taydı değil mi?

— Hayır Altes, Kassel'de...

Belçikalı kadınların kendilerini ona beğendirip teslim olmak için geldiklerini daha o gün duymamış mıydı? Söylediklerine inanacak olursa, Willi dört gün içinde, beş dükkâncı kıza ve Kızıl-Haç'tan iki bayana iltifat etmiş. Şimdi de Luxembourg'lu gözdesinin tirenden inmesini bekliyormuş.

— Evet, hatırladım. Kassel'deydi.

Altı yıl geçmişti aradan. Onu Kolonya'dan prensin özel arabasiyle götürmüşlerdi. O günün öğleden sonrası ise yüksek bir fırının açılışına katılanması gerekiyordu.

— Hâlâ dansediyor musunuz?

— Evet Altes.

Topların sesiyle gürleyen bu avluda:

— Altesimiz için burada bile dansetmeğe hazırım, demesine ramak kalmıştı.

Fakat prens ona canı sıkılmış gibi bakıyordu. Üniforması göğsünü korse gibi sıkıyordu. 80 CV kanarya sarısı otomobilini öğrenci gibi delicesine süren o canlı adamdan eser kalmamıştı.

— Kassel'de ne işim vardı?

Ona yüksek fırının açılış töreninden bahsetmenin faydasızlığını anladı.

— Belediye başkanı, şehrin kunduracısının altın yılını kutlamak üzere olduğunu söylemişti. Siz de adamcağızı dükkânında tebrik etmek istemiştiniz.

Prens hafifçe güldü. Gülümsediği zaman gözleri açılıyor ve garip bir mâna alıyordu.

— Evet evet hatırladım... Lili, Mermer Saraydaydı, o adamcağız da sizi Lili zannetti... Eteğinizi öpmemiş miydi?

Her şeyi birbirine karıştırıyordu. Şakaları, kuruntusu kadar boldu. Kendini halka sevdirmek arzusu ile insanları küçümsemesi daima kafasında bir gelişme meydana getirmişti.

— Hatırladım, diye tekrarladı. Babam o sırada uçaklara delicesine merak sarmıştı...

Artık kadınla konuşmuyordu. Yanındaki subaya doğru eğilerek:

— Schmift, düşün bir kere, dedi. Babam İngiltereye uçakla adam gönderip Blackpool'un gizli resimlerini çektirmiş ve onları pul meraklısı çocuklar gibi albümüne yapıştırmıştı...

Sonra birden üstüne bir ağırlık çöktü. Zorla nazik görünmeğe bile çalışmadı. Lüks subayların arasında on yaş ihtiyarlamış gibi duruverdi birden. Bakışlarını kaçırdı. İnce uzun bıyıkları hasta teninde ürperdi. Altes tek kelime söylemeden topuklarını vurdu ve arkasını döndü. İnce beli ve narin sırtıyla yeniden gençleşivermişti.

Belçika'daki olgu bu kadarla kalmıştı. İmparatorun oğlu ile savaş macerası bundan ileri gitmemişti.

— Sık sık beraber yattınız mı? Willi, sana elmaslar veriyor muydu? Eğlencelere katılıyor muydunuz?

Orada eğlencelere katılmıştı ama Willi yoktu. Şehir ateş ve kan ile çevrilmişti. Ertesi gün onu Hollanda'ya götürecek olan tiren, sa-

vaş meydanlarından, hâlâ tüten tarlalardan, yıkık garlardan geçirecekti. Fakat Mata-Hari bunların hiç birini farketmiyecekti. Hayatının tehlikede olduğunu, başı bozuk erlerin orada burada karargâh kurduklarını ve katarın bir saat önce geçtiği köprünün uçurulduğunu bile bilmiyordu.

Fakat o akşam bir otelin yemek salonunda gece ilerliyordu. Albay Heltzendorff ise durmadan içiyordu. Kendini bilmiyecek kadar sarhoştu. Cebinden sık sık çıkardığı bir çocuk patiğine bakıyor ve:

— Uğurdur! diyordu.

O akşam Willi'nin de geleceğini söylemişti ama Willi görünürlerde yoktu.

— Baylar, Mata-Hari bizim gibi ölüme mahkûm Batılılar için Doğuyu ayağımıza getirdi bu akşam... Gerçekten de siz ölümden korkar mısınız Mata-Hari?

— Hayır albayım!

— Dininiz ölüm hakkında ne der?

— Brahma'nın koynunda yeniden dünyaya geleceğiz...

Yabancı bir hava esiyordu salonda. Uzaklardan duyulan top sesleri bile bu havayı değiştiremiyordu. Çevresinde daima aynı dekor vardı. Subay veya sivil, üniforma veya frak ile, puro dumanları arasında kibir ve gösterişi yüzünden hırpalanmıştı. Fakat kendisiyle ilgilendikleri vakit hemen toparlanır, çiçek gibi açılırdı:

— Dinsel törene katıldığım gün, dolunay tapınağı aydınlatıyordu... On üç yaşındaydım... Büyüleyici bir hava esiyordu ortada. Mihrap lâl rengi granittendi...

Evet, her tarafta aynı şeydi. Piyanoya biri oturmuştu bile. Fraulein Klaus'un piyanosu gibi tencere sesleri çıkarıyordu bu da. Ve kolu sepetten çıkan yılan gibi kıvrılıp bükülmeğe başlayınca, otelin salonunda adsız subaylar sarhoş, boyanmakta yüzsüzlükte birbirleriyle yarış eden o biçim davetli kadınlar vardı. Uluslararası şampanya köpüğü ve sedirin üstünde murdarilik ve apolet kaynaşması da katılıyordu bunlara.

Mata-Hari piyaniste:

— Daha ağır çalın, dedi. Daha ağır.

Hiç te doğu havası yoktu bu parçada... Viyana valslerini hatırlatıyordu daha çok. Ama ne önemi vardı? Çevresindekileri unutmuş kendi başına kalmıştı şimdi. Ayakta duruyor, her sefer randevusuna sadık kalan kıvrılışlarını, boyun eğen kaslarını bulmanın sevinciyle coşuyordu. Artık etten kemikten bir insan değildi. Havadan meydana gelmiş bir varlıktı. Damarlarındaki kan bile daha akıcıydı.

— Tamam, böyle çok iyi, dedi.

Bölge çepeçevre birliklerle doluydu. Yanmış çiftliklerde ordugâh kuranlar bile vardı. Gökyüzü yangınlardan kıpkırmızı olmuştu ufukta. Otelin kapısına bütün gece ambülanslar yanaşacak, dalavere ile sokağa atılan kiracıların derme çatma eşyaları arasından kendilerine yol açacaklardı.

Salonun köşesinden bir kadın çığlık attı. Açlıktan gözlerinin altı kararmış Belçikalı bir kadındı. Yirmi yaşında bile yoktu.

Mata-Hari dansediyordu. Daha doğrusu sık sık adımlarla bir dans denemesiydi bu. Hareketleri tartılıydı. Kendini bu Viyana havasına uydurmak için kafasiyle çalışıyordu. Fakat birden vücudu kapıp sürüklendi. Daha ilk başlarında soyunmak, bu bozuk havanın okşayışlarına kendini çıplak olarak bırakmak arzusu duydu. Kollarının ve bacaklarının tabiî hareketlerine engel olan bu kumaşlardan kurtulması gerekiyordu.

O zaman duygularını yendi. Bütün dikkatini kasların bağlantılarında topladı. İçindeki büyülü sözler genişliyordu, zenginleştiriyordu... Bilinci kayboluyor, yolunu şaşırmışçasına başını döndürüyordu.

Yavaş yavaş bluzunu çözmeğe başladı. Bayağı olmamağa, tam bir armoni içinde davranmağa çalışıyordu. Dış dünya silinmişti artık. Heyecan yaratma telâşını önliyerek son düğmeyi de açtı ve bluzunu kaydırdı. Amber gibi koyu esmer kolları bütün zenginliği ile meydana çıkmış, meşin kırpıntıları ile doldurduğu göğsü sütyenin içinde şahane duruyordu.

Neden Willi gelmemişti. Veliahtın böyle töreni kaçırması yazık değil miydi?

Sıra eteğe gelmişti şimdi. Omuzları, ansızın daha eğik görünen sırtı, vücudunda pul pul parlıyan teri, müzikle sarılmış kalçaları ve bacakları.

Subaylar kıpkırmızı olmuşlardı. Ama Mata-Hari onları farketmiyordu bile. Ressamın geri plâna çizdiği birkaç gölgeden başka bir şey değillerdi. Eğlencelerden arta kalan bir hava vardı ortada. Fakat Mata-Hari dansederken çıkardığı kendi kokusuyla sarhoş oluyordu sadece.

Kasları oynuyor, her harekette kendini belli ediyordu. Karnı yıldız yıldızdı. Yüzünde dinsel ve vecde gelmiş bir ifade vardı. Almanyaya geldiğinden beri, yalnız koltuk altlarını traş ediyordu, başka taraftaki kıllara dokunmuyordu.

Malezyalı dadısı Mamma Lea ona bir zamanlar:

— Onları saçını yıkar gibi yıka, demişti. Elektrik toplamağı sağlar...

Her zamanki gibi başı dönmeğe başlamıştı. Ve bu hale geldiği

zaman sinirlerini yatıştırmak için yaptığı gibi gözünü bir tek yüze dikti. Bugünkü piyano çalan üstteğmendi. O da gözlerini danseden kadından ayırmıyordu. Ama aklı çaldığı parçadaydı. Sarışın ve genç bir adamdı. Afyon kullananların bulanık bakışı ile bakıyordu. Karşısındaki kadının güçlü ve narin sırtını atlet vücudunu, bronz gibi parlayan karnını görebiliyor muydu acaba? Kadın da onun ellerine bakıyor sadece. Piyanonun tuşlarında gezinen parmaklarına ve ışıkta parlayan altın halkaya bakıyordu. Bir nişan halkasıydı bu...

Roma'da bir papaz:

— Sen soyunduğun zaman, Tanrıyı görür gibi oluyorum, diye bağırmıştı.

Paris'te ona karanfiller atarlardı. Erkekler bu mermer üzerindeki kılları öpebilmek, veya terkiye binebilmek için servetlerini verirlerdi. Orada sert çukurcuklar açmak isterlerken kadın acıyan dudakları, ısırılmış kan rengi ağzı ile susardı.

Piyanist son notayı da vurdu. Kadın gene bu vecd içinde kalmayı başarmıştı. Ölür gibi, çırçıplak ve bitkin yere yıkılacaktı. Tam o anda alkışlar başlıyacak, büyülü havanın bitişini çılgınca bir gürültüyle selâmlıyacaklardı.

O sırada her zaman yerinden kalkar ve kulise kaçardı. Fakat bu sefer, uzun bir koşudan yorulmuş gibi soluk soluğa olduğu yerde kıvrılmış yatıyordu.

... Bir top patlamış ve duvarları sarsmıştı.

Kulağının dibinde bir ses:

— Krieg ist Krieg (*) diye mırıldandı.

Mata-Hari hâlâ yerde çırçıplak yatıyordu. Ilık ve pürüzlü tahtanın üstündeydi daha. Aslında daima halı üzerinde dansederdi. Ama şimdi savaş içindeydiler değil mi ya? Kalçalarına kıymık batıyordu. Fakat birinin gelip kendisini kaldıracağını biliyordu. Kim olduğunu merak ediyordu sadece. Ter içinde kalan vücuduna üniformanın sert kumaşı değmişti. Ve dişini sıkar gibi gözlerini yumarak, piyanistin olmasını arzuladı içinden.

★

Craemer:

— Belki de sizi şaşırtacağım, Gretha, dedi. Fakat düşündüm de şu gerçeği keşfettim: bilgi vermek bir barış görevidir.

Sarhoş olmalıydı hafiften. Ölü kafası neşelenmişti.

— Siz ve ben barış insanlarıyız, diye devam etti. Biz onu gizli

---

(*) Savaş savaştır.

yollarla besliyoruz. O bunsuz yaşıyamaz. Siz vücudunuzla ben de gizli teşkilâtımla başaracağız. Bu problemler dünya kurulalıdanberi vardır. Ben Musa'yım siz de ... Dalilah'sınız!

— Nasıl, Berthold?

— Tamam. Dalilah Samsonla sevişiyordu. Ona çok zevk veriyordu ama aynı zamanda sevgilisini düşmanlara teslim etmek için püf noktasını arıyordu. Schunke sizden kafa derisi istiyor değil mi?

Bambu divanı çökertiyordu ağırlığı ile. Silâhlığın sağında ve solundaki gaz lâmbaları tütüyor, şişeleri is içinde bırakıyordu. İnsan kendini yer altı savaşının ortasında değil de, bir tuhafiyeci veya kuyumcu dükkânında zannediyordu.

— Bununla beraber Dalilah'nın, o güzel vücudu, o eşsiz dansı ile barışsever bir kadın olmadığını söyliyebilir misiniz? Bizanslı Théodora ve daha bir çoğu öyledir. Musa'ya gelince, o bütün bunları fişlere geçirirdi.

— Musa Dalilah'yı fişe mi geçirirdi? Bana kalırsa her şeyi çorbaya çevirdiniz Berthold.

— Oh, tabiî ki mecazlı konuşuyorum, güzelim. İncil okudunuz mu? Musa'nın casusları silâh altına aldığı bütün açıklığı ile yazılıdır. Ahdiatik'e inanacak olursak, benden daha üstün birinden emir alıyormuş. Yani Tanrının kendisinden. Şu halde? Gerçi Tanrı sevgili Wilhelm'imizi koruyor ama daha o tanrılaşmadı. Cengiz Han da öyle.

Kadehleri yeniden doldurdu. Bu adam bir kumaşçı veya bir kuyumcu olsaydı malını satmak için aynı şekilde yağ çekerdi insana.

— Bana söyliyeceğiniz şey nedir Berthold? Çünkü herhalde İncil'den konuşmak için beni buraya sürüklemediniz.

— Pekâlâ. Önce sizi denemek lâzım. Bunun için de bana tam yetki verdiler.

— Memnun olmuş görünmüyorsunuz.

— Bu iş bana büyük bir korku veriyor. Servisin en kötü üyesi olduğunuzdan hiç şüphem yok. Ben Musa olsaydım, Dalilah'ya bir tek İspanyol altını bile vermezdim, inanın bana. Gölgede kalan, seyirci aramayan ajanlara güvenirim. Suda yaşıyan balık gibidir onlar. Maceraya da inanmam... Benim güveneceğim tek şey, sabır, dik kafalılık, hafıza ve bin türlü küçük ıvır zıvırdır. Ve en önemlisi raslantılardır bence. Tarih bilgisinden ödül alan bir çocuk, alıcı istasyonlarını karıştırabilecek durumdaysa, bana Dalilah'dan çok daha faydalı olur.

— Ücret te alır mıydı?

— Nasıl, anlıyamadım?

— Ona iyi notlar verir miydiniz diyorum?

Craemer'in yüzündeki yara izi tabiî rengini almıştı. Yani mum rengini.

— Sadece sözde kalırdım, ama bir şey vermezdim. Savaş sırasında iyi not vermeğe hakkımız yoktur. Çocuk bu yüzden gurur duyar, arkadaşlarına göstermiye kalkar. Bazan iyi niyetli kimseler de ona soru sormağa kalkarlar. Evet, belki savaştan sonra...

— Dalilah bu kadar zaman beklemiyecek kadar sabırsızdır, Berthold.

— Neyi kasdettiğinizi anlıyorum. Fakat, bir zamanlar çekin üzerinde bir tek imza yeterken, şimdi yana da imza atılmasının, onamaların, mühürlerin de gerektiğini Dalilah biliyor mu acaba? Neticede ben burada olduğum kadar her şey yolunda gidecektir. İkisi de yahudi oldukları halde Musa Rothschild değildi.

İçkisini ağır ağır yudumladı. Düşünüyordu.

— Galiba sizi Sweerts'e tavsiye edeceğim, dedi.

— Sweerts de kim?

— Ona profesör de diyebilirsiniz. Diplomalar içinde yüzen bir adamdır.

— Ben ilk öğrenim çağını aştım Berthold.

— Eğer yanlış anlamadımsa, Berlin'deki dostunuz bu fikirde değil. Sizi yanlış düşünüşlerden korumak amacı ile, sıfırdan başlamanızı istiyor.

— Beni Hollanda'da uzun süre oturtmıyacaklarına söz vermişlerdi.

— Buna hazırlık devri deyin. Tam kelimesidir çünkü.

Sonra kadına yan gözle baktı. Çukura batmış gözleri boşalmıştı sanki.

— İhtimal Profesör Sweerts'in ilk işi, bazı basit sakıntıları size belletmek olacaktır. Söz aramızda kadınlar kadar yaradılıştan sakıntılı mahlûklar yoktur. Özellikle sizin gibiler. Meselâ beni görmeğe gelirken bile tedbir almışsınızdır.

— Ne demek istiyorsunuz?

— Canım, girip çıktığını çevrelerde, adım çapkına çıkmıştır. Siz de benim gibi bir adamı ziyarete gelirken yanınızda... diyelim ki bazı faydalı maddeler getirmişsinizdir. Doğru mu yanlış mı?

Kadına hâlâ eğik olarak bakıyordu.

Mata-Hari çekinmeden:

— Doğru, dedi. Ama doğrudan doğruya sizi düşünerek değil. Kendini Johnson diye tanıtan o yakışıklı sarışın adam için kullanabilirdim. Hattâ albay Branz için bile.

Konsolos hiç te bozulmuşa benzemiyordu.

— Olabilir!... dedi. Her ne ise, siz gene şu ukalâ Sweerts'in söylediklerine iyice kulak verin. Kilisede dua dinler gibi dinleyin. Sizden istediği şeyleri gülünç bulsanız, hükûmete karşı fesat çıkarıcı bozuk bir dille konuşsa, pudralığınızın aynasını ışığa tutup işaret vermenizi söylese bile gene onu dinleyin... Çünkü kadınlar hakkındaki fikridir bu... Mademki sakıntılardan bahsediyoruz, başka bir şey daha söyliyeceğim. Herkesten sakının. Size ücret verenlerden bile. Onları zeki olarak kabul etmeyin. İnsan olarak görmeyin. Ve hiçbir şeye şaşmayın. Günün birinde sizden maden kömürü işletmesi hakkında bilgi isterlerse, kömürcüye baş vurun. Biri çıkıp ta Folies-Bergères'in perde gerisinde neler oluyor diye soracak olursa, kılı kırk yarmağa hiç lüzum yok. Hemen Folie'nin bir programını satın alın ve uygun bir dille güzel güzel kopye edin. Savaş içindeyiz değil mi ya?

— Evet, Berthold. Dünya savaş içinde. İnsanların kötü düşünceleri birikiyor birikiyor ve günün birinde bu pislik taşıveriyor.

— Hey Allahım, nereden bulursunuz bu lâfları?

Mata-Hari tatlılıkla:

— La Vedanta de Vyasa, dedi. Savaş hastalık gibidir Berthold. Olumsuz düşüncelerin yığınağı. Ve bütün bu pislikler çıban gibi fışkırıveriyorlar günün birinde. Yayılır ama aslında hastalık yoktur. Savaş da böyledir işte. Brahma'nın öğrenimidir bu.

Konsolos kadına bakarken hem eğleniyor, hem de ona hayran oluyordu.

— Konuşmanızı duyanlar, sizi şu ciddî doğu dilleri bilginlerinden biri sanacaklar. Berner Tagblat gazetesine yazı yazan Zürich'li Kebler gibi meselâ.

— Ben onlardan daha üstünüm, çünkü Brehmen'im.

— O kadar brehmen olmayın, çünkü dosyanızda ek bir not var. Burada H 21 olduğunuz, Hollanda uyruklu ve bir kasket tüccarının kızı olduğunuz yazılı. Kasketçilik şerefsiz bir şey değildir. Başı sıcak tutar ama şimdi moda değişti, artık kasket yerine kaput ve kep giyiyorlar.

— Ama ben gerçekten brehmen'im.

— Ne yapalım. Şu halde kabul. Fransızların beyaz eldivenli Saint-Cyr'lileri, kocaman kurdelâlı Alsase'lıları ve bol bol Yahudisi varsa Almanya'nın da Brehmen'leri olacak. Wilhelm'in şerefine Çift Kartal başlarının şerefine!

Şişe hemen hemen boşalmıştı.

— Birkaç sözüm daha var. Yarı resmî olduğunuz için, çekici güzelliğinize rağmen benimsenmiyebilirsiniz. Şu halde, burada görüşeceğiniz kimselerin beşte biri resmîdir. Uçurtma kuyruğu gibi elçilik-

lere takılı toy delikanlılar, bütün bu devlet memurları... hepsi resmîdir.

— Pekâlâ.

— Subayları da unutmıyalım. Birçoklariyle temas edeceksiniz.

— Subayları iyi tanırım.

— O kadar emin misiniz? Korkarım olduklarından başka türlü görünüyorlar size. Subay nedir? Garnizondan garnizona giden, emir veren ve emir alan bir kimsedir. Daha doğrusu emir alan demeliydim, sadece. Çünkü bir subay aldığı emirleri vermekle yetinir. Kendiliğinden bir şey vermez. Her zaman kendinden bir üstü vardır değil mi?... Bir şey mi dediniz güzelim?

— Bir şey demedim.

— Subay başıboş değildir. Şu halde kendi kafasına hareket edemez. Şahsî bir fikri de yoktur. Siz ondan ancak başkasının fikirlerini belirtmesini ve bu fikirlerin ilgi çekici olmasını bekliyebilirsiniz. Geçen akşam bir generalle yemek yedim. Adama savaş hakkında bir tek kelime söyletemediğim gibi, insanlar ve yemek hakkında da konuşturamadım.

İçini çekerek sedirden koparcasına kalktı.

— Ama gene de onlardan bir şeyler çekmek gerek, dedi.

— Denerim.

— Çok güzel.

Soluk alabilmek için bir iki adım attı.

— Aramızda olduğunuz kadar, bana güvenebilirsiniz. Hiç olmazsa, şu sevimli profesör Sweerts'in yetkisinden arta kalanlar... İleride herhangi bir posta kutusu aracıyla haberleşebiliriz. Diplomatik bavullara güvenim yoktur benim. Schunke gibileri bavullara pek önem verirler nedense. Bir gün Tiergarten'de bu konuda bir konuşma yapmıştı. Bana kalırsa bavulları tutması aşırı cimriliğindendir. Postadan kâr, ulaştırmada kolaylık, birkaç sivilin canını yakma pahasına haberlerini daha ucuza yolluyor. Diplomatik bavulun neye yaradığını herkes bilir. Ben ise ondan ne türlü faydalanacağımı biliyorum.

— Ne türlü Berthold?

— Canım, meselâ şampanya gibi yerli özellikler. Paris'te bir araya geleceğimiz güne kadar işime yarar. Gürbüz Alman eşlerimize Rivoli caddesinden elbiseler. Ve tabiatiyle açık saçık resimler. Friedeichstrasse'de yapılanları gördükçe inanın yurttaşlık adına utanıyorum.

Şişmanlığın bozduğu yürüyüşü ile bir kere daha gömme dolaba gitti. Küçük kasaya erişmek için elini iki şişenin arasından geçirdi.

— Şimdi size bir çek vereceğim, dedi. Florin üzerinden hazır-

lanmış ki bu sizin için çok daha elverişlidir. Hollanda bankalarının her hangi birinde bozdurabilirsiniz.

Mata-Hari elindeki çeke bir göz atınca gülümsemesi yarıda kaldı.

— Ama...

— Ne oldu?

— Bunun karşılığı Alman parasiyle 5000 mark eder! Oysa ben 15000 mark alacak...

— Hazırlık devresi bitince bir çek daha alacaksınız.

Konsolos işi alayla halletmeğe çalışıyordu.

— Bu parayı hesaplı harcayın, Gretha, dedi. Savaş uzun sürebilir. Gerçi ileri gelenler birkaç ay sonra biter diyorlarsa da, ben ileri gelenlerin söylediklerini daima tersine alırım.

Mata-Hari:

— Anlaşmamız böyle değildi... diye mırıldandı. Sesi acıydı hafiften.

— Anlaşmada ordularımızın Belçika topraklarına girmiyeceği, zırhlılarımızın ticaret gemilerini torpillemiyecekleri vardı. Karışık bir devredeyiz. Artık ne fertlerden, ne devletlerden kusursuzluk aramayın.

— Ama Berthold, ya Fransa'ya gittiğim zaman da beklediğim ve hakkım olan bu parayı alamazsam ne yaparım?

— Gerçekten de daha zor olur. Silâh kaderi, kaybedilen veya kazanılan bir savaş paranın elinize geçmesine engel olabilir. Veya bakanlıkta çalışan bir kalem efendisinin aklına eser de anlaşmayı bozmak kadar kolay bir hareketle çeki yırtıverir. İşte bunun için Hollanda'da kalmanıza memnun olmanız gerekir. Hiç olmazsa burada sığınacak bir çatınız, güvenecek dostlarınız var.

Kadın, içten gelen bir ümitsizlikle:

— Amsterdam'da ne yapmamı istiyorsunuz? diye sordu. Kaderim burada değil ki.

Şark biçimi duvar kaplamalarını aydınlatan oynak alevli gaz lâmbalarının arasında bu kelimeler bir tiyatro havası vermişti. Craemer, kadına şefkatle baktı.

— Kaderinin nerede olduğunu kim bilebilir? dedi. Kendinizinkinin önüne geçmek için telâş etmeyin. Bu sakin anlarınızın değerini verin. Burada bu bağımsız memlekette beklemekle yetinin... Zaten hepimiz de öyle yapmıyor muyuz aslında... H 21, beklemek gerek yavrum!

İKİNCİ BÖLÜM

1917

I

20 MART

SAİNT-DENİZ'İN KENAR MAHALLELERİNDE boğuk ve anî bir patlama oldu. Gazların infilâkını andıran bir sesti bu. Tüccarlar Kahvesinin ihtiyar garsonu Alcide, koyu maviye boyanmış camların üstüne tahta kanatları çekti. Telâşsızdı. Sonra başını kaldırdı.

Dokuza beş vardı. Gökyüzü karanlıktı. Paris baştan başa karanlıktı aslında. Rıhtıma kadar ancak beş altı tane kadar sokak feneri yanmaktaydı. Sebze yüklü arabalar şimdiden hale doğru yola çıkmışlardı. Yeşilliklerin arasında ateş böceği kadar küçük birer fener yakmışlardı.

Büyük buhranlar yılıydı. Üç haftadanberi Rusya'dan Çarlık kalkmıştı. En azdan on beş gün sonra da Wilson, Birleşik Devletleri savaşa sürükliyecekti. Burada, 'Tüccarlar Kahvesi' nde dokuz olunca kepenkler kapanırdı. Subaylarla kadınlara içki vermek te yasaktı. Kahvenin patronu kırk yıl önce Auvergne'den gelerek burasını açmıştı. Devamlı müşterileri de vardı. Bunlar her gece kepenkler in-

dikten sonra bezik partilerini bırakmazlardı. Fakat patron sobaya kömür attırmazdı artık. Öyle ya kömürü de arttırmak gerekiyordu.

Müşterilerden hapishane gardiyanı:

— Canavar düdüğünü duydun mu? diye sordu. Yüzü domates gibi kırmızıydı. Üniforması sarkmıştı hafifçe:

— Hayır! Kâğıtları sen yapacaksın Emil...

İkinci bir patlama daha oldu. Bu sefer mahallenin bütün evleri zangırdadı. Hemen arkasından canavar düdüğünün tiz sesi kırılan camların şangırtısını örtüverdi.

— Pek yakındaymış...

— Gene doğu garı olmalı!

Sokakta camlar aralanıyor, nereden çıktıkları bilinmiyen bir takım insanlar koşuşuyordu. Hizmetçi kızlar giyimli olarak servis merdiveninin üstünde beliriyorlardı.

Görünüşe rağmen Paris daha uyumamıştı. Bu saat onlar için çok erkendi. Sadece Saint - Lazar hapishanesi uykudaydı. Mahkûmlar saat yedide ot minderlerine yatmak zorundaydılar. Çamur rengi duvarları, kale burcunda asılı üç renkli paçavra gibi soluk bayrağı ile sağlam yapılı bebekler arasında solgun ve karnı şişmiş bir canavar yavrusuna benziyordu.

Patron yerinden kalkarken:

— Şimdi kıyamet kopacak, dedi.

Ama kıyamet hemen kopmadı. Domates suratlı gardiyan, kâğıtlarını üzülerek masaya bıraktıktan sonra sokağa çıkacak vakit buldu. Gökyüzü parlayıcı bileşimlerle alacalanmıştı. Sokaklar cam kırıkları içindeydi. Pietri denen adam etrafına bakınca içi rahatladı. Kırılan camlar, bir zaman önce genel ev kadınlarını toplıyan eski Belediye otobüsüne aitti. Şimdi bu işe cezaevi arabası kullandıkları için bunu burada bırakmışlardı.

Göz açıp kapayıncaya kadar daha neler olacaktı? Saint-Lazar kubbesinin altındaki duvara gömülü koskoca taş sıra ürperiyor gibiydi. Ziyaretçilerden arta kalan kâğıt parçaları ve meyve kabukları rüzgârdan uçuşuyordu. 1683 yılından kalma güneş saati ile kadranın üstündeki 'haec mea forte tua' yazıları koyu bir gölge içinde kaybolmuştu. —bu saat belki senin, belki benimdir— Bu yazılar savaş içindeki bu gecede nihayet tam olarak mânalanmış gibiydi.

Canavar düdüğünün tiz sesi geceyi yarıyordu şimdi.

Akşam çok sakin geçmişti. Yirmi dakika önce rahibeler boş çalışma odalarını gezmişler ve kızların koğuşuna yakın odalarına çekilmişlerdi.

Hapishane yukarıdan aşağı nefes ve horultu sesleriyle dolmuştu bile. Her şey uykudaydı. Pirelerle tahta kuruları ve hamam bö-

cekleri uyanıktı sadece. Saint - Lazare hapishanesinin pireleri, tahtakuruları ve hamam böcekleri savaşın ne olduğunu bilmiyorlardı. Sade suya çorba ile yatan zavallıları doyasıya yemeğe devam ediyorlardı. Zeppelin'lerden, torpillerden ve bombalardan haberleri yoktu.

— Kıyamet kopacak.

Ve ansızın kıyamet koptu. Geç kalmış yeni bir patlamaydı bu. Binlerce kadın bir arada bağırıyordu. Delirmişçesine çığlıklar yükseliyor, yarı insan yarı hayvan sesi ile bitiriyorlardı. Vücudunun bir yeri su toplamış canavar da şehrin göbeğinde doğuruyordu sanki.

Ötede: 'Tüccarlar Kahvesi'nin garsonu Alcide son kepengi kapamağa ancak vakit bulmuştu.

— Allahın belâsı karılar, diye homurdandı.

Bütün mahalle ayaklanmıştı. Serbest yaşayışlı aile kadınları da kendilerini sokağa atmışlardı. Herkes gibi gecelik giyecekleri yerde pijama ile yatıyorlardı. Çıplaklıklarını örtmek için de pahalı kürklerini arkalarına almışlardı. Onlarca Fransa'dan çok daha değerliydi bu kürkler. Kocaları sınırda dövüşürken, tehlikesiz geri hizmette çalışan âşıkları vardı. Şimdi de elmaslarını sığınağa indirmeğe hazırlanıyorlardı. Genç hizmetçi kızlar çinko çatının altında durmuş, yedi kat merdiveni inmekte kararsızdılar. Onların tavşan derisinden bile kürkleri yoktu.

Magenta bulvarında bir polis memuru:

— Işıkları söndürün! Işıkları söndürün! diye koşa koşa bağırıyordu.

Korkaklar rüyalarında bile canavar düdüğünün sesini işittikleri için, çoktan ışıkları söndürmüşler ve bodrumdaki boş kasaların arkasına sığınmışlardı. Orada da rahatları yoktu, çünkü bu sefer farelerin koşuştuğunu görerek titriyorlardı. Fareler küçük parazitler şanslı değillerdi. Onlar da savaşın ne olduğunu bilmiyorlardı ama rahatları kaçmıştı. Gece yarısı bulundukları yere girenler oluyor, ışıldaklardan gözleri kamaşıp kendilerini su lâğımına atıyorlar, top seslerinden korkarak deliklerine sığınıyorlardı. Üstelik eskisinden daha az yemek buluyorlardı. Kimi zaman sivillerden birini ısırdıkları oluyordu ama bunu sadece korktukları ve intikam almak istedikleri için yapıyorlardı.

Hapishanedeki hayvanca gürültü hâlâ dinmemişti. Aksine artmıştı bile. Fakat Pietri'nin kulakları alışık olduğu için bu gürültünün içten gelmediğine emindi. Bu çığlıklarda korkunun izi yoktu. Baskıdan kurtulmak için bir bahaneydi sadece. Katiller, orospular, büyük dükkân hırsızları, politikacılar, kötü huylular, her yaşta her renkte toplanan bu kadınlar, sinirleri gevşiyerek, yetkilere karşı gelmekten memnundular.

Patlama neticesi elektrikler bozulduğu için hapishane zindan gibi karanlıktı. Hamam böcekleriyle fareler bu durumdan rahatsız olmuyorlardı. Onlarca ikisi de birdi. Fakat bu duvarların arkasında yıllardan beri yaşıyan binlerce kadın için durum öyle değildi. Marie-Joseph rahibeleri ellerindeki elektrik fenerleri ile koridorlarda kayar gibi ilerliyorlar. O arada görünmeyen eller kapı tokmaklarını kırarcasına kurcalıyor veya taşlara yumrukla vurarak davul çalıyordu.

Hapishanenin doğum evindeki bebekler de o büyük çocuklara eşlik etmek için var kuvvetleriyle bağırmağa başladılar.

Bu histerik uğultunun arasından kulağa bir takım sesler geliyordu:

— Üstümüze bomba atıyorlar!

— Çabuk sığınaklara...

Bu binlerce kadının hepsi kilit altında değildi. Hücreler tıklım tıklım dolduktan sonra üçte birini de koridorlarda yatırmak zorunda kalmışlardı. Bu durumda da işler oldukça zorlaşıyordu. Marie-Joseph rahibeleri ellerindeki fenerlerle oradan oraya koşarlarken, ot minderlere çarpıyor ve tökezliyorlardı.

— Bizi aşağı indirmek için ne bekliyorlar? Burada gebermemizi mi istiyorlar?

Üçüncü bir patlama oldu. Bu seferki o kadar yakın, o kadar korkunçtu. Bir an için hapishanedeki gürültü kesiliverdi. Boş caddelerin üstünde gökyüzü ışıl ışıl oldu birden. Işıldaklar çatışıyor ve yıldızların altında fır dönüyorlardı. Şehrin kaleleri de gürlemeğe başladı.

Hapishanenin Saint - Denis'in fareleri gizlendikleri yerde tirtir titriyorlardı. Hamam böcekleri ise bu gürültülere karşı ilgisiz, sebze artıklarını kemirmeğe devam ediyorlardı.

Hapishanenin Ménagerie denen başka bir kısmı vardı. Buradaki hücreler daha temiz, daha konforlu ve havadardı. Bir el dikiz deliğine delicesine vurdu ve boğuk bir ses:

— Açın kapıyı! Bu kadınla burada kalamam... diye yalvardı.

Bu hücrenin ötekilerden farklı bir tarafı daha vardı. Çatıya açılan pencereden 14 temmuz akşamını hatırlatan sarı kırmızı ışıklar görünüyordu. Bu ışıklar Paris'in gökyüzünü gündüz gibi aydınlatıyordu. Kapının üstünde 12 numara yazılıydı. 13, 14 numaralı koğuşlarla beraber burası hatırı sayılır kimseler için ayrılmıştı.

Oraya hapsedilen kimse, atölyelerin ve koğuşların hoş olmıyan insan karışımına katılmazdı. Fakat bu kısımda kalabilmek için ayda bir ücret vermek gerekiyordu. Yazları 6 frank, kışları da kömür

masrafı için 7,50 frank ödeniyordu. Ayrıca girmeden, mahkeme kalemine en azdan 50 frank bir depozito yatırılıyordu.

— Açın kapıyı! Açın kapıyı!

Seslenen kimsenin sinir krizi geçirmek üzere olduğu belliydi. Kadın ansızın sustu. Bu sefer gırtlağından hırıltılar yükseliyordu. Kusar gibi bir hıçkırıktı bu. Sonra arkasını döndü ve hücrenin ortasına tükürerek:

— Dostların değil mi bunlar? dedi. Gurur duymalısın şimdi. Sevgililerin geldi... Alman dostların.

Yeniden dönmüş yumruklarını çatlatırcasına kapıya vurmağa başlamıştı:

— Açsanıza şu kapıyı! Hadi, çabuk olun, ne bekliyorsunuz?

Soyunmamıştı. Arkasında mahkûmların elbisesi vardı. Yargılandıkları halde yönetim bunları mutfaklarda veya revirlerde çalıştırmak için tutardı. Kadın, yollu elbisesinin kayış kemerini açmıştı sadece. Tokası sallandıkça kalçalarına vuruyordu. Saçları bir santimetre uzunluğundaydı. Bitlendiği için başını traş etmiş olacaklardı. Şimdi kükürt parıltılarında garip bir erkek kafasını andırıyordu.

Kadın vuruşlarını arttırmıştı. Hatırı sayılır kimseleri hücrelerinde yalnız bırakmamak usuldendi. Bu kadını da mahkûmun yanına koymuşlardı.

— Evet, senin için geldiklerine hiç şüphe yok! Belki de senin bildiklerini söylemenden korkuyorlardır!

Bu hücrede birbirinden altmış santimetre uzakta üç demir karyola vardı. Birincisinin ot minderi yoktu. Somyalıydı. İkincisi darmadağınık olmuş bir yataktı ve saçları traş edilmiş o erkeksi kadına aitti. Üçüncüsünde de yarı uzanmış bir kadın oturuyordu. Sessizdi. Göğsünü örten siyah bir sütyenden başka üstünde bir şey yoktu. Çıplaktı.

— Açın kapıyı!

Cezaevinin öteki kısımlarında kalabalık bir topluluk göze çarpıyordu. Artık bağırmıyorlardı. Ayak seslerinin hışırtısı duyuluyordu sadece. Lise öğrencilerinin yemekhaneye gidişleri gibi bir hava vardı hapishanede. Kalabalık bir kitle hareket ediyor, dolambaçlı çarelere başvurarak dirsek oynatıyor, el fenerlerinin hızla yanıp sönen ışığında hışırdayan elbiseleriyle yürümeğe çalışıyorlardı. Pek uzak değildi gittikleri yer. Ancak bodruma iniyorlardı. Mahzenlerin bir kısmı gardiyanların soyuna sopuna, bir kısmı da doğum evine ayrılmıştı. Üst tarafı kiridorlara serpiştirilmişti.

Yukarıda, 12 numaralı hücrenin kapısı nihayet açılmıştı. Kadın traşlı kafasiyle zincirini koparan köpek gibi kendini dışarı attı.

— İnebilirim değil mi, hemşire? Bir daha da buraya çıkmak istemiyorum. Ona nişan alıyorlar biliyor musunuz?

— Evet, la Rouque inebilirsin.

El feneri cadı gibi bir yüzü aydınlatıyordu. Sör Leonide'in siyah, mavi beyaz renkli üç tülü gölgede kalıyordu.

Kadın, gene boğuk boğuk soludu. Karanlıklarda kalmış köpek gibi hırlıyordu sanki.

— Bir daha buraya çıkmam değil mi? Bana ihtiyacı yok zaten... Uyumuyor, bana bakıyor sadece... Sonra... bana inanıyorsunuz değil mi ma sör? Cesareti varsa aksini söylesin bakalın! Biraz önce elini uzattı ve ben isteseydim... Bana para bile teklif etti! Ama ben onun parasını istemem. Onunki düşman parası...

— Hadi bakalım, münasebetsiz kadın, çabuk ol! Zırvalarını dinlemekten başka yapacak işim yok mu sanıyorsun?

Saint-Lazare rahibeleri hakkında birçok yazılar yazılmıştı. Bir hafta önce de sivilceli yüzlü genç bir gazeteci 'İllustration'da rahibelerin şapelde dua edişlerini gösteren bir de resim basmıştı. Fakat bu melek yüzlü rahibelerin konuşuş tarzından bahsetmeyi uygun bulmamışlardı.

— Hadi, çek arabanı!

El lâmbası döndü ve kızın bir yere çarpmadan ilerleyebilmesi için koridorun sonunu aydınlattı.

Biraz sonra lâmba tekrar odaya döndü ve demir karyolayı aydınlattı.

— Sıra sizde Zelle. Sizin de aşağı inmeniz gerekiyor.

— Değer mi, ma Sör?

— Usul böyle.

— Oh, o usuller...

Yatakta yatan kadın 'r' leri ağzında yuvarlıyor: ma sörrr, diyordu. Koyu renk saçlariyle, iri siyah gözlerinden başka bir şeyi görünmüyordu. Sonra boyuna dolanmağa yarayan yılankavi iki kol. Işık bu çıplak tende biraz duraladı. Göğüs kısmı, siyah bir bant ile garip bir şekilde gizlenmişti.

— Yatarken geceliğinizi giymelisiniz Zelle.

— Evet biliyorum, usul böyle... Ama kaşınıyorum giyince.

— Hadi gene inatçılık etmeyin de çabuk olun.

Sör Leonide biraz önceki gibi kaba konuşmuyordu şimdi. Sırasına göre bayağı olabilir veya hanımlaşabilirdi. Yaşı da belli değildi. Renksizdi. Otuz beş yıldan beri Saint - Lazare'in atölyesinde çalışan yüz kadını tek başına idare eder, onlara eşi duyulmamış küfürler savurur ve bir saat sonra da şapel'de diz çöküp dua ederdi.

Mahkûm kadın:

— Burada kalmak istiyorum, diye mırıldandı.

— Neden? Korkuyor musunuz? Deve kuşu gibi örtülerin arasına mı saklanacaksınız?

— Bombalarından korktuğum yok ki.

— O halde neden korkuyorsunuz?

— Ötekilerden. Beni sevmiyorlar. Biraz önce o kız neden öyle söyledi? Doğru değil ma Sör. İnanın, doğru değildi.

Rahibe emir verir gibi:

— Çabuk olacak mısınız, olmıyacak mısınız? dedi. Zelle, eğer hemen şimdi kalkmazsanız sizi dik başlılıkla suçlar ve genel koğuşa koydururum.

— Oh! Bunu yapamıyacağınızı siz de bilirsiniz.

El feneri hâlâ yataktaki kadını aydınlatıyordu. Mahkûm ansızın örtüleri atıp yataktan kalktı. Tamamen çıplaktı. Sadece iki siyah askı ile tutturulmuş o acaip sütyeni vardı.

Şiltenin kenarına oturup el yordamı ile ayaklarını giydi. Sör Leonide, kadının sırtındaki çukurun gölgelenmesine bakıyordu. Gergin esmer teninde ışıklar oynaşıyordu. Rahibe başını çevirdi:

— Utanma nedir bilmiyorsunuz, değil mi Zelle? dedi. Sesi biraz üzgündü.

Demek şehvetli ten, çamur dedikleri şey buydu? İnsanların taptığı ve günah saydıkları şey.

— Utanmak? Sizden mi ma Sör?

— Hayır ama, kendinizden.

Çıplak kadın ayağa kalktı. Kollarını başına götürüp saçlarını düzeltişi kendini beğendirmek için yapılan bir hareket te olabilirdi. Sütyeni kabardı. Omuzları ile karnında bir çizgi meydana çıktı.

— Utanmak ne demek?

Rahibe tatsız bir sesle:

— Disiplin meselesi, diye cevap verdi.

Fakat lâmba karyolanın demir ayaklarını aydınlatacak kadar eğilmişti.

Kadın gömleğini arkasına geçirdikten sonra:

— Disiplin, öyle mi? dedi. Ömrümde o kadar disiplin altında yaşadım ki ma Sör. Kendi kendimi bile en çetinlerine alıştırdım. Ama utanmaya çalışmadım. Tanrının bana verdiği vücuttan mı utanmalıyım?

— Tanrı bize bir de ruh verdi.

— Ben ruhuma saygısızlık etmiyorum ki! Çok iyi terbiye gördüm, beni rahibe gibi yetiştirdiler... Ama vücudumu kendim oluşturdum.

Rahibe cevap vermedi. Bir aydanberi 12 numaradaki önemli

mahkûmu tanımıştı. Kimi zaman kolu kanadı kırılmış gibi cansız ve isteksiz olduğu halde, kimi zaman da heyecanlı ve geveze olurdu. Rahibe onun böyle zamanlarında zevk için yalan söylediğini de fark etmişti. İnanılmıyacak kadar müthiş hikâyeler uydurur ve daima kendini birinci plânda gösterirdi.

Baş rahibe onun için:

— Yalan söyleme hastası, demişti. Dikkatli olun, böylesi tehlikeli olabilir.

— Benim için meraklanmayın, ma Mère, acı patlıcanı kırağı çalmaz.

— Olsun. Yalancılarla kendini beğenmişler kötü yola sapanlardan daha zor idare edilirler.

Oysa mahkûm bu sırada yalan söylemiyordu. Sör Léonide, bütün mahkûmlar gibi bunun da fişini ezbere biliyordu: Zelle, ayrıca Hari de deniyor. Okuması yazması var. Dini: Protestan...

Kısaca bir dini var işte. İster katolik olsun, ister lüterien gene de bir inanca dayanıyordu ya. Bu da sör Léonide için çok önemliydi.

Az sonra ikisi de merdivenleri inmeğe başladılar. Koridorlarda tek tük gecikenler vardı. Bodrum katında binlerce kadın kaynaşıyordu. Bu üstüste istiflenmemiş vücutların içinde güzel ve genç olanları pek çoktu. Kaba kumaşların altında kiminin teni ipek gibi ince kimininki de yaşayış tarzlarından yıpranmış, hastalanmıştı. Görünmeyen bu binlerce yüzde kısa saçları taç gibi parlıyordu. Aksine uzun örgülüler de vardı. Hepsinden yağ ve kir kokusu yayılıyordu. Gecenin karanlığında, elli tondan fazla bu canlı et yığını nefes alıyor, garlara mahsus bir gürültüyle eski pabuç, kumaş ve ten hışırtısı çıkarıyorlar, mırıldanıyor, sinirli sinirli gülüyor veya öfke ile bağırıyorlardı. Mahkûm kadın daha oraya girer girmez bedeninden o elektriğin geçtiğini hissetti. Statik bir makine gibi içi akımla dolmuştu. Heyecanlı bir halk karşısında hiç bir şeye değer vermiyen bu mağrur ve küstah kadın, nefes toz ve seks kokusu içinde ormanda yolunu şaşıran çocuk gibi soğukkanlılığını yitiriyordu.

— Ma Sör, ma Sör... diye korkuyla mırıldandı.

— Susun! Burada konuşmak yasaktır.

Orda burda bir elektrik lâmbası yanıp sönüyor ve birbirine sokulmuş solgun yüzleri bir an için aydınlatıyordu. Artık bağırışmıyorlardı. Ama mahzenden yükselen çocuk feryatları, cehennemin dibinden geliyormuş gibiydi.

— Bitirdiler mi ne? diye bir ses sordu.

— Üç kere dönüp dolaşıyorlar ondan sonra da çekip gidiyorlar, pis köpekler.

— Susun!

— Benim erkeğim sınırda. Yarın ondan mektup umuyorum...

Kumaşlarla tenler sürtünüp hışırdıyordu. Uzaktan uzağa cevap veriyorlardı birbirlerine.

— Benimki yaralanmış... Belki de kolunun birini kesecekler...

— Benimki karnından yaralı...

El lâmbasının tıkırtısı işitildi. Sonra gene bir sessizlik. Arkasından kıs kıs gülmeler başladı. Dışarda Strasbourg bulvarında birkaç kadın metroya doğru ilerliyordu. Sırtlarında pembe veya mor sabahlıklariyle randevu evlerinden çıktıkları belli idi. Metronun ağzı sığınak olarak kullanılıyordu. Geniş kubbe, seslerini rahatça yansıtıyordu. Burada da tek konu savaştı.

— Mektupta dediğine göre onu Kızılhaça alacaklarmış.

— Sussanıza.

Günlerini sıkıntılı işlerle geçiren şu kadınlar, hayatlarını yitirdiklerini bildikleri halde kendilerine göre bir şerefleri vardı.

— Hadi oradan Alman süprüntüsü!

12 numaralı mahkûm huzursuzdu. Gemilerin güverte arası gibi pis kokan bu yerler ve bu bir sürü ahlâksız kadının konuşmaları midesini bulandırıyordu. Sanki onu yanlışlıkla bulvardan alıp, bacaklarını açmaktan başka işe yaramıyan bir takım kötü kadının arasına zorla sokmuşlardı. Bundan başkaca da, bu yaratıklar onun aralarında olduğunu anlamış olmalıydılar. Tıpkı yabancı birini hisseden kör gibi. Kadın belini doğrulttu ve saçını düzeltmek isterken kolu birinin eline çarptı. Hemen kolunu geri çekti. Hayır, korku değildi bu. Yani tam olarak değildi. Kendini...

— Berthe, bir daha konuşursanız kendinizi merkez binasında bulursunuz! Aslında bir aydanberi Rennes'de olmanız gerekiyordu.

... Tamam, kendini aşağılaşmış görüyordu. Biraz önce Sör Léonide'e söylemek istediği de buydu. Kirlenmişti. Ama kelime dilinin ucuna kadar geldiği halde çıkaramamıştı.

Bakalım, Sör de bunu anlıyacak mıydı? Zaten böyle pislikleri aramak ve kabullenmek onun eğilimi değil miydi?

Bu seferki bomba pek yakına düşmüş olacaktı. Çünkü hapishanenin tutuklular bölmesindeki camların kırıldığı duyulmuştu. Bir süreden beri devam eden sevinç gösterisi o anda yerini büyük bir korkuya bıraktı. Mahkûmlar birbirlerine sokuluyorlardı. Pek azı bağırdı. 12 numaralı kadına birkaç kişi abanıyordu. Birçok elektrik lâmbası birden yandı. Kadınlar şuursuzca ışıklara doğru yöneldiler. Sessizlik dalga dalga yayılmağa başladı. Artık kimse şikâyet etmiyor, kimse kabadayılık taslamıyordu. Tam bir sessizlik vardı. Birden Sör Léonide'in kendine hâs biraz boğuk sesi yükseldi:

— Ey Tanrım, adınız...

Rahibe dua ediyordu. Binlerce günahkârın arasında kalmış elliye yakın azize mırıldanarak dua ediyorlardı. Günahkârlar da onların çevresine dolanmış, diz çökerek onlardan yardım bekliyor gibiydiler.

Acıklı mı, yoksa kaba bir gösteri miydi? 12 numaralı mahkûm anlıyamamıştı bunu. Yalnız bildiği tek şey vardı, o da buradan binlerce mil uzakta olmak istediği idi. Aradığı şey yalnızlık değildi, hayır. O sadece başka türlü heyecanlar, bambaşka davranışlar arıyordu. Ağzında acı bir tad bırakıyordu bu kalabalık. Bundan kurtulmak istiyordu bir an önce. Kalabalığa ancak kendi birinci plânda olursa tahammül ederdi. Çiçekler verirler, göz kırparlar, candan alkışlarlardı. Her taraftan baktıkları için içiniz gıcıklanırdı o zaman. Tatlı bir korkuya kapılır, neşe saçardınız. Bunca istek karşısında yüzünüz değişirdi âdeta. Kadın bir zamanlar ona da bu şekilde baktıklarını hatırladı. Bu bakışlar tünik gibi çıplak etini sarıyordu. Vücudu ancak o zaman yaşamağa başlıyordu. Tiyatronun ışıldakları tümü ile üzerine çevriliydi...

Sör Léonide duasına devam ederken bir yandan el fenerini yakıp karanlığı araştırdı. Mahkûm kadın başını öne eğdi. Bu katı yürekli kalabalığın bakışlarından kurtulmak istiyordu.

— Tanrım, günahlarımızı bağışla...

Yirmi dakika kadar bu durumda kaldılar. Tam ümitleri kırıldığı sırada canavar düdüğünün tiz sesi işitildi. Kalabalık arasında muazzam bir gevşeme hissedildi birden. Ayaklar yerlere sürtünüyor ve acaip bir koku büsbütün artıyor, keskinleşiyordu.

— Hepiniz susun bakalım!

On beş dakika içinde, bunca kadın kafa tutmadan, itişip kakışmadan hücrelerine çekilmişler, ot minderlerine yerleşmişlerdi bile. Saint - Lazare hapishanesinin şişman canavar yavrusu, son havaî fişeklerin söndüğü Paris gök'üne doğru sakin soluyuşlarını yayıyordu.

II

21 MART

— ZELLE!

— Efendim.

— Kalkın. Vakit geldi.

— Ne çabuk.

12 numaralı hücrede bir tek karyola vardı. Hafiyelik eden mahkûm o geceyi başka yerde geçirmişti.

— Sizi saat dokuzda yüzbaşının odasında bekliyorlar.

— Ya öyle mi?

— Bu sabah sizi kayırdılar ve zil çaldıktan sonra da uyumanıza izin verdiler. Hazırlanmanız için bir saate yakın vaktiniz var.

Bir saate yakın! Bu kadınlar da hiç bir şeyden anlamıyorlar. Bu kadar zamanda insan nasıl hazırlanabilir? Vücudunu düzene koymak, saçlarını fırçalamak, giyeceği elbiseyi seçmek için bütün bir gün bile yetmez. Zırhının her parçasını ayrı ayrı gözden geçirmesi, yerleştirmesi gerekiyordu.. Mamma Lea ona: «Düşüncelerini güzelliğin üzerinde toplamalısın,» derdi. «Düzenli soluyarak, bedeninin ve yüzünün her kısmını teker teker düşünmelisin...»

Kadın:

— Gitmiyeceğim, dedi. Bugün olmaz. Hastayım.

— Böyle davranmakla ilgi çekeceğinizi mi sanıyorsunuz Zelle? Hem size daha bu gece, çıplak yatmamanızı söylemiştim, değil mi? En sonunda beni Müdüre başvurmağa mecbur edeceksiniz.

Gülümsüyor muydu? Belki de ilk günü müdür M. Estachy'nin

onu karşılaması gülmesine sebep olmuştur. Adamcağızı zorluk çekmeden...

— Gerçekten hastayım, ma Sör. Doktoru görebilir miyim?

— Her zamanki gibi görebilirsiniz. Ama sizin yerinizde olsam, kalkmak için acele ederdim.

Hafif ayak gürültüsü, kilitte dönen anahtar gürültüsü. Bu kapalı dünyada zaman gürültülerle bölünmüştü. Fakat bu sabah mahkûm kadın, her zamanki sabah çanını, takunya ve kova seslerini duymamıştı.

Klorlu havayı içine çekti hafifçe. Mamma Lea, böyle bir havayla ciğerlerini doldurmasını hoş görmezdi.

Kalkmasa ne olurdu? Onların oyununa katılmasa, bugün karşılarına çıkmamak için direnseydi olmaz mıydı? Gerçekten de yorgundu. Hastaydı belki de. Yok o klâsik, resmî hastalıklardan değildi. İnsan iradesinin yenmiyeceği hastalık yoktur. Biraz zorlamakla vücudunu yola getirebilirdi pekalâ... Ama gücünü toplaması için gereken zamanı ona vermiyorlardı ki...

— Ma Sör!

— Efendim?

Rahibe kapıya gelmişken durdu ve döndü.

— Ma Sör, ne olur genç doktora söyleyin de beni görmeğe gelsin! Onu istiyorum, ötekini değil... Küçük doktorrr gelsin...

«Küçük doktor» dediği Bralez'di. Saint - Lazare hapishanesinin doktoru Bizard'ın asistanı idi. O sırada iki doktor vizitelerini bitirmişler ve 12 numaralı hücrenin yakınına gelmişlerdi. Bir ay içinde bu şehir içindeki şehrin göreneklerine uyarak diktor vizitelerine, avukatla konuşmalara, parke taşlarının üstünde yaptığı gezintilere katlanmıştı.

— Söz veriyor musunuz bana?

— Söz filân vermiyorum.

Bununla beraber on dakika sonra genç doktor telâşla hücreye giriyordu.

— Günaydın! Nasılsınız bugün?

Küçük doktor her zamanki canlı, çocuksu ve tavşan gibi sinirli halini bırakmamıştı. Tüysüz yüzü hiç gülmezdi. Yapmacık bir dalgınlıkla konuşarak merdiven çıkmış gibi daima soluk soluğaydı. Fakat kadın ilk gördüğü gün onun kadın vücuduna karşı ilgisiz olduğunu anladı. Bu yaşta o kadar çoğunu görmüştü ki..

— Doktor, bana kitap getiremez misiniz?

— Kitap mı?

Doktor Bizard onunla hep alay eder, bütün o hücrelerde yaşıyanları birer Marguerite Gauthier olarak gördüğünü söylerdi. Genç

doktor, atelyeleri gezerken, gözlerini yere eğer ve hızla geçerdi. Bir yıl önce atölyelerden birinde isyan çıkınca, onları yatıştırsın diye, bir gardiyan çağırmışlardı. Fakat zavallı adamın yüz kadar cadının elinden çekmediği kalmamıştı. Hepsi birden gardiyanın üzerine çullanmış ve onu çırıl çıplak soyduktan sonra en hassas organlarına sataşmışlardı. Onu iyi eden de Bralez olmuştu.

Zavallı gardiyan doktora:

— Bundan sonra çocuğum olabilir mi? diye sormuştu.

Genç stajiyer hastayı avutmağa çalışmış, fakat acısını dindirememişti.

— Vurmağa kalktın mı bağırışıyorlar, diye sızlanıyordu adam. Tırmalıyorlar, gözlerini nişanlıyorlar insanın. Bizler de sonuçları göz önünde tutarak mideye bile dokunamayız...

Bralez, tek kadınla yalnız kalacağına birçokları ile bir arada olmaktan daha memnundu. Ama buradaki insanı tırmalamıyordu. Bunun elleri kedininki gibi yumuşaktı. Şımarık bir çocuk gülüşü vardı dudaklarında. Uzandığı yer hapishane hücresi değil de Mme Récamier'nin salonuydu sanki.

Kadın:

— Bana kalırsa asıl hastalık kafamda var... dedi.

— Tabii, okumak size faydalı olur eminim, diye doktor kekeliyerek cevap verdi Roman mı olsun? Rosny, Marcel Prévost, Pourget bu yazarlardan hangisinin eseri olsun?

— Hayır, hayır burjuva zihniyetli eserler istemiyorum. O çeşit romanlardan hiç hoşlanmadım zaten. Beni çeken eserler içinde din ve efsane olan şiirlerdir.

— Şu halde bir şiir derlemesi olacak.

— O da değil. Aslında Avrupalı hiç bir şey sevmiyorum.

Acaba hocası bu konuşmayı dinleseydi Bralez ile gene alay eder miydi? Bizard yirmi yıldır Saint - Lazare'da doktorluk yapıyordu. Aceleci bir adam olduğu halde insana daima sakin ve bol vakti varmış hissini verirdi. Hapishane onun ülkesiydi. Savaşla beraber ülkesinin de değiştiğini görüyordu. Paris mahkûm akınına uğradığı halde Saint - Lazare'ın konuşma odaları eskisi gibi kalabalık olmuyordu. Demir parmaklıklı ayrıntılariyle eskiden boğulurcasına konuşan çiftlerin hasretini çekiyordu. Kimi zaman erkeğinin ölüm haberini alan bir kadına özenle bakmak gerekiyordu.

— Beni sanat ve aşk yolunda aydınlatan eserleri tekrar okumak istiyorum doktor.

— Ama acaba sörler...

— Oh, onları bilirsiniz, Bana 'İsa'nın Örneği' adlı kitabını öğüt-

lerler. Onlar dinsel törenlerdeki usul ve sıra ile dansı birbirine karıştırırlar... Sör Léonide daha bu gece dinimi değiştirmeğe kalktı biliyor musunuz?

— Sahi mi?

Tecrübesiz olduğu halde küçük doktor yalan söyliyeni kolayca anlıyabiliyordu.

— Tabiî ya! Dün geceki karartma sırasında bana: «Sizin sofu bir tarafınız var,» demişti. Papazlığa değğin bir şey...» Ama aslında ben Doğuluyum, mistik bir tarafım vardır... Beni dinleyin doktor, birkaç isim not eder misiniz? Ne olur hatırım için yapın bunu... Kütüphanede bulamazsanız Guimet müzesine gidin, muhakkak verirler size... Şu kitapları istiyorum: Prem Sagar, Bakta Mal, Singhazan Battici...

Küçük doktor biraz sonra, hocasını revirde bulunca, cebinden altı kitap ismi yazılı bir liste çıkardı. Bizard'ın bu okunması bile zor olan adları görünce katıla katıla gülmemesine imkân var mıydı?

— Hadi yavrucuğum iyi ki sizi seçmiş, dedi.

— Niye her zaman benimle alay edersiniz?

— Hiç te alay etmiyorum. Ama bu tip yaratıklar, ille de birinin üzerinde etki yapmak isterler. Sizden başka kimi hedef tutabilirdi? Benim ki kaşarlanmış bir ihtiyarı baştan çıkaramıyacağını hissetti. Rahibecikler geçici dünyadan ellerini eteklerini çekmisler, gardiyanları ise kendine göre çok aşağı bulur. Lé numaraya casusluk etsinler diye koydukları kadınlara gelince, onlar da mahkûmun karşısında kurt görmüş fino köpeği gibi tüyleri dikleşiyor.

— La Rouque'un anlattığı aşağılık yalanlara kanmadığınızı umarım. Kötü ve alçak bir kadındır o. Bu çeşit iftiralar, alçaklığın en kötüsüdür.

— Alâ, ben de size inanmıyor değilim yavrum. Bu kadın aşkı ne kadar severse sevsin, o homurdanıcı karıya bir takım tekliflerde bulunmak için ilkönce ondan iğrenmemesi lâzım.

— Anlatılanların tam aksi! Belki fazla bilgili bir kadın değil ama bilgi ile yoğurulmuş!

— İyi. Bakıyorum ki gözünüzü iyice doldurmuş.

İkisinin de acelesi vardı. Bralez öğleden sonra kurslara girecek, Bizard da hiç hoşlanmadığı halde Tıp Akademisi için 'Savaş sırasında sifilisin gelişmesi' adlı bir bildiri hazırlıyacaktı.

Revirdeki yatakta yatan hasta, bel soğukluğuna tutulmuş ve kansız kalmıştı. Bizard, çıkmadan hastaya:

— Hadi bakalım, dedi. Sekiz gün daha revirde kalacaksın güzelim...

— Oh, sağolun doktor!

Vestiyerden şapkalarını aldılar. Beyaz gömlekleri de orada asılıydı ama onları hiç giymezlerdi. Yan odada yarım düzine kadar kadın saçlarını kestirmek için berberde sıra bekliyorlardı. Kimsenin tutmadığı bir kısalıktaydı ama bitlere karşı başka çare yoktu. Camlı bölmenin arkasında sarı, kumral ve siyah saçlar yığın halinde işkence sandalyesinin ayaklarına yığılıyordu.

— Gardiyanlar bu saçları ateşe atacaklarına satıyorlarmış öyle mi? O halde günün birinde, dükkânlarda 'mama' diyen, uyuyan ve başında tonla ufaklık bulunan bebekler göreceğiz.

Kapının önünde bir cezaevi arabası duruyordu. Şoförün yanında bıyıklı bir er oturuyordu. Sıkıntıdan patlıyacak gibi bir hali vardı adamın.

Bizard arabaya bakıp gülümsedi.

— Savaştan önce, Salpêtrière'deki Bérillon'un kurslarına katılıyordum, dedi. İpnotizma ve sözüm ona konuları hakkında neler düşündüğümü bilirsiniz, değil mi? Alışılmışı düzeltmek isteyen bir takım sahtekârlar. Ama neticede ipnotizmacıların sistemini belledim. Denemeye başlamadan önce, ilk olarak gerekeni seçiyorlar. Uygununu bulunca ötekileri geri yolluyorlar.

— Gene benimle alay ediyorsunuz. Yani ben bir eleme sonucu muyum demek istiyorsunuz?

— Elbete yavrum.

Bizard cebinden yıpranmış bir puro çıkardıktan sonra:

— Çünkü müdafaa avukatının çok ihtiyar bir adam olduğunu duydum, diye devam etti. Eskiden âşığı imiş. Askeri yargıçların da, Hintli güzelliği karşısında ilgisiz kalacaklarını sanmıyorum... Güldü. Mata-Hari de sizi seçti! dedikten sonra Saint - Denis mahallesine saptı.

Burası Paris'in özel bir yönüydü. Bulvarlarda dolaşmağa alışkın bir gözle geceki bombardımanın sonuçlarını kolayca görebiliyordu. Görenekli gidişte bir başkalık, günlük çalışmalarda hafif bir gevşeme farkediliyordu. Meselâ purolarını almağı âdet ettiği tütüncüde müşteriye bakan kadının yerine kocası gelmişti.

— Geceyi nasıl geçirdiniz doktor?

— Pis Almanlar!

Hizmetçi kızlar işe geç kalmışlar, çocuklar şosede oyuna koyulmuşlardı. Bir gece önce geç yattıkları için okula gitmemiş olmalıydılar.

Gazete bayilerinde kocaman puntolarla: «Denizaltı korsanları gene beş şilep batırdı. Günde 25,000 tonluk zarar var.» diye yazılıydı.

★

Aynı anda imtiyazlılar koğuşunda rahibe, mahkûmu gardiyana teslim ediyordu. 12 numaralı, kalın dradan lâcivert bir tayyör giymişti. Elbise dolabındaki en sade kıyafetiydi. Buna 'alış veriş kılığı' diyordu.

Başında normal genişlikte bir şapka vardı. Çanta almamıştı.

Gardiyanın kolunda tek sıra assubay işareti vardı. Bir gece önce canavar düdüklerini işitip bezik partisini yarıda bırakan Pietri'den başkası değildi.

Rahibe kabaca:

— Cesaret Zelle, dedi.

— Teşekkür ederim, ma Sör.

— Sizin için dua edeceğim.

— Hey! aynasızlar var!

Gardiyanın geldiğini bildiren bu kelime bütün katı bir anda dolaşıverdi. Dışarda görevli olan erkekler kadınlar tarafına ancak emir alınca. girebilirlerdi.

— Şu Alman karısı için gelmiş, vay canına...

— Alman karısı!

— Darağacına yollamalı onu. Pis casus!

Birkaç metrelik yolu geçmek zor olacaktı. Merdivenin dibinde siyah başlıklı birkaç kadın, çamaşır suyu ile yerleri siliyorlardı. Önlüklerinden duman çıkıyordu sanki. Hücrelerin çoğu açıktı. Ot minderleri değiştirmek için dışarı çıkarmışlardı.

Mahkûm ile gardiyanı ağır ağır ilerliyorlardı. Acaba erkek daha huzursuz görünmüyor muydu? Tabii halinden daha asık suratlı daha kırmızıydı. Mahkûmlar önünden geçerlerken bir tanesi küfretti ve arkasından tükürdü. O anda bir rahibe beliriverdi. Zaten böyle zamanlarda hemen ortaya çıkıverirlerdi. Nereden geldikleri, nerede saklı olduklarını da kimse bilmezdi. Üç katlı tülünün altında sert bakışlı genç bir rahibeydi bu seferki.

Kadın onu görünce gözlerini indirdi.

— Beni bağışlayın, ma Sör, dedi. Elimde değildi. Üç erkek kardeşim zehirli gazla boğuldular. Bu pisliklerin nereden geldiğini düşündükçe...

— Yaptığınız şeyin tehlikesini göze alıyor musunuz kızım?

Küçük hücreler, sabah güneşiyle uyanan kenar mahalle villâlarına benziyordu. Kâğıttan çiçekler ve kurdelâlar süslenmişti. İçindekileri dudak boyalariyle kırmızıya boyamışlardı.

— Bu hareketini, müdüre bildirmeliyim.

— Oh, ma sör, bunu yapamazsınız. Bir aylık cezam kaldı benim.

Gardiyan bıyıklarını emiyordu. Geçtiler. Biraz ötede fısıltılar çoğalmıştı.

— Alman karısı...

— Hadi Berlin'e!

Dikkat etmemek lâzımdı, o kadar. Prana'yı düşünmeliydi. Vücudu, şapkanın altına topladığı uzun saçları, muntazam yürüyüşü yani Prana'nın akımını karşılayacak bu şeylerle ilgilenmeliydi. Bu hayvan soyları ile hiç bir ilişiği yoktu onun. Bu bayağı, salyası akan insan karışımı, bu pis yerlerle ne ilgisi olabilirdi? Büyük oteller, her milletten kimselerin toplandığı geniş salonlarda yaşamak için dünyaya gelmişti.

Keşke mahkeme kaleminden vualetli bir şapka isteseydi. Bu kötü dünya ile arasında parmaklık gibi dururdu hiç olmazsa...

Pietri de bir taraftan:

— Biraz daha hızlı yürüyemez misiniz, diye homurdanıyordu aksi gibi.

Hayır yürüyemezdi işte. Baldırları üç plili etekliğine dolanıyordu.

Bu sıkıntı bitince hoş dakikalar başladı. Avlu, Paris'in hafif hafif esen rüzgârı, motorunu işleterek kendisini bekliyen kapıdaki araba...

Evet sadece kendisi için gelmişti bu araba, İnsan felâkette bile ayrıcalıktan kurtulamıyordu nedense. Şu zavallı mahkûmları cezaevi arabasına istif edilirlerken kaç kere görmüştü. Mezbahaya götürülen domuz sürüsüne benziyorlardı. Kendisine benzer bir tarafları var mıydı sanki? Hayır ilgisi bile yoktu. Şaka edecek durumda olsaydı: «Arabam. Şoförüm,» diye gülerdi.

Ama ömrünce nükte yapmasını bilmemişti. Aynı zamanda Bizard gibi, pencereden görünen tabiat güzelliğini de farketmezdi. Recollets sokağından, sonra da Valmy rıhtımından geçtiler. İşte her şeyi ile Paris'ti burası. Paris'in göğü, Paris'in halkıydı. Ama kadının dalgın bakışları bu ayrıntılara başşehri meydana getiren koyu ile açık renklere dikkat bile etmiyordu. Aslında o kadar çok şehir görmüştü ki, burasını hepsinden çok sevdiği halde, gene de ötekilerle karıştırıyordu.

Her yer aynıydı. Aşağı halk, kenar mahalleler... Dingili bozulduğu için parkeleri inliyen yeni bir avlu daha. Gene üniformalar, demir parmaklıklar, merdivenler, nihayet gri renkli bir yazı odası ve kadının arkasından kapanan bir kapı daha. Gerçi bu sefer kapı kilitlenmemişti ama, dışarda bir nöbetçi dolaşıyor ve her adımda tahtaları gıcırdatıyordu.

— Fransa'ya ilk defa gitmeğe hazırlandığınız sırada sorgularımızı yarıda kesmiştik. 1915 yılının haziran ayı idi...

Ne hafif bir selâm, ne de bir hoş geldin. Hayır, hiç biri yoktu. Bir hanıma gösterilecek en küçük bir incelikten uzaktılar. Sadece kuru bir baş işaretiyle oturmasını işaret ettiler o kadar.

Avukat Clunet ona:

— Bouchardon, kötü bir adam değildir, ama duygusuzdur, demişti. Bana kalırsa bazı gerçek hislerini, gülünç bir sertlikle örtmeğe çalışıyor. Ellerine dikkat edin. Eğer varsa heyecanını orada bulacaksınız. Baston yutmuş gibi bir tavır takındığı zamanlar bile, o eller canlıdır. Durmadan yer değiştirir ve titrer. Fakat şunu da söyliyeyim ki, acıklı bir olay karşısında ilgisiz olsa da adalete karşı duygulu ve saygılıdır...

Masanın üstünde bir dosya duruyordu. Baş harflerini taşıyan bir dosya idi bu . Arasından bir takım kâğıtlar fışkırmıştı... Dikkat etmeliydi ona. Eteğini çekmeli, ceketinin önünü açmalıydı. Başının duruşundan başka bir şey düşünmemeli, zarafetini kaybetmek için hareketlerini kontrol etmeliydi. Orada yazı yazan adama gözucuyla bakmalıydı sadece. Bouchardon'un kâtibi genç bir asteğmendi. Adını bilmiyordu ama bütün orduların rütbesini bilir. İşaretlerini, nişanlarını tanırdı. Subistan'ın Ak Kartalını, Romanya'nın haç'ını, bir ingiliz mareşalının çapraz çizgilerini ezberlemişti adeta.

Kadın:

— Yüzbaşı Ladox ile bir gün karşılaşacaktım, değil mi? diye sordu.

— Bu karşılaşma daha sonra olacak. O sıralarda Almanya adına casusluk etmediğinize israr ediyor musunuz hâlâ?

— Ne o tarihte ne da başka bir tarihte.

— Olabilir. Yazın başında Falkenhayn doğu sınırına vahşicesine saldırırken, Birleşmiş Milletler Champagna'da topçu sınıfına yığınak yapmağa hazırlanırken ansızın Paris'e hareket etmeğe karar verdiniz...

Birden bire içinde yükselen bu korku nedir? Beklenmedik, akla gelmedik bir şey bu. Rüyada ayrı renkli ayakkabılarla sokağa çıktığını gören birinin çocuksu hissiydi.

— Ama yüzbaşı neden Ladoué'yu getirmiyorsunuz? Ancak o açıklıyabilir bunu... çok sıcaktı orası. Sobayı fazla yakmışlardı. Solgun bir güneş ışını tozlarla oynaşıyordu.

— Sizi daha önce de cevaplandırımıştım bu konuda.

— Şu halde avukatımın bir kere daha beni savunmasını istiyorum. Neden Me Clunet burada yok?

— Me Clunet burada değil, çünkü askeri mahkeme sivil mahkemelerle eş değildir. Onların usulleri başkadır. Ve böylece sizi avuka-

tınız yanında dinlemeğe mecbur değilim. Me Clunet ilk sorgunuzada hazır bulundu. Bir kere de son sorgunuzda hazır buluncaktır okadar. Tutanaklar gayet tabiî olarak kendisine bildirilecektir. Üst tarafı için ancak gerekirse veya sadece canım isterse getirtirim.

Pekâlâ. Siz de yetkinizi kullanın bakalım yüzbaşı. Erkekleri o-kadar iyi tanırdı ki. İster subay olsun, ister sivil, hepsi aynıydı... Hollanda'da Sundara Kanda'yı okuduğu sıralarda şöyle bir kısım vardı: «Erkeklerden her şeyi bekliyebilirsin. Belli bir tasa ile onları seyre dalmalısın. En ufak isteklerini yerine getir, Delice heveslerine veya aşırı öfkelerine göz kırpmadan boyun eğmelisin... Bu kitabı bulması için küçük asistana rica edemez miydi?

— Bana biraz ışık tutmanızı bekliyorum, Mata-Hari .1915 yılının haziran ayından ve Fransa'ya gelmek istemenizden bahsediyorduk. Sorumu tekrarlıyayım mı?

— Düşünyordum, yüzbaşı.

— Bu düşüncelerinizin meyvesini öğrenebilir miyim?

— Bana kalırsa daha o sıralarda bana suç bulaştırmışlardı.

Paris'te kadınlar Ormanda dolaşıyorlar, gölün çevresini dolanıyorlardı. Hayat dolu bir sabahtı. Saydam ışıklar şimenliklerin üstünde dalganlanıyordu. Kadınların kimi, mavimtrak bir gece lâmbasının ışıklandırdığı odada aşıklarıyla başbaşa geceyi gündüze ekliyorlar, ötede Marais'deki dar apartımanlarda orta halli genç kadınlar yüzlerini kremliyorlardı.

— Size kim suç bulaştırdı?

— Hoedemaker adında Hollandalı bir yahudi. Onu La Haye'de bana İntelligence Service ajanlarından diye tanıtmışlardı.

— Daha açık konuşun.

— Çok basit. Hollanda'da ölesiye sıkıldığım için bir yıl ancak dayandım ve oradan gitmeğe karar verdim. Paris'te değer verdiğim bir dost bulacaktım...

— Kimdir o dost?

— Marki de Beaufort.

Elleri ellerine bakmalıydı. Kapalı yüzünün, soğuk sesini yalanlıyacak bir harekette bulunacaklar mıydı? Fakat Bouchardon'un elleri, dosyanın üzerinde ince bir yelpaze gibi yayılmış hareketsiz duruyordu. Erkeklerde kısa tırnaklı parmaklara bayılırdı. Bu adam neden böylesine ciddiydi? Neden gülmüyor, neden biraz tatlılaşıp yumuşamıyordu? Onu güzel ve arzulanacak bir kadın gibi görmüyor muydu? Arasıra canı onu istemiyor muydu? Ötekilerden başka bir hamurla mı yoğurulmuştu?

— Kısaca, sabrım tükenmişti, diye anlatmağa devam etti. İsviçre için vizem yoktu. Ben de yolculuğu Amsterdam - Vigo üzerinden

yapmağı tasarladım. Niyetim Paris'e İspanya yoluyla geçmekti.

— Geminin adı neydi?

— Zelandia. Hoedemaker de gemideydi...

'r' leri delicesine yuvarlıyordu şimdi. Konuşması bölünüyor, kelimeleri bir araya getirmekte zorluk çekiyordu. İçindeki gizli mekanizma işlemeğe başlıyordu. İlk belirtileriydi bu. Küçük Alman istasyonunda o kızgın güneşin altında genç polis memuru ile konuşurken de bunu hissetmişti. Fakat Bouchardon, göz kırpmadan ona bakıyordu.

— Bunları size neden anlatıyorum, yüzbaşı? Ha, tamam! Gemide bir tanıdığım vardı. M. Cleyndert, şu zengin pirinç tüccarı... Gördünüz mü yaklaşıyoruz işte... M. Cleyndert beni görmeğe geldi...

— Bu yolculuk dedikodularının bizim konumuzla bir ilgisi var mı Mata-Hari?

Kendini tutmalıydı. Mecburdu buna. Tükrüğünü yutmalı, ciğerlerini odanın sıcak havasiyle doldurmalıydı.

— Evet yüzbaşı... Biraz bekleyin göreceksiniz... O gün Cleyndert dedi ki, sözde Hoedemaker gezdiği yürüdüğü yerde, onu kamarama davet ettiğimi söyliyerek övünüyormuş! Pis Yahudi... Sonra ben de ne yaptım biliyor musunuz?

— Hayır.

— Çay saati, güvertede herkesin önünde benden özür dilemesini ısrarla istedim!

İşte nerde ise yarılacaktı. Daha belli belirsiz bir çatlak vardı ama bu çatlak genişliyecek, büyük bir hendek meydana gelecek ve karşı taraftaki korkusuz yargıç onu inceliyecektir.

— Tam bir törendi, yüzbaşı! En azdan otuz kişi vardı. Süvari ile gemi doktoru bile oradaydı... Arkadaşlarıma, M. Cleyndert'e ve ötekilere sordum: «Şu gördüğünüz bay kendisine iltifat ettiğimi, kamarama geldiğini söyledi mi söylemedi mi?» dedim. Onlar tabii «Evet,» diye cevap verdiler... O zaman pis Yahudinin suratına bir yumruk vurdum. Tam burnuna geldi ve kanamağa başladı... Güvertedekiler hep bir ağızdan: «Bravo, bravo!» diye bağırdılar!

★

Kuvvetle soluyordu. Göğsü hızla inip kalkıyordu. Yargıcın yüzü değişmemişti:

— Sonra? diye sordu.

Sabırsızlığını belli etmiyordu. Kadının ne kadar sıkıştığını hissetmiş miydi? Bir an için gözlerini kapatıp işaret parmağı ile iki kaşının arasına bastırmasına şaşmamış mıydı? Mamma Lea o nok-

taya: Siva'nın gözü, derdi... Ama yüzbaşı belki de bu hareketi kadınca bir davranış olarak kabul etmişti?

Aslında dağılan fikirlerini bir araya getirmek, sakinleşmek için güzel bir usuldü.

— Sonra... Sonrası bu kadar yüzbaşı! Ama Hoedemaker öc almak istedi! Bu sefer Hendaye'de yakalanmam onun yüzündendir.

— 24 Haziran 1915 de değil mi?

— Evet tam öyle işte! Onun bir İntelligence Service ajanı olduğunu söylemiştim..

— Hayır. La Haye'de öyle biliniyordu demiştiniz.

— Aynı şey! Beni ele vermiş olacak... Yani hakkımda kötü iftiralarda bulunmuş demek istedim. O günkü küçük düşmesinden sonra öc almak istemiş pek tabii...

— Hendaye'de iken neler olmuştu?

— İlk olarak beni gümrükte tuttular. Baştan aşağı üstümü aradılar... Öyle iğrenç bir şeydi ki yüzbaşı... Sonra polise götürdüler. Orada da ipe sapa gelmez bir sürü soru sorduktan sonra, Fransa'ya hiç bir şekilde giremiyeceğimi söylediler.

Eh, belki de Bouchardon sakınıyordu ne de olsa. Takıldığını anlatan bazı işaretleri görerek, belki sesini istiyerek hafifletiyordu.

— Sonra ne yaptınız Mata-Hari?

— San Sebastiano'ya döndüm ve konsolosumu buldum.

— Hollanda konsolosu mu?

— Evet... Zavallı adam olanlardan hiç bir şey anlamadı... Hoedemaker gibi bir adamın yüzünden Paris'ten vaz geçecek değildim ya, değil mi yüzbaşı? Ben de tuttum Dışişleri Bakanı M. Cambon'a mektup yazdım... Ama bu mektubu yollamadım... Hendaye'deki polis merkezine tekrar giderek zarfı önlerine bıraktım... Eh öyle sanıyorum ki bu sefer duygulandılar ve engelsiz olarak sınırı geçmeme izin verdiler!

Kadın parlak bir başarı elde etmiş gibi arkasına dayandı. Sinirlerini tutabilmişti gene. Zaten on beş gündür daha iyi beceriyordu bunu.

— Yüzbaşı, ceketimi çıkarmama izin verir misiniz? Burası çok sıcak.

— Rica ederim, tabii.

Avukatı yanında olmadan buraya ilk geldiği gün, içindeki gizli mekanizmanın çalışmasını önliyememişti. Bununla beraber sorduğu sorular Clunet'nin yanında sorduklarının aynıydı. Kimliğini bir kere daha noktası noktasına öğrenmek istemişti.

Aynı beyaz iskemlenin üstünde oturmuştu. Yüksek sesle hayal kuruyormuş gibi bir hali vardı:

— Malabar kıyılarında dünyaya geldim, diyordu. Babamın adı Asivardam'dı. Bu da Tanrının armağanı demektir. İyilik sever, sofu bir adamdı. Annem ancak on beş yaşındaydı. Kanda-Swany tapınağının çengisiydi. Beni doğururken ölmüş...

Bouchardon'un bakışlarında kadının aklından şüphe ettiği anlaşılıyordu.

— Beni papazlar vaftiz etmişler, yüzbaşı.

— Papazlar, öyle mi?

— Evet... Annemi yakarak kül ettikten sonra... Beni evlât ettiler ve Hintçe Doğunun Gözbebeği anlamına gelen Mata-Hari adını taktılar...

O gün ilk olarak yüzbaşı öfkelenmişti. Kızıştıkça soğuyan bir adam olduğu için, öfkesi de buz gibiydi. Sesi bile buzun sivri uçları gibi keskindi:

— Benimle alay mı ediyorsunuz?

— Ama...

— Dışardan gelmişlik taslamanın sırası mı şimdi?

— Dışardan gelmişlik mi yüzbaşı?

— Kim olduğunuzu çok iyi biliyoruz. Mahkeme kaleminde kayıtlı olduğu için bilmiyen de yok. İlk ifadenizin altını da kendiniz imzaladınız... Şu halde?

Kadın dudaklarını ısırınca, yüzbaşı onu mat ettiğini sanmıştı.

— Öyle olsun yüzbaşı. Malabar'da doğmadım. 7 ağustos 1876 da Leeuwarden'de dünyaya geldim. İyi terbiye ettiler beni.

— Anneniz babanız kimdi?

Sanıkların cevap vermeden önce uzun uzun düşünmesine alışık olan bir adama içinden geldiği gibi karşılık vermesi o gün her şeyi bozmuştu. Sonradan da her şeyi altüst edecekti. Doğru da olsa yalan da olsa, kelimeler kadının ağzından düşünmeden çıkıverirdi.

— Babam Frize'de tanınmış büyük bir tüccardı, diye devam etmişti. Annem soylu ve zengin bir kadındı.

Bouchardon da:

— O kadar mı soyluydu? diye sormuştu.

— Büyük annem baronnes Marguereta Winjenbergen'di yüzbaşı! On iki yaşındayken Commingha-State'deki şatomuzda prensesler gibi yaşıyordum. Oyun arkadaşlarım yüksek sosyetenin tanınmış kızlarıydı. En iyi arkadaşımın adı Marie Star Busman'dı. Ailesi Hollanda'nın en zengin ailesinden biriydi...

Yüzbaşı bir kere daha kadının sözünü kesmişti:

— Anneniz genç mi öldü?

— 1890 da. Ben daha on dört yaşındaydım. Babam beni kendi başına iyi bir hıristiyan olarak yetiştiremezdi tabii. Böylece beni ra-

hibe okuluna yolladı. Evleninceye kadar orada soyuma ve servetime uygun bir şekilde terbiye görecektim... Bir şey mi söylediniz yüzbaşı?

Bouchardon o sırada kâtibine baktığı için bu soruyu sormuştu.

Yüzbaşı yorgun bir tavırla:

— Hayır, demişti. Devam edin.

— Rahibe okulunda geçirdiğim yıllar, askerî mahkemeyi ilgilendiriyor demek.

— Yoo, hiç bile değil. Mademki evlenmişsiniz, bana evlenmeden bahsedin biraz. 1894 deydi değil mi?

— Hayır 1895 te... Mart ayında... O çağlarda kaz gibi aptalın biriydim. Capmbell's sokaktan gerçeken delicesine âşık olmuştum. Yüzbaşı üniformasını ona öylesine yakışıyordu ki... Kusura bakmayın ama Fransız üniformasından çok daha hoştur! Delikanlı sayılmazdı ama olgunluğu ile beni daha çok kendine çekiyordu... Tabiî ki o da soylu bir ailedendi.

— Pek tabii.

— Amiral yeğeniydi. Ailesi İskoçya tarihinde ün yapmış kimselerdi.

— Neden? İskoçyalı mıydı?

— Hollandalıydı, yüzbaşı, Hollandalı! Ama İskoçya soyundan geliyordu... Ne var ki, benim gibi zengin bir kıza... hizmetçi gibi davranmasını affettirmiyordu soylu oluşu... Bütün bunlar o kadar uzak ki, onları hatırlamak bile istemiyorum... Mademki mahkeme onu suçlu buldu ve bana her ay 1000 florin nafaka bağlattı, mesele kalmaz değil mi? O kararı biliyorsunuz her halde?... Yeter kapayalım bu bahsi artık. Evlenmemden konuşuyorduk. O zamanlar kalbim Lord Mac Leod için çarpıyordu. Bunu söylerken utanç duymuyorum.

— Lord Mac Leod mu?

— Hayır, lord değildi... Yâni resmen değildi. Ailesinin oradaki lord'lar sınıfı ile akrabalığı vardı sadece... Lordlar sınıfının ne olduğunu tabiî bilirsiniz, değil mi yüzbaşı?

Adamın cevap vermediğini görünce içini çekti ve:

— Sözün kısası Amsterdam'daki Saint - Bonifacius tapınağında evlendik, diye devam etti. O ne ziyafetti. Hollandalı bütün gazeteciler hazır bulunmuştu... Sonra da balayımızı geçirmek üzere Wiesbaden'de bir şaleye gittik...

Bouchardon, dönüp baktığından beri, kâtip söylenenleri not etmiyordu. Fakat bunun farkında değildi. Ancak daha sonraki soruşturmalarda, «Dikkat tehlike» işaretini görecek ve ona saygı göstermeği öğrenecekti. Fakat o gün yazı masasına gözünü dikmiş, dudaklarını yuvarlıyarak:

— Dönüşte, Amsterdam'ın en güzel mahallesinde harikulâde bir apartman dairesi tuttuk, diye anlatıyordu. Majeste kıral ile kıraliçe huzurlarına çıkmam için ısrar ediyorlardı. Daha o çağlarda dans etmiyordum ama aristokratlar çevresinde iyi tanınıyordum...

O zaman odadaki havanın değiştiğini, kâtibin bir şey yazmadığını, Bouchardon'un da duvar haritasına baktığını farketmişti. Hemen yerinden fırlıyarak çığlık atarcasına:

— Artık konuşmak istemiyorum, dedi. Ladoux'yu getirtin. Ancak yüzbaşı Ladoux'nun karşısında konuşabilirim. Bana söz vermiştiniz...

Bouchardon da yerinden kalkmış, yazı masasını dolanarak:

— Yerinize oturun lûtfen, diye emir verdi.

— Oturmak istemiyorum. Hücreme döneceğim. Ladoux'dan başkasına cevap vermem. Me. Clunet bana öğüt verdi...

— Eminim ki Me Clunet de benim gibi, yalan söylemekten vaz geçin, diyecektir. Hele böyle değersiz şeyler için. Sonra ne olacak biliyor musunuz? Kimse bir dediğinize inanmıyacak. Kendi işinizi de bizim görevimizi de zorlaştırıyorsunuz.

Sesi hâlâ aksiydi ama sabırsızlığı kalmamıştı.

— Bugünkü konuşmamız basit bir kimlik soruşturmasından başka bir şey değildir. Hemen şunu da ekliyeyim ki, ister brehmen, ister gerçekten lady olun —ladi'yi Fransız tarzında söylüyordu— durumunuzu hiç bir şekilde değiştirmez. Çünkü aydınlatmak istediklerimiz onlar değildir. Ama siz daha ilk baştan türlü yalanlarla ortalığı karıştırmağa kalkarsanız, hayatınız söz konusu olunca da size güvenemeyiz.

— Hayatım mı?

— Guillot ile kurt hikâyesidir. Me Clunet'ye sorun, o size anlatır.

Kadın orada öylece, ağzı açık kalakalmıştı. Bouchardon, yeniden yazı masasının başına döndü. Mata-Hari bu sefer onun kâtibe belirsizce işaret ettiğini farketti. Yüzbaşı:

— Bu sefer sorularıma, evet ve hayırla cevap vereceksiniz, dedi. Babanız kasket satarak geçinirdi. Evet mi hayır mı?

— Kınanacak bir şey değil ki...

— Evet mi, hayır mı?

— Evet.

— Alâ. Din konusunda iyi terbiye aldınız ama rahibe okuluna hiç gitmediniz. Aynı zamanda şatoda da yaşamadınız. Aslında bunlar bizi hiç bir şekilde ilgilendirmez. On yedi yaşındayken, küçük ilânlar yoluyla kocanızı tanıdınız.

— Yüzbaşı!...

— Evet mi, hayır mı?

Kâtip kalemi yeniden kaldırdı. Bekliyordu.

Kadın neden sonra:

— Evet, diye cevap verdi. Evet ama söylediğiniz şey aslına tam olarak uymuyor...

— Uymuyor mu?

— O kadar basit değil. Size kocamı yoldan geçerken gördüğümü ve ona âşık olduğumu söylemiştim. Doğrusu da bu. Şimdi bana evlenme ilânından bahsediyorsunuz ki bu da doğrudur. Campbell gerçekten gazeteye ilân vermişti...

— İlânı şu şekilde kaleme almıştı: «Olgunluk çağındaki bir subay, drahoması olan genç bir kızla evlenmek istiyor.» Bu ilân 1895 yılının başlarında çıkmıştı. Bir tarafta aylığı ile geçinen bir subay, öte taraftan bir an önce kızından kurtulmak istiyen dul bir baba. Müsaadenizle burada romantik bir taraf göremiyorum.

— Babam mı? Ama benden ayrılmak istemiyen asıl oydu... Babadan çok, iyi bir arkadaş, bir sırdaştı benim için... Daha sonra boşanıp da eve döndüğüm zaman, Paris'te dansetmem için beni zorlayan da odur...

Kadının hakaret görmüş gibi bir hali vardı. Fakat bu halinde samimi olduğu da belliydi.

— Bir dakika Mata-Hari, daha oraya gelmedik. Önce kocanızla beraber Cava'ya gittiniz. Campbell orada bir ihtiyat taburuna kumanda ediyordu. Biri kız, biri oğlan olmak üzere iki çocuk doğurdunuz. Oğlan esrarlı bir şekilde ölüverince, zaten düzensiz olan evlilik bağınız büsbütün koptu. O zaman Semarang dolaylarındaki Benjoe-Biroe'ye gidip yerleştiniz...

Yüzbaşı sözünü kestikten sonra:

— Tamam değil mi? diye sordu.

— Bilmiyorum, yüzbaşı. Emin olun ki artık hiç bir şey bilmiyorum. Bir kadının iç yüzünü... bir ailenin yıkılışını... çocuğun ölümünü bu şekilde anlatmak...

Bouchardon göz göre göre omuz silkti ve:

— Çocuğunuzun ölümünden bir ay sonra, kocanız namusa aykırı davranışlarınıza dayanamayıp boşanmak için mahkemeye baş vurdu. Kız kardeşi o sıralarda ağabeyinden aldığı bir mektubu, şahitliği sırasında jüriye okumuştur. Kocanızın yazdıkları şöyledi: «Bu kadından beni kurtarması için her gün Tanrıya dua ediyorum.»

— Ne bekliyorsunuz? Evet dememi mi? Kocam beni kırbaçla döverdi, yüzbaşı. Babam, bu konuda ta Hollanda'dan Cava polis müdürlüğüne bir dilekçe ile şikâyet etti. Campbell daima ahlâksız

adamlar ve orospularla düşüp kalkardı... Bununla beraber çılgıncasına kıskançtı.

— Ama onun bu kıskançlığı sizin 1901 yılında yeniden onunla birleşmenize ve kızkardeşiyle bir arada oturmanıza engel olmadı.

— O ara emekliye ayrılmıştı. Bunları öyle bir anlatıyorsunuz ki, sizi duyan kocamın beni bir baş belâsı gibi peşinden sürüklediğini sanacak. O zamanlar yirmi beş yaşındaydım, yüzbaşı! Beni zorla sürükliyen odur. Üstelik içiyordu da... Evet Campbell içkiye başlamıştı. Kimi akşam öylesine sarhoş dönüyordu ki, kız kardeşi evinden çıkmamız için ısrar etti. Biz de Van Breestraat, 188 e taşındık. Sonra bir akşam küçük kızımı alıp gitti ve bir daha dönmedi. İşte gerçeği öğrendiniz. Mesleğiniz gereğince, tek tarafı dinlememelisiniz. Bu adam benimle, bir ... bir ...

Mahkûm kadının gözleri dolmuştu. Fakat bunların hangisi gerçek, hangisi roldü?

— Beni tanıdığı zaman saf bir genç kızdım. Tertemizdim, inanın bana! Neden bana öyle bakıyorsunuz? İnanmak istemiyor musunuz? Beyaz elbise giyebilecek durumdaydım!

Bouchardon, yeniden buz kalıbına bürünmüştü. Kadın içindeki mekanizmanın harekete hazır olduğunu hissediyordu. Bir kere coştu mu artık durduramazdı onu.

Yüzbaşı:

— Saflığınızdan yeteri kadar bahsettiniz, değil mi Mata-Hari, dedi. Hiç olmazsa saflığınızın Mac Leod'un karşısında fazla tutunamadığını kabul edelim. Boşanma dâvanızın dosyasını getirttim! Evlenmeden altı ay önce yazılmış bir mektup var içinde. İşte...

Yüzbaşı yazı masasına eğildi ve önündeki dosyadan bir kâğıt parçası çıkardı. Kadın onu çoktan unutmuştu. Belki de böyle bir mektup yazdığını bile hatırlamıyordu. Bouchardon okumağa başladı:

— Dinleyin: «Sevgilim, seninle küçük odamızda buluşmak için öylesine sabırsızlanıyorum ki. Donlarımdan hangisini giymemi istiyorsun? Siyahı mı, yoksa pembe köpüklüyü mü? Dantelli yeni bir de kombinezonum var. Onu sana gösterebilmek için içim içime sığmıyor. O korktuğum şeyin de aslı yokmuş. Boşuna telâşlanmışım. On bir günlük gecikme de az değildi doğrusu! Ama dün o korkunç baş ağrılariyle beraber boşanıverdi...»

İşte ne olduysa o sırada oldu. Mürekkep hokkası kadının hemen elinin altında duruyordu. Ve ansızın Bouchardon'a doğru havalanıverdi. O kadar anî olmuştu ki, bu hareketi tekrarlamasını söyleseler, beceremiyecekti.

Yüzbaşı çabuk davranıp geri çekildi. Fakat yeteri kadar çabuk kaçamamıştı. Sol kolundan mürekkepler hafif hafif damladı bir zaman. Üst tarafı da mahut dosyanın üstüne yayılmış ve resmî kâğıtları kirletmişti.

Kadın, acaip bir gururla adama bakıyordu. Çenesini öne doğru uzatarak kasılmış, yüzbaşının öfke ile parlamasını bekliyordu. Yüzbaşı o kadar kızarmıştı ki, nerede ise patlıyacağı muhakkaktı. Acaba onu döver miydi?

Ama hayır. Kadın onun eğildiğini ve eski bir kurutma kâğıdı aldığını gördü. Adam, üniformasına bulaşan mürekkeple ilgilenmeden, kendi adının baş harflerini taşıyan dosyayı temizlemeğe başladı.

III

26 MART

KÜÇÜK KIMIZI TİYATRO — SAHNEde bir başka kadın dansediyor şimdi. Bu ne Mata-Hari ne de İsadora Duncan'dı. Bu danseden kimsenin adı hiç bir fişe geçmemiştir... Ama adının ne önemi var?

— Campbell rica ederim bir dakika daha bekle...

Bu kadın tanınmamış bir yerli. Genç, esmer, kıvrak ve esin dolu bir kadın. La Haye'de 'kanezu' burada da 'kabaai' adı verilen bir kıyafet var arkasında. Canlı, alacalı, kalın kırmızı iplikle dikilmiş. Kızın ötercesine soluduğu işitiliyor.

Meslekten artist değil mu. Üstü başı lime lime bir hizmetçi sadece. Normal zamanda Vali beyin küçük çocuklarını temizliyor. Olağanüstü hiç bir şeyi yok bu kadının. Orkestra da hizmetçilerden meydana gelmiş.

Evet, ama bu akşam o hizmetçiler değişmiş ilâh oluvermişler. Her zamanki gibi tencerelere veya taslara vuracakları yerde, gong, davul ve tef çalıyorlar şimdi. Teflerin kimi fincan tabağı kadar küçük, kimi de güneş gibi iri ve sarı. Bebek bezleri yıkayan kız da bir racanın kızı olabilir meselâ. Baharat tarlasının ortasında duruyor bu kız ve kollarını kaldırıyor. Fakat o kadar kaldırıyor ki, 'kabaai' sinin kolu yırtılıyor.

— Marghereta!

— Biraz dur Campbell...

Mac Leod'un sesini öyle tabiî duyuyordu ki, eskiden çok iyi tanıdığı o dudaklar şu anda kulağına bir şeyler fısıldıyordu sanki. Bununla beraber onu sahnede göremiyordu. Zaten onu ne görmek ne de sesini duymak istiyordu.

— Marghereta, valinin davetlileri şaşıyorlar... Hemen eve dönmezsen...

O kokan şey nedir? Günlük değil, bataklık değil, misk değil... Hayır, başka türlü tanımlanamıyacak bir şey bu. Onu bugün yeniden düzenlemek istiyor ama başaramıyor. Çağanoz gibi mi kokuyordu acaba?

Mac Leod:

— Beş dakika veriyorum, sana, diyor.

O kadar kızgın ki. Yerliler palmiye ağacına yapma bir insan kafası asmışlar. Süpürge çöpünden de saç takmışlar başına. Düpedüz iğrenç bir manzara. Bu iğrenç kafatasının kulağına bir de kocaman çivi sokmuşlar. Kulağının birinden girip ötekinden çıkıyor çivi.

Çiviyi de kana bulamışlar... Neyin kanı olsa gerek? Yoksa sadece boya mı sürülmüş budalacasına?

— Marghereta!

Durumu açıkça gözden geçirelim: bir erkeği çileden çıkaracak gibi değil mi? Genç sevgilinizi yüksek bir sosyeteye götürüyorsunuz. Orada dul ve bir ormanın yarısına sahip bir general karısı, bir çok subay ile whisti oyunu oynıyamıyor. Salon konuşmaları canını sıkıyor ve ağzını açarken saçmalamağa başlıyor. Ama ne de olsa değişik güzelliği ve dimdik oturuşu hoşa gidiyor. Hani nerde ise orada bulunanlar: «Yüzbaşı Mac Leod'un yanındaki çok çekici bir kız,» diyecekler. O anda söz konusu olan ilerlemesi, garnizon değiştirmesi ve belki de hasretini çektiği yurduna dönmesiydi. Bunun için de kıza bir saat ders vermişti. «Ne gerektiğinden fazla kibirli dur, ne de fazla alçak gönüllü ol. Bırak sana biraz kompliman yapsınlar. Eminim ki kumandan koluna dokunacaktır. Huyu öyledir, dayanamaz. Valinin küçük kızlarına bile dokunuyor, da anneleri sesini çıkarmıyor! Şu halde? Ben de kıraldan çok kıral taraflısı olacak değilim ya.»

Aşamalı pezevenk, ne olacak. Ama kız düşündüklerini ondan saklamıyor. Kızmadan, gülerek söylüyor hepsini. O zamanlar hiç bir şey saklamak âdeti değil anlaşılan. Gerçi şeklini değiştirip süslüyor —ki bu da yalanın bir başka şeklidir— ama her kadın gibi duygularını içinde saklıyarak onların gelişmesine ve karışmasına meydan vermiyor. Ömrü boyunca hiç bir şeyden sakınmıyacaktır zaten.

Hizmetçiler yumruklariyle tefe vuruyorlar ve bu küçük yerli kız dansediyor. Ritm ile yoğurulmuş âdeta. Küçük kırmızı tiyatronun dekoru, danseden kızın ayrıksılığı ve aşırı saçmalıklarına uyuyordu. Burada her şey değişikti aslında. Meselâ orkestra bütün sahneyi kaplıyordu. Müziğin coşması için ille de orkestra çukuru şart mıdır?

O akşam neler olmuştu? Çok basit. İçkiler dağıtıldıktan bir saat kadar sonra salon ter ve ardıç kokmağa başladı. O sırada kumandan tam bir strateji uzmanına yakışır bir şekilde kıza yaklaşma manevrasına başlıyor. Fakat ne yazık ki genç Mme Leod odadan çıkıyor.

Genç Mme Leod kaçtı ve kocası onu nerede buldu biliyor musunuz? Et ve sebze dolu kilerde uşaklarla bir arada. Gerçi kiler havalıydı. Yerler de mercan kaplıydı ama gene de kilerdi işte. Tutsaklık çağında yaşasalardı, bundan daha hafif bir suç için kocasının onu kırbaçla dövmeğe hakkı olurdu.

— Bir dakikacık daha Campbell!

Kız, çok ağır bir adım attı. Kabaai'sinin öteki kolu da yırtıldı. İlerliyor, geriliyor, kollarını kaldırıp indiriyor. Şimdi de bacağının birini kaldırıyor. Alacalı bulacalı etekten kara kuru bir diz kapak beliriyor. Sonra o bacağını tekrar indiriyor ve diz kapak gözden kayboluyor. Ve iki poz arasında duraklıyor biraz. Soluk alarak, duruşunu bozmamağa çalışıyor. Sonra hareket ettiriyor yeniden. Ağır, bozuk düzenli bir dans bu.

Mac Leod küplere biniyor bir yandan. Üstelik bunu sanata yakışmıyacak kadar da çirkin buluyor. Orkestra müziğini, askerlerin çaldığı çirkin kemanları café-concert'deki repertuvarları, taşkın polkaları, Almanların kaba valslerini bir kere daha üstün buluyor. Utangaç değildi. İçkili meyhanelerin şarkılarını severdi. Rotterdam'da kaç kere Fransız kadınlarının «French Cancan» larını seyretmişti.

Ama bu! Kolunu kaldırıyor.

— Yeter artık!

Kolu düşüyor yeniden. Kırbacı da beraber iniyor. İlk defa değil bu. Genç Mme Mac Leod, koya bakan küçük evlerinde olanları kimseye anlatmıyor. Campbell pek genç olmadığı için ancak zor kullanarak cinsel ihtiyaçlarını yerine getirebiliyor. Kimi zaman içkiyi fazla kaçırıyor ve büsbütün zalimleşiyor.

O akşam da içkiliydi. Elindeki kadehi halâ bırakmamış. Bir yandan içkisini yudumluyor, bir yandan da generalin dul karısıyla gevezelik ediyor veya kumandanın yaklaşma manevralarını gözetliyordu.

— Hemen eve döneceğiz!

Kırbaç iki üç kere şaklıyor. Hem de kaba etinin başlangıç noktasına vuruyor. Kuru bir vuruş bu. Düzenli bir kayış. Can acıtıyor ama bir haftalık ücret karşılığı alınan elbiseyi yırtmıyor.

Yerliler bir şey görmüyor, bir şey duymuyor gibi davullarına vuruyorlar sadece. Aslında bir şey görebiliyorlar mı? Onların bayramı bu. Efendilerinden izin almışlar. Belki de kulağı çivili büyülü maskenin onları nasıl tehdit ettiğini bilseler efendileri, uşaklarına ceza verirler. Ama bilmiyorlar, haberleri yok bundan. Kız hâlâ dans ediyor. Adımları uzuyor şimdi. Dönüyor. Boynundan ve kulaklarından sarkan mercanların şıkırtısı duyuluyor.

— Kumandan seni hiç bağışlamıyacak! Hiç!

... Küçük Kırmızı Tiyatro'nun perdesi hemen açılmak üzere kapandı. Şimdi sahnede bir araba gidiyor. Buradaki üstünlük, hem seyirci, hem makinist olabilmektir. Işıkları bile söndürmeden sahneyi bir anda değiştirebilirsiniz. Zamana meydan okurcasına olayları bir araya bağlıyabilirsiniz. Hem de göz açıp kapayıncaya kadar. Evet sahnede kahve rengi bir araba gidiyor. Onu çeken at da kahve rengi Perdenin boğamadığı ses halâ öfke ile:

— Kumandan seni hiç bağışlamıyacak, diye bağırıyor halâ.

Kız bir an kulak kabartıyor. Arabanın gidişini de seyrediyor. O ses, yüksek tahta tekerleklerin gıcırtısına karışıyor.

— Hiç bir zaman!

Salona girdikleri sırada kınayıcı bir sessizlik oluyor. Kumandan, papazın genç karısını okşamakla meşgul. Sıska, kıllı ve yer altı bitkileri gibi solgun kolları var kadının:

— Ama komutanım..., diye direniyor hafiften.

Şimdi ikisi de arabadalar. Kadın da susuyor, erkek de. İkisi de kendince düşüncelere dalmışlar. Birisi terfiini öteki de mutfakta dans eden ve büyüleyen kızı düşünüyorlar. Korkuyu yeniden hatırlamağa çalışıyor. Kum çağanozu mu? Misk mi? Fakat koku da, yeşil pancurlu verandadaki bronz çanın sesi gibi kaybolacaktı. Daha sonraları, kimse bu anılara yeniden dalmasını istemiyecekti ondan.

Hayatında böylesine etkileyen o geceyi Bouchardon merak edip sormazdı bile. Meselâ:

— Mamma Lea'yı nereden bulmuştunuz? Sizden nefret etmesi için bir sebep var mıydı? diye soracak mıydı?

Hayır yüzbaşı. Hiç bir sebep yoktu. Aksine ona çok iyi davranıyorlar, çeşitli kökleri rendelemesine ve tanrılarına tapmasına kimse ses çıkarmıyordu. Pik - nik'lere de daima katılırdı... Acaba Bouchardon pik - nik'in ne olduğunu biliyor muydu?

Durmadan yollarına devam ediyorlar. İlk kokunun yerini baş-

kası aldı şimdi. Hindistan cevizi ağacı, karanfil gibi bir koku. Fidanlığın dibinde devamlı yanan lâmbanın ışığı görülüyor. Genç Mme Mac Leod'un yüzündeki gülümsemeyi aydınlatıyor. Sonra bu gülümseme, baharat tarlasının gölgesinde kayboluyor.

Adamın, atı sürerken yatışan öfkesi yeniden parlıyor.

— Pis Arospu!

Viski kokuları yayılıyor nefesinden. Kız bu kin nöbetinin son bulacağını biliyor. İçini boşaltması gerek. Kimi zaman soyunmağa bile vakit bulmuyor: Çizmeleriyle iki kere cibinliği delmedi mi?

Kız halâ gülümsüyor halbuki. Bunu pekâlâ sevmiyor mu? Evet seviyor. Zaman zaman Campbell ona hain hain bakıyor. Vakti saati yok bu zalim bakışın. Ama kız biliyor ki, o şey biraz sonra mutlaka olacak. O sırada pencerinin altından geçen büyücü kadın bakkala girse veya üç yaşındaki kızı Jeanne - Louise, Alman bebeğini saçlarından sürüyerek ortalarda dolaşsa bile, olacağı önliyemezler.

— Git bahçede oyna Jeanne - Luise.

Kızının uşaklarla dolaşmasına aldırmıyor adam. Umudunu yitirmiştir, zorbadır. Tam beş dakika sürüyor. Sonra dermansız kalarak kalkıyor ve yalpalıyarak gidip sıtmadan korunmak için bir hap yutuyor.

Araba avluya girerek, yağmurdan paslanmış yağ bidonlarına dolanıyor. Genç Mme Mac Leod bu akşamın iyi geçeceğini hissetmekte. Kafasında ve karnında hissediyor bunu. Ama sebep sadece Campbell'in öfkesi değil. Oradaki yerli kızın dansı, ve bambu ağacına asılan büyülü maskenin gergin deri hışırtısı ve kokusu.

— Çabuk ol.

O kadar acele ediyor ki, atı bile çözmedi. Uşak birazdan ahıra götürür onu... Hemen hemen sabah olmakta. Adam karısını tartaklıyarak itiyor. Biraz önceki hakareti hazmedemediği belli. Parlayıverecek gibi. Evet bu sefer çok iyi olacağa benziyor.

Evde çıt yok. Yağ lâmbası masanın üstünde yanıyor. Jeanne - Luise burnundaki etlerden horluyor. Yanında küçük ayısı da yatıyor. İyi kalbli dadı da uyumuş olmalı. Norman da.

— Orospu! Orospu!

Beklemediği bir anda kamçıyı etinde hissediyor. O sırada Norman'ın cibinliğini kaldırdığı için hemen geri dönüp parmağını dudağına götürüyor. Budala adam! Bu kadar güzel bir elbiseyi bozacak mı? Dudaklarını kısıp düşünüyor: «Vakit bırak Campbell,» demek istiyor. Önce çocuğun yüzündeki örtüyü kaldırıp boğulmasını önlemeli, sonra da elbise ile üst tarafını çıkarmalı. Çırçıplak olmalıydı onu beklemek için. «Campbell öfkeden acı duymak ve zevk almak için bana zaman bırak,» diye geçirdi aklından.

Kamçı halâ elinde sallıyor. Tam sırtında. Öylesine de yanıyor ki... Genç Mme Mac Leod ansızın bir çığlık atıyor:

— Norman!

Küçük Kırmızı Tiyatro sendeliyor bir anda. Küçük Kırmızı Tiyatro bu sahneye gelince hep sendeler zaten. Ama kamçı hızını almış bir kere. Çığlıkları işitmiyor, hiç bir şeyden haberi yok kamçının. Vuruyor, yırtıyor. Kalın ipekli kumaşı yarıp ete ulaşıyor ve yaralıyor. Genç kadın, ulurcasına bağırarak bebeği beşikten alıncaya kadar farkında değil o. Sonra anlıyor ve budala gibi yere düşüyor.

— Norman! Norman! diye inliyor kadın.

Mac Leod, oğlunun öldüğünü seziyor nihayet. İkisi de gerçeği bütün çıplaklığı ile görüyorlar şimdi. Çocuğun yüzü yemyeşil, bütün vücudu gevşek. Her tarafı kusmuk içinde. Minicik tırnakları ile karnını tırmalamış.

Mac Leod, kamçıyı elinden bırakıyor. Hafif, çok hafif bir gürültü çıkarıyor düşerken. Ama kadın bu sesi hiç unutmıyacak. Bu sahneyi hangi tarzda tekrarlarsa tekrarlasın —Sör Leonide'in Tanrısı da bilir ki, en çok oynattığı budur ve bu sahneyi tavan süpürgesi bile kolaylıkla silemez— ne şekilde yanaşırsa yanaşsın Mac Leod'un kamçısının çıkardığı hafif ses vardı. O da küçük Norman gibi ölmüştü. Biraz önce canlı ve zalim iken şimdi ölüvermiştir işte..

Ölmüş. Mac Leod tam olarak ayılmıştır. Kadın onun düşündüklerini anlıyor, Ata binip doktor aramanın lüzumsuz olduğunu düşünüyor. Olan olmuş artık. Her şey bitmiş. Cam gibi gözlerle karısına bakıyor. Minicik cesedi göğsünde sıkan bu kadını kamçılamıyacak artık. Karısı oğlu. Oğlu, karısı...

Oğlu. Nihayet konuşuyor:

— Mamma Lea nerde?

Bir süre daha, çok kısa bir süre. Kadın bir dakika kadar kocasının düşüncelerini izliyemiyor. Onun eğilip kamçıyı almasını ve odadan çıkışını gördükten sonra yeniden buluyor. O zaman şaşkın şaşkın peşine takılıyor. Kucağında o soğuk ve hafif şeyi taşıyarak gidiyor. Yüzüne bakıyor. Vali'nin baharat tarlasında gördüğü yerlilerin maskesine benziyor bu yüz.

Mamma Lea'nın odasında kimse yok. Mamma Lea, kabaai'lerini ve amber toplarını da almış. Sorgun ağacından yaptığı sepetle bitki torbalarını, ilâçlarını ve kaplan bıyıklarını kızartmak için kullandığı mangalı bile unutmamış... Biliyorlar artık. Ama karşı karşıya kalacakları anı uzatmak için her tarafı aramakta devam ediyorlar. Kadın halâ ölü çocuğunu göğsünde sıkıyor. Yürürken kamçının yardığı yerden, kalın ipekli yırtılıyor ve kalçalarını meydana çıkarıyor.

★

Hapisanenin taşlarını aşındıracak kadar sağlam adımlar yaklaşıyordu. Bu adımlar, çılgına dönmüş iki eşin arasına karıştıktan sonra demir karyolanın yanında durdu.

— Daha kalkmadınız mı Zelle? On beş dakika önce size kalkmanızı söylemiştim.

Sör Leonide'in gelip de süpürge sopasının yerine sahneyi temizlemesi rahat mıydı, değil miydi? Bu ifadesiz ses, kâbus olmağa yüz tutan bir sahneyi temizlemişti. Kadın ansızın gözlerini açtı. Küçük Kırmızı tiyatro kalmamıştı artık. Çıplak bir hücre vardı karşısında. Yeri kaplıyan çiniler kıvrılıp çatı penceresine kadar uzuyordu. Paris'in gri renkli rutubetli göğü, eski bir bez parçası gibi görünüyordu bu pencereden.

— Uyuyor muydunuz?

— Hayır ma sör uyumuyordum.

— O halde hayale dalmıştınız. Bu çok daha kötü. Hayal kurmanızdan hoşlanmıyorum, Zelle. İnanın sizin iyiliğiniz için söylüyorum. Çalışmaktan bağışıksınız, biliyorum, ama ben sizin yerinizde olsam iş isterdim.

Rahibe bir çok defa bu konuyu ele almıştı.

— Adınıza bir dilekçe versem ister misiniz?

— Hayır ma sör, teşekkür ederim.

Hayal âleminden şimdiki zamana dönmek için her zamanki gibi dikkatli olmalı, sendelememeliydi.

— Atölyelerimiz ihtiyacı karşılyamıyor. Çalışırsanız kendinizi düşünmeğe vakit bulamazsınız. Tasalanmaktan bir fayda var mı insana. Kızlarıma da bütün gün bunu tekrarlıyorum. Davanızın neticesi size bağlı değil ki.

Demek sör Léonide, davasını düşündüğünü zannediyordu öyle mi? Aslında ne rahibe mahkûmun, ne de mahkûm rahibenin hakkında bir şey biliyordu. Patırdılı ve şaşalı geçen bunca yıl sonra küçücük ölü bir çocuk için üzüleceği kimsenin aklına gelmezdi meselâ.

— Sağ olun, ama on parmağımın da bir tek marifeti yoktur.

— Faydalı olmak için bin türlü usul vardır.

— Benim küçük bayraklar yapacağımı tasavvur edebiliyor musunuz ma sör? Ama her halde çok garip bir şey olurdu. Mata-Hari'yi Fransa'ya karşı olduğu için suçluyorlar ve o ne yapıyor? Mavi beyaz kırmızı küçücük Fransız bayrakları... Ne dersiniz, gazetelere geçer mi?

Mata-Hari, şimdi saçlarını uzun uzun fırçalıyordu. Sedef saplı iki fırçasını yanına alması için, Saint - Lazare hapisanesinin müdürü M. Estachy özel yetki vermişti. Kendini beğendirmek amacın-

da değildi. Mata-Hari gibi bir kadın, bir Bouchardon'a şuh görünmeğe çalışır mıydı?

Hayır bu büyük kargaşalık arasında geçmişle bir bağı olmasını istiyordu sadece. Yaralarını hafifletecek bir bağ. Küçük Kırmızı Tiyatro'sunu bu sebepten kuruyordu kılı kırk yararcasına. Ama ne yazık ki, bu sefer daha önceleri gibi rahibe vakitsiz gelmiş ve o rüya âlemini bozmuştu. Eğlencesini baltalıyorlardı. Burada işi gücü olmadığı halde, zamanını başka yerlerdekinden daha çok göz altında tutuyorlardı.

Öteki mahkûmların yaşayışını uymak için kendini çok zorlamıştı. Ama onlar başka bir dünyanın insanlarıydı. Boylamlarıyla, yükseltileriyle apayrı idiler. Zil sesleri, gezintileri ve bu zavallı kızların sekizde içtikleri birer tas çorba ile ikide yedikleri sebze yemeği, yaşıyorlardı. Atölye hayatları, basma baş örtüleri, konuşma odaları ve revirleri bile başka bir dünyaya aitti. Mata-Hari hepsini biliyordu. Beşinci hücredeki kadının hepsinden daha kötü olduğunu da biliyordu.

— Pis Alman Karısını! diye ilk olarak o bağırmıştı.

Bu kadınlara uymak için, onların arasına katılması, dertlerini birer birer dinlemesi gerekiyordu belki de. O zavallı kadının kendisinden niçin nefret ettiğini öğrenmeliydi meselâ. Belki çocukluğu yoksunluk içinde geçmişti. Belki sabahtan akşama kadar aşığından dayak yiyordu, kimbilir?

— Saçlarınızı fırçalamanız bitmiyecek mi, Zelle?

— Elli kere fırçalamam gerek, ma sör. Daha otuz yedideyim. Sayımı şaşırtmayın.

Ya sör Léonide? Belki o zavallı da Fraulein Klaus gibi büyük bir aşktan sonra kırılmış ve rahibe olmuştu?

Bu tarzda düşünmesi bile iyiliğe doğru bir adım değil miydi? Bunları onlara sormasa bile ilgilenmesi büyük bir şeydi. Bu sayede insan kendini daha iyi kontrol edebilir, durumuna daha rahatça katlanabilirdi.

Tutuklandığı gün onu tımarhane gibi bir yere kapamışlardı. Penceresi bile olmıyan küçücük bir hücreydi burası. Minicik dikiz deliğinin ardında bir gaz lâmbasının sarımtrak alevi seçiliyordu. Orada daha uzun kalsaydı, deli olması işten bile değildi. Ara sıra Marie-Joseph sörlerinden birinin demir parmaklıklara yapışarak, tasalı tasalı bakışı da kadını avutmuyordu.

Çok garipdi ama, ilk olarak bu hücrede kendisinin Mata-Hari olduğunu fark etmişti. Duvardan duvara odayı katetmiş, tepinmiş ve kafasını allak bullak eden öfkesini kapıp koyvermişti. O patırdı arasında Dr. Bizard'a da uşak gibi davranmıştı:

— Telefonu isterim, bir banyo odası isterim, diye dayatmış durmuştu.

Zavallı doktor kadının bu davranışını halâ bağışlamıyordu.

Fakat Mata-Hari, bu yüksekten atışlarıyla basını beslediğinden habersizdi. Birleşmiş Milletlerin arasındaki geçimsizliği sansür yüzünden yazamayan gazeteler: «Casus kadın süt banyosu istiyor,» diye üç sütunluk bir yazı yazacaktı.

Kadının bunlardan haberi yoktu gerçi, ama bu süt meselesini duysaydı acaba memnun olmaz mıydı? Bizard, mahkûmun banyosunu temin etmiş, aynı zamanda ertesi günü revire ait bir hücreye nakledilmesini de sağlamıştı. Çevresinde salata küfeleriyle beraber kadınları, hırsızları ve frengilileri taşıdıklarından habersizdi. Clunet sayesinde yemeği de bir problem olmaktan çıktığı için, ekmek tayınının eksildiğini, nişastalı yiyecekler lüks sayıldığı için bunların yerini hayvan yeminin aldığını da bilmiyordu.

Revirde kimseyle konuşmamağa kararlıydı. Ancak iki gün sonra hatırlılar koğuşundaki 12 numaralı hücreye geçmişti.

Sör Léonide ona:

— Burada daha önce kim kalıyordu biliyor musunuz? diye sordu.

—Hayır, bilmek de istemiyorum.

— Mme Caillaux!

Mme Caillaux bir politikacının karısıydı ve Figaro'nun müdürü Calmette'i öldürmüştü. O çağın en büyük cinayeti sayılıyordu. Mata-Hari şaşılacak kadar soğuk kanlılıkla bu havadisi karşıladı.

— Ondan önce de Mme Steinheil kalmıştı... Cumhurbaşkanının dostu... Bu basma perdeler onun zamanından kalmadır!

— Koltuk yok burada. Bir de koltuk isterim.

Mme Caillaux'nun koltuğu olduğundan ve o koltuğun şimdi müdürün yazı odasını süslediğinden haberi varmış gibi konuşuyordu.

— Özür dilerim Zelle, fakat doktor raporu olmadan hücreye süs eşyası koyamayız.

Bir süre geçip de sakinleştikten sonra Mata-Hari, ünlü kadınların yerinde kalmaktan gurur duydu. Kadının bu tutumu Sör Léonide'nin bile hoşuna gitmişti.

Ve mahkûm kadın ister istemez yerleşti. Koltuğuna da kavuşmuştu, her ne kadar Mme Caillaux'ninki değilse de gene üstünde rahatça oturabiliyor ve hayal kuruyordu. Dışarıdaki gürültüler kulağına kadar geliyor, başkalarının küçük dertleri, beş kuruşa tütün elde etmek için didişmeleri, hileleri ve kötülükleri, kafasında yankılar yapıyordu.

Kimbilir belki günün birinde küçük kırmızı tiyatronun bir sahnesinde, pis, sarışın mahkûmu da resimlendirirdi. Aynı zamanda, soru sormadan kadının konuşmasına fırsat verecek ve hepsini iyice öğrendikten sonra tavan süpürgesini indirecekti.

Ama sıra daha ona gelmemişti. Şimdilik Bouchardon soru soruyordu sadece Pazardan başka her gün aynı yoldan gidiyor, aynı kışlanın yazı odasına giriyor ve hemen hemen aynı kelimelerle konuşuyordu.

— 1915 de Fransa'ya ilk geldiğiniz zaman Paris'te onbeş günden fazla kalmamıştınız. İki ay sonraki diğer yolculuğunuzda da on üç günden fazla kalmadınız.

— Günleri saymadım Yüzbaşı.

— Hemen dönmenizin sebebi neydi? Emir mi almıştınız?

— Ben ancak kendimden emir alırım.

— Paris'te ne işiniz vardı Mata-Hari?

— Ayakkabı almaya gelmiştim Yüzbaşı.

★

Düzenli ve inatçı bir adamdı. Kadının kronolojisini incelemeye çalıştı. İnancının kesinleştiği hissediliyordu.

— Paris'te 1915 Eylülünde ayakkabı alıyordunuz demek, öyle mi?

— Yüzbaşı, ben Paris ayakkabıcılarının devamlı müşterisiyim.

Üniformasının kolunda mürekkep olayından hafif bir iz kalmıştı. Herhangi bir ilâçla silmiş olmalıydı. Ancak bilen bir insan bu halkayı farkedebilirdi.

— Bazı temaslarda bulunmak için gelmiş olmayasınız.

— Hayır...

— Hiç bir gizli göreviniz yok muydu?

— Yoktu.

— Neden bu sefer daha fazla kalamadınız?

— Hollanda'da yapılacak birtakım işlerim vardı.

— Ne gibi işler?

— Aile işlerim.

İlk soruşturma sırasında avukat Clunet bu konuda şöyle demişti:

— Müvekkilim casus olsaydı Hollanda'da bu kadar uzun kalmasını nasıl yorumlarsınız. Orada ne bir kontratı ne de bir uğraşı vardı. Dediğiniz gibi, gizli bir görevi olsaydı, daha ilk baştan Paris'te yaşama müsaadesi alabilirdi.

Bouchardon itiraz etmiş ve:

— Müvekkiliniz, Meclis Başkanı Van den Linden'in metresiydi. demişti.

— Yalan! Meclis başkanı Van den Linden onun dostuydu, halen de öyledir, fakat hiç bir zaman koruyucusu olmamıştır.

— Olabilir. Fakat Mata-Hari, Alman elçileri ve konsolos Craemer ile sıkı fıkı idi.

— Ne zararı olabilir? Paris'te daha önemli dostları vardı. Meselâ Prens Del Drago, Kont Baraccini, Prens Murat...

Clunet, ihtiyarlığın verdiği bir saflıkla bazan o kadar açık saçık konuşuyordu ki, Bouchardon'u çileden çıkarıyordu. Mata-Hari, bugün de avukatının yanında olmayışına bu sebepten üzülüyordu. Clunet'nin onu savunmasından çok, sorgu yargıcının oklarına yön değiştirtmesinden memnun oluyordu. Bouchardon avukatla her konuşuşunda:

— O devirde müvekkiliniz aleyhinde hiç bir delilimiz yok, diye şahsî bir meseleyi kapamış oluyordu.

— O devirde! Mata-Hari, Fransa'ya tam olarak yerleştiği zaman yıl 1916, aylardan da Nisandı. Yâni yirmi aylık bir savaş bir anda kalemle çiziliveriyor, yüzbaşı... Yâni Verdun'e kadar...

Acaba Clunet gerçekten Mata-Hari'nin suçsuzluğuna inanıyor muydu? Kadın bunu her vakit kendi kendine sorardı. Yoksa mesleği bakımından mı böyle davranıyordu? 1906 da tanıştıkları zaman Clunet bir anda Mata - Hari'ye delicesine âşık olmuştu. Paris'teki ilk âşığı Clunet idi, —hayır iyice düşündükten sonra ikinci olduğuna karar vermişti. İlki şimdiki Fransız elçisi Robert de Margarie idi.

— 1915 deki yolculuğumuzun sebebine gelince, yüzbaşı, yed-i emine verilen Neuilly'deki villâmızı ve içindeki değerli eşyalarla mobilyamızı görmekti. Üst tarafı da ayakkabı almak içindi!

Evet, ilk soruşturmada da ayakkabıdan konuşmuşlardı... Ah şu anda Clunet yanında olsaydı! Onu ne kadar arıyordu. O varken kendisi baş rolden çekiliyor, kenarda kalıyordu. Biraz soluk almağa, başkalarının oyununu dalgın dalgın seyretmeğe de ihtiyacı oluyordu insanın.

Clunet, Bouchardon'u çileden çıkarmak için:

— Ne kadar tehlikeli değil mi? diyordu. O küçük ayakkabıları kimbilir ne yapacaktık, öyle değil mi yüzbaşı? Çünkü siz de bilirsiniz ki, Fransız kunduracıları, Alman casusları için şifreli pabuçlar dikerler. Biz de gizli bir görevle gelip o kunduralardan beş altı çiftini satın alırdık... La Haye'de deri serbestti. Oysa Fransa'da derileri orduya gönderdikleri için on misli para ödememiz gerekiyordu. Evet ben de hak veriyorum, yaptığımız iş çok şüpheli... Ama o maruf kunduraları incelemek gümrüğün aklına gelmiş miydi acaba?

Yukardan tavan süpürgesini indirerek burasını da temizlemek ne hoş olurdu. Hepsini, Bouchardon'u, kâtibini, Clunet'yi birarada süpürüp kulise atmak ve Plaza'daki veya Kaiserhorf'daki odasında gözlerini açmak.

— Her halde şimdi de mesajların köselelerde saklı olduğunu ileri süreceksiniz yüzbaşı, değil mi?

Evet, bir bakımdan Bouchardona hak vermek gerekiyordu. Clunet gibi bir avukatın elinde tartaklanmaktansa, soruşturmalarına yalnız olarak askerce devam etmek istiyordu.

— Şu halde 1916 da tekrar Fransa'ya döndünüz. Bu sefer bütün bütün kalmak niyetindeydiniz.

— Öyle olsun, yüzbaşı.

— Ne demek, öyle olsun?

— Kesin bir kararım yoktu. Korkarım ki, beni zorla iradeli bir kadın yapacaksınız. Aslında o tarihte Fransa'ya gelmeden İsviçre'den geçmiş ve bir süre Berne'li dostlarımda kalarak çok hoş vakit geçirmiştim.

Clunet burada olsaydı, ne derdi? Yeni bir yarışma konusu bulup, kadının toparlanmasına fırsat verir miydi?

— Ama kesin kararınızdan birçok Paris'li dostlarınıza da bahsetmişsiniz.

Elbette bahsetmişti! Hem de Clunet'ye bile. Olmıyacak bir şey miydi sanki?

— 21 Nisanı 22 ye bağlıyan gece özel bir trene binmişsiniz...

Bu da doğruydu. Paris'e on parasız giriyordu. «Berlin'li arkadaş»ın verdiği florin'ler çoktan suyunu çekmişti. Schunke ise La Haye'den yolladığı suya sabuna dokunmayan haberlerden memnun kalıp kalmadığını bildirmemişti. Aslında Schunke'ye rastlamak ümidiyle İsviçre'ye gitmişti.

— Fransa'da anlaşma yaptığınız kimse yoktu, Mata-Hari. Evsiz barksızdınız aynı zamanda. Bir de tutmuş, bir heves uğruna Paris'e geldiğinize inanmamızı istiyorsunuz...

Evet veya hayır diye cevaplandırmağa değer miydi bu soru? Aslı böyle değildi ki. Kaba bir hâtırası vardı onun. Meselâ tiren arkadan kocaman bir lâstikle çekilmiş gibi fren yapıverince, yataklı vagondaki küçük masada duran şampanya şişesi düşmüştü. Kapağı da açık olduğu için dibinde kalan içki as-teğmenin ceketine damlıyordu.

Kadın, şişeyi kaldırmayı düşünmemişti. Uyuyan as teğmenin ceketine akışını seyrediyordu sadece. İyi bir şampanya değildi zaten. Tiren yoluna devam ediyordu. Her sarsıntıda şişeden akan sidiğimsi bir su, İngiliz subayının kolundaki iki yıldızı kirletiyordu. İngiliz ko-

lunu gözlerinin üstüne kapamış yatıyordu. Kadın, onun yüzünü göz önüne getiremiyordu şimdi. O gece, lokomotiften saçılan kıvılcımların ışığında adamı dalgın bakışlarla incelemişti. Zevkten çok, acı çekiyor gibi bir hali vardı ingilizin.

Bouchardon:

— Gara 8,30 da girdiniz... diye devam ediyordu.

Şu anda neden gülümsediğini Bouchardon anlıyamazdı elbette. Kadın, biri mürekkep lekeli, öteki de beyaz şarapla kirlenmiş iki ceketi kıyasladığı için gülüyordu. Değişik sebeplerine rağmen bir bakıma hoş bir tekrarlama değil miydi?

— Trenden iner inmez, Grand Hotel'e gittiniz... diye Bouchardon devam etti.

O kadar çabuk değil! Ortalık karanlıktı daha. Jüponla oturuyordu. Kombinezonun askısı kopmuştu. Omuzu görünüyordu. Raylarla kendi arasındaki camda düzgün bir çakıl taşı gibi sekip duruyordu. Sonra birbiri ardından gelen fenerler, derisinin parlaklığını söndürüyordu. Şişenin sidiğimsi içkiyi boşaltmasına aldırmıyordu pek. Hak yerini buluyordu kendince. Bugüne kadar kendini kimseye bedavadan vermemişti. O halde bu adamda üniformasıyla borcunu ödemiş oluyordu.

Kendi kompartımanına geldiği zaman da sakindi. Craemer'in üç küçük şişesi etiketleriyle beraber yerlerinde duruyordu. Konsolos ona sınırlar hakkında bir sürü bilgi verirken, kadın ellerini kavuşturup sakin sakin dinlemişti. Sanki bütün yolculardan çok daha fazla sınır geçmemiş gibi uysal bir tavır takınmıştı.

Craemer:

— Eğer bunları çok yakından incelemeğe kalkarlarsa, tutumunuz tabii olmalı Gretha, demişti. Meselâ mendilinizi, parfümle ıslatmak gibi... İçinde madde alkolün etkisiyle uçacağı için, izi bile kalmıyacaktır. Bunu ancak 3 numara için tatbik edeceksiniz. Bir ve iki numaraları çözümlemeğe kalksalar bile kimyasal bir tehlikesi yoktur.

Kadın kanısını söylemişti. Bildiklerini belirtmeğe niyeti yoktu. Beğenmelerini de beklemiyordu. Beklediği tek şey onlardan gelecek paraydı. Bir memlekette kalıp da o dili öğrendikten sonra öğretmeninin yanlışını saygı ile dinliyen bir çocuğa benziyordu.

— Bir şey daha, diyordu konsolos. Pasaportun eksik bir tarafı yoktur, sadece orta elçilik mühürü değiştirildi. Bunu da bilmeleri lâzım...

Fakat her tarafı mühür içinde olan pasaporta hemen hemen bir göz atmışlardı. Gümrükçüler aksine aşırı bir çaba gösterisine kalkmışlardı. Ama onların aradığı, barış süresindeki gibi tütün ve-

ya kaçak eşyalardı. Hem bu savaş onların savaşıydı. Değişmelerine lüzum yoktu ki. Savaşmanın bin türlü çeşidi vardır. En asili dövüşmektir, ondan sonra da görevini yerine getirmek gelir.

Gümrükçülerden biri şişeyi açıp koklamağa başladığı zaman heyecanlanmamıştı bile.

— Madamı artık rahat bırakın lûtfen.

Bunu söyliyen o genç İngiliz subayı idi. Çantasında tütün, çiçek ve gazoz gibi kabaran o sidiğimsi içki vardı. Bu da onun savaşıydı işte.

Bouchardon halâ konuşuyordu:

— Son defa soruyorum Mata-Hari, sizi Paris'e çeken şey neydi?

— Size bunun cevabını vermiştim, yüzbaşı. Başşehri görmek arzusuydu sadece.

— Gizli görevle gelmediğinizde ısrar ediyor musunuz hâlâ?

Bu işten kurtulabilecek miydi günün birinde? Elinde oyuncak olması için evet demesini mi bekliyordu?

— Savaş tatsızdır, yüzbaşı. Paris neşeli olduğu için severim onu.

Ama o sabah neşeli değildi. Kapalı hava, maviye boyanmış camları belli belirsiz aydınlatıyordu. Sokakta yürüyenler paltolarının yakasını kaldırmışlardı. Soğuktan burunları kızarmıştı hepsinin. Kadınlar yas kılığına bürünmüşlerdi. Askerlerin gök mavisi üniformaları, sisten ekmek küfü gibi pis bir renk almıştı. Banliyö tirenlerinin kalabalığında uykulu gözlere rastlanıyordu halâ. Beyazlar içinde kalabalığa karışan Kızıl Haç hemşireleri bile ıslanmış gibi duruyorlardı.

Kadın büfeye doğru yürümüştü. Kadınların, hattâ birçok erkeğin tepesinden bakıyordu. Koltuk değneği ile yürüyen bir yaralıya yol verdi. Senegallilerden bir grup, kirli ışığın altında gri suratlı duruyorlardı.

Mata-Hari, herşeyden habersiz olarak bir masaya yerleşip:

— Sütlü kahve ile çörek istiyorum, demişti.

— İsterseniz ekmek getirelim. Süt yok.

Kahveye benzer sulu bir şey getirmişlerdi önüne. Şeker yerine sakarin koymuşlardı. Kadın hepsine şaşkın şaşkın bakıyordu. Bunların neye yarıyacağını anlıyamamıştı.

Dudaklarını kıstı ve:

— Garson! diye seslendi.

Yirmi aylık savaş süresince sakarinin ne olduğunu öğrenememişti. Amsterdam'da istediğinden alâ yiyordu. Daha bir akşam önce danışman Hirsch bir ziyafet vermişti. Sofrada ıstakozdan, kümes hayvanlarından dondurmaya kadar yok yoktu. Burada herkes suratsız ve gamlıydı. Orası ise yaşamaktan zevk duyan insanlarla do-

luydu, Federal memurlar, tirenin kapılarını kapatırken bile şaka ediyorlar ve gülerek:

— Ellerine dikkat! diyorlardı.

Hirsch, her zamanki gibi çiçek buketini son dakikada vermişti. Kadın da geleneğe uyarak, tirenin yarı açık penceresinden sarkarken göğsüne bastırmış ve tiren hareket edinceye kadar duruşunu bozmamıştı.

— Garson, şampanya var mı?

Daha sabahın dokuzu bile değildi. Dışarda yeni bir Senegalli grup toplanmıştı.

Garson, «Evet» deyince, kadın şaşırmaktan kendini alamadı. Bir kadeh şampanya o bir anlık huzursuzluğunu giderecekti muhakkak. Her yerde olduğu gibi burada da bakılıyordu. Erkek eli gibi onu soyan bu bakışlarını farkındaydı. Çantasını açıyor ve ağızlığını çıkarıyordu. Hollanda sigarasını ucuna taktıktan sonra yaktı. Ölüm süvarisinin pelerini kaldıran kılıç gibi, ağızlıkta kadının vualetini sıyırıyordu. Deri taklidi kanape etekliğine yapışıyordu.

— Marguerite!

Gelen Clunet'di. Böylece kadını bir gösteri sırasında bulmuştu. Subayların ve sivillerin durmadan girip çıktığı o dumanlı büvette, yaşlı avukat eğilmiş ve Mata-Hari'nin elini öpmüştü. Geç kaldığı için bir iki kelime ile özür diledikten sonra, fotoğrafçı geri çekilerek:

— Ah, hiç değişmiyeceksiniz... demişti.

— Neden öyle söylüyorsunuz, sevgili dostum?

«R» leri farkında olmadan büsbütün yuvarlıyordu. Genç İngiliz subayının acıttığı dudaklarının ardında yolculuktan paslanmış dili ile damağının arasında «r»ler birbirini kovalıyordu. Avukat avucunun içine aldığı elierini yoğururken de sesini çıkarmıyordu.

— İtiraz etmeyin! Sizi böyle bulmaktan çok hoşlanıyorum, Marguerite... Şu herkese ait olan salonda siz kendi dünyanızda yaşıyorsunuz. Her kesin çörek yediği bir saatte siz şampanya içiyorsunuz. Çevreniz sigara dumanı içinde... Siz... —avukat kelime arıyor gibiydi— kural dışısınız, siz...

Gene söyliyeceği kelimeyi arıyordu sanki. Ama bu onun âdetiydi. Ağır Ceza mahkemelerinde, yirmiye yakın reisin önünde bile aynı taktiği kullanırdı. Bu onda bir tik halini almıştı âdeta.

— Tarif edilemiyecek kadar bu çağdan uzaksınız, dedi.

Sonra da:

— Durun da yüzünüzü göreyim, diye ekledi.

— Hayır Edouard.

— Sizi tam olarak bulmak istiyorum.

— Daha sonra. Şimdi, korkunç bir şekilde çirkinim. Yüzümü bile yıkamadım.

Ötede bir çift giriyordu. Adam sarışındı ve makintoş giymişti. Kadın kürklüydü. Başına saçlarını örten daracık bir Acem şapkası giymişti.

— Biraz göreyim, diye yalvarıyordu.

— Yeteri kadar görüyorsunuz Edourard.

Avukatın söylediklerini yarım yamalak dinliyordu. İçeri giren kadının şapkası bütün dikkatini alıyordu. Acaba Paris'in son moda şapkalarından mıydı? Kendi de böyle bir tane yaptırsa Berlinli'ye mi benzerdi?

— Sadece gözlerinizi tahmin ediyorum, diyordu avukat. Tahminlerden hiç hoşlanmam.

— Of, tahammül edilmez bir adamsınız.

Kadın, neticede vualetini kaldırdı. Fakat adama bakacağı yerde şapkanın tepesindeki tüyü inceliyordu. Sonra hemen vualeti tiyatro perdesi gibi indiriverdi.

Adam koku alır gibi:

— Aşk kokuyorsunuz, Marguerite, dedi.

— Ben mi? Yo, tren kokuyorum sadece.

— Beni aldatamazsınız. Aşk kokuyorsunuz. Biraz önce sevişiğiniz belli.

Kadın ona doğru eğildi. Vualeti titriyordu hafiften.

— Evet, Edouard, dedi.

— Ne zaman? Nerede? Trende mi?

— Evet.

Adam da titriyordu şimdi: «Hiç değişmiyecek... Öyle...» Bu sefer gerçekten kelimeyi bulamıyordu. Bir erzatz ile tamamladı: «... olağanüstü ki.»

Ama tirende giderken kendini birine vermek o kadar olağanüstü bir şey miydi sanki? Ne vardı bunda? Basit taşralı kadınların işi idi aslında. Kadının canı sıkıldı. Son moda bir şapkayı yabancı birinin başında görmek düşüncelerini alt üst etmişti. Eski biçim iç çamaşırları, pencerelerindeki aynaları ve pırıl pırıl ovulmuş tencereleriyle Amsterdam'lı kadınları düşündü. İşte yolculuk böylelerini büyüler ve tirenin sarsıntısı ufak tefek maceralara yol açardı.

Clunet bozuk bir sesle:

— İyi... İyi miydi? diye soruyordu.

Mata-Hari parmaklarının ucuyla adamın koluna hafif hafif vuruyordu.

— Ne olur söyleyin, iyi miydi, değil miydi?

— Şöyle böyle.

— Genç miydi? İhtiyar mı?

— Genç. Üstelik beceriksizdi de. Eminim ki bundan hoşlanacaksınız.

Adam ağır ağır ayağa kalkmıştı. «R» leri yuvarlıyan bu ses, bu dişi kokusu... İhtiyar bir adamın kaldıramıyacağı bir yüktü.

— Bavullarınıza gidip bakacağım Marguerite, demişti.

Mata-Hari bir süre adamın uzaklaşmasını seyretmişti. Saçları ne kadar beyaz omuzları ne kadar çöküktü. Çantasını açıp bir Hollanda sigarası çıkarırken, eli Craemer'in küçük esrarlı şişelerine değmişti.

IV

27 MART

GÜNLERDENBERİ KÜÇÜK ŞİŞEler Bouchardon'un dolabındaki en üst rafta duruyordu. Fakat Mata-Hari bunu bilmiyordu.

Yüzbaşı ara sıra bu şişelerden birini alıyor, lâmbanın ışığına tutarak içindekileri çözümlemeğe çalıştığı oluyordu. O zaman yanından ayırmadığı as-teğmene yaklaşıyor ve:

— Başka ayıraçları da denediler mi yüzbaşım? diye alay ettiğini gizliyerek soruyordu.

— Evet. Tekrarlı 27 numaralı raporu okuyunuz. Yeni çözümler, onlar... Başka bir âlet yapmışlar. Söylendiğine göre şaşılacak kadar müthiş bir şeymiş. Her tarafı zırh kaplıymış ve bacalı bir de ocağı varmış. Lokomotife benzer bir şey ama, sözde ekmek kızartıcısı imiş.

— Zırh mı kaplı? Neden?

— İyot başa vurur da ondan. Sonra sınırın öte tarafında kurnazlar çok. Meselâ Bayer bize zararlı gazlarla doldurduğu aspirinleri sokamaz mı?

Buna ikisi de gülebilirdi. Ama yapmadılar. Gülecek zaman değildi. Her gün bir emir eri bu masanın üstüne, Savunma Bakanlığından gelen gizli notlar bırakırdı. Bunların içinde sadece bozgunculuktan veya uluslararası barışseverlikten söz ediliyordu. Yüksek görevli subayları bile kemiren bu kansere karşı en uygun çare, psi-

kolojik bir demeç veya daracağına kadar giden bir yoldu.

— Ya kadın, kadın ne dedi yüzbaşım?

— Beni konuşturmak mı istiyorsunuz? İlk soruşturmada siz de duydunuz. Kendiniz not ettiniz.

— Özür dilerim yüzbaşım.

— Bunlar için «contraceptif» dedi. Avukatı da güzel ağarmış başını sallıyarak doğruladı.

— Efendim?

— «Contraceptif», dedim. Not ettiğiniz kelime bu değil miydi? Şey için kullanırmış... Anlamışsınızdır herhalde. İngiliz dostlarımızın inatla babalığını bize yüklemek istedikleri o küçük şeylerden. Kadınlar ise kimyasal maddelerle korunmayı seviyorlar. Buna gelince yaşadığı hayat göz önüne getirilirse...

— Ya kimyacılarımız ne diyorlar?

— Şu tekrarlı 27 numaralı raporu okuyun ve beni rahat bırakın. Sözde bu şişedekiler yazı yazmağa da yarıyabilirmiş. Sorarım size, yazı yazmağa yaramıyacak ne vardı ki? Kan'dan sidiğe kadar her şeyle yazabilirsiniz... Bununla beraber, şu ekmek kızartıcıyı ele verecek bir ipucu bulamadık. Fourmant bunun da «Contraceptif» tesiri olacağını ileri sürüyor. Ama her zaman kullanılır şeylerden değilmiş... Neden sırıtıyorsunuz?

— Oh, bir şey değil yüzbaşım. Biraz önce söylediğinizi düşündüm de... Kaput hakkında... Savaş bittikten sonra güdümlü balonların sarmasını değiştirip bunlardan yapmaya kalkacaklardır.

— Bak hele! Ama bana kalırsa Zeppelin'lerini metalden yaptıkları sırada bu, akıllarına gelmemiştir.

Yağmur, askeri kamyonların dizi halinde beklediği avluyu kamçılıyordu. Sektör tutum yaptığı için en azdan günde iki kere cereyan kesiliyordu. Yüzbaşı bezgin bir tavırla:

— Laboratuvardakiler, mürekkepleriyle beni deli ediyorlar, dedi. Hergün yeni bir icat çıkaran çoluk çocuk dolu orası. Öte tarafta da böyle çocuklar yok değil. Şimdilik kürdanlarla yetiniyorlar. İlerlemiş bir kürdan tipi ama. Stilolu kürdanlar... Bunu daha önce duymuş muydunuz?

— Hayır yüzbaşım.

— Sözde kürdandan sakınmak kimsenin aklına gelmezmiş, diye bir fikir yürütüyorlar. Ne saçma. Siz hiç ceplerinden kürdan çıkarıp dolaşan insanlara rastladınız mı?

Yüzbaşı, şişeleri sigara tablasının yanına bıraktı. Tabla, kancalı iğneler, kalem yontukları ve silgi kırpıntıları ile doluydu. 1917 yılında askeri mahkeme zengin değildi.

— Bundan sonra, savaşı kürdanlar sayesinde kazandıklarını iddia edecekler! dedim. Çok şükür... Casusum geldi mi?

— On dakikadır yan odada bekliyor yüzbaşım.

— İçeri alın.

Mata-Hari, yüzbaşının soğuk selâmına alışmıştı artık. İşaret beklemeden yerine geçip oturmasını da öğrenmişti. Hep aynı iskemleydi. Bacak bacak üstüne atıp dimdik oturdu.

Bouchardon:

— Tekrarlıyalım, Mata-Hari, dedi. Paris'e 1916 Nisanında gelince hemen Grand Hôtel'e yerleştiniz. Neden? Burada kalmanız için emir mi almıştınız?

— Kimden emir alabilirdim, yüzbaşı?

— Sizi tutanlardan, para verenlerden.

— O aralık bana vermelerini çok isterdim yüzbaşı. Grand Hôtel'e gelince, onu seçmemdeki sebep, Neuilly'deki villayı satın almadan, orada kaldığım içindi. Personeli beni yıllardan beri tanırdı.

Kadın ara sıra gözlerini şişelere doğru kaydırıyordu. Yüzbaşı onları bir maksatla mı orada bırakmıştı. Bugün onlardan söz açacak mıydı acaba?

— Geldiğiniz sabah, yâni ayın 22 sinde doğruca Hollanda elçiliğine gittiniz.

— Pek tabii çünkü Hollandalıyım.

— Sizi orada bekliyorlardı, değil mi? Birisi yerinize esenlikle vardığınızı bildiren ilk mektubunuzu gönderecekti değil mi?

— Neden söz ettiğinizi anlıyamıyorum.

— Elçilik aracılığı ile kaç mektup yolladınız?

— Hesabını tutmadım. Hollanda'da resmî görevli kişilerden pek çok tanıdığım vardır çok şükür. La Haye'de iken diplomatik ulaktan çekinmeden faydalanmamı tekrar tekrar söylemişlerdi. İnsan bir mektup yazınca karşı tarafın eline geçmesini ister yüzbaşı yollarda kaybolmasını değil. Normal posta ile giden mektupların kaybolduğunu söylersem sizi şaşırtmam herhalde...

— Sözleriniz gerçeğe tam olarak uymuyor, Mata-Hari. Postalar, savaşa rağmen muntazam işliyordu ve halâ da muntazam işliyor. Kaybolan mektuplar üstünde durulmıyacak kadar azdır.

— O halde daha çabuk varmalarını sağlamak için öyle hareket ettiğimi kabul edelim.

— Acaba en doğrusu onları sansürden kaçırmak için değil miydi?

Kadın niçin hâlâ gözünü bu şişelerden ayıramıyordu? Bir tehlikesi yoktu halbuki. İçindekinin ne olduğunu anlasalar bile mek-

tuplarını yazmak için kullandığı mürekkep diye onları kandırabilirdi.

O mektupların hiç biri ellerine geçmemişti. Bundan tam olarak emindi şimdi. Onlardan bir tekini ele geçirmiş olsalardı, Bouchardon şu anda, şapkasından tavşan çıkaran bir hokkabaz kadar sevinerek burnuna sokardı.

Sanki kadının aklından geçenleri izlemiş gibi, yüzbaşı:

— Biliyor musunuz Mata-Hari, dedi. Servislerimizde biz de bu çeşit mektup yazmasını öğretiyoruz. Görünüşte basit bir aile veya iş mektubudur. Ama satırların arasında gizli bir mektup daha vardır ki bu da düzenlenmiş bir şeyi açığa vurur.

— Evet yüzbaşı. O usulü ben de bilirim.

— Ya öyle mi?

— On yaşındayken, küçük arkadaşlarımla mektuplaşmak için kullanırdık bu usulü. Bunun için de limon suyu kullanırdık, yüzbaşı. Ama ne var ki, yaşım ilerledikçe bu çocukça davranışları unutmuştum...

Hoppala! İşte kimi gün böyle mide bulandıracak cevaplar veriyordu. Her zman öyle değildi. Daha ağır, daha çekingen konuştuğu günler de oluyordu. Ama tüm olarak kendini tutuyor, sinirlerini kontrol edebiliyordu.

— Hem, mektuplarımı elçilik kuriyesiyle gönderdiğime göre ve bunu da açıkça yaptığıma göre, böyle karışık yollara baş vurmama ne lüzum vardı?

Bouchardon omuzlarını silkti:

— Emniyeti arttırmak için... dedi. Fakat kendi de pek emin görünmüyordu.

Kadın başarmış mıydı? Yoksa çocukça davranış demekle canını mı sıkmıştı?

Oysa yerinde bir kelime kullanmıştı. Bunların hiç biri olgun insanlara göre şeyler değildi. Olgun kimselere aşk ve dans yaraşırdı sadece. Ölümle kör ebe, köşe kapmaca oynamak veya okul sıralarından kalma usuller kullanmak büyüklere göre değildi...

— Beni her an göz hapsinde tuttular yüzbaşı. Paris'e adımımı atar atmaz peşime düştüler ve bana tuzak hazırladılar. Şimdi de siz kollarınızı kaldırıp: «Ne ustalık! Peşinden gidenleri ekiyor ve tuzakların hiç birine düşmüyordu...» diyorsunuz.

— Bağımsız elçiliklerden biri aracılık ederek Alman Kurmayı ile haberleşmenizi sağladı. Bunu hepimiz biliyoruz.

— Buna çok pişmanım şimdi. Kendi yararımı düşünerek, kızıma ve Ann Luitjens'e yazdığım mektupları bana en kolay gelen bir şekilde yolladım.

— Anna Luitjens kim?

— La Haye'deki hizmetçim. Romanlardaki gibi iyi kalbli bir kadındır yüzbaşı.

— Bundan önceki konuşmalarımızda kızınız Jeanne - Luise ile hiç bir ilintiniz kalmadığını söylemiştiniz.

Kadın içini çekti.

— Bana kimi hatırlatıyorsunuz biliyor musunuz yüzbaşı? Büyücülerin suçluluğunu tanıtmak için: «İşte onları yakmakla başlıyalım. Öbür dünyada Tanrı kararını versin,» diyen enkizisyonculara.

Dikkat etmeli, güzel cümlelerin etkisine kapılmamalıydı. Tumturaklılığa gitmemeliydi. Bir anlık başarıyı elden kaçırmamalıydı.

«Çocukça» kelimesinde durmak en uygunuydu. Açıl susam açıl gibi bir tılısımdı.

— Pek çocukça bir suçlama bu, yüzbaşı!

Ama pek tabiî ki bunu ona söyliyemezdim. Kaba ve atak görünerek adamın canını sıkmağa cesaret edemiyordu. Hiç olmazsa gülümseyerek ve davranışı ile belli edebilirdi ya! Çünkü gerçekten çocukça buluyordu söylediklerini. Okulda imiş gibi bir his veriyordu insana. Leeuwarden'deki küçük kızları gözünün önüne getirdi: «Sus. Ses çıkarma. Söylersen gözlerini oyarım...» Evet, gizlilik, esrar ve tehdit havası aynıydı...

Yüzbaşının çocukça davranması hiç de fena değildi aslında. Çocuklar hiç bir şeyi sonuna kadar götüremezler. Meselâ küçük Beetje'yi gözüne iğne batırmakla tehdit ettikleri zaman, bunu yerine getirmiyeceklerini çok iyi biliyorlardı. Bunu küçük Bietje'de biliyordu ama gene de korkudan ölecek gibi oluyordu.

Yoksa en sonunda kendi de mi korkmağa başlıyacaktı? Bouchardon'un da istediği bu değil miydi? Hayır yüzbaşı, size bu zevki tattırmıyacağım. Çocukça davranışlar bunlar. Ben hiç bir zaman Beetje'nin gözlerini kör etmiyecektim. Kız tehlikede değildi. Ben de tehlikede değilim yüzbaşı. Hiç değilim.

Kadın o arada başka bir şey hatırladı. Craemer Amsterdam'da ona bir hikâye anlatmıştı. Tesbihle ilgili bir şeydi bu. İyice ezberlenip unutulmaması gereken bir şeyler vardı içinde. Bu hikâyenin kahramanı unutma hakkına sahip olmadığı gibi bir yere kaydetmek hakkına da sahip değildi. Böylece bu kadın —Craemer onun adını söylememiş sadece sicil numarasını bildirmişti— tesbihine dua okuyordu. Parmaklarını oynatarak, mırıldandığını görenler onu dinine bağlı, ciddi bir kadın olduğunu sanacaklardı.

— İyiliğini benden sakınma Madona...

Ama aslında mırıldandığı şey dua değil, öğreneceği şeyi ezberlemekti. Craemer o şeylerin ne olduğunu hiç açıklamamıştı. Fakat

gizli bir alfabe, bir takım özel isimler veya rakamlar olduğu muhakkaktı...

— Çocukça şeyler yüzbaşı...

Sonra dudaklarındaki gülümseme donuverdi. Kâtibin her şeyi not ettiğini, nöbetçinin dışarda tahtaları gıcırdatarak dolaştığını yeniden fark etmeğe başlamıştı.

Nöbetçi, «Silâh omuzda» geziyordu. Buradan kaçmağa kalksa, asker hemen ateş edecekti. Hayır, hiç de çocukça değildi artık!

— Yüzbaşı, emin olun ki, başıma gelecekleri önceden kestirseydim, o zararsız mektupları kendi elimle size getirip okuturdum. O zaman beni suçlamanıza sebep kalmazdı... Meselâ Grand Hôtelde durmadan karşıma çıkan sivil memurunuza verirdim daha kolay olurdu. Hani şu gizlendiğini zannedeen adam...

«r» leri öylesine yuvarlıyordu ki sinirlendiğini anlamak imkânsızdı.

— Kimlerle konuştuğum, kimlerle mektuplaştığım biliniyordu, diye devam etti. Telefon konuşmalarım kaydediliyordu. Dosyanızda hakkımda o kadar çok şey yazılı ki, ben bile hepsini bilmiyorum. Çünkü çoğunu unuttum. Ama sizin için zorluğu yok. Açın dosyayı hepsini birer birer okuyun... Hem size bir şey söyliyeyim mi, bana neden soru sormak zahmetine katlandığınızı bir türlü anlıyamıyorum!

★

Hayır. sivil memur biraz önce söylediği kadar kendini belli etmiyordu. Grand Hôtel'in o geveze kalabalığı arasında onu fark etmese de olurdu. Kendi halinde herkesten uzak bir köşede oturuyordu. Ama göz bir kere ona takılınca, zengin ve sıhhatli insanlardan farklı olduğu gözden kaçmıyordu. Ne çakırkeyif olmuş subaylardan ne her şeyden çıkar sağlamağa bakan sivillerden, ne de uşak sınıfındandı. Saldırıcılara veya baştaki kumandanlara karşı bozguncu bir zihniyet taşıyarak barda yüksek sesle konuşup kadeh kaldırmıyordu. Çevresine uymadığını belli etmek korkusuyla içine kapanık, suratsız bir ifade almıştı. İşte o yüzü bir kere fark ettikten sonra, onu her yerde görmek kabildi. Meselâ son moda bir kadın ceketi teşhir eden holdeki vitrinin önünde veya başka yerlerde. Yakışıklı bir subayla asansöre binerken son dakikada içeri dalar, yemek salonunda tam yanınızdaki masaya oturur, sokakta ilgisiz görünmeğe çalışmak için, bir hastabakıcıya veya çocuk arabası çeken şişman bir dadıya bakar gibi yaparak sizi izlerdi.

— Gabriel, bir dakika bakar mısınız?...

— Buyurun Madame?

— Kim bu adam?

Gabriel otelin barmeniydi. Yabancı adam da o sabah garip bir rastlantıymış gibi haberleşme salonunda «Figaro»yu okuyordu.

Ve her şeyi bilen, Paris'in en açık göz adamı olan Gabriel, günün her saatinde size kadın veya içki bulabildiği halde, hattâ daha beteri canlı borsa olduğu halde, eskiden aldığı bol bahşişlere rağmen Mata-Hari'nin karşısında ezilip büzülüyordu.

— Bir müşteri olacak... diye cevap verdi.

— Sanki hepsini tanıyor muşsunuz gibi!

— Yanlışınız var efendim. Bu ara müşteriler hemen hemen her gün değişiyorlar. Savaş öyle bir şey ki...

Mata-Hari, ancak bu gün adamın adını Bouchardon'dan öğrenmişti. Bonnier —Müfettiş Henri Bonnier— Genel emniyettenmiş. Grand Hôtel'deyken Mata-Hari ona Penguen adını takmıştı. Bedenine göre kısa olan kolları, ve beyaz gömleği ve siyah kostümüyle bu ad çok güzel uyuyordu.

İlk günü:

— Bu adamı nerde görmüştüm? diye düşünmüştü kendi kendine.

Ama üstünde durulacak bir şey değildi. Bunun için uykusunu kaçırmağa değmezdi. Aklından Penguen'i atarak rakamlar yazmağa isimler not etmeğe başlamıştı. Oraya buraya herkesin bildiği sırları kaydediyordu.

Grand Hôtel, karmakarışık bir kültür kalabalığı ile kaynaşıyordu. İş adamları tehlikesiz işlerde çalışan subaylar, izinli askerler, bağımsızlar, dişili, erkekli düzenbazlar birbirlerine burada randevu vermişlerdi sanki. «Nachrich»ten Bürodan kesin bilgi çıkmaması, Mata-Hari'den üstünkörü haberler beklediklerine işaretti. Aslında ondan daha fazla bir şey bekliyorlar mıydı?

Aynı zamanda başkaları da bu işle uğraşıyorlardı. Ama onların bulundukları yer böylesine kibar ve lüks bir otel değildi. Silâh fabrikalarında veya sınır bölgelerinde görevliydiler.

Mata-Hari gibi başkaları da kendilerine yararlı bilgiler toplıyorlardı. Daha başkaları da bütün bunları toplayıp ve elekten geçiriyordu.

— Eskisi gibi, daha doğrusu yeniden subaylarla temas etmeğe başlamıştınız, Mata-Hari, diye Bouchardon devam ediyordu. Onların bazılarını da odanızda kabul ediyordunuz.

— Ama, yüzbaşı...

— 30 Nisandan, 11 Marta kadar üç kere. Bundan başka 10 Mayıs günü yarbay de Toussy ile yemek yiyordunuz...

Penguen'in bu görevi severek yerine getirdiği söylenemezdi. Yoksa onun da mı seyretme merakı vardı? Belki de. Düşündükçe bütün erkeklerin böyle bir merakı olduğunu tahmin ediyordu. Yaradılışları öyleydi. Çoğunluğunun parası, mevkii vardı. Kimi zaman yorgun ve bitkin olurlardı. Ama bir şey görmek fırsatı kaçırmazlar, o saat canlanırlardı. Mata-Hari hepsini biliyordu bunları. Erkekler hakkında bilmediği ne vardı ki? Şu şeflere ne sırlar anlatabilir, onlar hakkında ne bilgiler verebilirdi.

Penguen'in bunlardan başka türlü olmasına sebep var mıydı? Şimdi karşılaştıkları zaman adama alaycı bakışlarla bakıyordu. Adam bu bakışlardan huzursuzluk duyuyordu. Yoksa kadından biraz korkuyor muydu? Her halde Mata-Hari'yi fişe geçirirlerken, dişi kaplan diye kaydetmiş olacaklardı. Adam da bu dişi kaplanın günün birinde üstüne atılacağını ve patırdı çıkaracağını sanıyordu.

— Yatak zevklerinizin arasında sanata pek yer vermediğiniz görünüyor, Mata-Hari. Bununla beraber, 17 Mayıs'ta Düşes de P. nin Kızılhaç yararına tertiplediği bir baloda dans ettiniz.

Evet. Paris'teki kayda değer tek çalışması da buydu zaten. Düşes de P. feminist bir savaşçıydı. Kocası romalı bir başpiskopos'un kardeşi olduğu için, kendisi aksilik olsun diye protestant dinine dönmüştü. Daima spor kıyafetlerle dolaşır, saçlarını kısacık kestirirdi. Anlaşılması zor bir kadındı. Köpeklerle atlara, delicesine âşıktı.

Yardım için tertiplediği yıllık satışları ile ün yapmıştı. Savaştan önce felâkete uğrayanlara yardım ederken, şimdi kızıl haç yararına çalışıyordu.

Avennue du Boisdaki kendi villasında iyilik sever dostlarını topluyor ve beşten yediye yoksullar için dikiş dikip, çay içerek savaş dedikoduları yapıyorlardı. Ruslardan çekiniyorlar, İngilizleri yavaş bulup sabırsızlanıyorlar, topuzlu güzel başlarını sallıyarak Alman'ların zenginliklerini sayıp döküyorlardı. Yiyeceksiz kalmaktan da korkuyorlardı.

— Denizaltılarımız ve kruvazörlerimiz yetmiyor, diyordu bir tanesi. Geçende bir amiral zırhlılarımızın eski tarz olduğunu söylüyordu!

Bir yandan da yün örüyorlardı. Tabii, çünkü aslında o iş için toplanmışlardı. Korkunç bir süratle çalışıyorlardı. Şişler baş döndürücü bir çabuklukla inip kalkıyor, dudaklar durmadan kıpırdıyordu. Öteki taraftan bir casus söylediklerini duysaydı, muhakkak şifre sanırdı: «4 ters, 3 yüz, 2 boş...». Ve bu sosyete kadınlarının elinden çıkan bu şeyler ilk zamanlar, acemi bir medyumdan çıkan uçu-

cu madde kadar şekilsiz görünüyordu. Parmaksız eldivenler, upuzun çoraplar, çok kutsal bir ineğin bedenini çevreleyecek kadar geniş tutulmuş ilmiklerdi.

— Bana kalırsa büyük tutmuşsunuz düşeş...

— Figaro'daki iç fanila örneklerini görmediniz mi? Dizlere kadar inmeliymiş. En çok kasıklarından üşüyorlar adamcağızlar.

Halbuki erkeklerinin kısa olduğunu gözönüne almıyorlardı. Acemiler bel kuşakları örmekle yetiniyorlar ve ancak çay içmek için işlerini bırakıyorlardı. Başarılamıyan eldivenlere parmaksız eldiven adını takarak yolluyorlardı. Ama askerlerin moralini bozmak için bu eldivenler birebirdi. Dört parmağı bir arada tutan bu bebek eldivenleriyle silâh tutmak veya tetik çekmek göründüğü kadar kolay olmazdı.

Mata-Hari'nin dansı Kızıl Haç yararına yapılacak satışın en değerlisi olacaktı.

Düşes de P.:

— Aman şekerim, sakın tüllerinizi çıkarmayın, demişti. Dükün ağabeyi de bulunacak çünkü.

— Nasıl isterseniz öyle yaparım.

— Yok, yo durun aklıma bir şey geldi. Tüniğinizi çıkarın sadece. Ama sonradan başka bir salonda soyunarak dans edeceğinizi bildiririz olur mu?

— Sadece erkekler için mi?

— Tamam. Ve böylece dünyanın parasını toplarız.

Düşes altmış yaşına rağmen çapkın bir tavırla:

— Dük'ün başına kan çıkacağına bahse girer misiniz? diye sormuştu.

Peki ama bütün bunlar neden askeri mahkemenin tartısına girmiyordu? Bouchardon bu kadar acı sözün yanında biraz tatlı kelimeler bulup söyliyemez miydi? Düşesin bütün parası orduya gitmişti. —Tabiî yarı yolda açık gözün biri cebine indirmediyse— ve hepsini Mata-Hari kazanmıştı. Evet o gece vücudü iyi para getirmişti.

Cephedeki bir hastahaneye oksijen tüpü, kışlalara bir kat şilte daha ve serum ampulleri kazandırmıştı onlara.

Düşes, etek - pantolonu ile tezgâhtan tezgâha koşarak:

— Vicomte! diye fısıldıyordu. Size bir şey söyliyeceğim... Sizlere küçük bir çerez hazırladık... Eğer isterseniz...

Kulüp üyelerine, yaşlılara, eğlence düşkünü harp zenginlerine yaklaşıyor ve:

— Evet ayrı bir odada... diye fısıldıyordu. Sadece seçkin dostlarımız için hazırladık bunu... Nasıl? Ama sayın Vicomte bunu hayır adına gelir sağlamak için yapıyoruz!

Salon doluydu. Müzikçiler, dinlenme sırasında büfeleri yağma etmeğe vakit buldukları için mutlu görünüyorlardı. Karnaval kıyafetine bürünen çalgıcıların en genci elli yedi yaşında kadardı.

Mata-Hari bütün kötülükleri bir yana bırakarak, asker veya sivil, hiç bir öğreticinin anlıyamıyacağı bir havanın etkisine bürünmüştü bile. Gözlerini kapamıştı. Sabırsızlığına rağmen dudaklarını oynatmıyordu. Kötü müziğin ritmi yavaş yavaş vücudünü sarıyordu. Pudralı yüzleri, açık dekolteleri, frakları, sallanan yelpazeleri görmez olmuştu. Kısık kısık kahkahalar ve fısıltıları işitmiyor, sadece kendi hareketlerini, duruşunu ve dansını düşünüyordu.

İşte o zaman her yerde olduğu gibi seyirciler büyülenmeye başlıyorlardı. Tek tük kadınların ve erkeklerin yanakları renkleniyor, Kızıl - Haçı, yaralıları ve Romalı başpiskoposa kadar her şeyi unutuyorlardı. Günlük kokusu monden insanların ten kokusunu bastırıyordu. Bir çeşit dinsel âyindi bu.

Sevişme sırasında olduğu gibi son tül de yere düşünce, karnının çukuru meydana çıkmıştı... O zamana kadar eğreti şark müziğini fena çalmıyan müzikçiler bile kendilerinden geçmişlerdi.

Sadece ışıldayan ve titriyen kaslardan meydana gelmiş bir vücud vardı ortada...

Mata-Hari, alkışlar arasında yumuşak halının üzerine yığıldıktan sonra, nemli gözlerini seyircilere çevirmişti. Ve orada ilk sırada, Grand Hôtel'in sivil memuru oturuyordu. Yüzü hafifçe kızarmıştı. Müfettiş Bonnier, yâni Penguen, gözünün yaşını siliyordu.

★

— İşin tuhafı ne, biliyor musunuz? Bu kadın dans etmesini bilmiyor!

Dr. Bizard ile asistanı Bralez, telâşla Saint-Lazare hapisanesinin koridorunda yürürken konuşuyorlardı. Bralez hocasının söylediklerine dehşetle itiraz ediyordu:

— Bunu nasıl söyliyebilirsiniz, dedi. Dans ederken tanrılaşıyor âdeta. Yıllarca dünyayı ayaklarına sermiş. Şimdi de siz kalkıyor ve onun dans bilmediğini iddia ediyorsunuz...

O gün işleri başlarından aşkındı. Bir gün önce Fresnes'den yüz küçük mahkûm getirmişlerdi. En küçükleri on iki yaşında olan bu kızların hemen hepsi frengiye tutulmuşlardı.

— Oysa, söylediklerim doğrudur, yavrum, diye Bizard iddiasında israr etti.

— Onu sevmiyorsunuz. Onu daha ilk gününden sevmediniz. Dans hakkında benden fazla bilginiz olmadığı halde, zavallı kadının elin-

deki tek şeyi de yok etmeğe kalkıyorsunuz. Mata-Hari, basın için bir casus, strateji uzmanlarımız için canî ve herkes için bir orospudur. Hiç olmazsa sanatına rahat verin kadının.

— Ben ise size, benden daha yetkili kimselerin fikrini belirtmiştim.

— Onlar da kıskançlıktan böyle söylemişlerdir. Casuslardan nefret eden kız kardeşim bile, bu kadının savaştan önce dans hakkında Fransızca, İngilizce ve İspanyolca demeç verdiğini hatırlıyor.

— Şu halde dil bilgisine kabiliyeti olan bir kadınmış demek.

— Kardeşim, büyülendiğini itiraf etmiş ve: «Bana Terpsichore'u delicesine sevdirdi,» demişti.

— Sanatlarını kaldırarak, size romancıları delicesine sevdiren kritikler de vardır, yavrum. Ama teoriden pratikliğe geçmeğe kalkarlarsa, Fransızca bir kompozisyon yumurtlamaktan hoşlanırlar.

— Cava'daki balerinlerden ilham almış, diye Bralez devam etti. Hindistan'daki Hollanda sömürgelerinde uzun zaman yaşamış. Galiba evliymiş de...

— Doğru. Ama o sıralarda dansla ilgilenmiyordu pek. Eğer bir şeyler öğrendi ise bunu aynaya bakarak kendi kendine öğrenmiştir.

Bizard asistanının coşkunluğunu bir türlü anlıyamıyordu.

— Yaradılıştan istidatlı olan bir kimse için ders almağa lüzum yoktur zaten. Bunlar içten gelme şeylerdir.

— Ama Mata-Hari'nin içten gelme değil ki yavrum. Yan yana getirilmiş hareketler, iyice öğrenilmiş plâstik pozlar, Siamlıların, Kamboc'ların ve kaabre danslarının bir kokteylidir. Emin olun, hepsi uydurma şeyler yavrum.

— Veya dâhice buluşlar.

— Sizin gibi mesleğini seven bir adamın sadece dehaya önem vermesine şaşarım. Sanıyor musunuz ki yıllarca çalışmamış olsaydınız, bir sinek sokmasıyla hıyarcığı birbirinden ayırabilir miydiniz?

— Tıbbı ben icad ettim diye bir iddiada bulunmadım.

— Zelle de dansı icad etmedi çok şükür.

Bizard:

— Öyle söylemeyin kendine göre bir tarz yaratmış gene de.

— Her halde pek garip bir tarz, dedi. Yarın Paris'teki sahnelerden birine çıkın ve cesaretiniz varsa, anadan doğma soyunun. Daha doğrusu önce olduğunuz gibi görünün. Melek yüzünüz, gözlükleriniz ve göğüs dinleme aletinizi de boynunuza takarak görünün. Sonra kendinize bir de orkestra tutun' Kobra yılanlarını coşturacak şekilde gürültülü bir parça çaldırın... Başınıza bir sarık sarıp «Çıplak Raca» diye bir de ilân verdiniz mi tamam. O zaman kimlerin geleceğini görürsünüz.

— Biliyorum. Polisler.

—Yok canım. Sosyetenin en güzel kadınları. Yakışıklı olduğunuz için yaşlı kadınlar da dolacaktır. Teyzeler, halalar, sevici kadınlarla küçük sevgilileri, züppeler ve eğlence düşkünleri. Yapacağınız sükseyi şimdiden görüyor gibiyim.

Bralez alınmış gibi:

— Belki ilerde düşünürüm, teşekkür ederim, diye cevap verdi.

Suçluların çalıştığı atölyelerden birinden geçiyorlardı.

Bizard ansızın:

— Onu daha esmer sanıyordunuz değil mi? dedi.

— Evet.

— Boyanıyordu. İyice ararsanız ecza depolarınızda bu işe yarıyacak bir şeyler bulabilirsiniz. Işık altında göze çok hoş görünüyor, ama gündüz mor, donuk bir görünüşü var.

— Sağ olun.

Sonra ikisi birden katıla katıla gülmeğe başlayınca, mahkûmların birkaç tanesi başını kaldırdı.

— Gerçekten mi? Yoksa vücudünün boyası âşıklarına da yapışıyor muydu?

— Herhalde. Aşağılık kadınlar insanı dudak boyası ile boyuyorlar ya. Bununki de öyledir. Ben on beş yaşındayken, üç tel bıyığımı öyle kötü boyardım ki, öpüşürken siliniverirdi. Dünya tersine dönmüş ne yapalım.

— Samimi söylüyorum, Bizard. Neden dans etmesini bilmiyor, diyorsunuz? Haksızlık ediyorsunuz.

— Hayır. Ben de sizin gibi azmine hayranım. Kaç kere sabahın erken saatlerinde onun yataktan kalkışını gördüm. Çirkin ve yorgundu. Sonra birden bire güzelleşti ve kendine hakim oluverdi. Ama dansına güvenim yok. 1902 de Mata-Hari diye kimse yoktu. Sonra 1903 de Paris'e geldi ve herkes ondan bahsetmeğe başladı. Music - Hall'de, Olympia'da, Casino de Parisde, Marignyde, hattâ Folies Bergéres'de bile göründü. Sonra gösterili konferanslara başladı. Hani kız kardeşinizin görüp de hayran olduğu o meşhur konferanslarına. Cüreti sayesinde herkese kendini büyük bir artist olarak tanıtmış o kadar.

Genç asistan dinliyordu. Dilinin ucuna kadar gelen aksi cevapları yutuyordu. Onca bu kadın, kafese kapatılmış bir panterdi. Ama vahşi olmıyan bir panterdi. Şaşılacak kadar değişkendi. Kimi zaman bitkin görünür, kimi zaman da canlı, heyecan içinde bir kadın olurdu. Fakat soylu tavırlarından ve yüksekten bakan halinden bir şey kaybetmezdi. Genç doktor, hocasına kanmak istemiyordu.

— Size bir misal vereyim, diye Bizard devam etti. 1913 yılında

arkadaşım Antoine, Pierné ile beraber Antar tiyatrosunda Hintli bir dansöz arıyorduk.

— Şu Serbest Tiyatronun sahibi Antoine mi?

— Evet. Bu iş için Mata-Hari'yi seçtiler. İlk temsil Monte-Carlo'da verilecekti. İlk provalarda Mata-Hari'nin dans bilmediğini dehşetle fark ettiler.

— Belki de ondan, şekilci sanat duygularına aykırı şeyler istemişlerdi. Yâni onun kafasına buyruk bir kimse olduğunu söylemek istiyorum. Öyle bir kadın kollektif bir gösteriye uyamaz.

— Ama uymağa çalışmadı bile. O kadar ki, adamların başına türlü iş açtı. Antoine, ömründe hiç bir tiyatro artisti ile böylesine sinirlenmediğini söyledi. Tabii döner dönmez ilk işi onun yerine Napierkowskayı getirmek oldu. Fakat bu yüzden halâ sürüp giden bir de dâva açıldı. Ee! Ne dersiniz buna?

Bralez'in söyliyecek pek çok şeyi vardı ama içini çekmekle yetindi.

— Tanrı yardımcısı olsun da, kötü adamların sebep olduğu dâvaların hepsini kazansın, dedi.

V

7 NİSAN

BOUCHARDON'UN DOLABINDAKİ en üst rafta, Craemer'in üç şişesinden başka şeyler de vardı. İspanyolca ve Fransızca yazılı mektuplar, ödenmiş faturalar, tiyatro ve konser programları ve başka yerde önemseyeceği hâlde burada yersiz kaçan birkaç parça eşya daha vardı.

Mektuplar oldukça zararsız şeylerdi. Sorgu yargıcının onları didik didik incelediği şüphesizdi. Fakat bu zararsız mektupların ve faturaların bir tek yardımı olmuştu, o da yargıç'ın boş atıp dolu tutmasına yaramıştı.

— Afişler için poz verdiniz, değil mi Mata-Hari? Modellik için kaç para alıyordunuz?

Bunu, ressam Guillaumet'nin pusulasını eline geçirdiği için soruyordu.

— Fransa'da olsun yabancı ülkelerde olsun, pek çok ünlü ressama poz verdim yüzbaşı. Franz Namur'un, Diego de Leon'un modelliğini seve seve yaptım... Ama bir deha karşısında ücret istenir mi?

— Bazı sebeplerle bedava olabilmenize sevindim doğrusu.

Sonra gene özel bir mektuba dayanarak:

— Size o kadar güzel öğüt veren dostunuz Juarez, acaba?.. diye sordu. Ama bunlar hiç bir şey ispat etmiyordu. Yüzbaşı sadece atıp tutmak istemişti okadar.

— Onları da incelettiniz mi?

— Ne dediniz Mata-Hari?

— Şu dostum Juarez'in ateşli mektubunu da incelettiniz mi diyorum. Kimbilir belki limon suyu kullanmasını ona da öğretmişimdir.

Çok garipti ama Bouchardon, öfkelenmek için bu fırsattan faydalanmamıştı. O meşhur soğuk öfkesine. Şu halde laboratuvarlar ispanyol senatörünün mektubunu da incelemişlerdi. Çocukça davranışlarının sınırı yok muydu?

Ufak tefek eşyalara gelince, onlar da tek tük ilâç kutuları, diş tozu —ki onlar da tahlil edilmişti— ve gözü uzun gösteren sürme vardı... Sürmenin durduğu kutu sivri uçlu bir Alman kask'ı idi. Fakat bu kask kartondan yapılmıştı ve eski bir şekerleme kutusuydu.

Mata-Hari kendince bazı sebeplerden dolayı her şeyden çok bu kaskdan heyecanlanıyordu. Bouchardon, kask'dan kadına hiç bahsetmemişti, ama dolabı açar açmaz, kadın onu fark etti ve kimsenin soru sormasına vakit bırakmadan:

— Ondan her yerde bulabilirsiniz yüzbaşı, diye atıldı. Paris'in bütün şekercilerinde vardır.

Bouchardon, kadına dönmüştü:

— Hayır, dedi. Bu Nurenberg fabrikalarında yapılmış. «Made in Germany...»

Kadının heyecanını fark etmemişti. Kapağı kapamış ve kitlemişti.

— Bu kask Paris'ten satın alındı yüzbaşı. Size inandırmak için ne yapmalıyım?

★

Dolap bugün sımsıkı kapalıydı. Küçük şişelerden, sivri uçlu karton kask'lardan, küçük özel ecza dolabından ve kâğıtlardan meydana gelen hazine gizli kalacaktı...

Bouchardon kayıtları karıştırıyordu.

— Mata-Hari, 26 Mayısta Grand Hôtel'den ayrılacağınızı bildirdiniz.

— Hatırlamıyorum.

— Bavullarınız hol'e indirildi ve odanız başkasına verildi.

— Fransız otellerinin âdeti bu değil midir?

— Bununla beraber, bavullarınız hazırlanırken siz yoktunuz. Ordukça geç döndünüz ve fikrinizi değiştirdiğinizi, bavullarınızı tekrar yukarı yollamalarını söylediniz.

Bouchardon, başını dosyadan kaldırdı ve:

— 3 Haziran tarihinde de hemen hemen aynı şeyleri tekrarladınız. Onu da mı hatırlamıyorsunuz?

— Hayır.

— Garip bir rastlantı ama her iki seferinde de torpillenen gemiler o tarihlerde hareket etmişlerdi. Buna ne dersiniz?

— Hiç bir şey anlamıyorum.

— Bu gemilerin torpilleneceğini, gizli bir kaynaktan haber alıp geri döndüğünüzü göster miyor mu?

Kadın artık kızmıyordu bile. Belli ki, bütün bunlar Penguen'in işiydi. Bonnier her şeyi altüst etmiş, kaderden bile faydalanmağa kalkmıştı yok yere. Şimdi de bu kaderi Millî Emniyet bir ip ucu gibi kullanıyordu.

— Beni izlemekle görevli memurlarınız geniş hayalli kimselermiş yüzbaşı.

— Bu torpillenmelerden haberiniz olmadığını mı iddia ediyorsunuz?

— Hepsi palavra. Zaten o söylediğiniz tarihlerde Fransa'dan ayrılmağa niyetim bile yoktu. Bunu herkesten iyi siz bilirsiniz.

Penguen hiç yanılmaz mıydı sanki? İzlemek zorunda olduğu Grand Hôtel'de çıban gibi, pıhtı gibi göze battığının farkında mıydı? Oradakilerin apayrı hiç bir dosyada kaydedilmiyecek bir savaş içinde olduklarını biliyor muydu? Bu savaş özel bir savaştı. Ötekiler olduğu gibi karın deşilip kızıl kanlar akıtılmıyordu. Sterlin'ler, dolarlar altın franklar ve marklarla dövüşülüyordu.

Belki o anda büyük iş adamları cephede birliklere emirler veriyorlar veya tanıdıkları sayesinde arabalı mutfağa kayrılıyorlardı. Fakat burada yaşları ve milliyetleri belirsiz küçük iş adamları dövüşmek için kaynaşıyorlardı.

Bu adamlar kendisinden daha mı zengindiler? Onlar da günü gününe yaşamıyorlar mıydı?

Yemek salonunda olmuş, barda olmuş, aralarında yüksekten atarak konuşuyorlardı:

— Ağustos ayında çavdar ihtiyacı artacak. Güney Amerika'dan getirtebilirim. Buenos Aires'te stok yapmıştım.

— Almanlar yok etme emri vermediler mi?

— Öyle. Ama Cadix üzerinden teslim edebiliriz...

İşin en zor tarafı, doğru söyliyenlerle palavracıları ayırdedebilmekti. Gayet güzel giyinmiş kimselerin, deniz altılardan korunabilecek ticaret filolarına ve gece gündüz sıcaklığına dayanabilen taşıt takımlarına sahip olduklarını ballandıra ballandıra anlatışlarını duyuyordunuz.

— Nasıl oldu da duymadınız güzelim? İtalya'da Kuhn'a kredi

açan Alman bankaları Rotterdam bankasındaki bütün parasını çekmiş. Aynı şeyi New York'daki National City'ye de yaptılar...

Gazetedeki resmî bildiriler kadar açık konuşuyorlardı.

— Kısaca red ediyorsunuz demek Mata-Hari?

— Bu zahmete bile katlanmam yüzbaşı.

Hadi yüzbaşı bulamıyorsunuz. Çocukların bir şeyi iyice gizledikleri zaman «Soğuk... Ilık... Sıcak... Yanıyorsun...» dedikleri gibi siz «ısınmıyor»sunuz bile.

Acaba o hayvan ininde yaşamış olsaydınız «ısınır mıydınız?» Emin değilim bundan. O dünya size yabancı kalırdı. Ama bununla iftihar etmelisiniz. Siz halâ mürekkeplerden, gizli temaslardan ve yatak zevklerinden söz açmakta inad ediyorsunuz:

— 17 Haziranda izine gelmiş bir kaç İngilizle sabahlara kadar eğlendiniz...

Eee sonra? Bir generalin, yastık sohbeti sırasında ilerdeki saldırısını anlatacağını mı sanıyorsunuz yoksa? Yoksa bir hava subayı bedeni zevkleri arasında, son model dev uçaklarını tarif etmekten başka bir konu bulmaz mı dersiniz?

Soğuk yüzbaşı, soğuk! Isınmanız için bir tek şeye temel atmalıydınız: Paraya! Para bütün savaşların tam bedelidir...

— Subaylarla her zamankinden çok temasa geçiyordunuz...

Bundan ne çıkar? Yoksa subayları eli açık mı sanıyorsunuz? Oh! Barış süresinde haklı olabilirdiniz... Ama savaş, keselerini açmayı men etmişti sanki. Ün kazandıkça kendi gözlerinde değerleri artıyordu. Şimdi kendilerini veren onlardır.

Penguenin raporundaki ara satırları okumayı becerseydiniz «masraf parası»nı kolayca fark ederdiniz.

O sıralarda, karanlıkta çalışanlar da vardı. Fabrikalara sokularak saatte alınan randımanları hesaplıyor veya bilgisizliklerine rağmen yeni makinelerin çalışma şeklini öğreniyorlardı.

Bu kadınlardan başka, gemi tayfalarına kendilerini vererek, limana giren birlikler hakkında onlardan bilgi alanlar da vardı.

Bu kadınlar paralarını muntazam alıyorlar mıydı acaba?

İsviçre'de, Hollanda'da ve Berlin'de «gölgede kalmış kalem efendileri» bu karmakarışık notları, sayıları sıraya koyarak dosyalara yerleştiriyordu.

Yüzbaşı, unutmayın ki, elinizdeki casusun bulunduğu evrede liret'den ve escudos'dan bahsedilirdi sadece. Ama en fakir mahallelerde oturan bile Savunma'nın bonolarından alıyorlardı. Bir türlü gelmiyen havaleyi araştırmak için bankaya gittiğim zaman kendi hizmetçimin seviyesinden bir sürü Ann Luitjens ile karşılaşırdım. Hepsi o mahut bonolardan alırlardı. Sevimli genç kızlar onlara yol

gösterir, bordrolarını doldururlardı. Sonra da gidip uslu uslu bir köşeye otururlar, Fransaya bağışladıkları parayı gişeye yatırmak için çağırılmayı beklerlerdi.

Aynı ses:

— Mme Zelle! diye seslenirdi. Adınıza hiç bir yatırımda bulunulmamış.

— Teşekkür ederim efendim, diye cevap verirdim. Ama söylediklerine inanmaz olmuştum artık.

Ve düşünün ki yüzbaşı, Amsterdam'da veya Nimègue'de bu kadına gıpta eden hali vakti yerinde akıllı uslu kadınlar ve genç kızlar vardır. Kanala bakan pencerelerinden dışarı dalıp, onun yerinde olmak için elindekileri vermeğe razıydılar. Vatan severlikten değildir emin olun. Onu Palas'larda, banko masalarının önünde ve Nachrichten büroda Jeanne d'Arc rolü oynadığını sandıkları içindir.

Elinizdeki tutukluya parasının neden gelmediğini sorsanıza. O acaip gemi hikâyelerinizle vakit geçireceğinize, neden bir gece olsun onunla beraber giderek 1910 dan beri sapmadığı yola yeniden gidişini görmüyorsunuz?

— Arabacı beni Chazelles sokağına götür...

Katı bir yakalık gibi duran terasın üstündeki ince uzun eve onunla beraber girsenize. Masif giriş kapısı iki dükkânın arasına sandviç gibi sıkışmıştır. Birinci katta —ama siz ondan da mana çıkarırdınız— «subay kostümleri dikilir» diye bir terzi tabelâsı asılıdır...

KÜÇÜK KIRMIZI TİYATRO - İDARECİ KADIN:

— Bu odayı da mı? diye soruyor. Hadi canım olacak şey değil. Dalga mı geçiyorsunuz benimle?

Tombul eli ile kapının tokmağını tutuyor halâ. Bütün kilitlerin kurdeleli anahtarları var. Gıcır gıcır silinmiş döşeme tahtasının üstüne kaba ipekliden bir yastık bırakılmış. Savaştan önce burasını idare eden kadın bu oda için: «Üşüyen emekliler için bir yuvadır burası,» derdi.

— İnanın burada çok kaldım.

— Alay ediyorsunuz benimle.

Beyaz, dar bir karyolanın dibinde boz renkli bir ayı postu serilmiş, camdan yapılmış pembe gözleri var ayının. Bu odadaki bütün eşyalar beyaz. Tek ayaklı yuvarlak masanın önünde iki çocuk iskemlesi karşı karşıya duruyor. Kalaylı tabaklarla kaşıklar gelişi güzel yayılmış masanın üzerine. Renkli kartondan yapılmış minyatür

bir bakkal dükkânı, çekmeleriyle, yiyecek çuvalları ile şöminenin üstünü süslüyor. Ama hepsi bir yüksük büyüklüğünde.

Yeni idareci kadının bakışları yataktan ayrılmıyor. Açık renk gözlü, yuvarlacık bir kadın gülümsüyor yataktan. Canlı bir insanın gülümseyişine hiç benzemiyor gözleri. Yanakları da pembe pembe ve çıkıntılı. Samimî, açık bir yüzü var kadının. İdareci kapıyı kapamakta kararsız.

— Topuksuz bir yetmiş boyunuz olmalı, diyor şüphe ile.

— Tam bir yetmiş üç, şekerrrrim...

Neticede ikisi de içeri giriyorlar. Karyolanın pembe kaplaması beyaz soytarılar ve yarım ay'larla süslenmiş. Yatak beş ayaktan fazla olmasa gerek. İdareci kadın bu sefer neşe ile:

— Benimle alay ediyorsunuz, diye tekrar ediyor.

Yere kaymış bir bebeği düşünmeden kaldırıyor. Bebek o kadar güzel ki, mutfağın bir köşesinde annesinin işten dönmesini bekliyen sahici bir kız çocuğunu kim bilir ne kadar sevindirir. Kadın bebeği yastığın üzerine yatırıyor. At kuyruğundan yapılmış kirpikler aralanıyor ve selüloit gözleri hafifçe meydana çıkıyor.

— Uzun boylu ve esmersiniz. Madame hiç bir zaman razı olmazdı...

Misafir sert ve nağmeli sesiyle:

— Olduğum gibi diyor. Ayakkabısız, çıplak ve tüyleri alınmamış olarak. Siz Madame'dan da daha mutlaksınız. Kafanız erkeklerle dolu. Düz pabuçlar ve siyah önlüklerle mızıkçılık yapılır sanıyorsunuz, ama bunlar sayılmaz.

— Ya öyle mi? O halde nedir?

Bebek yeniden kayıyor. Pencere kapalı ama, muslin perdenin arkasında bir arabalık olduğu tahmin ediliyor.

— Başka şeyler lâzım şekerim. Tavır, güzel konuşma ve koku.

— Koku mu?

— Elbette. Biraz tuzlu ve tabiî. Bir damla parfüm sürmek yok. Hattâ kulak arkasına bile. Sabun ve parmak uclarında mürekkepten başka bir şey olmamalı.

İdareci kadın candan gülüyor. Taşların arasından akan pınara benziyor bu gülüş.

— Çok iyi, diyor. Mürekkebi unutmıyacağım.

— Ama bana halâ inanmıyorsunuz değil mi?

— Hayır.

— Bakın, size saklı olan bir şeyi gösterebilirim...

Misafir de kuğurur gibi gülüyor. Sonra, dansetmeğe alışık uzun bacakları kararlı adımlarla oyuncak dolabına gidiyor. Dolap pembeye boyanmış. İç açıcı manzara resimleri var üstünde. Karda ka-

yan kızağın içine yuumrcaklar binmiş. Kadın kapağı açıyor ve minyatür yemek takımları sallanıyor hafiften.

— Çocuk gözüyle bakıyorlar, diyor kadın. Bu hastalığa çocuklukta yakalanıyorlar ve her şeyi kendi boylarında görüyorlar. Siz hiç okula gitmediniz mi? Parmağında mürekkep lekesi, dizinde de sıyrıklar olan küçük bir arkadaşınız yok muydu?

Eğilirken sırtı genişliyor kadının.

— Bakın, gördünüz mü? diyor. İşte burada...

Ve tiyatro perdesine benzer bir şeyi çekerek buluyor...

Normal bir insanın oturabileceği gibi bir oturak bu. Kenarları tozlanmış hafiften. Kadın onu ayağı ile itiyor ve:

— Şimdi inandınız mı? diye soruyor.

Odadan çıkarlarken, idareci kapıyı dikkatle kapıyor. Leeuwarden'deki kadar iyi parlatılmış parkeler gıcırdıyor ayaklarının altında.

— Bu odayı da tanırsınız her halde...

Hemen hemen iyi döşenmiş, biraz burjuva tarzı normal bir oda. Bir saat önce ayrıldığı Grand Hôtel'deki odasından hiç farkı yok aslında.

— Elbette, diye cevap veriyor idareciye ve başını kaldırıp tavana bakıyor.

— Ya yukardaki ayna? diye soruyor.

— Geçen hafta bombadan tavan çöktü...

İdareci içini çekiyor. Tarlada çalışmak veya çamaşır yıkamağa elverişli tombul ellerini oynatıyor. Parmaklarına doldurduğu yüzükler bile bu elleri çirkinleştirmiyor.

— Karar vermediğimiz bir şey var, diyor. Burada Mata-Hari olarak mı kalacaksınız, yoksa kimliğinizi değiştirecek misiniz?

Karşı taraftan hemen cevap alamayınca:

— Kişiliğinizi değiştirmezseniz, ikimiz de kazanırız, diye devam ediyor. Müşterilerimizin hepsi tanınmış kimselerle buluştuklarını sanıyorlar. Sosyete hanımları veya durumu sarsılmış artistler gibi. Adi profesyoneller bile olsa biz uydurduğumuz masala saygı gösteriyoruz. Öteki evler demokratlaşmağa başladılar. Ben onlardan nefret ediyorum.

Parmakları bütün bütün hareket ediyor şimdi.

— Doğrusunu isterseniz, gerçek yatak arkadaşı bulamıyoruz, diyor. Eski mahkeme reisinin karısı var ama ne yazık ki o da ellisine geldi. Erkekleri aldatmak öyle kolay ki bilseniz. Meselâ biri çıkıp da Mme Poicaré'yi istese: «Hemen çağırtayım,» derim ve figüranlardan birine makyaj yapıp, ışıkları da ayarladım mı, üçümüz de memnun oluruz. Beni anlıyabiliyor musunuz?

— Neden anlamıyayım?

— Ama Mata-Hari bir ersatz (1) değildir. Size bir itirafta bulunacağım. Hoşunuza gidecektir sanırım. Üç gece önce bir zamanlar dansınızı seyretmiş olan doğu dilleri bilgini bir üniversiteli için yalancı bir Mata-Hari buldum. Üzülmemeniz için adını açıklamıyacağım... Alâ... Her halde kimliğinizi saklamamakla çok isabetli bir karar almış oluyorsunuz Mata-Hari. Bu birisine öyle bir etki yapacak ki, adam beş bacaklı kuzu görmüşe dönecek.

Kadın konuşuyor, kıkır kıkır gülüyor, yüzüklü parmaklarını yün örer gibi havada oynatıyor. Çevresinde her şeyin kolay ve eğlenceli olmasını istiyen bir hali var. Sonra Mata-Hari'nin:

— Bir tek şey var. Sütyenimi çıkarmıyacağım, demesi üzerine hayretle susuyor.

İdareci kadının «Ya?» demesi, Leeuwarden'de Zelle'lerin evinin yanında bir pastahanenin vitrininde duran ve sepetin içinde çikulata ikram eden balmumundan yapılmış Pompadur'a benziyor. Pandomima sırasında duruveren bir otomat gibi.

— Size bunu kesin olarak bildirmeliyim. Bir zamanlar evliydim. Kocam general Mac Leod...

Otomotat yeniden harekete geçecek, ama bir kere daha durduruyorlar.

— Yok, yok, öğrenmeniz lâzım. Çok önemlidir. Campbell çok kıskanç bir adamdı... Bu kadarını tahmin edemezsiniz... Beni kimsenin beğenmemesi için kaç kere yüzümü bozmağa kalktı... Sevişti-ğimiz geceler onu en çok çıldırtan şey, memelerimin ufak ve sıkı oluşuydu. Başkalarının onlara el sürmesini, yabancı dudakların onları öpmesini düşünmek bile...

Acaba idareci söylediklerine inanıyor mu? Sık sık gelenler arasında yalan söyleme hastası ve kötü ahlâklı kimseler yok mu? Kendisi, filozofça düşüncelerini yalan toprağında beslemedi mi? Tatlı tatlı başını sallıyor, sadece:

—... onu çileden çıkarmağa yetiyordu... «Onları koparmağı tercih ederim,» diye bağırıyordu. O zaman... ve onları sıkıyor sıkıyordu. Ben de onu yatıştırmak için bütün şirinliğimi kullanmak zorunda kalıyordum...

Konuşurken, kadın eliyle yüzünün alt kısmını örtüyor:

— Bir gece uzun bir sessizlikten sonra yatağıma geldi ve bana iyice sokuldu. Uzun uzun kollarımı öpüyordu. Sonra ansızın, vahşi bir içtepinin etkisiyle...

İdareci gülümsüyir. Belki bu durumda gülümsemesi yersiz ka-

(1) Yerine konulabilen

çıyor ama başka ne yapabilir? Yavaşça başını sallıyarak, hikâyenin sonunu bekliyor.

—... sol mememin başını koparıverdi... ve yuttu. İşte bu sebepten kimseye göğsümü gösteremiyorum... Sütyensiz çıkmama imkân yok! diye karşısındakini inandırmak için öfke ile bağırıyor.

Biraz sonra sakinleşiyor ve kuru gözlerini sert bir hareketle sildikten sonra:

— İşte, hepsi bu kadar, diyor.

İdareci çıkıyor odadan. Bu kapı da gıcırdıyor hafiften. Misafir odada yalnız şimdi. Hemen soyunuyor. Çevresinde olanları merak etmiyor bile. İtina ile elbiselerini koltuğa yerleştiriyor, çoraplarını katlıyor.

Meşhur sütyeninden başka hiç bir şey yok üstünde. Yatağın örtüsünü kaldırmadan üstüne uzanıyor. Kollarını başının altına geçiriyor. Tavanı tamir etmişler, ama şu bomba olmasa şu anda yatışını ve bekleyişini seyredecek aynada.

Memeleri...

İlk soruşturmalarının gelişmeğe başladığı, Bouchardon'un sabırla hedefine yaklaşmağa çalıştığı ve canını dişine takarak kendini savunmak için çırpındığı gün bile memelerini düşünüyordu!

Oysa yargıç, kafasının tarihlerle sayılarla dolu olduğunu ve vereceği cevapları kılıç gibi savuracağını sanıyor olmalıydı.

Ama işte sadece memelerini düşünüyordu! Şehvet fışkıran bu mükemmel vücutta gelişmeyen bu noktayı aklından çıkaramıyordu bir türlü. Çocukluğundan beri, arkadaşı Marie Star'ın vakitsiz gelişen muhteşem göğsünü okşadığından beri böyle olacağını biliyordu.

— Onlara dokunursan sana bir florin vereceğim.

— Hayır.

— İki florin...

Kötüye işaretti bu. Servise yeni gelen bir kıza da aynı hikâyeyi uydurması kötüye işaretti.

— Yuttu mu dedin?

— Evet. O günden sonra da onları kimseye göstermiyorum.

— Doktor seni muayene ederken ne yapıyorsun?

— Doktor başka..

Bu da bir işaret miydi? Bizard ile Bralez'den önce başka doktorlar da onu sütyensiz görmüşlerdi. Doktor dediğin, gider gelir. Önem verilmez ona: Onsuz yapamadığın bir gün çağırırsın, gelir sonra da aynı şekilde silinir hayatından... Ama Bizard'la Bralez o biçim dok-

torlardan değildi. Onlar devamlıydı. Şimdiki zamana aittiler ikisi de. Bouchardon gibi, sör Léonide gibi...

Bir gün sör Léonide ona:

— Size hapisane papazını teklif edemem Zelle, demişti. Ama protestan papazını getirtebilirim isterseniz.

— Sağ olun.

— Ama protestansınız değil mi?

— Protestan dini ile yetiştirildim. Ama tatbik etmedim.

Bir de papaz eksikti! Bizard vücudünü soyup nasıl canını çıkardıysa, papaz da ruhunu açıp ortaya koymağa kalkardı bu sefer de...

— Yok yok ma sörrr!

Geceydi. Yatağında yatıyordu. Hapisanedekilerin tümü uykudaydı. Kadın yukardan tavan süpürgesini indirerek, idareci ile Chazelles sokağını süpürdü, perdeyi indirdi ve Küçük Kırmızı Tiyatronun ışıklarını söndürdü.

Sakin ol Mata-Hari, sakin ol...

O sabah Bouchardon:

— 7 Ağustos sabahı, Vadim de Maslov adında izinli bir subayla Grand Hôtel'de tanıştınız, demişti.

İşte! Şimdi de bu konuya yaklaşıyorlardı! Kaç zamandır bu anın gelmesinden öyle korkuyordu ki. Chazelles sokağındaki randevu evinden çıkarken o akşam çantasında, idareci ile elli elli paylaştıkları paralar duruyordu.

Odada müşterinin biri ile meşgulken o arada tehlike işareti verilmişti. Gene bu tehlike işareti yüzünden de taksi bulmakta zorluk çekmişti.

— Maslow'un metresi oldunuz... diye Bouchardon bir yandan konuşuyordu.

Bu garip olay o sabah olmuştu. Bu sözler onu altüst edip çileden çıkaracakları yerde, o anda hiç bir iz bırakmamışlardı. Hiç. O kadar ki, en ufak bir heyecan bile vermemişlerdi. Ama şimdi, saatlerden sonra şu hücrede sonsuz bir heyecanın etkisindeydi. Sabahtan bu yana heyecanını korse ile sıkmışlar da yayılmasına engel olmuşlardı sanki.

Fakat şimdi en uygunsuz bir zamanda ortaya çıkıyordu. Tam tiyatroyu kapatıp, kafasını boşalttığı bir sırada korse çözülmüş ve heyecan yayıvermişti. Oysa uykuya öylesine ihtiyacı vardı ki.

Saat en azdan on bir olmalıydı. Hapishanede farelerle, hamam böcekleri ve çeşitli parazitlerden başka uyanık kimse yoktu. Olayı ilk olarak sakin sakin düşünmeğe başladı. Sahneyi kafasında iyice tartmalıydı. Bunun önemini hissediyordu. Küçük Kırmızı Tiyatro'-

nun kaba gerçeğini istemiyordu. Eksik bir taraf bırakmadan sahneyi olduğu gibi yaşatmalıydı. İdareciye para verdikten sonra, asansöre biniyordu. Her tarafı ayna ve dövme demirdi. Sonra sokağa çıkmıştı... Taksi bulamadığı için sinirlenmişti... Sonra topuklarıyla parke taşlarını tıkırdatışını duyuyordu sanki...

Daha sonra, döner kapıyı geçerek hole girişi... Yok, hayır gece otelin döner kapısı kitleniyordu. Sebebini kimse bilmiyordu ama gelenek öyleydi. O da yandaki camlı kapıdan girmişti otele.

— 7 Ağustos'ta metresi oldunuz...

Tehlike işareti, oteli hiç etkilememiş gibiydi. Ortalıkta derin bir sessizlik hissediliyordu. Herkes uykuda olmalıydı. Oteldekiler bombaları pek hafiften alırlardı. Odaların onda dokuzunu subaylar tutmuştu. Bunun için de otel personeli koridorlara yayılıp kapı kapı:

— Yüzbaşım... veya teğmenim, generalim, tehlike işareti verildi!... Sığınaklara inmelisiniz... Talimat... diye telâşla bağırmağa kalksalar, alacakları cevap:

— Defol karşımdan, olurdu.

Hayır otelde uyumayan biri vardı. Biri sesleniyordu arkasından.

Hayır, hayır... Sakin ol Gretha. Daha yavaş... En ufak noktayı bile kaçırma. Önce yumuşak halının üstünde adımları daha sessiz, daha çevik olmuştu... Holdeki vitrinin önünde durdu bir an. Hâlâ aynı tuvaleti sergiliyorlardı. Savaştan önceki lâme boncuklu bir modeldi. Onu kimse satın almıyacaktı. Otelin zengin müşterileri bütün modelleri kendi küçük terzilerine kopye ettiriyorlar, kimi de kendi oturup dikiyordu. Dikiş dikmek son zamanlarda salgın bir moda halini almıştı zaten...

Kendi de o tuvaleti almıyacaktı! Halâ paradan yana tasalandığı için elbisenin üzerinde bu kadar durduğuna emindi. Para için yattığı zamanlar vücudunda hiç bir haz duymazdı. Üzülmezdi de. Yâni düşüncelerinin akışını hiç bir şekilde bozmazdı.

— Güzel bayan, gelip bizimle bir şey içmez misiniz?...

Ön söz burada bitiyor, sıra birinci perdeye geliyordu. Bu solgun yüzlü teğmen sarhoş muydu? Adi görünmeğe çalıştığı belliydi. Saçları yeni yetişen bir delikanlınınki kadar açık renkliydi. Alaycı bir sesle:

— Son kadehi sizinle içelim, dedi. Ama Gabriel'i de unutmıyalım. Bir kadeh içer misin Gabriel? İçten söylüyorum, inan bana.

Sarhoş muydu, değil miydi? Ama gösteriden önce böyle bir sormak doğru olmazdı. Kadehindeki içki en azdan kendi kadar soluktu. Kocaman bir yaprak sigarasını beceriksizce içmeğe çalışıyordu. Evet, tıpkı eline ilk defa sigara alıp da yarısına kadar ıslatan bir

çocuk kadar beceriksizce emiyordu. Yaprak sigarası bu yüze hiç yakışmıyordu. Üstelik dumandan gözlerini kırpıştırıyordu.

— Bize ne ikram edeceksin Gabriel?

Barmenin adını da beceriksizce söylüyordu. Eski müşteriler gibi alışık olmadığı belliydi. Atılgan fakat aynı zamanda utangaç bir hali vardı. Gabriel ona bir hayli küfretmiş olmalıydı. Şimdi de içeri girdiği için kendisine küfrediyordu herhalde.

Mata-Hari:

— Bir kadeh şampanya sadece... diyerek ikisine de gülümsedi.

Teğmen tehlike işareti verilirken burada mıydı? Yoksa canavar düdüğü ile uyanıp, izin gecesinin berbat olduğunu düşünerek söylene söylene giyindikten sonra kendini buraya mı atmıştı?

Düşündüklerini anlamış gibi:

— Uyku bölünüce daha rahat uyunuyor, güzel bayan, dedi.

Barmen, yarılanmış bir şişe açtı. Aynalar üçünün de can sıkıntısını yüzlerine vuruyordu. Salonun içi karanlıktı. Camlı kapının ardında üst üste yığılmış yemek masaları görünüyordu.

Kadın:

— Fransız gibi konuşmuyorsunuz, dedi.

— Ben Rus'um.

Sonra üniformasını yeni fark etmiş gibi:

— Gönüllü olarak Fransa için dövüşüyorum, diye ekledi.

Bu sahnede bir eksiklik vardı. Acaba neydi? Ha tamam. Müfettiş Bonnier, yâni Penguen yoktu!... Oysa burada olması gerekirdi. Ya bir köşeye çekilmiş ya da kendi başına bir masada oturmuş etrafı gözetlemeliydi. İlgisiz görünmek çabasıyla, mutsuz hali, önündeki maden suyunu veya ucuz birasını yeteri kadar dayandırmak amacı ile bir kenarda oturması gerekirdi.

Kadın, çevresini gözden geçirdi. Solgun yüzlü teğmen:

— Birini mi arıyorsunuz? diye sordu. Burada birini mi bulacağınızı umuyordunuz?

— Yok canım.

Gabriel, nezaket olsun diye kadehinden bir yudum içti. Paris'in öteki evlerinde, yeniden yatağa girmeğe karar veremiyenler sade suyla kakao içiyor olmalıydılar. Onları uyandıran uçak sınıra varmıştı her halde. Şu anda randevu evinin idarecisi, salonda oturup birtakım rakamlar topluyordu belki de.

Solgun delikanlı:

— Burada son gecem, dedi. Yarın cepheye dönmüş olacağım ve kısmetse rahat bir uyku çekeceğim.

Muhakkak kurum satıyordu. Ama şu iş adamlarının yaprak si-

garası ona öyle çocuksu bir hal veriyordu ki, ona cevabı yapıştırmaktan başka çare yoktu.

— Uyumak mı?

— Bizim barınak ormandaydı. Ben de o ormandaki hayvanlar gibi tek gözüm açık tek kulağım kirişte uyurdum... Fena bir fikir değil değil mi güzel bayan? Tencere tıkırtısı bile tahrik edicidir.

Sözlerini dikkatle tartarak söylüyordu:

— Burada ise... Burada uyuyamıyorum bir türlü, dedi.

— Öyle mi?

— Evet. Halbuki orada... Zincirleme kahramanlıklar kadar uyutucu bir şey olamaz. Eğer bana duygularımı soracak olursanız, cevabım topraktan yükselen bir takım insan horultusu olaacktır. İnan ki, bunlar top seslerini bile baştırır... Ama öyle sakindir ki...

Sonra omuz silkerek sustu. Sanki bu yiğitlik numarasından ansızın bıkmış gibi pürosunu tablaya bastırdı. Hafifçe sırtını kamburlaştırdığı halde yaşlı görünmüyordu. Aksine...

Barın saati üçü çaldı.

— Şunları bir kere daha doldurur musun, Gabriel?

Oyalanıyorlardı işte. Çocukken zil çaldıktan sonra avluda geç kaldığı zamanlar Fraulein Klaus: «Oyalanma Zelle!» diye bağırırdı.

Belki teğmenin babası da oğluna: «Fazla oyalanma...» diye öğüt vermişti kimbilir. Acaba Rusça, oyalanmaya, nasıl derler? Kadın bildiği dilleri aklından geçirdi. Bu kelimenin karşılığı yoktu belki de.

Boş gözlerle birbirlerine bakıyorlardı. İkisinin de burada —başka yerde de— yapacak işleri yoktu. Susamamışlardı. Birbirlerine söyliyecek bir şey de bulamıyorlardı. Her boş insanın aklına sevişmek geldiği halde bunlar onu da aramıyorlardı.

Kadın ikinci kadehi bitirdi. Şampanyanın neşe veren hafifçe dili gıcıklayan tadı yoktu bu akşam.

— Sağ olun teğmen. Artık ben...

— Yo, hayır, dedi. Yalvarırım, biraz daha kalın.

Genç adamın sesindeki değişiklik, kadını içten sarsmıştı. Biraz önceki palavralarından eser kalmamıştı.

— Biraz daha kalın benimle.

— Ama çok geç oldu... daha doğrusu pek erken.

— Ya ayaklarınıza kapanıp yalvarsam?

Yalnız birine sarılmağa çalışan başka bir yalnızın feryadı idi bu. Ama, teğmen hemen arkasından palavraya başlamıştı bile:

— Yemin ederim ki, siperlerden hendeklerden bahsetmiyeceğim, dedi. Bir kadeh daha... Son olsun olur mu?

Acaba ikinci kadehi içmeseydi kadının kaderi başka türlü olmıyacak mıydı? İçinde yankılar yapan bu sesi duymasa, onun ko-

nuşmalarına bir süre daha kulak vermeseydi hayatı başka yol çizmiyecek miydi?

Teğmen:

— Gazetelerinizin yazdığı «zorlu hayat» askerin neresindedir biliyor musunuz, güzel bayan? diyordu. Bacaklarında... Çünkü kafasında iş kalmadı artık. Gürültülerden, patırtılardan emdiğimiz süt burnumuzdan geliyor... İlk duygu: Kaçmak. İşte o zaman bacaklar üstün geliyor. İdare onun elindedir artık. Kafayı kimse takmaz... Koşar, bir şeyler yaparsınız. Günlük emirde tehlikeden nefret diye belirtileni düzene sokarsınız...

Söz verdiği halde gene savaştan bahsediyordu. Zaten başka neden bahsedebilirdi ki? Erkekliğini ilk olarak deniyordu.

— Söylediklerimi belki hoş karşılamıyacaksınız ama...

— Yo, hiç de değil. Ben de dans ettiğim için bacaklarımın emrine boyun eğerim.

— Çok güzel! Şu halde eşitiz demek? Bana da müzik lâzım her halde çünkü aynı zamanda ıslık da çalarım.

Bara alıanıyor, sallanıyordu.

— Şarkı söyliyenler de var aramızda... Gazeteleriniz bunlardan niye bahsetmezler?... Ya kuşlar? Kuşlardan niye bahsetmezler?

Oyalanıyorlardı. Birbirleri hakkında hiç bir şey bilmiyorlardı, ama belki gün yaklaştığı için, belki birbirlerini bulduktan sonra yalnız oyalanmak istemiyorlardı artık. Veya belki yarın kadın sınır dışı edilir, teğmen de cephede ölebilirdi.

Teğmen:

— Evet kuşlar, diye devam ediyordu. Gürültü patırtı yatıştıktan, son yankılar da sustuktan sonra, mutlaka bir tanesi çekine çekine ötmeğe başlar. Çevresini denemek ister sanki. Derken, 15 lik bir havan topundan kurtulmuş tek tük ağaçlardan bir başkası karşılık verir... Sonra, biri daha biri daha katılır...

Sarı saçları, solgun yüzü ve hafif sarhoşluğu ile savaşın ta kendisidir sanki. Karşısındaki kadını duygulandırmağa çalışmıyordu. Zaten hiç bir şey yapmağa çalışmıyordu ki! Acaba bu karmakarışık sözlerin arkasında fikir diye bir şey saklı mıydı? Değil mi ki ikisi de yalnız ve duygusuzdu, ikisi de boş yere oyalanmak istiyordu, o halde...

— Dinleyin! Bir gece Verdun'den geçtim... dedi. Evler delik deşik olmuştu. Her taraf barut kokuyordu. Durgun dağılmıyan bir kokuydu bu. Şakacıktan aksırtma tozu dökmüşler sanırdınız... Ordan burdan çığlıklar yükseliyordu. Yaralılar sedyelerde inliyordu. Atlar altıncı duyulariyle her metrede şaha kalkıyorlardı... Ama alevler içinde yanan belediye binasının çevresinde ne vardı biliyor musunuz?

— Hayır.

— Yarasalar. Binanın çevresinde dört dönen yarasalar!

Üçüncü kadehlerini bitirdikten sonra Gabriel:

— Burasını kapamak zorundayım, teğmenim, dedi.

Kadın içeri girerken de Gabriel bu cümleyi söylemiş olmalıydı. Belki daha bile önce. Çünkü solgun yüzlü teğmen onunla da arkadaşlık etmek istemişti elbet. Ama barmenler oyalanacak tipte adamlar değildir... Aslı da, oyalanan kimseler pek azdır. İkisinin böyle garip bir arkadaşlık kurmaları da bu yüzden değil miydi zaten?

— Borcum ne kadar?

Fakat teğmen birden kızardı. Yanlış bir şey yaptığını anlamıştı. Elini cebine götürürken hemen çekti ve:

— Yok canım! Hepsini hesabıma geçir Gabriel... dedi. 71 numaralı oda.

— Başüstüne teğmenim.

İkisi de hole çıkmışlardı şimdi. Her taraf ıssızdı. Başka çağdan kalma aynalar holü olduğundan da daha uzun gösteriyordu. Solgun yüzlü teğmen çocukça bir kuruntuya kapılmıştı. Alnı kırışmıştı hafiften. Yoksa asansöre birlikte binip binmiyeceklerini mi düşünüyordu.

— Aynı katta mısınız? diye sordu.

— Üçüncü kattayım.

— Oh, aynı katmış.

Belki de aynı katta oluşları her şeyi yoluna koymuştu. Yoksa tam tersi miydi? Kadın zor olması gereken bu geçitten atlayışını, sıkıntısız ve tabiî olarak hatırlıyacaktı. Rahatsız olan belki karma karışık saçları ve içine kapanık haliyle genç teğmendi.

Adam sen de! İçkiye dayanamıyordu herhalde.

— Subayları kendinize çekiyorsunuz Mata-Hari! Yeteri kadar bilgi edinmek için başarı sağlamağa çalışıyorsunuz...

Hayır yüzbaşı, bu subay onlardan değil. Bu solgun yüzlü teğmen başka. Bu olaya hemen hemen kendiliğinden katıldı zavallı. Kendiliğinden ve en tabiî bir şekilde. Ondan bilgi edinmek kimsenin aklına gelmemişti. Öylesine genç, öylesine yorgundu ki... Arkalarından kapı kapanır kapanmaz kendini koltuğa atmıştı. Kadın da çoktan beri yapmak istediği bir şeyi nihayet yapabileceği için seviniyordu. Aynanın önüne geçti ve başını sıkan şapkasını çıkarıp saçlarını kabarttı.

Teğmen ona boş gözlerle bakıyordu. Sonra kadının dağınık saçları ve iştahlı dudaklariyle kendisine doğru geldiğini görünce gülünç bir şekilde sıçradı hafifçe.

Sabahın dördü idi. Bir bomba otelden yüz metre ötedeki bir gazeteci barakasını yerle bir etmişti. Gabriel, eve dönmek için beyaz ceketini değiştirirken görevli kadının biraz sonraki halini düşünerek gülümsüyordu.

VI

8 NİSAN

PAZARLAR, SAİNT - LAZARE'DA öteki günlere benzemezdi. Balık istifi gibi tutuklular gelmez, mahkeme kaleminin önünde, mahkûm tezkeresi çıkarmak için kadınlar kuyruk olmazlardı. Mahkûmlar o sabah kahvaltıda yağlı koyu bir çorba içerler, ikide de sığır haşlaması yerlerdi. Çalışma saatleri azaltılır, gezintileri uzatırlardı.

12 numaralı hücreye bakan kız:

— Ölüme mahkûm olanlar için de pazar iyi bir gündür, dedi. Ama bunu kötülük olsun diye söylememişti.

— Ölüme mahkûm olanlar mı?

— Tabiî ya! Hiç olmazsa bütün gün sağ kalacaklarından emindirler. Pazarları hüküm infaz edilmez. Onun için cumartesiden rahat bir uyku çekerler.

Bir haftadanberi oradaydı. Hırsızlık suçu ile bir yıl hapis giymişti. Hastabakıcı olmaya uygun geniş yapılı bir kızdı.

— Şimdi Saint-Lazare'da Alman kadınlar da var biliyor musunuz? dedi.

Ötekilerden ayrı bir özelliği de 'siz' diye konuşmasıydı. Bu dört duvar arasında pek rastlanmadık bir olaydı bu.

— Sahici Almanlar mı?

— Tabii sahici. Saint-Lazare'da görülmüş şey değil. Onları ayrı bir yere kapamak zorunda kaldılar.

— Fransa'da ne işleri varmış? Casusluk mu ediyorlarmış?

Kelimeler Mata-Hari'nin dudaklarından kolaylıkla çıkıyordu.

— Oh! Daha karmaşık bir şey. Sağlık servisinde görevliymişler. Sözde yaralılarımıza iyi davranmıyorlarmış. Sonra da, aksilik bu ya, günün birinde Fransız hatlarında yakalanınca...

Eğer o gün pazar olmasaydı, kendine yabancı olan bir dünyanın hikâyesini ses çıkarmadan dinler miydi? Ama ne var ki Mata-Hari pazar günleri çıkamıyor, soruşturmaya ara veriliyor, Clunet'nin günden güne kısalan ziyaretleri yapılmıyordu. Kendine sıkılıyor ve uyukluyordu sadece.

— Şu Alman kadınlar hakkında garip bir söylenti dolaşıyor. Bizim sörler onları pek sofu buluyorlarmış. Sebebi de hücrelerinde ilâhiler okuyorlarmış. Hani nerede ise onları bize misal diye göstereceklerdi. Derken bir akşam...

Kız, meşin tokalı mavi kemerini yerleştirerek güldü ve:

— Bir akşam, diye devam etti. Baş rahibe Almanca bildiği için onlara bakmağa gitmiş ve bir çığlık atarak: «Bunlar ilâhi filân okumuyorlar, söyledikleri şarkı...» demiş. Zor bir şey beceremiyorum, 'War' mı ne?

— Wacht am Rhein mı?

— Tamam! Sanki biz Berlin'e gidip onlara Marseillaise'i söylemişiz gibi... O zaman bizim sörler dona kaldılar ve kadınları şarkı söylemekten menederek sessizce düşünmelerini emrettiler.

Pazar günleri itibarlı tutukluların kısmı büsbütün ayrı bir hava taşırdı. Okurlar, aralarında konuşurlar, örgü örerler veya savunmalarını hazırlamak için kâğıt kalem isterlerdi... Mata-Hari kendinden önce burada yatan Mme Caillaux'nun mahkûmlardan birini para ile tutup özel işlerine baktırdığını duymuştu. Şimdi o da aynı şeyi yapıyordu.

— Gerçekten rahip Darboux'yu görmek istemiyor musunuz, Mata - Hari? Oysa o kadar memnun olacaktı ki...

— Hayır, ne onu ne de başkasını.

Öyle ya bunlar da pazar günlerine mahsus kişilerdi...

— Neticede yalnız mı kalmak istiyorsunuz?

— Evet, ma sör. Yapayalnız.

Mata - Hari'nin pazarları böyle gösterişsiz geçerdi işte. Kırlarda gezmeğe bile çıkmazdı. Bu muazzam, uğultulu kalede kendi başına samimi bir hava yaratmağa çalışırdı. Servise bakan ancak gece olunca gelecek ve karşısındaki demir karyolaya yatacaktı.

— Dua etmeniz lâzım, Zelle...

— Dua etmediğimi nereden biliyorsunuz, ma sör?

Ritmik birkaç hareket, içten birkaç dilek. Bu da bir bakıma dua

sayılmaz mıydı? Sonra fikirlerini bir noktada toplamağa çalışması, vücuduna ve saçlarına verdiği emek, bütün bunlar çok önemliydi. Hepsi birer dua sayılırdı aslında. Hele Mamma Lea'nın dediği gibi Küçük Kırmızı tiyatro, zihin akımlarını bir araya toplamakta bire birdi. Ayrıca zihin akımlarını irade dışı toplamak vardı ki o zaman akımlar dağılır ve yayılırdı.

Bugün de zihni dağılıyordu. Hiç te iyiye alâmet değildi. Ama bu kadar sıkıntının arasında onları bir araya toplamağa çalışmıyordu. Müdüriyetin lûtfedip yolladığı o eski koltukta oturuyor ve yargıcın sesini duyar gibi oluyordu:

— Subayların ilgisini çekiyordunuz Mata - Hari. Ağızlarından lâf almak...

Bir bakıma Bouchardon'u aramıyor muydu? Eh, evet! Onu âdeta özlemişti. Onu, yazı odasını, kâtibini, protestan papazları gibi dik bakışını ve kasvetli sesini arıyordu.

— Bu kask, Nuremberg fabrikalarında imal edilmiş Mata-Hari!

Bedeni bu koltukta oturuyordu ama kafası başka yerdeydi. 1916 yılının bir yaz sabahı Palais-Royal'de görüyordu kendini. Çekmedeki demet hâlâ sedef sedefti. Camille Desmoulins normal boyun üç misli cüssesi ile güvercinleri ve uçakları tehdit ediyor gibiydi. Mata-Hari solgun yüzlü teğmenin koluna girmiş, gölgelik yolda ilerliyordu.

Teğmen:

— Yorulmadın ya Marina? diye soruyordu.

Maslov ona Marina derdi...

Paris'te dolaşan bir çiftten başka bir şey değildiler. Aslında Paris'te hiç bir işleri yoktu. Hem, tirene bu kadar az zaman varken sokakta dolaşmaları büsbütün saçmaydı. Hele o mucizevî aşk gecesinden sonra, odalarında kalıp doyasıya sevişmeleri daha doğru olmaz mıydı?

Sokağa çıkma kararını hangisi vermişti? Farkında bile değildi. Bunca insanın arasında böylesine rahat oluşlarını da anlamıyordu. Kol kola girmişlerdi. Birbirlerine abanmadan, ciddî ve hafif bir değişti bu. Meraklarını yitirdikleri için bu kadarı ile yetiniyorlardı sanki.

— Hiç bir şeye ihtiyacınız yok mu Zelle?

— Hayır, ma sör, teşekkür ederim.

Belki de sör Léonide onun gerçekten dua ettiğini sanmıştı. Kemerinden sarkan anahtarlarını şangırdatarak, ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı.

★

— Yorulmadığına yemin et, Marina...

O sırada ağlamak kadar saçma bir şey olabilir miydi? Konuştuklarını plâğa alsalar, saçma sözlerini dinleyip sonradan ne kadar gülerlerdi kimbilir. Zaten o sabah, sebepsiz yere durmadan gülüyorlardı. Bahçeden çıkıp ta Seine nehrine doğru yürürlerken, şişman bir kadının süs püs içinde kendinden büyük bisikleti ile acemi acemi gidişine ikisi birden nasıl kahkahalarla gülmüşlerdi.

— Atlı karıncadan geçerken görmek isterdim onu.

Maslov, bunu söyledikten sonra, daha hızlı gidip şişman kadının yokuştan çıkmasını seyretmek istemişti. Belki de yokuşun başında bisikletten iner diye gülmüşlerdi.

Evet, hepsi saçmaydı. Neşesiz ve gamlı bir şehirde, kendini böylesine rahat ve genç hissetmek için hiç bir sebep yoktu.

Dokuza doğru sabah kahvaltısını getirdikleri zaman Maslov hâlâ uyuyordu. Saçları darmadağın, kolu bacağı yayılmıştı. Dudaklarında sert bir ifade vardı. Kadın onu uzun uzun seyrettikten sonra yabancı bulmuştu. Bir akşam öncekinden daha da çocuksu görünüyordu. Yüzünde, elinden bilyeleri alınmış bir yumurcağın:

— Cesaretin varsa gel de al bakalım, diyen bir ifadesi vardı.

Acaba gözleri kapalı olduğu için mi böyle görünüyordu? Gözleri tatlılık veriyordu yüzüne. Sarışın olmıyan bir tarafı yoktu. Çocuksu, kararlı ve palavracı haliyle, tam bir savaş çocuğu idi.

Sonra gözlerini açmıştı. O uçuk mavi gözlerine, karmaşık bir sevgi aksettirebilirdiniz. Yarı koruyucu, yarı şehvetli bir sevgi. Âşığınıza 'yavrum' dedirten cinsten.

— Benim kadınımsın Marina!

Bunu öylesine kesin söylemişti ki, kadın elinde olmıyarak gülmüştü. O gün ilk defa böyle candan gülüyordu. Ama adam canı sıkılmış gibi:

— Fransızca da pek acaip bir dil! demişti. En basit kelimelerinin önüne tanım edatı koydun mu, değişiyor.

Odanın içinde bir yalan havası esiyordu bile. Ama ikisi de aldanmış görünmeğe çalışıyorlardı. Teğmen göründüğü kadar saf değildi. O gece yeteri kadar belirtmişti bunu... Karmakarışık saçlarını düzeltmemesi de bir numaraydı. Başkaları bu saçların ona yakıştığını söylemişlerdi her halde. Belki de gene o başkaları zevkten bağırdıktan sonra onu tatlılıkla:

— Yavrum... diye çağırmışlardı.

Kendi de aşktan ve şampanyadan yıpranmış yüzünü göstermemek için perdeleri açmıyordu. Önce kendine çeki düzen vermesi, gerekiyordu. Odanın loşluğu içinde bir akşam önceki etkiyi kaybetmediğini biliyordu.

Teğmen tostunu çiğnerken:

— Üstümden bir yük kaldırdın, Marina, dedi.

— Bunu da nereden çıkardın şimdi.

— Marina, her erkeğin içinde bir sıkıntı vardır... Yalnız, bunu kendi isteği ile elde etti sanma, daha doğarken sırtına yamarlar o sıkıntıyı. Ailesi, yurdu, ırkı... Ağır ve anlaşılması zor bir sıkıntıdır bu. Erkeklerin çoğu bunu üstünden atmağa çalışmaz. Cephede olsun, yatakta olsun, ten üzerine yapılan dövme gibi, bu sıkıntı ile ölüp giderler.

Kadın onu dikkatle ve büyük bir ciddiyetle dinliyordu. Bu kelimeleri kendisi için uyduracağını aklına bile getirmiyordu. Fakat daha sonra, bugünkü gibi o hâtıraları anarken, o kelimelerin gizli bir anlam taşıdığını farkedecekti.

— Ötekilerden daha cilâlı olanlar, üstlerinden bu yükü kaldıracak birini bulurlar. Karışık anlatıyorum. Bilmem beni takip edebiliyor musun?

— Ediyorum sevgilim.

— Pekâlâ. Onu kaldıracak olan 'Kadın' dır. Diye tekrar ederken büyük harfi belirtmek için dudaklarını çocuk gibi büzüyordu. Evet Kadın! Hem de orospu farkında bile değildir, biliyor musun? Görevidir bu ama kimse bunu ona belirtmemiştir. Azatlı değildir... İşte bir sabah şansı olanın karşısına çıkar ve sıkıntıdan kurtarıverir onu sadece.

Kadının koyu bir çayla yetinmesi de teğmeni sevindirmişti. Otelin baş harflerini taşıyan fincanla sütü kendi başına içmiş ve tostların hepsini bitirmişti. Sabaha kadar seviştikleri yatak kırıntı içinde kalmıştı.

Şimdi de Paris sokaklarında yürüyorlardı. Seine nehrini dolandıktan sonra ayaklarının dibinde garip bir deniz vasıtasının sallandığını görmüşlerdi. Birbirine iskele ile bağlanmış üç şalupadan meydana gelmiş bir şeydi. Üstlerine de Kızıl Haçın damgası vurulmuştu. Karşı kıyıdaki balkonlarda çamaşırlar kuruyordu. Oyuncak satan bir dükkânın önünde duruyorlardı. Vitrinde son moda bebekler gösteriliyordu.

Solgun yüzlü teğmen:

— Burada bile... diye içini çekmişti.

Evet, çocukların gözünü boyamak için vitrine konan bu renkli bebekler de savaşı görmemeğe imkân yoktu. Ama savaş, kadını eskisi kadar heyecanlandırmıyordu artık. Değil mi ki o bu geceyi, savaşla beraber geçirmiş, savaşla kolkola sokakları dolaşıyordu, o halde etkisinden de kurtulmuştu.

— Sana bir bebek alayım mı?

— Hayır.

Hayır istemiyordu. Geçmişi bebeklerle doluydu onun. Çigan orkestrası kemanını gıcırdatıyordu bir yerlerde, yırtık pırtık elbisesiyle küçük bir kız, çıplak kadın ilânları ile örtülü duvarların arasından süzülüvermişti. Yeşil üniformalı otel kapıcısı onu kovalarken, başı dumanlı zengin bir tüccar eliyle bir işaret yapıp 'RESERVİRT FUR CHAMPAGNE' yazılı etiketi devirmişti..

Kadın:

— Hayır, Vadim... diye tekrar ediyordu.

Ama Maslov onu dinlemiyordu. Kolundan yakalayıp dükkâna sokmuştu. Kapı açılınca çıngırak çalmıştı tepede. Eski çağlardan kalma gerçek bir çıngıraktı, siyahlar giyinmiş bir kadın yakışıklı subaya sırıtıyordu.

— Bir tanesini seç, Marina.

Savaş bütün bu bebekleri değiştirmişti. Çoğu Alsas'lıydı. Beyaz karton tabutlarının içinde yatıyordu. Belçikalısı Fransızı, İngilizi, hepsi oradaydı. Askerlerden fikir alınmıştı. Sanki süngüyü batırınca kan yerine saman fışkıracaktı içlerinden. Aslında savaş damgalısı bir tek oyuncak yoktu. Bilye tomarları bile üç renkli kurdelâ ile bağlanmıştı.

— Şu hastabakıcıyı istemez misin? Uzun kapı ile aslına en çok benziyen bu.

Tezgâhın önünde ayakta duruyorlardı. Elbiseleri değiyordu birbirlerine. Bedeni aşka doymuşlardı ama gene de vücutları kumaşların altından birbirlerini arıyordu.

— Yahut şu Sırp kantinciye ne dersin?

— Hayır... Mademki sen Rus'sun...

Oysa Rus hiç güzel değildi. Başında kürkten bir kalpak, çapraz fişekliği ve botları vardı. Bisküvi taklidi porselen yüzünde bıyıkları bile yoktu.

— Evet ama benim kıyafetime benziyor mu bununki, diye Maslov itiraz ediyordu. Bak!

Pozlar takınarak, tezgâhın önünde gidip geliyordu. Siyah elbiseli satıcı kadın gülüyordu açıkça. Anne gibi bir tavır takınmıştı kadın. Zaten genç subayların karşısında her kadının annelik duyguları kabarıyordu ansızın.

— Hayır Rus'tan başkasını istemiyorum!

Ve teğmen onu satın almıştı, pahalı pahalı.

— Ona senin adını vereceğim. Vadim diyeceğim.

— Onu kendi kutusunda yatırmıyacağına, geceleri koynuna alacağına söz ver.

— Yok canım? Böylesine küçük bir adamla yetineceğimi mi sanıyorsun?

— Ama düşün, o kadar pratik ki. Çizmelerini bile çıkarmıyacaksın.

Biraz ötedeki şekercinin vitrininde içleri şekerleme, nuga ve draje dolu asker şapkaları, top arabaları serilmişti. General: «Kıtır kıtır yiyorum'» diye sözlü bir belge tutuyordu elinde.

Oraya da girmişlerdi. Ve Maslov, o sivri uçlu kaskı satın almıştı...

— Made in Germany, Mata-Hari. Nurenberg'de imal edilmiş...

Oysa onu da beyaz kâğıda sarmışlar ve üç renkli kâğıt sicimle bağlamışlardı. Hâlâ sürükleniyorlardı yollarda. Tanıştıklarından o yana, daha başka ne yapmışlardı? Tanışmadan önce de ayrı ayrı sürüklenmişler, sonra da beraber sürüklenmeğe başlamışlardı.

Elbetteki yaptıkları doğru değildi. Hayaldi sadece. Havada tehlike kokusu seziliyordu. Bir an için dizginsiz bir gidişten sıyrılmak ve oyalanmak fena değildi. Fazla iyi idi hattâ.

— Zelle! Acele etmezseniz ceza göreceksiniz...

Zaman kavramını, dakikaları kemiren saatleri unutmak için, sürüklenmek güzel bir şeydi. Vücutları kudurmuşçasına birbirlerinden zevk alarak başladıkları bu muhteşem macera yırtıcı ve harikulâde bir başlangıçla ne güzel sürüş gidiyordu.

İki vücut kudurmuşçasına birbirlerinden zevk almışlar ve birbirlerine meydan okumuşlardı.

Küçük paketler sallanıyor, kalçalarına çarpıyordu. Aralarındaki bağa ortak oluyorlardı sanki.

★

Küçük Rus askerine ne olmuştu?

Bouchardon:

— Teğmen Maslov, izini bittikten sonra 8 ağustos 1916 da cepheye döndü... diyordu.

Küçük Rus askerini çalmış olmalıydılar. Belki de Plaza-Athénée de çalınmıştı. Her taşınışında bir şeyi kayboluyordu. Bir kere Dresde de oldukça pahalı aldığı kızıl yakut yüzüğünü çalmışlardı. Belki de bavullarını açan oda hizmetçisinin marifetiydi.

Grand Hôtelde kaldığı süre içinde küçük Rus askeri duruyordu. Gerçi onu yatağına almıyordu ama komodinin üstünde, sivri uçlu şekerleme dolu kask ile yanyana duruyordu... Paris'in bir köşesinde küçük bir çocuğun oyuncağı olmuştu belki de şimdi. Ama Bouchardon'un eline geçseydi, onu da ıvır zıvır eşyaların yanına kapatırdı her halde. Sivri uçlu kaskı da saklamamış mıydı?

— Bir süre sonra teğmen Maslov'un cephede yaralandığını duydunuz...

Evet. Grand Hôtelden tam o sıralarda ayrılmıştı. Plaza'dan, Vadim de Maslov'a durmadan mektup yazıyordu. Karşılığında ne para ne de en ufak bir şey beklemiyordu. Sadece cevap yazmasını istiyordu o kadar. Satırlar arasında birliklerin hareketini belli eden bir şey de aramıyordu.

Bundan başka, gazete alıyor, savaşla ilgilenmeğe çabalıyordu.

Her gün öğleden sonra beşte otelden oldukça uzaktaki gazete bayiine kadar yürüyordu. Kadınlar, çocuklar, ihtiyar adamlar daha saatinden önce kuyruğa girip, gazetelerin gelmesini bekliyorlardı.

— Bisikletli görünmedi mi daha?

Sokağın başına kadar öncüler gidiyordu kimi zaman. Kadınlar dergilerdeki resimleri seyrettikleri için gidenler çoğunluk erkekti.

— İşte geliyor!

Mata - Hari de bozuk parasını ötekiler gibi avucunda tutuyordu. Bu küçücük meydanda, o basit insanların arasında kendisinin de basitleştiğini, temizlendiğini ve onlara benzediğini hissediyordu. Hoşuna gitmiyor değildi. Her zaman gösterişli yerlerde olunmazdı ya!

— «Somme'nin kuzeyindeki Maurepas kesiminde oldukça şiddetli top ateşi kaydedilmiştir. Diğer bölgelerde gece sakin geçmiştir.»

İçlerinden biri muhakkak gazetesini açıp yüksek sesle okurdu O zaman yoldan geçenler de durur ve kilisede vaiz dinler gibi başları önde kulak kesilirlerdi.

— Meuse nehrinin sol kıyısında el bombası ile karşılıklı çarpışmalar kaydedilmiştir...»

Kendini aldatmamalıydı insan. Resmî bildirilerde Maslov'dan hiç bir haber alamıyacaktı. Hükûmete ait kelimeleri çevirip fikir yürütmekten bile yoksundu aslında.

Sürükleniyordu yeniden! Uzaktaki sevgilisine bir sunguydu bu davranışı. Sokaklarda, odasında yalnız başına sürükleniyordu şimdi.

— Sevgilinizin, Vittel'e nakledildiğini öğreniyorsunuz...

27 ağustostu. Genç telgrafçı dört gündenberi sansürde kalan bildiriyi getirmişti. Maslov gözlerinden yaralanmıştı.

— Küçük askeri kaybetmeseydim... Söylediği gibi onu yatağımda yatırsaydım...

Sızlanıyordu, ama gerçekten inanıyor muydu buna? Hâlâ, şimdi bile inanıyor muydu?

— Bunu bahane ederek izin belgesi alacaktınız Mata-Hari!

Bahane mi yüzbaşı? Gözlerinde siyah bandajla yatan Maslov'un hastahanedeki hayalini, hiç bir tavan süpürgesi silip süpüremiyecektir bundan sonra.

— İşverenlerinize şöyle bir mektup yazıyorsunuz Mata-Hari. Ka-

rarınız onları son derece memnun ediyor. Gerçekten de Vittel'in yakınlarında, Neufchateau uçak alanı vardır. Yani en önemli hava bombardıman üssümüzdür... Tabiî sizce izin belgesi almaktan başka çare kalmıyor. Bir kapı çalıyor, birçok tanıdığa baş vuruyorsunuz. Avukatınız Claunet'yi de unutmuyorsunuz o arada...

Doğru. Adliye sarayına kadar gitmişti.

— Vittel'de ne işiniz var Marguerite? diye avukat sormuştu.

— Karaciğerimi tedavi ettirmem gerekiyor.

— Karaciğeriniz için Paris'te bir gece kalmak, Vittel'de altı ay kalmaktan çok daha iyidir.

Koridorlarda Clunet ile yürüdüklerini görüyordu yeniden. Eski saraydan çok farklıydı şimdi. Eski kalabalık yoktu. Kapının tek kanadı açıktı sadece. Avukatların hepsi yaşlıydı.

— Saçma bulduğum bu kararınızdan sizi caydırmak istiyorum Marguerite!

Clunet'nin saf saf kandırmak için sebepler arama çabasını görür gibi oluyordu.

— Sert tabiatlısınız, diyordu. Sizi kızdıracak yerlerden kaçınmalısınız. Çabuk alevlendiğiniz için ateşten uzak durun.

Dalgın dalgın bir meslektaşı selâmlıyordu.

— Santelli işinden ne haber üstad?

— Reddini istedim. Müvekkilim askere gitti.

— Ya Pamier dâvası?

— Dul karısı gelip her gün başımın etini yiyor. Hınzır herif Paris'teymiş ama avukatı cephede! Bu işin usule aykırı olduğunu söyledimse de...

Her taraf boştu. Stajiyer avukatlara rastlanmıyordu artık. Çocuklara ayrılan yargı yerinin kapısında iki avukat duruyordu sadece.

Clunet:

— Elimden geleni yapacağım, Marguerite, diyordu. Ama bakalım Savunma Bakanlığı ne diyecek.

— Bu işlere kim bakıyor? Kendim gidip konuşabilirim.

— Albay Antoine Goubet. Ama izin belgesi vermek için öyle ince eleyip sık dokuyorlar ki. Fransızlara bile zorluk çıkarıyorlar. Oysa siz yabancısınız, üstelik.

Mata-Hari isyan edercesine:

— Ben kalben Fransızım, diye çıkıştı.

Öyle de düşünmüyor muydu aslında?

— Hayır Marguerite... —Kadının hayretle kaşlarını kaldırdığını gördü— siz kozmopolitsiniz, uyruksuzsunuz. Bunları daha önce de yüz kere konuştuk en aşağı. Silâhlarımızla candan ilgilendiğinizi

kimseye anlatamazsınız. Hele o askerî bürodakileri hiç inandıramazsınız.

— Ben gene de sizin o Goubet ile konuşacağım.

— En iyisi siz yardımcısı yüzbaşı Ladoux ile konuşun. Güzel kadınlara karşı daha yumuşak davrandığını söylüyorlar.

Yaşlı avukat dişi ağrımış gibi yüzünü buruşturduktan sonra:

— Sizi muhakkak kabul edecektir, diye ekledi. Ama yalvarırım dikkatli olun Marguerite. Ladoux tehlikeli bir adamdır.

Kadın gülerek avukatın koluna yaslandı ve:

— Umacıyı gidip göreceğim, dedi. Mata-Hari'den hiç bir şey esirgenmediğini de size ispat edeceğim.

VII

13 NİSAN

O SABAH BOUCHARDON'UN BÜROSUNA girerken bir sürprizle karşılaştı.

Yüzbaşı Ladoux oradaydı.

Fakat yüzbaşıyı getirtmeleri için o kadar çok söylemiş ve o kadar kaçamaklı cevaplar almıştı ki sonunda onları yüzleştirmek istemediklerini sanmıştı. Can sıkıcı bir duyguydu bu. Sanki kazanmasını önlemek için önceden tasarlanmış hileli bir oyun gibi gelmişti ona.

— Yüzbaşı Ladoux, diye bağırdı. Nihayet gelebildiniz...

İlk heyecanı geçtikten sonra, gülümsedi. Pırıl pırıl bir gülüştü bu. Yüzbaşı gerçi Bouchardon'un yanında duruyor, aynı üniformayı giyiyor, aynı rütbeyi taşıyor ve ona aynı asık suratla bakıyordu ama kadın yabancı bir ülkede kendi dilinden konuşan birini bulmuş gibi seviniyordu.

— Sizi öyle aradım ki...

Bouchardon aynı sert hareketle eğilmiş ve oturacak yeri göstermişti. Kadın, Ladoux'ya hâlâ gülümseyerek yerine oturdu. Ama adamın huzursuz olduğunu farkediyordu yavaştan. Herhalde başka bir yerde olmanın etkisi, diye düşündü kendi kendine. Kendi yazı odasında kendi servisinde değildi de ondan böyle duruyordu. Belki de Bouchardon'la aralarında eski bir anlaşmazlık vardı? Her hangi bir terfi meselesi meselâ... Kendi de bir subayla evli olduğu için on-

ların hemen hemen kadınca bir hassasiyetle acı çektiklerini bilirdi.

Ladoux da sadece belden yukarı kısmını eğerek selâm vermişti ona.

— Saygılarımla madame, bile dememişti.

Oysa tabiatine aykırı bir davranıştı bu. Kendini sıkıyordu. Çevresinden sıkıldığını açıkça belli ediyordu. Kadın her zamanki iskemlesine yerleşirken eteklerini düzelterek adamdan gözlerini ayırmıyordu.

Ladoux ona doğru bir adım attı. Kadına bakmıyordu. Kâtibe dikmişti gözlerini.

— İfademi bir kere de mahkûmun yanında tekrarlamamı istediniz değil mi yüzbaşım? Pekâlâ. Bunu seve seve yapacağım. Ona hiç bir görev vermiş değilim.

Mata-Hari aklı duracak gibi oldu ansızın. Haksızlıktı bu. Hangi rolü oynıyacağını söylemeden sahneye çıkarıp: «Oynayın,» diyorlardı sanki.

Gülümseyişini bile bozmağa vakit bulamamıştı.

— Bana hiç... diye kekelerken bile duruyordu dudaklarında.

Sonra lâstik gibi bir şeyler çekiştirmeğe başladı dudaklarını.

Ladoux:

— Tabiî bir şey vermedim, dedi. Bana 1916 da baş vurdunuz. Vittel'e gitmek istediğinizi bildirdiniz. Orası ordu bölgesi idi. İleri geri düşündüm ve iki gün sonra izninizi imzaladım.

Bouchardon'a doğru elini kolunu sallıyordu. Gözleri de hareketliydi. Dudağına sigarasını yerleştirmişti. Şıktı ama kendini beğenmiş subaylardan değildi, çünkü kurnazdı.

— Hakkınızda raporlarımız olduğunu saklamadık sizden, İngiliz otoritelerinden çıktığı için kötü niyetli raporlardı gerçi. Konuşmalarımız dostça idi. Paris'e geldiğinizden beri izlendiğinizi de açıkladınız o arada ve peşinizi bırakmaları için polise rica etmemi istediniz. Ben de buna yetkili olmadığımı söyledim.

Kadın, tehlikeli ve dalgın bakıyordu yüzbaşıya. Patlamak üzere olduğunu belirtiyordu bu bakış ama oradakiler bunu bilmiyordu.

Hemen hemen boğuk bir sesle:

— Evet ilk seferinde öyleydi, dedi. Ama Vittel'den döndüğüm zaman bana resmen iş verdiniz.

Bu sesin alışılmamış sakinliği karşısında kâtip başını kaldırdı, şaşkınlıkla.

Ladoux:

— Hadi canım, ben sizi hiç işe almadım, dedi.

— Bana ettiğiniz teklifleri kabul etmedim mi? Buna karşılık bana bir milyon Fransız frangı vermiyecek miydiniz? Hollanda'ya iş-

panya yolu ile gitmem için ısrar etmediniz mi? Halbuki ben İsviçre'den geçmek istiyordum.

Adam omuzlarını silkti:

— Sonuncu sorunuzun cevabı, evet. İspanya'dan geçmenizi istedim, çünkü Vigo'da ve Madrit'te habercilerim vardı. Sizin buradaki gibi göz hapsinde olmanızı istiyordum o kadar... Üst tarafına gelince...

Ladoux Bouchardon'a döndü ve göz kırpar gibi sırıttıktan sonra:

— Üst tarafına gelince, dedi. Sizi hizmetime almadım. Saçma bir ısrar bu.

Kadın, ellerini beline dayamış oturuyordu. Saldıracak gibi bir hali vardı.

— Yüzbaşı Ladoux, yalan söylüyorsunuz, dedi atakça.

— Madame, böyle bir şey söylemekten sizi menederim...

Mata-Hari patlarcasına gerilmiş olmasaydı, Bouchardon'un araya girmediğini, onu susturmak için davranmadığını farkederdi.

— Evet yalan söylüyorsunuz yüzbaşı. Yazıhanenize geldiğim zaman 'Kronprinz'in metresi olduğumu ve onu yeniden elde edebileceğimi belirtmiştim. Fransa'da bana fahişe gözüyle baktıkları halde Almanların kıraliçe gibi başında taşıdıklarını da söylemiştim. Almanya'da beni hoş karşılayacaklarını ve... İşte o zaman da şimdiki gibi gülümsemiş ve bana bir milyon teklif etmiştiniz!

— Sadece bir milyon mu? diye Ladoux omuz silkti. Bir milyonum olsaydı gerçek ajanlarıma seve seve dağıtırdım onu. Değil mi Bouchardon?

Ladoux öfke ile:

— Siz hastasınız Mata-Hari, dedi. Yalan söyleme hastası. Bana geldiğiniz gün kendinizi öven bir takım yalanlar uydurduğunuz, doğru. Bize yararlı olacak bağlarınız bulunduğunu, şayet gönlünüz razı olursa bana faydanız dokunacağını söylediniz. Prensip olarak hiç bir şeyi ihmal etmem. Bu sebeple aynı oyunu oynadım ben de.

— Size geldiğim gün aklımda bir tek düşünce vardı, yüzbaşı. O da Fransa için kanını döken sevgilimi görmekti. Yani ilk karşılaşmamızda demek istiyorum. İkimiz de kendi çıkarımız için çalıştığımızı kabul etsek bile beni görevlediğinizi inkâr edemezsiniz. Tekrar ediyorum, ilk karşılaşmamızda değildi ama ikinci defa Vittel'den dönüşümde teklif ettiniz bunu.

— Sizi görevlendirmiş olsaydık, diye Ladoux sinirlendi. Dediğiniz gibi ajanlarımızdan biri olsaydınız şu anda numaranızı belirtebilirdim. Aynı zamanda ücret aldığınızı gösteren fişi ve raporlarınızın suretini de meydana çıkarabilirdim.

— Ne dediniz? Ücret mi? Bana bir kuruş bile vermediniz. Ra-

porlara gelince onları ortaya çıkarmadığınıza göre, kendinizce bir sebebi olmalı.

Sonra, belki haklı olarak kendinde bir üstünlük sezdiği için:

— Belki bunlardan konuşmak hoşunuza gitmiyordur şimdi... diye ekledi dudağını ısırarak. Belki de...

Sakinleşmişti ansızın. Bir şey gelmişti aklına. Sakinleşmesi garip bir rahatlık vermişti odadakilere. Ateşin su ile söndürülmesi gibi bir şeydi.

— Sizinle bir iki dakika yalnız olarak konuşamaz mıyım, yüzbaşı? diye sordu.

O zamana kadar ağzını açmayan Bouchardon'un şaşırması da garipti:

— Ne demek istiyorsunuz?...

— Yüzbaşı Ladoux ile başbaşa konuşmak istiyorum, evet yüzbaşı. Bütün bu işlerde anlaşmazlık var. Daha ilk soruşturmada avukatımın yanında beni görevlendirdiklerini belirtmiştim. Mademki beni casuslukla suçluyorlar, ben de Fransa adına casusluk ettiğimi ispat edeceğim. Kolaylıkla yalanlıyabileceğiniz bir şey için neden yalan söyliyeyim?

Şehvetli dudaklarını uzatarak:

— Sizden ilk defa bir şey rica ediyorum, yüzbaşı, diye devam etti. Saint-Lazare'da avukatımla başbaşa kalabildiğime göre, neden burada yüzbaşı Ladoux ile yalnız olarak konuşmam aykırı kaçıyor?

— Eğer yüzbaşı... diye Bouchardon başladı.

Bouchardon kararsız mıydı yoksa alay mı ediyordu? Anlaması zordu.

Ladoux:

— Saçma, çok saçma, diye gürledi. Bu kadından öğrenecek bir şeyim olmadığı gibi, kimseden gizliyecek bir sırrım da yok. Bu kadarı da fazla artık.

— Ama altı ay önce böyle konuşmuyordunuz yüzbaşı Ladoux. Yoksa buna karşı gelen bir yönetmelik mi var?

Bouchardon:

— Sorgu yargıcının isteğine bağlı, dedi. Yüz hatları değişmemişti ama kadın onun içinden bir şeyler mırıldandığına yemin edebilirdi. Bence bu iş aydınlanacaksa, başbaşa konuşmanızda bir zarar görmüyorum. Siz ne dersiniz Ladoux?

— Bu kadarı da fazla, diye Ladoux tekrar etti.

Sigarası sönmüştü. Elleri devamlı hareket halindeydi. Sonra tekrar hafifçe çıkıntılı duran karnının üstünde kavuştular. Gözünde bir ışık yanıp söndü aniden.

— Elbette, dedi. Hizmetinize daima hazırım.

Kadının bir süre önce tanıdığı adam olmuştu yeniden. Nezaketle eğildi ama bakışlarını kaçırıyordu nedense.

Bouchardon yapma bir sesle:

— Ben de o arada bazı kâğıtları düzene koyarım, dedi. Sizi... fiş odasına götüreyim.

— Fiş odası mı? diye Ladoux şaka etti. Buna dayanamadığımı herkes bilir... Ama madame göz kulak olur bana.

Bu acı alaylariyle kendine geldiğini gösteriyordu. Ama kadın onun hâlâ sakındığını seziyordu. Bouchardon onları kapıya kadar geçirdi ve bir nöbetçi çağırdı. Ladoux gerçek bir nezaketle kadına yol verdi. Acaba sakalını gerçeği perçinlemek için mi bırakmıştı? Kimi genç görünmek için sakallarını dört köşe kestirirlerdi. Bu ise aksine yuvarlak köşeli yani top sakallıydı. Sonra çok şık dikilmiş ceketinin altındaki yuvarlak karnını saklamağa da çalışmıyordu. Hafifçe seyrekleşmiş sakalının sakladığı bir şey mi vardı?

Nöbetçi:

— Buyurun yüzbaşım, diye koridorun ucundaki bir kapıyı açtı.

Ladoux:

— Sağ olun, dedi.

... Campbell Mac Leod gibi, sert ve azimli çenesini mi gizliyordu, yoksa? Şu Ladoux da her seferinde Campbell'i hatırlatıyordu ona. Neden? Ama Campbell kurnaz değildi ki! Çok doğru bir adamdı. Dünyanın en kötü gizli ajanı olurdu herhalde.

Ladoux odadaki tek iskemleyi göstererek, nezaketle:

— Buyurun, oturun, dedikten sonra eliyle üstünde toz olup olmadığına baktı.

Basit küçük bir odaydı. Çelik dolaplar doldurulmuştu içine. Hepsi kitliydi. Tavandaki ampulden hafif bir ışık yayılıyordu. Pencere yoktu. Nöbetçi de kapıyı kaparken kararsızdı.

Mata-Hari:

— Benden korkuyor gibisiniz, dedi yavaşça. Ama içiniz rahat etsin silâhsızım. Saint-Lazare'da onu bana bırakırlar mıydı?

Sonra gülüverdi ansızın.

— Şapka iğnem bile yok, dedi. Yaralıyacak, can acıtacak bir şey bırakmadılar bana. Bir süre beni birinin yüzüne zaç yağı döken bir kadınla yatırdılar. Kızıl saçlıydı. Bana ne kadar itibar ettiklerini anlıyorsunuz ya yüzbaşı?

Ladoux ansızın:

— Artistik pozlar takınmayın, dedi. Daha önce de haber vermiştim.

— Haber mi vermiştiniz?

Yapmacıksız bir hayretle bakıyordu adama. Sonra odayı gözden geçirdi acele.

— Neden bu şekilde konuşuyorsunuz? diye sordu. Ha, anladım. Yerin kulağı vardır derler... İtiraz etmesini önliyerek. Konuşmalarımızı steno ile tesbit edecekler, dedi. İnandığım için çok budala imişim...

— Konuşmanızı bekliyorum, diye Ladoux sertçe sözünü kesti. Bir asker olarak sözüme güvenebilirsiniz, kimsenin bizi dinlemediğini tahmin ediyorum. Tamamen yalnızız.

— Tahmin mi ediyorsunuz? Bir şey kaybetmezsiniz, çünkü buraya pek sık gelmezsiniz değil mi?

Çaresiz doğruladı:

— Öyle.

— Hemen farkettim zaten. Kendinizi yabancı hissediyordunuz yazı odasında. Huzursuzdunuz.

Kadın bir kere daha kapıya baktı.

— Canım nöbetçi o... diye yüzbaşı omuzlarını silkti.

— Kıyafet değiştiren insanlar içinde yaşıyorum, yüzbaşı. Hastabakıcı kılığına giren orospular, garson gibi otellerde servis yapan polis'ler tanıdım. Emin olun, iğne yapmasını da şampanya açmasını da pek güzel beceriyorlardı. Şu halde işimizi izlediniz demek?

— İşimizi mi?

— Benimkini. O iş biraz da sizi ilgilendiriyor sanıyordum.

Yüzbaşı bu iğneli sözü üstelemedi. İskemlenin yanında ayakta duruyor ve tombul karnının üstünde kollarını çaprazlıyordu.

— Haberim vardı tabii.

— Öyle ya, bizim gibi zahmetlere katlanmanız gerekmezdi. Oturduğunuz yerde haber getirirlerdi size.

— Mademki bu kadar ısrar ediyorsunuz, söyliyeyim. Soruşturmalarda bulunmamı istediler. Yüksek makamlardan bile emir aldım. Ama kabul etmedim.

— Neden? Bana saygı duyduğunuz için mi?

Ladoux küçük odada dolaşmağa başladı.

— Burada yapacak ve söylenecek bir şeyim yoktu, madame. Anketlerin hepsi emniyet memurları tarafından yapılmıştı.

— Evet, biliyorum.

— Bana haber veriyorlardı. İfadenizi kelimesi kelimesine biliyordum.

Kadının yeniden güldüğünü duyunca şaşırdı hafiften.

— Yaklaşın yüzbaşı. Korkmayın... Isırmam ben. Zehir keselerimi söktüler...

Tayyörünün kolunu yukarı çekerek:

— Bileğimdeki şu küçük dövmeleri görüyor musunuz? diye devam etti. Şu mavi halkayı? Ben yılanın evinde doğdum... Simgemdir bu! Yılanlar bitkin bile olsalar ben yaklaşırken doğrulurlar. Neuilly'deki evim hayvanat bahçesine yakındı. Atla yanlarından geçerken yılanlar telâşlanırdı kafeslerinde...

Bir süre kolunu seyrettikten sonra:

— Günün birinde işlerin ters gideceğini anlamıştım zaten, diye devam etti. Size geldiğim sabah... Hatırlıyorsunuz değil mi yüzbaşı? O geceyi bir kumarhanede geçirmiştim. Taksi şoförüne sizin adresi vermeden, gecenin etkisinden kurtulmak istedim ve şoföre: «Beni önce Hayvanat bahçesine götür,» dedim. Yalnız başıma bir süre yürüdüm...

Gözleri büyümüştü:

— Kımıldamadılar, dedi. Bir teki bile.

— Eh, sonra? diye Ladoux sordu.

— Kötüye işaretti bu.

Hâlâ çıplak kolunu seyrediyordu. Kapının tam arkasında nöbetçinin çizmeleri tahtaları gıcırdatıyordu.

Mata-Hari öfke ile kolunu örttü.

— O sabah size hiç gelmemeliydim... dedi.

Yüzbaşı susuyordu.

— Sizden sakınmalıydım. Aktör hissini vermiştiniz bana.

— Aktör mü?

— Evet... Sanki ikimiz de aynı trupa alınmıştık. Bu bana hem güven veriyor, hem de çekindiriyordu... Nasıl anlatayım? Yüzünüzde üzerinize aldığınız bütün rollerin izi vardı sanki. Âşık olduğunuz veya kahpece ihanet ettiğiniz roller de vardı yüzünüzde. Konuşuyordum, içimi döküyordum size, aynı zamanda bir onaylama bekliyordum meslekdaşımın gözlerinde... Anlatabiliyor muyum yüzbaşı? «İkinci sahnede çok iyi idin,» demenizi. İşte. Duyduklarım bunlardı. Bir ipte iki cambazdık...

Göğsü inip kalkıyordu.

— Gidecektim. Ama izin belgesi hakkında bir cevap vermenizi bekliyordum. Ya evet, ya hayır. Ama bir şey söylemiyordunuz. Ben de kişiliğiniz hakkında bir sonuca varmamıştım daha. Sade bir ifade ile davamı savunmuştum. Sonra da peşimi bırakmıyan polislerden, senden budalaca şüphelenmelerinden konuşmuştuk. Öyle sanıyorum ki, bir ara havadan sudan da bahsetmiştik... Söyliyecek bir şeyimiz kalmayınca kapıya doğru yürümüştüm...

Ladoux:

— Ben de sizi geri çağırmıştım, dedi.

Mahkûmun yüzü aydınlandı birden:

— Tamam! diye cevap verdi. Beni geri çağırdınız. Gördünüz mü siz de hatırladınız işte! Geri gelmemi siz istediniz. Fransa'yı ne kadar sevdiğimi belirtmiştim size. Siz de bana dediniz ki...

— Ben de size: «Fransa'yı bu kadar sevdiğinize göre ona faydalı olmayı hiç düşündünüz mü, Mata-Hari?» dedim. O zaman siz biraz kasılarak: «İnsan bu gibi şeyler için kendini vermez, yüzbaşı,» diye cevap verdinizdi.

Kadın, şaşkın yerinden sıçradı:

— Metni ezbere biliyorsunuz değil mi?

— Bir aktörün bunu bilmesi şaşılacak şey mi, madame? Gerçekten kapının önündeydiniz. Doğu ülkelerinin kokusunu taşıyan çantanızı açtınız. Öyle sanıyorum ki beni büyülemeğe çalışıyordunuz.

— Hayır. Bir fenalığım vardı. Nasıl çıkacağımı bilmiyordum.

— Çıkışınızı çok iyi başardınız.

— Uçuruma yuvarlanıyorum gibi bir his vardı içimde, yüzbaşı. Duvarları kürkle kaplı bir uçurum... İnsanlarda şehvet uyandıran bir şey bu. O zaman bana. «İyi düşünün,» dediniz.

— Evet.

— Ertesi günün tekrar gelmemi istediniz. Geldim de. Beni Vittel'e yollarsanız dönüşte kesin kararımı size bildireceğimi söyledim. Ve bunun üzerine bana izin belgesini verdiniz.

Bir süre sessiz geçti. Kadın karışık duyguları içindeydi. Neden sonra başını kaldırdı.

— Neden bu gün bana ihtar ettiğinizi ileri sürdünüz? diye sordu.

— İhtar etmiştim Mata-Hari.

Merakla inceliyordu kadını.

— Savunma bakanlığının elinde suçlu olduğunuzu gösteren deliller var biliyor musunuz? Mata-Hari elinde olmıyarak eteklerini düzeltirken:

— Ne gibi? diye sordu.

— Onları açıklamağa yetkili değilim.

— Kesin delil mi?

— Kesin.

— Umudumu kıracak kadar mı?

— Öyle.

Yeniden sessizlik oldu. Biraz sonra Mata-Hari şaşılacak kadar sakin bir sesle:

— Yani hüküm giyecek miyim dersiniz? diye sordu.

— Pek tabii.

— Cezam ne olabilir?

— Bilemem. Yargıçlarınız karar verir buna.

— Ama siz, siz bana karşı gelecek misiniz?

Kaçırmağa çalıştığı bakışları ilk defa bir noktaya takılıp kaldı. Kurulmuş tuzakları bozmağa çalışan bir hali vardı.

— Bundan sonra size ne faydam ne de zararım dokunabilir Mata-Hari, dedi. Bildiklerimin hepsini Bakanlığa bildirdim bile. Asker olarak görevimi yerine getirdim.

— Demin söylediğiniz delil nedir yüzbaşı?

— Bunu ancak yargıç eline geçirince söyliyecektir. Başka kimse, açıklayamaz bunu.

Oh ,belki de bu odada gerçekten yalnızdılar. Kapılardan dinleyenler veya gizli mikrofonlar olmıyabilirdi... Kadın oturduğu yerden sıçradı yüzbaşı Ladoux:

— Bir tek çare kaldı Mata-Hari, demişti.

— Bire çare mi?

— Evet sizi kurtaracak bir çare. Bana gerçeği olduğu gibi anlatın. Anlıyormusunuz, hepsini başından sonuna kadar.

Öne doğru eğilmişti yüzbaşı.

— Bu sefer de ben anlamadım, yüzbaşı.

— Belirteyim. Benimle açık konuşursanız, bildiklerimi kimseye söylemem ve aleyhinizde konuşmam. Sizi bağışık tutmak için elimden geleni yapmağa söz veriyorum. Şerefim üzerine söz veriyorum. Mata-Hari.

— Çok garip bir adamsınız yüzbaşı Ledoux.

— Efendim?

— Beş dakikadan beri yalnızız - eğer yalnızsak tabiî - bu beş dakika içinde tam üç kere söz verdiniz bana... Benim gibi zavallı, mahkûm bir kadına subaylık, askerlik, şeref sözü verdiniz!... Ben ise sizde olmıyan ne verebilirim karşılığında?

Ladoux küstahca:

— Fransa'daki temaslarınızı, diye cevap verdi. Hollanda'dakiler ve İsviçredekiler dahil, hepsinin adını istiyorum.

Kadın bu cevabı bekliyordu aslında. O da bütün metni biliyor gibiydi. Bir locada başbaşa oturuyorlardı sanki. Seyircilerden uzaktılar - veya seyirci varsa da görünmüyordu herhalde - ve söyliyeceklerini birbirlerine rahatca fısıldıyabiliyorlardı korkusuzca...

Korkusuzca mı? Gerçi kendi korkmuyordu. Ama neden Ladoux sakalını karıştırıyordu durmadan? Neden ceketinin kollarını çekiştiriyordu? Oysa birazdan sokağa çıkıp şehire gidecek ve yolda selâm duran askerlere karşılık verecek olan oydu.

Cesaretle:

— Ya konuşursam? dedi.

— Olmıyacak şeyi yaparım, Mata-Hari.

Tahtaları gıcırdatan dışarıdaki ayak sesleri...

Kadın:

— Subay sözü... diye mırıldandı dalgın dalgın. Tamam. Konuşursam beni serbest bırakacaklarına söz veriyor musunuz?

Adamın yüzü asıldı birden:

— Ne yazık ki hayır...

— Demek öyle?!

— Bunun benim elimde olmadığını siz de biliyorsunuz. Bu kararı ancak yargıç verebilir.

Odada dolaşmaya koyuldu yeniden. Baş parmaklarını kemerine sokmuştu.

— Olmıyacak şeyleri yapmağa hazırım ama mucize yaratamam. Bu anlaşmamızı yargıca söylememi ister misiniz?

Kadın ona uzun uzun baktı:

— Hadi, dedi.

Sesi istemiyerek alaycıydı. Perdenin sonu gelmişti belki de. Adama kapıyı gösteriyordu başiyle. Adam da çıkışa doğru yürüyordu... Kapının önünde durdu ve arkasını döndü. Taşra tiyatrosundaki gibi nöbetçi görünüyordu kapının aralığından.

Yüzbaşının gözleri sorduğu soruya bir cevap bekliyordu. Bu adam belki de kendisinden nefret etmiyordu. Kadın başiyle doğrulayıcı bir işaret yaptı.

★

Kapı yeniden açılınca Mata-Hari olduğu yerde sıçradı. Bir süreden beri durumun gülünç taraflarını görüyordu kendi kendine. Fişlerin, çelik dolapların arasında yapa yalnızdı. Çekmecelerde Schunke'yi ve «Berlin'li dostu» nu sevindirecek nice evrak vardı kim bilir.

Nöbetçi asker:

— Lütfen benimle gelin, madame, dedi.

Bu gizli evrakları satabilirdi, hem de pahalı satabilirdi... Otomat gibi ayağa kalktı. Bir süre sonra öylesine dalgın göründüğü için pişmanlık duyacaktı. Ama adamın sandığından bambaşka sebepler yüzünden. Son zamanlarda düşünceleri sık sık geriye dönmeğe başlamıştı ve hale dönüş ani bir uyanma oluyordu şimdi.

Nöbetçi kapıyı kapamamıştı arkalarından. Kadın ansızın üşümüş gibi ürperdi. Aylarca önce Ladoux'nun yanından ayrılırken de bu hisse kapılmıştı: Tatlı bir sarhoşluktan acı acı ayılma ve sırtından kürkünü sıyırırcasına başarılarının yıkıldığını görme.

— Nereye gidiyoruz? diye askere sordu.

Nöbetçi hayretle:

— Yüzbaşının odasına tabii, diye cevap verdi.

Hiç bir şey değişmemişti. Bouchardon yazı masasının başında oturuyor, Ladoux da top sakalı ve renkli yanakları ile yanında ayak-

ta duruyordu. Arada geçenler bir rüya da olabilirdi sanki.

Sadece yazıcı asteğmen pencere önündeki yerinde yoktu.

Ladoux yazı masasından ayrıldı.

— Hayır, diye bıyık altından mırıldandı.

Kadını süzüyordu yukarıdan aşağı.

— Ne yazık ki size şeref sözü veremiyeceğim, dedi. Dâva devam edecek. Özür dilerim.

Kapı gıcırdadı ansızın. Hava öylesine gergindi ki, kadın üçünün de sıçradığına yemin edebilirdi. Fakat içeri giren asteğmendi. Koltuğunun altında beş yüz yapraklı kâğıt tomarı getiriyordu..

Asteğmen yazı masasına gitti ve kâğıt destesini bıraktı. Oturmadan önce kasketini çıkardı ve kalemleriyle mürekkep hokkasına memnun bir yüzle baktı.

Ladox:

— Bana ihtiyacınız kalmadı mı yüzbaşım? diye sordu.

— Buraya kadar zahmet ettiğiniz için çok teşekkür ederim.

İki subay başının üstünde kılıç şakırdatıyorlar gibi geldi kadına. Yanılıyor muydu? Ama kılıçları nezaketle maskeliyorlardı. Bouchardon yerinden kalktı ve Ladoux'yu kapıya kadar geçirdi.

Yüzbaşı Ladoux dışarı çıkmadan kadına döndü ve:

— Yılanlarınızı düşünyordum, Mata-Hari, dedi.

— Yılanlarım mı?

— Evet, Neuilly'dekiler. O bir işaret değildi.

— Ama kımıldamadılar yerlerinden! Yaz olduğu için kış uykusuna yatmış da olamazlardı.

— Yaz olabilirdi ama unutmayın ki savaş vardı...

Bouchardon kaşlarını çatmış ikisine ayrı ayrı bakıyordu. Bu konuşmadan hoşlanmadığı belliydi.

Ladoux kafasına buyruk bir tavırla:

— Evet savaş vardı, diye devam etti. Hayvanlar bakımsız ve gıdasız kalmıştı. Bunları tesadüfen öğrendim. Özellikle sürüngenler çok zarar görmüştü. Bundan başka bakıcıları da askere gitmiş yerine bir acemi gelmişti... Kısaca ölenler pek çoktu.

— Yani yılanların... öldüğünü mü söylemek istiyorsunuz?

Tayyörünün kolundan elini geçirip bileğindeki dövmeyi okşuyordu bir yandan Ladoux:

— Elbette, dedi. Neden sonra bunun farkına vardılar. Yani bir işaret değilmiş sandığınız gibi, diye ekledi arkasından.

Bouchardon'a askerce selâm verdi ve kapının tokmağını çevirdi. Kadın yüzbaşıdan gözlerini ayırmıyordu. Kararsızdı. Emir erinin geri çekildiğini görünce:

— Sağ olun yüzbaşı, dedi.

Ona mı öyle gelmişti. Gerçi yüzbaşı ciddi görünüyordu, ama kendisine doğru içten eğildiğini hissetmişti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1916

8 EYLÜL

VİTTEL'DEKİ ŞIK HANIMLAR, günlerini tedavileri ve askeri hastahanedeki yaralıların arasında geçiriyorlardı.

Kimi otellerde kalıyor, kimi de bir araya gelerek villâlarda kat tutup oturuyorlardı. Şifalı suları içerek, cephedeki subay kocalarına mektup yazıyor, omuzlarını meydanda bırakan elbiselerle akşam yemeğine lokantaya gidiyorlardı.

Yaşlı erkekler, tek gözlüklü karaciğer hastaları, böbreklerini tedavi ettirmek için bir mevsimliğine gelenler, prostatlı siviller o geveze kadının ilgisini çekemiyorlardı. Bir yıl önce aynı saatte kokular sürünerek onlara iltifat eden kadınlar şimdi kendilerini neşe ile kahramanlara adamışlardı.

Vittel'in şık hanımları da, düşes de P. nin villâsında örgü örenler gibi hayır için çalışıyorlardı. Yalnız bunların ötekilerden farkı, savaş bölgesinde oldukları için askerleri bizzat ele almışlardı.

Hem de gerçek anlamda ele almışlardı. Hareketsiz kalması gereken bir erkeğin bile, maddî ihtiyaçları olduğunu biliyorlardı. Bu sebeple yurtsever Fransız kadınları, kanatları kopmuş meleklere canla başla yardım ediyorlardı. Tekrar canlanıp uçacak duruma ge-

linceye kadar kendileri için bir tehlike de görmüyorlardı.

Maslov daha ilk günü Mata-Hari'ye:

— De T. nin küçük kızı müthiş bir şey, diye gülerek anlatmıştı. Askeri mânen yükseltmek için ondan iyisi can sağlığı.

Böylece Mata-Hari birçok şehir dedikoduları arasında yirmi beş yaşındaki küçük T. nin, hareketsiz yatan yirmi vücut tarafından heyecanla beklendiğini öğrenivermişti. Uzun burunlu, mızmız dudaklı bir kızdı. İç kapayıcı şapkalar giyiyordu. Küçük de T. nin bâkire olmamasına imkân yoktu. İçinde doğup büyüdüğü ve herhalde içinde öleceği büyük bir villâda oturuyordu. Çeyrek yüz yıllık ömrünü o muazzam salonlarda sıkılarak geçirmemiş olmalıydı. Her pazar, bahçesindeki küçük kiliseye gidip dua eder ve çevresindeki hizmetkârları da gitmeğe zorlardı herhalde. «Kadın dergisinde» çıkan bir roman kahramanına benziyordu. Fakat bütün bu yaralıların arasında harikulâde iyi ve şefkatli bir insan, diye anılıyordu.

— Nişanlısı savaşın ilk günlerinde cephede vurulmuş. Genç kız da ölünceye kadar evlenmemeğe and içmiş. Bize bundan hiç bahsetmiyor. Bu arada da eli...

Mata-Hari iyice şaşırmıştı. Onca aşk vücutların birleşmesi, dudak dudağa gelerek, solumaların birbirine karışması, tenlerin birbirinde erimesiydi. Doğu aşklarının kılavuzu olan zorlu şehvetlerdi. «Erkeğin çiçekliği olacaksın. Onun tohumu senin balın olacak...» Küçük de T. bu korkunç sözleri duysaydı çığlıklar atardı muhakkak. Dansözü kendilerinden uzak tutmak istiyen bu hanımların arasında da çığlık atanlar olmaz mıydı?

Maslov:

— Sana nasıl anlatayım Marina, diyordu. Ağır, tatlı, biraz hüzün verici bir şey... Japon tarzı hafifçe! Ben kendi hesabıma çenesi ile etkilediği kanısındayım. En önem verdiği yer bence burası.

Vittelli şık hanımlar genel olarak üçe doğru geliyorlardı. Ağır yaralıları hasta bakıcıların eline bırakmışlardı. O zavallılar, Kızıl Haç hemşirelerinin beyaz eteklerinden başka kadın göremiyorlardı. Bu şık hanımlar tam olarak iyileşmeğe yüz tutmuşlarla ilgileniyorlardı sadece. Sırasında biraz kana, biraz sidiğe de dayanabiliyorlardı.

Saat dörde kadar hastaların arasında gidip geliyorlar, sırıtıyorlar, ufak tefek hediyeler, taze meyvalar dağıtıyorlardı.

— Onlara çok şey borçluyuz, diyordu Maslov. Savunma ile araları iyi olduğu için bize cabadan şarap ve sigara temin ediyorlar...

Belki gülünçtü ama, Mata-Hari, geldiği günden beri bu hışır hışır etekli kadın sürüsünü kıskanıyordu. Onların değerli kokular sürünerek, zengin, doymuş ve süslü olarak geri dönmelerini sakınarak gözlüyordu. Onları iyi bir gözle görmüyordu. Yatakların arasında do-

laşmaları, emirler vermeleri hoşuna gitmiyordu. Felâket habercisi, akbaba, karga sürüsüydü sanki bu kadınlar.

— Yatağının yanına benden başkasını sokma Vadim! Ne olur, diyordu.

— Merak etme. Gözümü kaybetsem bile beni taburcu edecekler. İyileştim artık.

— İyileşmen de işime gelmiyor sevgilim. İyileşirsen cepheye döneceksin. Savaş, doymak bilmiyen bir yamyamdır.

— Kimi zaman öylesine romantik oluyorsun ki Marina!

Maslov, ilerde anlatacakları kadar ağır yaralı değildi. Mata-Hari'nin gelişinde yatağında yatıyordu ama sapasağlamdı. Beyazlar içindeydi ve çıldırasıya sıkılıyordu. Gözünü beyaz bir sargı ile sarmışlardı. Arasından pamuk görünüyordu.

— Seni çok iyi görüyorum, sevgilim, dediği zaman Mata-Hari'nin yüreği oynamıştı.

Tavırlarında aşırı bir serbestlik hemen hemen sinsi bir alay seziliyordu.

— Vadim, yoksa...

— Fakülte son sözünü söylemedi daha. Sol gözümü kaybedecek miyim? Yoksa kaybetmiyecek miyim? Birisi mi söyledi, bir yerde mi okudum bilmiyorum ama... İnsan tek gözle bakınca karşısındakini yassı görürmüş... Ama ben biliyorum. Ne olursa olsun seni daima kabartma bir cisim olarak göreceğim...

Ve çevresinden çekinmeden, eliyle kabartma cisme dokunuyordu. Eski sıkılganlığından eser kalmamıştı. Belki de acı çeken bu insanların etkisiydi. Bakışları kendine çekmek istiyen genç bir erkek serbestliği ile:

— Yuvarlanacaksın, sevgili Marina'm benim, dedi. Öyle yuvarlaksın ki...

Sonra sırt üstü uzanıvermişti ansızın. Gülümsüyordu. Solgun bir gülümsemeydi bu.

— İstediğim zaman buradan çıkabileceğim, diyordu. Ama canım çekmiyordu. Öylesine yalnızdım ki... Ama şimdi sen varsın. Şayet benden utanç duymazsan.

Savaş onu şirinleştirmişti. 83 numaralı yataktan kadına gülümsüyordu. İyi traş olmamıştı. Anlamlı ve hareketli tek gözüyle onu kendine bir kere daha çekmeğe çabalıyordu sanki.

— Meselâ bu sargıyı çıkarıp, siyah bir band sararım, diyordu... Yakışıklı yabancı derler bana. Sen beni bir korsan veya efsanelerdeki şövalyeler gibi görürsün. Sahi bak aklıma geldi de... Resimli

dergilerde çıkan resimlerde korsanların gözüne siyah bir band koyarlar, neden? Ressamın iğdiş etme huyundan mı dersin?

O güzel, uçuk ve neşeli yüzü! Çocukça bakışları...

— Siyah bandımla ne yakışıklı olacağım, göreceksin!

Kadın onu ertesi gün o şekilde görmüştü. Gerçekten yakışıklıydı. Alçıdan bir maske takmıştı sanki yüzüne. Çenesinin böylesine olgun olduğunu hatırlamıyordu. Üniformasının ciddiyetini hafifleten kemerine kadar her şeyi ile tam bir erkek güzeliydi. Tedaviye gelenlerle, bölgenin şık hanımlarını büyüliyecekti gerçekten. Hem sert, hem temiz yürekli; hem küstah, hem arıktı aynı zamanda. Kadın övünç duyuyordu yanında. Güzel bir çifttiler. Vittel'in en güzel çifti olduklarına şüphe yoktu.

Yemek salonuna girdikleri zaman, masasında, marul kesen yaşlı bir adam kıpkırmızı yüzü ile ayağa fırladı.

— Teğmenim, eski bir askerin Fransa uğruna kazandığınız bu yarayı kutlamasına izin verin, dedi.

Herkes onlara bakıyordu. Çatal gürültüsü bile kesilmişti bir anda. Mata-Hari gözlerini indirdi, alçak gönüllü. Ama kalçalarının oynamasını önliyemedi.

Solgun yüzlü teğmen askerce selâm alıyordu. Bembeyaz eli, korsanınkilere benziyen siyah banda değiyordu hafiften...

— Sağ olun, generalim, diyordu.

Masaya yerleştikten sonra, kadın şampanya ısmarladı.

★

Generalin adı Duloup de Sansy de Rolland'dı. Bir süre sonra Bouchardon'un karşısında şöyle bir ifade verecekti:

— Madam'ın tavırlarını, bakış ve anlatış tarzını hemen anladım, yüzbaşı... Kısaca, onun macera sever bir kadın olduğunu daha uzaktan belliydi!

Eski bir askerin apaçık konuşmasıydı bu. Çay salonunda başbaşa kaldıkları bir öğleden sonra, fikrini açıkça kadına söylemişti. Prostatlı amelimanda bir erkeğin, güzel bir kadının çekiciliğine göğüs gerecek bir durumda olmasından faydalanarak açıkça konuşmasıydı. Yeşil salon bitkilerinin rikoko tarzı aynaların arasında oturuyorlrdı.

— Bildiklerime ve tahminlerime göre, casusluk bile edebilirsiniz mademe, dedi.

— Generalim! O nasıl söz?

Saat beşte Duloup de Sancy, az demlenmiş iki fincan ılık çay içerdi. Midesi bayram ederdi o zaman. Zar gibi incecik bir limonu,

mahzun mahzun ama dikkatle fincanında ezerken:

— Neden alınıyorsunuz madam? diye sordu. Her zaferin bir tersyüzü, her şatafatın çekici bir aksiliği vardır. Orospu küfürdür değil mi? Ama insana aşkı hatırlatır. Kaba sofuda Tanrıyı görürsünüz. Casus da deyince akla vatan gelir.

— Ama düşman vatanı, general!

— Pek tabii. Eğer sizin gerçekten casus olduğunuzu bilseydim, dövüşenlerin tümüne duyduğum saygıyı duyar ve sizi sorusuz sualsiz kurşuna dizdirirdim.

Çayını tadıyor ve onu fazla sıcak bulduğu için üflüyordu. Can çekişircesine üflüyordu çayı.

— Açıkça konuşmalıyım sizinle. Evet, buna mecburum. Birisi geldi geçen gün. Ordumuzun subaylarından değil de sivil bir adamdı... —Hâlâ üflüyordu çayını— Şu sivil memurlardan biri... Konuşmaları arasına adınızı öylesine ilgisizce kattı ki, ne demek istediğini hemen anladım...

Telâşlanmamalıydı. Vittel'e geldiğinden beri onu buraya sürükliyen zincirleme olayı düşünmekten kaçınıyordu. Kendini bütünü ile yeni aşkına vermişti. Geçmişini yok etmek için her şeyi yapmağa hazır durumdaydı.

Oysa, yüzbaşı Ladoux'nun Saint-Germain bulvarındaki bürosuna gideli daha ancak sekiz gün olmuştu.

— Prensip olarak, telkinlerinizi yerine getirmeğe hazırım, yüzbaşı... demişti. Ama daha önce tedavi görmem gerekiyor. İyi işlemiyen bir karaciğerle, kafa da iyi işlemez... —adamı kandıracak şekilde gülümsüyordu— Aynı zamanda size nasıl faydalı olacağımı da düşünmem gerekiyor...

Hareketli ve karışık geçen hayatında, ciddi bir karar alacağı zaman onu daima başka güne bırakmağı âdet etmişti. Herkes onu istediğini bilen, azimli bir kadın sandığı halde, Mata-Hari aksine kendini oyalamasını severdi. Bu da Bohem ahlâkının etkisiydi biraz da.

General Duloup (de Sancy de Rolland) nihayet çayını içiyordu. Yüzünü buruşturmasına bakılırsa, içtiği şey her zamanki kadar kötüydü.

— Gerçekten casussanız madam, benimle boş yere vakit kaybettiğinizi o kalın kafalı adama anlattım. Burada sadece tedavi görmek için bulunuyorum. Genel Kurmayın gizli plânlarından birini bilmem. İçi geçmiş çağanozlardan biriyim. Adama söylediğim gibi, gerekirse size Vittel'in ve İschia'nın maden suları arasındaki farkı bildirebilirim ancak. İşte o mankafa adama verdiğim cevap bunlardır!

Kadın, o arada başını sallıyor ve tehdit edildiğini anlamağa ça-

lışıyordu. Ama bu şatafatlı aynalar, kadife ve sırma dekoru arasında tehdit havasına rastlamak zordu. En ufak bir işaret bile göremiyordu.

Paris'te bavullarını kapadıktan sonra, akıllı ve makul birinden fikir sormağı uygun bulmuştu. Değişken huylu kimseler için başkalarının aklı ilâç yerine geçerdi. Mata-Hari, Cluney'yi telefonla aramıştı... Ama Edouard'ın taşrada bir dâvası vardı. Aynı akşam, Mazim's de Hollanda elçilik ateşesiyle yemek yerken Robert ve Margarie ile karşılaşmıştı. Kocasından boşandığı sıralarda Paris'teki ilk aşkı.

— Robert, demişti. Bana ne teklif ettiler biliyor musunuz? Duysanız ağzınız hayretten açık kalır. İleri gelen bir çok insan tanır. bir çok dili anadilim gibi bilirim... Böylece canımın sıkıldığını da anladıkları için, casus olmamı teklif ettiler.

Hepsini anlatıvermişti, gözleri pırıl pırıl. Hepsini, Maslov'u, kazanacağı parayı, ömrünce hayal ettiği gerçek aşkı, acı yalnızlığının etkisi ve biraz da karşısındakileri hayran etme merakı ile anlatmıştı.

Adam ona derin derin baktıktan sonra:

— Dikkatli olun Marguerite, diye cevap vermişti sadece.

İşte biri daha dikkatli olmasını söylüyordu... Git gide sarhoş edici bir hal alıyordu işler.

— Siz de mi Robert?

Gülüyordu.

— Açıkçası, biraz eğlenmekle ne kaybederim, Robert? Şu savaş son bulduktan sonra kim bana hesap sorar?

— O güne ulaşırsanız kimse size hesap sormaz. Ama bakalım ulaşabilecek misiniz? Bütün mesele orda. İnsanların işi kanılarına göre değişir. Savaştan sonra, yense de yenilse de kanının işi çok zorlaşır. Komiteler toplanır, gelecek hakkında konuşulur, ölenlerin kimine eski saygınlığı yeniden verilir, kimine hakaret edilir. Önceden ise, gözünün yaşına bakmazlar feda ederler onu.

General Dullup de Sancy, gevezelik ederken Mata-Hari, Margarie ile olan konuşmalarını yeniden yaşıyordu, Robert, kadının kolunu tutuyordu. Eskiden tatlı tatlı sevişmişlerdi. Mata-Hari onu kendine göre hâlâ seviyordu. Sorgu yargıcının iddia ettiği gibi âşıklarından hiç birini kukla gibi oynatmıyordu elinde. Onlardan şefkat görüyor, kendini bütünü ile onlara veriyordu.

Elçi:

— Onu feda ederler... diye tekrarlamıştı. Sözün kısası, zararlı urları kesip atarlar. Siz de sosyal bir ursunuz, güzelim. Faydasız, tasasız, gösterişlisiniz. Tıpkı bir ur gibi. Fedakârlık yapmaları gerekirse hiç utanmadan sizi feda ediverirler bir anda. Aksine, tehlike-

li geçitten atlıyabildiğiniz gün, size nişan da verirler, maaş da bağlarlar.

Elçi de gülmüştü bunları söylerken.

— Bilinmez bir de bakarsınız ki, bütün bu saydıklarımın gerçekleşmesi için ben uğraşırım. Ama bugünkü günde elimden gelen tek şey, sizin gibi güzel ve cana yakın bir uru kesip atmalarını önlemektir.

Margarie ince ve zarif bir adamdı. Aynı zamanda ataktı da. Apolet taşıyanları pek sevmezdi. Duloup'nun gevezeliklerini dinlerken Mata-Hari'yi görseydi, herhalde çekinmeden gülerdi.

General:

— Yıl 80 madam, diyordu. Manevralar için emirlerimi süvarilerin aracılığı ile veriyordum. Ancak emekliliğimden sonra ilk defa telefon gördüm. Şimdi uçaklar gökleri fethettiler. Boyuna resim çekiyorlar. Bu yüzden haritaların yenilenmesi gerekiyor. Bütün bunları sizin Javert'e anlattığım zaman adam coştu: «Ağzınızdan kaçıracağınız tek kelime pek önemli sayılmaz, generalim,» dedi. «Ama bu on kelimeye çıkarsa bilgi edinmeleri kolaylaşır.» Ben de ona: «Bilgi edinmekle değil, top ateşi ile öğrenilir ancak,» diye cevap verdim.

★

Bouchardon, istemiyerek bunu kabul edecekti:

— Vittel'de şüpheli hiç bir harekette bulunmadınız Mata-Hari... Neufchateau hava alanına bile gitmeyi denemediniz. Neden?

— Neden ne demek yüzbaşı?

— Göreviniz bu değil miydi?

Hiç bir görevi yoktu. Vittel demek, el öpmek, çay içmek demekti. Vittel, aşk mevsimiydi. Maslov günün büyük bir kısmını hastanede geçiriyordu. Pansımanını çıkarmışlar yerine, hemen hemen yüzünü örten bir başkasını sarmışlardı.

— Eh! Sağ gözümü kaybettim Marina... dedi bir gün.

— Kesin olarak söylediler mi sana?

— Hayır ama bu sefer biliyorum. Hissediyorum. Göz kapağımı dikeceklermiş.

Yatakta ona ağırlığını vermemek için, kadın hafifçe yana kaydı. Örtüyü çekerken:

— Gelecek zaman öylesine büyük ki Vadim... dedi.

Ve bunu gerçekten öyle görüyordu. Ayak basmadığı için sitem ettikleri o hava alanı kadar göz alabildiğine uzundu. Uçak çatısının

iskeletleri, hangarları, beyaz ve tatlı çevresini gölgeliyecek hiç bir engel olmıyacaktı.

— Sevgilim, asıl önemli olan senin bir daha cepheye gitmeyişindir o kadar.

— Yanılıyorsun Marina. Aksine gitmeğe kararlıyım.

— Seni dünyada silâh altına almazlar.

— Yeter ki üstümde yeni iş almayı isteyeyim. Belki bir körü istemezler ama tek gözlüye her zaman için iş vardır.

— Vadim, yalvarırım bir daha o kelimeyi kullanma. Korkunç birşey bu.

— Başkalarından daha alçak olmam için bir sebep var mı? Pavslistchev adında bir arkadaşım var. Sana onu tanıtacağım. Sosyal ihtilâlden sonra sürgün edilen eski kızıllardandır... Fransa onu yoksulluğa mahkûm etti. Ne ailesi ne de vatanı kalmıştı... O da gönüllü yazılmağa koştu.

— Fransa, arkadaşının gözünü almamıştı ama.

— Onu daha berbat bir hale sokmuştu. Sürgün bir adamın son hayallerini, son haklarını almıştı elinden. Başındaki bonesiyle gırtlağını yırtarcasına Marseillaise'i haykıran Fransa'yı kendine yakın görmüştü uzaktan. Ama yaklaşınca ne buldu? Kelepçe ve kâğıt parçaları ile onu karşılayan aç gözlü bir polis. Buna rağmen kafasındakini yılmadan yerine getirmeği başardı.

Eylül akşamı, parkı gölgeliyordu yavaştan. Maslov içini çekti:

— Beni sürgün eden gönlümdür, diye devam etti. Çok garip ama, aslında her şey şimdi başlıyor gibi geliyor bana. Duyuyor musun söylediklerimi? Çevremde biten şeyleri değil de, başlıyanları düşünüyorum.

Konuşmakta zorluk çekiyordu bu sefer. Uzun bir merdiveni tırmanmış gibi soluyordu. Kadın:

— Kendini yorma sevgilim, diye fısıldadı.

— Kendimi hiç bu kadar iyi hissetmedim, Marina. Verdikleri ilâçtan olacak. İçimdeki küçük bir noktayı söndürüyorlar amma üst tarafı dip diri yaşıyor çevresinde. Sağırların daha iyi gördüğü, körlerin daha iyi duyduğu bir gerçek olmalı. Vücudumun bir kısmı uyurken, öteki kısmı coşkun bir heyecan içinde sanki... —kuvvetle esnedi— Savaş uyuyor sevgili Marina'm! Uyuşturucu maddelerle boğdular onu.

Mata-Hari ancak duyulur bir sesle:

— Daha iyi, dedi. Sen de onu uyandırmaya kalkma.

O kadar yavaş söylemişti ki, belki de Maslov onu duymamıştı bile.

Genç teğmen:

— Beni artık yalnız bırak, Marina dedi. Geç oldu.

Kolu sarktı. Uyumuştu. Acı bir ifade taşıyan sargısı ile çocukça gülümseyişi garip bir tezat meydana getiriyordu. Yarı kapalı gözü açık hissini veriyordu. Ama öngörü ve alay dolu bir açıklıktı bu. Dudakları aralıktı hafiften.

Öylesine dokunulmaz bir hali vardı ki, kadın elinde olmıyarak yatağın kenarını sıkıştırdı. Tıpkı eskiden, çok eskiden Jeanne-Louise'e ve Norman'a yaptığı gibi. Sonra odadan çıktı. Parkın öte yanında küçük su şehri kaynaşıyordu. Kadın bir akarsuyu geçmek için eteklerini kaldırdı.

Sık sık yaptığı gibi, o günkü olayları düşünmeğe başladı. Sahneyi yeniden göz önüne getiriyor ve konuşmaları trajedi haline sokuyordu. O kadar ki, Maslov'un yarasını büsbütün büyütüyordu hayalinde. Gözlerinin hemen hemen görmediğine, yakında da hiç görmiyeceğine inanıyordu.

— Başıma bir felâket gelir de, günün birinde kör olursam, sen ne yaparsın Marina?

— Yanından hiç ayrılmam!

Dudaklarını kısarak: «Hiç bir zaman» diye tekrar ediyordu. Dar beyaz elbisesi, gösterişli şapkası ile kısa kısa adımlar atarak yürürken, ona askerce selâm veren bir subaya gözleriyle gülümsüyordu bir yandan. Vittel'in beyaz sonbahar akşamında, beyaz bir gölge gibiydi. «Hiç bir zaman,» dedi yeniden.

... Bir el, elini sıkıyor, sevgili boğuk bir ses:

— Marina, benimle evlenir misin? diyordu.

Otelin holüne uyur gezer gibi girdi.

Daha sonra Bouchardon'un karşısında:

— Ona evet diye cevap verdim, diyecekti. Karın olacağım. Senden hiç ayrılmıyacağım.

Ama sorgu yargıcı ile bu konuşmayı yaparken, Maslov iyileşmiş, gözleri kurtulmuş ve teğmenlikten yüzbaşılığa terfi ederek cepheye dönmüş olacaktı.

II

16 EYLÜL

MATA-HARİ, PARİS'E DÖNER DÖNmez, bavullarını Plaza-Athénée'ye yollamıştı. İlk iş olarak da telefonla yüzbaşı Ladoux'yu aradı. Subayın telefondaki sesi çok nazikti. Ne kadar çabuk görüşürlerse o kadar memnun olacağını bildirmişti.

— Sizi hemen şimdi büromda bekliyorum, dedi.

Kadın taksi ile Saint-Germain bulvarına gitti. Çok şık giyinmişti. Sade tayyörünün açık duran ceketinden dantelli, şömiziye blûzu görünüyordu. Başına kuşlu bir şapka giymişti. Bütün vücuduna parfüm sürdüğü için mis gibi kokuyordu.

Yüzbaşının bekleme odasında otururken, onu görmek için odaya girip çıkanları seyrederek eğleniyordu. Erkekler ellerine birer kâğıt alarak önünden geçiyorlardı. Tekrar döndükleri zaman ellerindeki kâğıdın değişmediğini fark ederek, kadın için için gülüyordu. Onu yakından görmek için bahane aradıklarını anlamakta gecikmedi.

Mata-Hari keyifliydi. Genel olarak, kafası bin türlü düşünce ile dolu olurdu. Hepsi de başındaki şapka kadar delice şeylerdi. Fakat bunlardan biri kristalleşecek olursa, dipdiri bir güçle mantığı ve fanteziyi bir tek yönde toplardı.

Tahta sıranın üzerinde otururken telâşsızdı. Geleceği pırıl pırıl renkler içinde görüyordu. Nefis yemekler yiyecek, gösterişli kıyafetleri olacak ve gürültülü geceler geçirecekti. Genç kocasını Viyana'dan Peşte'ye, Napoli'den San Remo'ya sürükliyecekti. Lüks içinde ve gelişi güzel yaşayışlarıyla herkesi şaşırtacaklardı. Hayatları seyahat afişlerine benziyecekti. Kadın, kalın tuvaletinin altında gülümsüyordu.

Yüzbaşının sesini duyunca başını kaldırdı.

Ladoux:

— Sizi neşeli gördüğüm için sevinçliyim, dedi. Tedaviniz iyi netice verdi mi?

— İnsan her zaman kendini tedavi ettirmeli yüzbaşı. Şu karmakarışık dünya içinde sakin bir limana benzer böyle yerler.

Ladoux kapıyı kapamıştı. İkisi yalnızdılar. Kadın eteğini düzelterek oturdu.

— Gizli şeylerle uğraştığınız halde, fazla gösterişli bir yerde oturuyorsunuz yüzbaşı. Meclisin ve Savunma Bakanlığının hemen hemen karşısındayız değil mi? O kadar da saklı sayılmazsınız.

Kibar âleminden bir kimse gibi davranıyordu. Ladoux da bunun farkına varmıştı.

— Siz de pek gösterişsiz sayılmazsınız, dedi.

— Oh, şapkamı mı kastediyorsunuz? Buraya gelenler her halde bilinen kimselerdir demek istedim.

— Bilmezsiniz ama elimde başka yerler de vardır...

Ladoux oturdu ve bacak bacak üstüne attıktan sonra:

— Umduğum şekilde karar verdinizse, belki de daha sakin bir yerde buluşuruz. Ama bizim küçük mesele hakkında ne düşündüğünüzü daha söylemediniz.

— Sadece o meseleyi düşündüm, diye kadın belirtti. Siz de bilirsiniz ki, pek çok dil bilirim ve savaşan devletler arasında tanıdığım pek çoktur. Bununla beraber, bağımsız bir memlekette kalırsam size gene faydam dokunur, diye düşündüm.

Adam göz kırpmadan kadına bakıyordu.

— Çok doğru, diye cevap verdi. Hollanda'da bir apartıman daireniz var değil mi?

— Evet. Ama ben orasını değil de Belçika'yı kasdetmiştim. Yâni Brüxelles'de kalmayı. Öyle sanıyorum Bruxelles'de size çok daha faydalı olabileceğim.

— Bruxelles'de hiç bir elemanımız yok.

Ladoux yalan söylüyor, diye düşündü. Ama yasa ve kurallara uygundu. Ne de olsa aralarında hiç bir bağ yoktu... Bir aşk hatırası bile... Oysa biraz gayret göstermekle, bu adamın Vitteldeki ya-

şayışı hakkında pek çok şey bildiğini tahmin etmeliydi. General Duloup'u pirelendiren memuru peşine taktıklarını ve bu adamın içtiği içkilere kadar saydığını Casinoda kazandığı veya kaybettiği para miktarını bile Paris'e bildirdiğini anlamalıydı.

Mata-Hari, güvercinlere yem verir gibi eldiveni elinden çekti.

— Bruxelles'de çok iyi bir dostum vardır, yüzbaşı, dedi.

— Eski bir âşık mı?

— Hayır, ama eski bir âşığın arkadaşı. Aramızdaki nezaket bağı hâlâ sürüp gidiyor.

Ladoux ilgisiz görünerek:

— Eski âşıklarınızın hiç biriyle bağınızı kesip atmıyorsunuz gibi geliyor bana, dedi.

— Çok doğru. Ben dargın durulacak bir kadın değilim biliyor musunuz? Kavgalar, ağır sözler, göz yaşları, bütün bunlar benim harcım değil... Konuştuğum erkeklerle iyi arkadaşız hâlâ. Bunun için öğünebilirim.

Adamın doğrular gibi başını salladığını görünce içi rahat etti.

— La Haye bankerlerinden Maurice Van den Schalk, beni Wurbain'le tanıştırmıştı, diye devam etti. Wurbain Belçika'nın en büyük ithalâtcılarından biridir...

Ladoux, kadın söylediklerini not etmiyordu. Bundan önceki konuşmalarında not almamıştı. Hafızası mükemmel olmalıydı. Yoksa...

— Würbain çok, çok etkilenmişti... Bana her zaman: «Neden bize gelmiyorsunuz? Bruxelles'e ayak bastığınızı duyduğum gün ne kadar sevindiğimi bilemezsiniz,» derdi. Ama ben gitmedim... Yâni daha gitmedim! Anlatabildim mi yüzbaşı? Orada yeni olacağım. Bazı ajanlarınız için söylediğiniz gibi pişkin değilim.

— Bunları ben mi söyledim? diye Ladoux sordu. Benden size bahseden oldu mu? Şu Allahın belâsı servise geçtiğimden beri, arkamdan çekiştirmeyen kalmadı. Pişkin ajanlarım var diye kim söyledi size?

Kadınla eski bir dost gibi samimi konuşuyordu. İkisi de aynı çıkmazın içindelerdi sanki. Mata-Hari'nin o gün keyfi olduğu için, yüzbaşının candan tavırları ona dokunmuştu:

— Hakkınızda hiç kimseyle konuşmadım, dedi.

Ladoux içini çekti:

— Bana şimdiden yalan söylemeyin, dedi. Hiç olmazsa bir kişiyle benden bahsettiğinizi biliyorum.

— Maslov mu? Yemin ederim ki...

Sonra birden aklına geldi:

— Ha sahi! diye ekledi. Margarie ile konuştuk.

— Bunun için sizi azarlamam gerekirdi. Bundan böyle ağzınızı daha sıkı tutmalısınız. Ama böyle beklenmedik bir olayın bize zararı dokunamaz. Çünkü kimse bu kadar açık bir itirafı ciddiye almaz. İhtiyatsızlığınız, ihtiyat yerine geçmiştir. Benim için ne söyledi size? diye önemsemiyormuş gibi sordu.

— Hiç. İyiliğim için bu görevi kabul etmemi söyledi o kadar.

Ladoux:

— Bakın, dedi. Öyle zor bir durumdayım ki. Bu servisleri, kısım kısım meydana getirebildik. Hiç bir şeyimiz yoktu. Ne lâboratuvarımız ne de posta kontrolümüz. Bana gösterdikleri gibi askeri öğretiyi tatbik ettim, yâni karşıdan vurdum. Yukarıdakilerin, beni iki yüzlü ajanlar kullanmakla suçladıklarını biliyorum.

Kadına uzun uzun baktıktan sonra:

— Sözünüzü kestiğim için özür dilerim, diye ekledi. Bana Wurban mı? Wurbain mi ne? Ondan bahsediyordunuz.

— Wurbain. Evet, Wurbain her zaman bana: «Bruxelles'de peri masallarındaki gibi bir evim var,» derdi. «Almanya ile büyük işler yaparım. Belçikalı veya Alman kızlarıyla tertiplediğimiz eğlenceleri görmelisiniz...» Son sözleri biraz çabuk ve kötü kadın tarzında söylemişti. Hemen kendini topladı ve ikinci eldivenini de çıkarırken:

— Hollanda'ya gidip yerleşmek istemiyorum, bunu daha önce de söylemiştim, diye devam etti. Ama Wurbain'i görmek için uğrayabilirim. La Haye'e gidip ona bir pusula yazarım... Nezaketle bir fincan çay içmeğe çağırırım onu. Erkekleri bilirsiniz... Gelecektir tabiî... Daha doğrusu koşacaktır! Ben de ona: «Belçikadaki evinize beni hâlâ dâvet ediyor musunuz?» diye soracağım...

Ladoux:

— Bruxelles casus yuvasıdır, diye belirtti.

— Tabiî. Orada dövüşülmez. Parisin de casusları var yüzbaşı. Bütün şehirlerde öyle. Ama tekrar ediyorum, ben Bruxelles'de kendimi hiç göstermedim. Haberiniz var mı? Oradaki kadınlar giyinmesini bilmezler. Muhakkak çok güzel kadınları var ama zarif değiller... Paris'te kalışımın çok faydası oldu bana. Belçika'ya gösterişli kıyafetlerle gireceğim. Wurbain dediği gibi eğlencelere katılacağım ve savunmanın ileri gelenleriyle temasa geçeceğim... Olağan üstü sonuçlar elde edeceğim göreceksiniz.

★

— Bir sessizlik oldu.

— Neden Bruxelles olmasın? diye Ladoux sordu. Üstüne ansı-

zın bir halsizlik çökmüştü sanki. Orada bize fayda temin edeceğinizi tahmin ediyorum.

— Pek memnun görünmüyorsunuz halbuki.

— Açıkça söylemem gerekirse, ne derim biliyor musunuz Mata-Hari? Bruxelles'de kimsem yok. Prensip olarak memurlarımı göz hapsinde tutarım. Bruxelles'de kendi halinize bırakılacaksınız. Bu da hoşuma gitmiyor.

— Yâni bana tam olarak güvenmek zorunda kalacağınızı mı anlatmak istiyorsunuz?

— Hayır, o da değil. Başınıza bir şey gelecek olursa yardımcınız olmıyacak.

— Kendi kendime işin içinden çıkmasını bilirim, yüzbaşı.

— Sonra şunu da belirteyim ki, pek kanmış değilim... Bana teklif ettiğiniz meseleyi gözü kapalı kabul edecek kadar zengin olmadığım gibi, bu kadar çabuk anlaşmamız da beni şaşırtıyor. Gösterdiğim sebepler çok açık değil mi? Ama sizinkilerin pek çoğu bana hâlâ karanlık geliyor.

— Hepsini açıkça önünüze sermedim mi? Aşık oldum yüzbaşı Ladoux...

Ve askerleri oturtmaktan yıpranmış küçük koltuğun üstünde, ağzını acı ile büzerek gözlerini süzerek aşık pozu takınıyordu. Sesini hafifçe titreterek:

— Evlenmek ve serbest olmak istiyorum, diye devam etti. Vadim zengin değil. Üstelik ben ondan daha yaşlıyım. Savaş bittikten sonra Hollanda'daki evimi boşaltmak niyetindeyim. Belki ilerde buradaki evimden bir şeyler koparabilirim. Sonra sizin vereceğiniz parayı da eklersem...

Yüzbaşı:

— Elimdeki para imkânını büyütüyorsunuz galiba, dedi.

— Hayır ama vereceğim bilgiler hoşunuza giderse, bana kredi verme imkânınız var.

Sigarasından çıkan duman tavana kadar yükseliyordu. Karşısında duran adamla aralarında garip bir bağ vardı sanki. Yüzbaşıya kadınca bir etki yapmayı düşünmediği için, bu bağ tenle ilgili olamazdı. İki yüzlü ortaklaşmanın verdiği bir gevşeklikti belki de. O kadar ki ansızın gelen soru kadını şaşırtmamıştı bile:

— Ne kadar?

— Fiyat söylemek bana düşmez yüzbaşı.

— Parayı teklif eden ilk siz değil misiniz? O halde fiyatı da söyleyin.

Güneş bulvardan odaya süzülüyordu. Kadın sigara ağızlığını ısı-

rarak, aklından birtakım hesaplar yaptı. Sonra ağızlığı çekti ve adama dimdik baktı:

— Bir milyon, dedi.

— Vay canına!

Ladoux kendini korumak ister gibi bir hareket yaptı. Ama bu hareketi kadından korunmak için değil de görünmeyen seyircilerden korunmak için yapıyordu sanki. Mata-Hari, uzun bir süre sonra o günü düşünürken ikisinin de uzak localara karşı temsil verdikleri hissine kapılacaktı.

Ladoux

— Milyon ne demektir bilir misiniz? diye sordu. Farkında mısınız acaba? Benim bir milyonum olsaydı ne yapardım, hiç düşündünüz mü?

Yüzbaşı kısa bir hareket yaptı. Sakin bir yaşayışı, köyde kumrularla, köpeği ile bir ev, masrafsız bir metresi özliyen bir hareketti bu.

— Başlangıç için bir milyon istemedim. Benden memnun olduğunuzu gördükten sonra. Alış verişimiz hoşunuza giderse dedim.

— Kısaca güven, öyle mi?

— Sizin değil yüzbaşı, memleketinizin güvenini kazanmak istiyorum, evet.

— Şu halde ikisini bir tutmayın, diye Ladoux acı acı söylendi. Her an ortadan kalkabilirim.

— Fransa'nın bence ne kadar değerli olduğunu söyledimdi size.

— Siz de Fransa için değerli olmak istiyorsunuz!

Ladoux söylediği sözü beğendi ve güldü. Fakat kuş tüylü şapkanın altındaki dudaklarda yankısını bulmayınca hayal kırıklığına uğradı.

— Dinleyin, diye devam etti. Gerçi bir milyon muazzam bir şey ama olağanüstü bir başarı karşısında normal sayılabilir. Bir keresinde iki buçuk milyon ödemiştik... Böyle bir meselede nankörlük söz konusu olamaz aslında.

— Şu halde anlaştık mı?

— Nazari olarak evet. Yâni bildiklerinizin değerine göre.

— Bu parayı hakedeceğim yüzbaşı. Hak edeceğim. Bana güvenebilirsiniz.

Ancak o zaman koltuğunda dimdik oturduğunu farketti. İçi gerilmişti. Kendini dıştan görüyormuş gibi bir hisse kapıldı. Böcekler de başkalaştıktan sonra soyuntularını böyle görürlerdi her halde.

Kendi sesini de dıştan geliyor gibi ta uzaklardan duyuyordu. Yerine uymayan, sahte bir şakacılık taşıyordu.

— Konuşma sırası sizde yüzbaşı, dedi. İlk emrinİz nedir?

Yüzbaşı Ladoux masasının başından kalktı:

— Doğruca La Haye'a gidin, dedi. On beş gün sonra bir ajanımız gelip sizi bulur ve emrinizi verir.

— Onu nasıl tanıyacağım?

Yüzbaşı bir süre kadına baktı. Bakışı boş ve saydamdı sanki. Sonra masanın kenarına oturdu ve anî bir dönüşle sümeni açtı. Bir şeyler karıştırdı. İçinden çıkardığı kâğıda kalemle arabesk tarzı hareketler yaptırdı. Sonra kâğıdı katlıyarak Mata-Hari'ye uzattı. Bakışı muzip bir ifade almıştı.

— Bununla, dedi.

— Bununla mı?

— Evet. Gelen kimse size bunu söyliyecek.

Mata-Hari kâğıdı açtı. Okudu. Fakat bir şey anlamamıştı:

— AF 44 ...

Ladoux:

— Evet, tamam, dedi.

Küçük keskin gözleri parlıyordu.

— Ömrünüzde böyle bir şey duymadınız mı? diye sordu.

— Hayır.

— Hiç mi? Hiç bir yerde de okumadınız mı? Veya yazmadınız mı? Meselâ bir mektubun altına, imza yerine?

— Hiç yazmadım.

— Ben de bunu Alman casusluk servisindeki numaranız sanmıştım.

★

Sadece öfkelenmiyor, aynı zamanda korkuyordu da. Öfkesi, arabaya saklanmış bir cadı gibiydi. Korkusu da o arabayı çeken sıska bir attı... Önce hayvanın ıslak kıllarından çıkan kokuyu duydu, nal seslerinin tıkırtısını işitti... Sonra öfke yere atladı ve korku ortadan kayboldu.

— Gidiyorum! diye Mata-Hari yerinden fırladı. Deminden beri benimle alay ettiniz ve şüphelendiniz! Ne benim hizmetimden faydalanmağa ne de bana vermeğe niyetiniz var... Şüphelerinizle beni kirletmeğe uğraşıyorsunuz, oysa davranışımda...

Ayakta duruyordu şimdi. Başındaki kuşlar kanat çırpıyor, kelimeler ağzından karmakarışık dökülüyordu.

— Bu işde siz kaybedeceksiniz yüzbaşı.

Kâğıt parçasını hâlâ elinden bırakmamıştı. Öfkeden onu yelpa-

ze gibi sallıyordu. Farkına varınca parmaklarını açtı ve kâğıdı masanın üstüne attı.

Ladoux gülüyor, hayatından memnun görünüyordu.

— Sakin olun, dedi. Rica ederim sakin olun madam...

Masadan indi. Kadından daha kısaydı. Kolunu tuttu.

— Şaka ettim, dedi. Şakadan başka bir şey değildi.

— Böyle şakalardan hoşlanmam ben.

Sıska at çevrelerinde dolanıyordu yeniden.

— Ama bunda en ufak bir kötülük yoktu ki... Herkese böyle yaparım!...

Hâlâ gülüyordu. Pişman olmuş bir hali vardı. Kadının kolunu sıkıyordu bir yandan. Fakat gözleri pırıl pırıldı.

— Güzel sanatların kaba şakasını hiç duymadınız mı? Veya tıbbiyelilerin şakalarını? Bakın, size klasikleşmişlerden birini anlatayım...

— Hayır, sesinizi bile duymak istemiyorum.

— Ama sizin gibi geniş fikirli bir kadın bunu çok beğenecektir. Bana da bir arkadaş anlattı: Birinci sınıf öğrencilerinden birkaç kişi, bir erkek cesedinden şeyin... İşte canım seksini almışlar. Ve bu.. ganimetle kız peşine düşmüşler. Bir tanesini gözlerine kestirdikten sonra, en neşelisi o... o âlemi çıkarıp kızı bir süre uğraştırdıktan sonra «Vay anasına! Yerinden bile oynamıyacak, »diyerek onu kıza bırakıp gitmiş. Zavallı kızın halini göz önüne getirebiliyor musunuz?

Çabuk çabuk ve gülerek konuşuyordu, kadına söz söyleme fırsatı bırakmıyordu. Kolunu da hâlâ sıkıyordu. Mata-Hari şaşkına dönmüş, bir şey anlamaz olmuştu... Karmakarışık, düşünceler arasında: «Ne de olsa Fransız!» diye aklından geçirdi. Fransızların bu şakacı tarafını bir türlü anlıyamamıştı. Rahatça yalan söyliyebildiği halde, her şeyi doğru yönden görmek eğilimindeydi.

— Bizlerden olduğunuz gün buna da alışacaksınız, Mata-Hari! Tıpkı A F 44! Tıpkı tıbbiyeliler gibi... Bunu burada bilmiyen yoktur. Tam klasik bir şakaydı, güzelim! Kime isterseniz sorun... Ve siz siz... Sizin gibi bir kadın yemlik oluverdiniz!

Kadının kolunu bıraktı en sonunda. Küçük gözleri gülmekten yaşarmıştı:

— Kusurumu bağışlayın da ciddi şeylere dönelim, dedi.

Kâğıdı alıp yırttıktan sonra avucunu açtı ve kırpıntıları sepete döktü.

— Biraz önce size La Haye'e gitmenizi söylemiştim, dedi. Gelecek ajanı düşünmeyin. Hiç bir şey sizi tasalandırmasın. Durun ba-

kalım, nereden geçmek istiyorsunuz? İsviçre ve Almanya, veya İspanya ile İngiltere arasında, siz seçin.

Kâğıt parçaları uçuşarak, taşarcasına dolu olan sepete dökülmüşlerdi, sadece bir tanesi yüzbaşının çizmesine kondu.

— İsviçre'den geçeriz.

Araba çoktan boşalmıştı. Ama ta uzaklardan atın nal sesleri duyuluyordu hâlâ.

Kadın cevap vermeden önce tükrüğünü yuttu ve:

— İspanya'dan geçmeği isterdim, dedi.

Ladoux:

— Çok iyi, dedi. İnanın ben de oradan geçmenizi tercih ederim.

Yüzbaşı yeniden ciddileşmişti. Hemen hemen ağır ve resmi bir tavır takınmıştı. Kâğıt parçası çizmesinde yapışmış duruyordu hâlâ.

— Palais bulvarına gideceksiniz, dedi. Yedi numaraya. M. Maunoury'yi istiyeceksiniz. Pasaportunuz hazır olacak. Bundan böyle her şey hızla yola girecek.

III

10 KASIM

ONU HÂLÂ GÖZETLİYORLAR MIYdı? Mata-Hari heyecandan kurtulamıyordu bir türlü. Küçük bir çocuk fidan zannettiği bir şeyin insan olarak hareket ettiğini gördükten sonra, bütün fidanlardan nasıl çekinirse, o da her şeyden ürker olmuştu.

Denizin ortasında yüzen bir gemide olması da hiç bir şey ifade etmezdi. Yolcular arasında kendisini izliyen kimbilir kaç kişi vardı? Subaylardan veya sivillerden biri gizli bir ajan olamaz mıydı? «Holandia» gemisinde, davranışını kontrol edecek biri muhakkak bulunmalıydı.

Bir akşam önce geldiği zaman Vigo garında onu karşılayan kimse yoktu. Güneş, betonları kızdırmıştı. Mata-Hari başını dim dik tutarak peronda ilerliyor, elbise kutularının ağırlığı ile iki büklüm olmuş hamal da peşinden geliyordu. İrun gümrüğünde kolaylık gösterecek biri de çıkmamıştı.

En iyi otellerden birine indi. Pencereyi açarken, bir polis memurunun kapının önünde beklediğini gördü. Acaba bu adam kendisi için mi oraya getirilmişti. Kendi kendine bunu sorarken en ufak bir heyecan bile duymuyordu. Durumunu belirsiz görüyordu.

Daha sonra dar sokaklarda biraz hava almak için dolaşırken, polisin onu izlediğini farketti. Duvarlar sarmaşık gülleri ve asma

yapraklarıyla örtülmüştü. Teraslı dar yollarda hafif bir rüzgâr esiyordu. Mata-Hari sığınırcasına oteline döndü. Holde üniformalı uşak, eskimeye yüz tutmuş berjerlerde yayılıp oturan müşterilerin arasında gidip geliyordu. Gemiyi bekliyenlerin pek çoğu bavullarını odalarına çıkarttırmamışlardı. Mata-Hari, ilk korkuyu o zaman hissetmişti işte.

Bugün, sürgüne giden bir prenses gibi küpeşteye abanıp denizi seyrederken bunları düşünüyordu. Ve birden dengesini kaybedişini görür gibi oldu. Denizin hafiçe çalkanması da hayalini genişletmesine yardım ediyordu.

— Su ne kadar büyüleyici değil mi madam?

Güneşten yanmış, neşeli bir deniz teğmeniydi... Sakın bu olmasın? Belki de uzakta piposunu tüttürerek, gözünü ondan ayırmayan gemi kâtibiydi?

— Evet, diye cevap verdi.

— Kim der ki şu suların altında birkaç denizaltı...

— Aman öyle şeyler söylemeyin, mösyö!

— Adam daha dün «Alexandra»yı batırdılar! Öyle alçak insanlar ki. Kazazedelerin küçük sandallara binmesine müsaade ettiler. Sonra su yüzüne çıkıp tümünü topa tuttular. Hem de büyük bir soğukkanlılıkla. Arkasından hemen daldılar. Üstlerinde ise gemi alev alev yanıyordu.

Mata-Hari deniz yolculuğuna uygun olarak giyinmişti. Dore düğmeli bir tayyör, hecin süvarileri gibi boynuna geçirdiği beyaz geniş vualeti ve önünde siperliği olan bir şapka giyiyordu. Tülü dalga savruntusundan ağırlaşmıştı. Ama bu deniz yolculuğuna hiç benzemiyordu. Yolculuk demek, flört, bakara, güvertede nezaket oyunları demekti...

Teğmene:

— Bu gemiyi de torpillerler mi dersiniz? diye sordu. Yük filân taşımıyor ki, sivil yolcular var sadece.

Paslı bacalardan hafif bir duman yükseliyordu. Gemi pruvası, suyun derinliklerinde parlak dilimler meydana getiriyordu.

— Bana öyle geliyor ki madam, denizaltıdakiler öc alıyorlar. Düşmanları, yurtları için savaştıklarını sanıyorlar, ama böyle savaş olmaz. Onları davrandıran, yıkmak ihtiyacı. Devamlı olarak suyun dibinde yaşamaktan kin bürümüş içlerini. Basıncın etkisiyle deliye dönmüşler. Ama günün birinde göreceksiniz, hepsi gerçekten deli olacaklar ve bir daha limana girmek istemiyecekler. Suyun üstünde seyreden bütün filolara saldıracaklar, kendininkilere bile.

Mata-Hari, kamarasına girip kapıyı kitledikten sonra, bavullarının karıştırıldığını anladı.

★

Geniş dalgalar «Holandia» gemisini durmadan sallıyordu. Süvarinin masası hemen hemen boştu. Geminin doktoru meyveler dağıtılmadan izin isteyip sofradan kalktı.

Süvari:

— Galiba Petrus'a deniz dokundu, dedi.

— Ya öyle mi?

Mata-Hari, süvarinin sağında oturuyordu. Dekolte elbisesinin korsajı damla taşlar gibi şakıyordu. Fakat ona hayran olacak kimse yoktu çevresinde. Gemi süvarisi, bu son seferini de yaptıktan sonra emekliye ayrılacaktı. Hoorn'da bekliyen şişman ve yaşlı bir karısı vardı. Ara sıra tapınak yüzü gibi süslü kadına korkulu gözlerle bakmaktan kendini alamıyordu.

— Doktorla beraber yirmi yıldır seyahat ederiz, madam, dedi. Ama onu deniz tutar mı tutmaz mı anlıyamadım bir türlü. Bir keresinde korkunç bir fırtınaya tutulmuştuk, adamlarımın pek çoğu yatağa düştüğü halde, onu hastalarla uğraşırken gördüm. Sapasağlamdı...

— O halde?

— Öyle sanıyorum bu adam hasta. Ama özel içten gelen bir hastalığı var. Bulantısını gizliyor. Siz, siz çok iyi dayanıyorsunuz.

Süvarinin masasından başka üç masa daha doluydu. Oradakiler de vantilatörlere rağmen dağılmayan ekşimsi kokuyu duymamazlıktan geliyorlardı.

— Sizde denizci yüreği varmış, diye süvari kadını kutladı.

Bununla beraber, meyveden sonra kadın kalkmağa hazırlanırken, biraz daha oturması için ısrar etmedi. Gemi, bir sancak bir de iskele tarafına yalpalıyordu. Dışarı çıkıp rüzgârı yemek çok zevkliydi.

Deniz köpük köpüktü. Üçüncü kısım yolcularının birbirlerine sığınarak, gelişi güzel yatışları görülüyordu. Biraz ötede, biri küpeşteden sarkmış kusuyordu. Mata-Hari yolunu değiştirdi. Yarın Rotterdam'da olacaktı. Oradan tirenle Leewarden'e hareket edecekti. Kompartımanında tombul sarışın kadınlar yer alacak, ekserisinin yanında da tavuk sepetleri olacaktı... Anna Luitjens hesaplarını santimi santimine tutmuştu muhakkak. Ne iyi kadındı şu Anna Luitjens.

Bununla beraber oraya yerleşecek değildi. Balonun havalanması gibi her zaman ordan oraya atılıyordu.

Kamarasına inecek yerde, ikinci kısım kamaralara doğru yürümesine sebeb neydi? Acaba o taraftan gelen müzik mi onu çekmişti? «Holandia'»da orkestra yoktu. Gramofonda modası geçmiş tangolar ve valsler çalıyorlardı sadece. Genel olarak gramofon birinci kısım salonlarında dururdu. Ama bu akşam onu ikinciler almıştı.

— Madam Mata-Hari!

Sabahki genç teğmen sesleniyordu. Yanında da kendi yaşında birkaç kişi daha vardı. İkinci kısma bakmakla görevliydiler. Masaları sigara izmariti ile doluydu. Tıkabasa yemiş ve içmiş oldukları belliydi.

— Bir misafirimiz var, baylar! En sıkı çevrelere meydan okuyarak gelen bir kadın yolcu...

Mata-Hari, içgüdüsel bir hareketle başını arkaya attı. Baldırları birbirine çarpıyordu. Bir gülümseme belirdi dudaklarında. Kaisehos' daki salona girer gibi blûzundaki pırıl pırıl süsler çalkanıyordu.

— Masamıza oturmakla bize şeref vermez misiniz?

Oturanların hepsi birbirini itiyor dürtüyor, kadına kendi iskemlesini vermek için çırpınıyorlardı. O günün havasına uyan bir karşılanıştı bu. Mata-Hari aralarına oturdu.

— Juan şampanya getir!

Teğmen her zaman bu kadar nazik davranmazdı. İkinci kısım yolcuları, herşeye rağmen kasvetli ve dar kamaralarına çekilmemek için yerlerinden kalkmamışlardı. Uykulu ve deniz tutmasiyle mücadele eden çocuklar durdukları yerde başlarını sallıyorlar, konuşmalarından ve davranışlarından İspanyol, İngiliz veya Hollanda'lı oldukları anlaşılan aileler görülüyordu. Ama aslında hepsi aynı cinstendiler. «Middle Class» iki toplum arası kimselerdi.

— Baylar, acaba bu akşam Mata-Hari, bize danslarından birini göstermek lûtfunda bulunur mu? Eğer bilmiyorsanız öğrenin, madam büyük bir mistiktir ve sanatı...

Teğmen sarhoştu hafiften. İkinci de öyleydi. Aslında hemen hepsi çakır keyiftiler. Masalarında genç bir çift oturuyordu. Korka korka bakıyorlardı çevrelerine. Belki de ilk defa deniz yolculuğuna çıkmışlardı. Buradan kaçabilmek için can attıkları belliydi. Orta Avrupa'lı yahudilerdendiler. Barcelona'da kalmalarına izin verilmişti. Adam kasılmış gibi gülümsüyor, kadın da kanı çekilmiş yüzüyle bayılacak hissini veriyordu.

— Daha bu sabah madamla denizaltılar hakkında konuşuyorduk, diye teğmen devam etti... Hani bizi göz hapsinde tutan şu canavarlardan... Madam, sudan çıkan şeyler Brahma'ya göre şeytan işi midir? Hem, söz aramızda, Hintli'ler şeytana inanır mı bakalım?

Genç çift, korkuyor gibiydi. Ötekiler birbirlerine dirsek vuruyorlardı. Neşeleniyorlardı az çok. «Allah seni kahretsin Cornelius!» diyorlardı belki için için.

— Dininizi ciddiye almıyorum sanmayın, madam... İmanım olmadığı halde, bütün dinler içime dokunur... Hele sizinki hepsinden çok...

Sesinde oldukça şen ve taşkın gizli anlamlar vardı. İçlerinden en genci gramofona bakıyordu. Kolej öğrencisi denecek kadar gençti. Gramofonun kolunu durmadan kurduğu için laterna çalıyormuş gibi bir hali vardı.

— Süvarinin plâkları arasında güzel bir şey bulabiliriz .. Bugünkü şartlara uygun bir şey... Yeteri kadar caz çaldık... Zaten kimse de dinlemiyordu ya. Şöyle doğuya ait bir şeyler yok mu?

Ötede, uçuk mavi elbiseli küçük Hollandalı bir kız kapının yanında kusmağa başladı. Annesi yardıma koşarken babası, dalgın dalgın iskemlesine yapışmış oturuyordu.

Cornelius:

— Şu insancıklar da inek kadar bile denize dayanamıyorlar, dedi. Eee, buldun mu Anton?

— Yas Kıralı olur mu?

— Deli misin, operadır o. Madam, şu zavallının bilgisizliğini bağışlayın...

Midesini boşaltmak sırası bir İspanyol çocuğunundu şimdi. Süvarilerin masasında oturan Yahudi kadın, keten gibi beyazlaştı.

Anton, plâkların bir başkasını çektikten sonra:

— «İran Pazarı» nasıl? diye sordu.

Cornelius:

— Hiç yoktan iyidir, diye cevap verdi.

Mata-Hari, dansa ne zaman başlamıştı? Yahudi kadın, ikinci kaptanın dizine ve masanın örtüsüne kusarken, ayakta mıydı? Genç koca:

— Bağışlayın, bağışlayın, derken ne yapıyordu? Sürüngenleri taklideden kol hareketlerine başlamış mıydı?

Genç koca heyecandan anadiliyle konuşuyordu. Ama kimse onunla ilgilenmiyordu. Anton, üçüncü defa plâğı baştan koyuyor ve kolunu koparırcasına gramofonu kuruyordu. İki büklüm olmuş karısını sendeliyerek dışarı çıkaran genç yahudi kocaya kimse bakmıyordu bile. Gemi delicesine yalpalıyor, dalgalar lombozları dövüyor ve Mata-Hari oynuyordu. Hiç bir şeyi önemsemiyordu artık. Schunke'yi, Craemer'i, Ladoux'yu, gizli görevleri, bavullarını karıştıran adamları unutmuştu. «Hollandia» baş ve kıç vuruyor ve rüzgâra karşı yol almağa çabalıyordu. Kadın, ordan burdan yükselen ekşimsi kokulara aldırmadan, ağır bir davranışla soyunuyordu. Masada oturan aile reislerinin kalktığını, kızların istemiye istemiye gözleri arkada kalarak babalarının peşi sıra çıktıklarını bile görmüyordu.

★

Falmouth'a yaklaştıkları zaman kamarasına birtakım kılıksız kıyafetsiz kadınlar doldu.

— Burasını araştırmak için emir aldık, dediler.

İskele atılır atılmaz polis memurlarıyla asker doluverdi gemiye. Tüfeklerini takırdatarak güvertede dolaştıkları işitiliyordu.

— Jessie, siz bavullara bakın, Winnipeg, siz de şişeleri gözden geçirin.

Bunlar kremleri, parfüm şişeleriydi. Winnipeg adındaki sarışın ve erkeksi kadın soğuk kanlılıkla elini güzelim kavanozlara sokuyordu.

— Ama...

— Rica ederim işimize karışmayın, Benedict.

Mata-Hari önce yanlış duyduğunu sandı. İkincisinde İngilizce olarak itiraz etti:

— Bir yanlışlık olmasın, benim adım... dedi.

Başları olduğu tahmin edilen en yaşlıları, kamaranın vantilatörünü incelemeğe başlamıştı. Ayaklarının ucuna basarak, sert ve katı ellerini dilimlerin arasına sokuyordu. Bir yığın insanın karşısında söylev veriyor gibi bir hali vardı.

— İyi ama ne arıyorsunuz? Beni kim sanıyorsunuz?

Hepsi o kadar budalaca şeylerdi ki Mata-Hari kızamıyordu bile Kendi cinsinden olan bu kadına acıyarak bakıyordu. Uzandığı yerden indikten sonra kadın tırnaklarının arasında siyah yağ parçalarından başka bir şey bulmamıştı. Cebinden bir mendil çıkararak onları birer birer temizledi. O sırada yukarda dolaşan polislerin çizme seslerine konuşmalar karışıyordu.

— Onun içine bir şey sakladığımı mı sanıyordunuz?

— Susmanızı söylemiştim, Benedict.

Hele ona Benedict demesi yok muydu!

— Beni dinleyin, dedi. Bana ne aramak istediğinizi söyleseniz belki de size yardım ederdim. Aksi halde kamaramdan çıkıp gitmenizi rica edeceğim...

Kamarasındaki kadınlar hep birden, koro halinde onunla alay etmeğe başladılar. En gençleri ve en akıllı görünenleri, dört vida ile tutturulmuş aynayı sökmekle meşguldü. Birincisini kolayca çıkardıktan sonra ikincisinde tırnağını kırdı ve şefine dönerek:

— Yanınızda tornavida var mı Jenny? diye sordu.

Sanki insan üstünde tornavida taşırmış gibi? Sanki kadın çantası, çinko işçisinin kutusuymuş gibi!

— Tabii var, Jessie. Alın!

İnanılacak şey değildi! Kadın, çantasını açıyor içinden istenile-

ni çıkarıyordu. Gerçi sahici tornavida değildi ama boynuz saplı bir çakıyı açınca ucu yassı bir şey çıkıverdi.

— Teşekkür ederim, Jenny.

Kurallara da saygı gösteriyorlardı üstelik! Bu da bir başka âlemdi. Bilgi edinmek için her şeyden faydalanmalıymış insan. Kendi çantasında, mendil, parfüm ve prezervatif bulunurdu... La Haye'deki orta halli kadınlarınkine küçük cep defterleri koyarlar, önemli adreslerden başka, yemek tarifelerini de buraya yazarlardı. Ama tornavida!

— Bu aynayı gerçekten sökecek misiniz?

Ayna sökülmüştü bile. En ufak tefekleri onu kucakladı. Aynanın arkasındaki metal çerçeve hafifçe paslanmıştı. İkinci bir dersti bu da. Hollandia'nın kirli tarafları ortaya çıkıyordu. İnsan vücudunu da soyarsanız, kirli bir tarafını bulursunuz muhakkak.

— Pekâlâ. Winnipeg, bana yardım edin de şunu yerine koyalım...

Bunlar, geçtikleri yeri kirleten tiplerden değildiler demek. Bozduklarını, yerli yerine takıyorlardı hiç olmazsa.

Kadın onları bir süre seyretti. Zararsız canavarlar gibi dudaklarını kısarak büyük bir ciddiyetle aynayı yerleştiriyorlardı. Sanki bütün görevleri saçtan, demirden, çelikten, makinadan bir gemi meydana getirmekti. Rüzgâr iki yönden ıslık çalarak güverteyi kamçılıyordu.

— Bavullarınızı alıp bizimle aşağı ineceksiniz, Benedict.

O zaman kadın, şaşılacak kadar sakin bir tavırla:

— Özür dilerim, fakat kamaramdan çıkmağa hiç niyetli değilim, dedi.

— İngiltere Kıralı'nın emri...

— Ben Hollandalı'yım, majestenizden de emir alacak değilim. Hem siz kimsiniz? Kıralın adına konuşmağa yetkili misiniz?

— İşimizi zorlaştırmayın Benedict.

Ortada durgun bir hava vardı. Bozulacak yapılacak bir şey kalmamıştı. Kamara öylesine küçük bir yerdir ki... Ayna yerine takılmıştı bile. Gemi makineleri harekete geçmiş gibi göbek atarcasına çalkanıyordu. En yaşlıları en gencine bakarak:

— Ben gidip görevli memuru çağıracağım, dedi. Siz burada kalın ve tutukluya göz kulak olun.

Genç kadın gülümsedi.

— Merak etmeyin Jessy.

★

Mata-Hari omuz silkti. Kuşetine kadar gitti, çantasını açtı.

— Kıpırdamayın Benedict.

— Kusura bakmayın ama sigara içmek istiyorum. Zararı var mı?

— Hayır yok, Benedict. Ama önce şu çantayı bana verin.

Zorla kadının elinden çantayı çekip aldı. Sigara tabakasıyla çakmağı çıkardıktan sonra tutukluya uzattı.

— Çakmağı yaktığım zaman infilâk filân olmasından kormuyor musunuz?

Fakat bu şaka karşısındaki boyasız yüzde hiç bir tepki yaratmamıştı. Sadece bir kararsızlık belirmişti hafiften. Sonra çakmakla, tabakayı geri alıp çantaya attı ve gürültü ile fermuarı kapadı.

— Şimdi rahat durun ve bir süre için sigara içmeyiverin, dedi.

Bir zaman konuşmadan oturdular. Sonra Mata-Hari:

— Sivilken ne iş yapardınız? diye sordu. Kürek mahkûmlarına bekçilik mi ederdiniz? Hani anahtarlarınız?

Yukarda adamların boru ile İngilizce emirler verişleri duyuluyordu. Fakat sesler oparlörden gelir gibi öylesine kuvvetliydi ki, kelimeler anlaşılmıyordu. Ve gene bocurgat sesleri, ıslıklar...

— Yok yok, çok gençsiniz. Herhalde okulda hademeydiniz.

Güldü. Kötü olmağa başlıyordu.

— Evet, tamam. Okul hademesi. Halk okullarından birinde meselâ... Kızıl saçlı, pis çocuklarla beraberdiniz. Sizden nefret ediyor olmalıydılar. Belki de çok çirkin bir ad takmışlardır size... Siz, siz de parmaklarına cetvelle vururdunuz! Tamam değil mi? Herhalde doğru tahmin etmişim ki kızardınız, bakın!

— Susunuz Benedict.

— Kaçtır söylüyorum, adım Benedict değildir. Cetvel yanınızda mı? Aslında şaşılacak bir taraf yok, çünkü arkadaşınızda tornavidalı çakı var...

— Konuşmakta devam ederseniz, ben...

— Ne yaparsınız? Yüz sopa mı çekersiniz?

Yüksek dereceli bir askeri polis, bir A.P.M. kamaraya giriyordu.

— Karaya inmenizi rica ediyoruz, Mrs. Benedict, dedi.

Mata-Hari, yorgunluktan başka bir şey hissetmiyordu şu anda.

— Yanlışınız var, dedi. Adım Benedict değildir.

— Ben sadece emirleri yerine getiriyorum, madam. Eskaliniz Mrs. Benedict olduğunuzu gösteriyor. Fakat gerçek hüviyetinizi ancak karada öğrenebiliriz.

— İki gemici bavulları taşır, siz de Jessey madam'a göz kulak olursunuz, dedikten sonra Mata-Hari'ye, Jessy'ye güvenebilirsiniz, diye ekledi.

O elbette o kadına güvenebilirdi! Hepsi oraya toplanmış, kendi-

sine bakıyorlardı. İçini çekti. Cazip bir tavırla topuzunu toplama gücünü buldu kendinde. Ünlü kolunu, kılları alınmış koltuk altını meydana çıkaracak kadar kaldırdıktan sonra:

— Pekâlâ, iniyorum, dedi. Her şey anlaşılacak zaten.

— Bundan eminim madam.

A.P.M. koluna dikkat ediyor muydu? Hayır, herhalde hayır... Yahut da bu kadınların yüzünden baktığını belli etmemeğe çalışıyordu. Ah! Şu kamarada yapayalnız kalabilselerdi... Hâlâ o bayatlamış fikre saplanıyor, erkeğin kadın tenine karşı koyamıyacağını umuyordu... Hareketini uzatıyordu. Bütün bilgisine rağmen repertuarı sınırlıydı.

Fakat A.P.M. kapıya yöneldi:

— Jenny siz büroda olun. Winnipeg siz de Mrs. Bennedict'in bavullarıyla meşgul olun.

— Peki efendim.

O zaman Mata-Hari, hayretle bir şeye dikkat etti. Kadınların en genci Jessy gözlerini Mata-Hari'nin kollarından ayıramıyordu. Dudakları kurumuş, kan başına çıkmış gibiydi.

A.P.M. şaşırmadan:

— Acele ederseniz, beni çok memnun edersiniz, madam, diye nezaketle eğildi. Bu dileğimi bağışlayın, çünkü rıhtımda yapacak pek çok işim var. Savaş içindeyiz, ne yapalım.

Mata-Hari, subayın peşinden giderken, ne yapalım bu onun da savaşı, diye filozofça düşünüyordu. Aslında hepsinin savaşıydı. Şimdi kendini toplıyan küçük süfrajet, bavullarıyla, şapka kutularını taşıyan gemiciler, onu masasına zorla dâvet ettikten sonra şimdi başını çeviren gemi süvarisi, hattâ şu ilerde onlara bakan gemi doktoru bile, hepsi hepsi savaşıyorlardı kendilerince...

— Görüyor musunuz, hatırınız için acele ediyorum...

Mata-Hari'nin savaşı da, olumsuz düşüncelerin yerleşmesine meydan vermemekti.

A.P.M. kadının önü sıra iskeleden indi. Üniformalı askerlerin kaynaştığı bekleme salonlarına solgun bir güneş aksediyordu. Kakao çay veya bisküvi sandıkları rıhtıma istif edilmişti. Rıhtım ile «Hollandia» arasında yük taşıyan sandallar, ağırlıktan ezilmiş gibi su ile bir gidiyorlardı.

Bütün ışıklarını söndürmüş buharlı bir şalupa, rıhtımdakileri yüklüyordu. Gözün görebileceği kadar uzaktan, askerlerin haki üniformaları seçiliyordu.

Mata-Hari, ayağını toprağa basarken, barakalardan birinden hımhım bir gayda sesi yükseldi.

IV

13 KASIM

— ADINIZ CLARA BENEDİCT. DOĞduğunuz yer Oslo, doğum tarihiniz...

Üç günden beri bu hal sürüp gidiyordu. Ama böylesine nazik bir adamı yalanlıyamıyordu insan. Şimdiye kadar tanıdığı subaylardan hiç birine benzemiyordu. Eskiden Campbell, İskoçyalı olduğunu iddia eder ve kendini Anglo-Saxon'lara benzetmeğe kalkardı. Ne komik! Mata-Hari de o zamanlar inanmıştı bu lâflara.

— Size cevap vermiştim.

— Demek hâlâ iddianızda ısrar ediyorsunuz...

— Hiç bir şey iddia etmiyorum. Sadece adımın Mata-Hari olduğunu söylüyorum. Amsterdam'a, Paris'e hattâ isterseniz Londra'ya resimlerimi yollayın. Beni hemen tanırlar. Oralarda ün yaptım.

Kızmıyordu bile. Bu işin trajik bir yönü yoktu daha... Biraz can sıkıcıydı sadece okadar.

İngiliz, «Mata...» demek için gırtlağını zorluyordu.

— Lûtfen heceler misiniz? dedi beceremeyince.

Daha sonra, sıra soruşturmaya gelince, Hari'nin «h» sini çekerek söyliyecekti. İngilizlerin Harry'si gibi... Böylece o zaman zabıt tutan kâtibin adı Harry olduğu için, her seferinde adam kâğıtlarından başını kaldıracaktı.

İnanmak için görmek gerekti! Pek tabii ki o sırada günün birinde bütün bunların tekrar tekrar karşısına çıkacağını tahmin edemezdi. Başka bürolarda, daha tehlikeli sorular karşısında hayatının bu dönümünü özlemle ve tatlı bir heyecanla hatırlıyacaktı.

— Ben Mata-Hari'yim.

Neticede o da kendine Harry demeye başlamamış mıydı?

— Danslarım kutsaldır. Bir tarikattanım, Brehmenim ben... Kutsal Jafuapatam şehrinde, müneccimler gök yüzüne bakıp Üç Tanrıçanın işaretini görünce...

— Evet. Ama bu kadar çabuk söylemeyin, not aldınız mı?

Öteki Harry'ye söylüyordu bunu!

— Yılanlar uyanınca, rahibe oynamağa başlar, kumandan... O da yarı sürüngen, yarı put olmuştur artık...

A.P.M., Mata-Hari'nin konuşmasını bir süre dinlemişti.

— Güzel, dedi nihayet. Şu halde dansınız... —kelimeler sarı bıyıklarının arasından süzülüyordu— sömürgelere ait bir dans öyle mi?

İşte. Ona büyülerden bahsetmek, veya mihrabın önünde vecde gelmenin ne demek olduğunu anlatmak imkânsızdı. Bütün bunları yerli halkın hilesi sanıyor olmalıydı. Belki Hindistan'da da bulunmuştu. Yoksa Brehmen'leri ötekilerle mi karıştıyordu? Hindistan'da kobra yılanlarını büyüleyen veya ipleri havalandıran şarlatan az değildir.

★

Üç gün! Yazı masasının üstünde, eskimeğe yüz tutmuş bir afiş vardı. Lord Kitchener'in bir çağırısıydı bu. «Lord Kitchener calls for more men!» Sonra da: «Savaşın devamı için daha çok adama ihtiyaç olursa, haber vereceğimi bildirmiştim...» diye yazılıydı. Tabii altında her yerde olduğu gibi burada da «God save the King» (1) eklemişti. 1915 yılından kalma bir yazıydı. Üstünde sarımsı bir leke göze çarpıyordu. Her halde çay lekesi olacaktı...

— Sizi dinliyorum, Benedict.

A.P.M. büyük bir dikkatle piposunu emiyor, bol bol vakti varmış gibi davranıyordu. Ara sıra kalkıp, üstünde su kaynayan küçük sobayı karıştırıyor, saatini kuruyor, masasının üstündeki kâğıtların yerini değiştiriyordu.

— Beni dinlemelisiniz komutan. Sınır dışı her hangi bir yerde, Fransa'da veya Almanya'da meselâ, bu olayı kahkahalarla gülerek

---

(1) Tanrı Kıralımızı korusun.

kapatmışlardı. Tekrar ediyorum, beni orada tanımayan yoktu. Az alkışlamadılar beni. Üstelik bin tane özür dileyerek, bırakırlardı.

A.P.M.:

— Sizi bırakırken ben de elimden geldiği kadar özür dilemeğe hazırım, Benedict, diyordu.

İngiliz esprisi denen şey bu muydu acaba? Her halde öyle olacaktı. Çünkü Harry, başını kâğıtlarından kaldırarak bakmış ve solgun yanakları hafifçe renklenmişti.

— Paris'te ve başka yerlerde sizin gibi pek çok İngiliz tanıdım, komutan. Onlar da beni hatırlarlar... kafasında bir kaçının adını arıyordu. Deniz Ataşesi binbaşı İles...

Kumandan eski bir dostunu bulmuş gibi ilgilenivermişti birden:

— İles mi? dedi. Şu sırada Kuzey denizinde savaşıyor, madam.

— Sir Sdward Grey...

— Bakan mı?

— Evet! Sir Edward'a bir haber yollıyabilseniz, durumu anlatabilseniz...

— Doğru ama, şu anda Sir Edward'ın başını kaşımağa vakti yok.

Kaygısız, güzel yüzünü kadına doğru kaldırıp baktı. Kelimelerin ona erişmesi imkânsız gibiydi.

Saatini bir kere daha kurarken:

— 1915 de Viyana'daydınız, Benedict, dedi.

Oh, belki de bütün bunlar onu yeteri kadar ilgilendirmiyordu. Belki de bir türlü gelemiyen emirleri beklerken, durumu idare etmeğe çalışıyor ve istiyerek uzatıyordu. Dışarda, barakaların dışında aşırı bir hareket vardı. İçerde ise tüten soba başa vuruyor, kaynayan su kabı, Lord Kichener'in afişi, monoton bir hava yaratıyordu. Zaman durmuştu sanki. Komutanı çay ile ara sıra içeri giren askerlerden başka bir şey etkilemiyor gibiydi.

Mata-Hari'yi, savaş salması olarak alınan bir otele yerleştirmişlerdi. O kaba saba kadınlar da yanında nöbet tutuyorlardı. Yemekleri odasına geliyordu. Yatağını düzeltmeyi kesin olarak red etmişti. İlk akşam bavulundan gayet şık bir elbise çıkarmıştı. Fakat, kadınlar her şeyi aradıktan sonra giyim eşyalarını öyle bir tıkış tıkmışlardı ki, muare kumaş buruşmuş ve eteklerindeki inci dizisinden biri koparılmıştı.

— Bana bir ütü ile, iğne tire getirin, dedi.

O gün nöbet Winnipeg'de idi. Kadın bir an şaşırıp dışarı çıkmış fakat hemen geri dönmüştü.

— İstediklerinizi veremem, Benedict, dedi.

— Elbisemi ütüliyeceğim ama.

Kadın pek kötü değildi ama, sıkı emir almış olduğu anlaşılıyordu.

— Belki ütü yapabilirsiniz. Fakat iğne ile tire veremem.

Ne saçma şeydi. Başından sonuna kadar hepsi saçmaydı zaten. Neden korkuyorlardı? İntihar etmesinden mi? Gırtlağını veya damarlarını kesmesinden mi? Bütün bunların sebebi neydi? Onu başkası sandıkları için mi böylesine tedbir alıyorlardı? Mata-Hari, sözü geçen kadının adını bile duymamıştı ömründe.

— Madem böyle, dedi. Yarın soruşturmaya gitmiyeceğim. Bu odadan adımımı bile atmıyacağım... Bana soru sormak istiyorsanız, yatağımı da beraber taşırsınız. Ama gene de ağzımı açacak değilim....

Tam sinir krizi geçiriyordu... Sahici bir kriz miydi? Eh aşağı yukarı öyle sayılırdı. Böylesini hayatında pek çok geçirmişti. O kadar çoktu ki, artık hatırlamaz olmuştu. Böyle zamanlarda heyecanlanır, gemi azıya alır, kendi bağırışını uzaktanmış gibi duyar, hareketlerini izlerdi. Mata-Hari bunlardan zevk alıyordu adeta. Onları telâşa vermek, merdivenlerde koşuşmalarını görmek, evin içini gürültüye boğmak az eğlenceli miydi? Ama bulunduğu yer ister Venediğin turistik bir palası olsun, ister burası gibi kömür yüklenen limanın yanında yoksul bir otel olsun.

— İşte! Yatıyorum! Beni bir daha kıpırdatamazsınız buradan!

Ve elbiselerini çıkarıyordu bir yandan. Kadının şaşkın bakışları karşısında anadan doğma kaldı. Mutlu hissediyordu kendisini böylece. Kapının önü kalabalıklaşıvermişti bir anda.

— Benedict, beni dinleyin...

Sonunda Mata-Hari, elbisesini düzeltebilmişti. Winnipeg, bütün bir süre ses çıkarmadan yanında kalmıştı.

— İstediğim tek şey sizi memnun etmektir, komutan. Mata-Hari'yim ben, İspanya'dan ayrılmamın sebebi özeldir sadece. Şüpheli stratejik meselelerle hiç ilgim yok benim...

A.P.M., burnuna kadar uzanan zarif kolun farkında değildi.

İkinci günü Mata-Hari, karar vermişti.

— Pekâlâ, dedi. Söylemiyecektim ama beni zorladınız. Casus olmasına casusum. Ajanlarınız iyi anlamışlar... Birleşmiş Milletlerin adına çalışıyorum. Almanların değil. Madem ki bana inanmıyorsunuz, hemen yüzbaşı Ladoux'ya telgraf çekin.

— İkinci Büro şefi Ladoux mu?

— Evet. Ona Mata-Hari'yi tutukladığınızı bildirin! Onun emriyle İspanya'da bulunuyor ve gene onun emriyle Hollanda'ya gidiyordum.

Komutanın yüzünde en ufak bir hareket yoktu. Çay vaktine bir

şey kalmamıştı. Sobanın üstündeki çaydanlık iyice fokurduyordu.

— Acaba gecikir mi dersiniz, komutan? Önemli bir işi yerine getirmekle görevliyim. Bu sırada görevi olmıyan kim var ki...

Gerektiği gibi konuşmadığını anlıyordu, fakat komutan üstelemedi ve:

— Bu şekilde transit geçenleri, genel olarak Bournrmouth'daki büromuzun aracılığı ile haber alırız, dedi.

— Özür dilerim ama pek inanamıyacağım, komutan. Gizli emniyet birbirinden çekinir... Edindikleri bilgilerin hepsini haber vermezler. Bakın meselâ Paris'te tesadüfen bir şey öğrendim. Almanlara vermek için, Londra'dan kendi için bisküvi alıyorlarmış. Gerçi pek hoş değil ama...

Sustu. Harry dikkatle hepsini not ediyordu.

A.P.M. pek ilgilenmişe benzemiyordu:

— Bu alış verişi kimler yapıyordu? diye sordu sadece .

— Hangi alış verişi?

— Kediler için satın alınan bisküvileri.

— Hatırlamıyorum. Kendi ajanlarınıza sorun.

İtiraf böyle mi olurdu? Kadın olduğunuzu unutur, rahatsız bir sandalyada oturmaktan canına tak eden cinsiyetsiz bir insan olurdunuz.

— Bunları satanın kim olduğunu gerçekten hatırlamıyor musunuz?

— Ladoux'ya sorun.

Tehlike buradaydı işte. Karmaşık bir hayat sürer, kafanızın alamıyacağı şeyler düşünür, bir kör düğümü içine yuvarlanırsınız. Sonra da yanlışlıkla o düğümlerden birini çözdünüz mü, arkası gelir. Ve bu çorap söküğü gibi öylesine çabuk çözülür ki, umursamaz olursunuz aslında. Öyle ya, insanlık bakımından önemi nedir bunun? Oyundan başka bir şey değildir ki. Oldukça karışık bir oyundur ama. Öylesine karışıktır ki, dokunmaz olur size. Hesapta yeri yoktur bunların. Asıl önemli olan para, elmas, dans, yaşamak ve hepsinden çok aşktır...

Mata-Hari, aşkı düşündü bir süre. A.P.M. ye alay edercesine baktı. Aşkı yakıştıramıyordu ona. Soluklu, terli çıplaklığını göz önüne getiremiyordu bir türlü.

— Ladoux hakkında böyle konuşmamalıydım, dedi. Şimdi çok kızacak. Belki de bana işten el çektirecek. Ama hiç olmazsa kim olduğumu açıklayacak size. En önemlisi de bu bence.

Komutan ayağa kalkıyordu. Çay hazırdı.

— Fincanınız Benedict...

Bu üç gün içinde komutan, bir tek kere öfkelenmişti. İkinci so-

ruşturma sırasındaydı. Haki üniformalı bir asker yıldırım gibi içeri dalmış ve:

— Yeniden başladılar, komutanım, demişti.

—Nerede?

— Gene aynı yerde. File'nin altında.

O zaman Mata-Hari, gerçekten şaşırtıcı bir sürprizle karşılaşmıştı. A.P.M. yerinden fırlamış ve kıpkırmızı kesilmişti. Hemen hemen kiremit rengi oluvermişti yüzü.

— Tahammül edilmez buna, çekilmez bu! diye bağırdıktan sonra, kasketini paltosunu giyip dışarı fırlamıştı.

— Gidelim de çaresine bakalım... demişti çıkarken.

Kapıyı hızla çekerken, soğuk hava içeri doluvermişti. Mata-Hari, Harry ile yalnız kalmıştı odada. Cesaretini topladıktan sonra:

— Ne oldu? diye sormuştu.

Komutanın soğukkanlılığını kaybetmesi inanılır gibi değildi. Acaba Zeppelin'ler Londra'yı mı bombalamışlardı? Yoksa Kıral ailesi teftiş turnesine mi çıkıyordu?

Harry, kendine yalvartmadan cevap vermişti:

— Adamlar, gene tenis kortunda kendilerini kaybetmişler madam, demişti.

— Efendim?

— Evet hasta olmalılar... Yoksa sıhhatte bir adam buna cesaret edemez...

En sonunda, üstü örtülü edepli kelimelerle Harry maksadını anlatabilmişti. Birkaç günden beri kendini bilmez terbiyesiz kimseler, kırların sonundaki ayakyoluna gitmeğe üşendikleri için gerekli işlerini levazım dairesinin önündeki tenis kortunda görüyorlarmış... Oysa bu işi daha ötedeki ağaç altlarında da pekâlâ yapabilirlermiş...

Demek buralarda tenis kortu da varmış! Hayret!

Komutan içeri giriyordu o sırada:

— Bölgemde... Böyle bir şey, diye homurdanıyordu aynı zamanda. Kırmızı yüzü mora çalıyordu. Paltosunu çıkarıp portmantoya astı. Öylesine heyecanlıydı ki, sandalyesi bile gıcırdadı altında.

— Devam edelim, Benedict, dedi.

★

Mata-Hari'nin oda penceresi bir köy manzarasına bakıyordu. Ağaçlardan mor gölgeler yayılıyordu etrafa. Avlunun ortasında sisten ıslanmış örtüsüyle bir masa duruyordu. Mata-Hari, her sabah su almak için gelen adamların kova sesiyle uyanıyordu.

Saat tam onda komutan avludan geçerdi. Sokağın başına gidinceye kadar Mata-Hari, onu gözleriyle izlerdi. Yan taraftan askerler rap - raplarla geçerlerdi. Komutan dizlerine kadar gelen çizmeleriyle ya bir lâğımcıya ya da french - cancan yapan dansözlere benzerdi.

Siviller, yerliler, yağmurluklarına sarılmış kadınlar, limanda işbaşı yapmağa giden adamlar hep oradan geçerlerdi. Pencerede oturup onları seyreden yabancı kadını kimse fark etmezdi bile. Atış taliminden camlar sarsılırdı kimi zaman. Uzak tepelerde nekahatlerini geçiren askerciklerin pipo içişleri seçilirdi.

Akşamla beraber can sıkıntısı da baş gösterirdi. O zamanlar Mata-Hari, âdeta olmıyan bir nezakete bürünür, onu bekliyen kadınlarla sohbete dalardı.

Jessi, en gençleri ve ötekiler kadar ürkek olmadığı için içini döktüğü bile olurdu.

Üçüncü akşamı:

— Savaş bütün çabalarımıza engel oldu, biliyor musunuz, Benedict? diye itiraf etti. Şimdi ancak yurdumuzu düşünmek zorundayız. Ama sonra zafere kavuşunca... Şimdilik aynı şey değil.

— Hiç bir şey anlamadım. Aynı şey olmıyan nedir?

Kapalı perdenin önünde gaz lâmbası ışığı titriyor, dışarda yağmur yağıyordu.

— İçimizden pek çoğu aynı oyunu oynuyor Benedict... Kıraliçenin başkanlık ettiği «talim merkezine» katıldık hepimiz. 2000 e yakın kadın «war office»e gönüllü olarak kaydedildiler. Biraz da doktorluktan anlıyanlar pistonla hastahanelere girdiler. Ama her şey bittikten sonra, yeniden başlıyacağız. Vaz geçecek değiliz.

Ufak tefek vücudu, lâmba ışığında büsbütün solgun duran yüzü ile peşinde hücuma hazır bir kalabalık taşıyor gibiydi.

— «Biz» demekle kimleri kastediyorsunuz?

O anda Mata-Hari, gölgelerin içinden derin bir bakışla karşılaştı.

— Bunları size anlatmam doğru değil! Siz en son...

— Neyin sonu?

— Ama ne de olsa bir kadınsınız. Sizi kurşuna dizmezlerse veya ömrünüzün sonuna kadar hapiste kalmazsanız, siz de günün birinde kendi memleketinizde aynı sorunlarla karşılaşırsınız.

— Benim memleketim mi?

— Bizim burada yaptıklarımızı başkaları başka yerlerde yapacaklar. Almanya'da bile. Mücadele ettiğimiz haklı dâvamızı dünyaya ilk olarak biz haykırdığımız için gurur duyuyoruz.

Mata-Hari:

— Ama savunmağa çalıştığınız şey nedir? diye sordu.

— Kadın'ı!

Sesi toktu. Ocağın alevi, dümdüz göğsünü, ince dudaklarını ve sert omuzlarını aydınlattı biran.

— Kadın, diye tekrar etti. Aramızdaki ayrılığa rağmen bizi birbirimize bağlıyan budur. Günün birinde size de bana da hak tanıyacaklar.

Pencereden çamurda yürümeğe çalışanların çizme sesleri duyuluyordu.

— Parlâmento, ancak zor karşısında razı olacak, diye nöbetçi anlatıyordu. Oh! Gerçi Lord Haldare, Sir Edward Grey bizden yana... Hattâ Lloyd George bile! Ama barışçıl dilekçelere, şaşaalı lâflardan başka bir şey elde etmiyorlar... Nezaketle baştan atıyorlar bizi... Ama biz de gereksiz ezici tedbirlerle rahatlarını kaçırıyorduk az çok...

Ansızın öne doğru eğildi ve gururla:

— Posta kutularını yaktım, ben, dedi.

— Nasıl?

— Yaktım, diyorum. Sağır mısınız Benedict? Kavurucu bir sıvı döküyordum posta kutularına. Mektupların hepsi mahvoluyordu... Mrs. Pankhurst, Westminster'e bildirmişti. Cam kırmaktan çok daha değişik çok daha kesindi.

— Peki ama bütün bunlara sebep ne?

Kadın içini çekti:

— Siz hiç hor kullanılmanın, emir altında yaşamanın ne demek olduğunu bilir misiniz? Eviniz mi hiç? Demek evlendiniz? O halde bir kocanın en mantıksız kurallarını size zorla kabul ettirmesine ve yasanın da sizi onu dinlemeğe mecbur etmesine kızmaz mısınız?

Belki başka şartlar altında Mata-Hari bu sözlere sadece güler veya daha beteri Potsdamplatz'da yaptığı gibi canı sıkılıp arkasını dönerdi. Ama şu anda Potsdmplatz'da değillerdi. Falmouth'da bir gaz lâmbasının ışığında oturuyorlardı. Adanın etrafında yükselen deniz gibi sis de kadının yalnızlığını çevreliyordu.

— Hiç mi acı çekmediniz? diye nöbetçi devam etti. Politika hayatından uzak tutulmak sizi hiç mi üzmedi?

Fakat odanın koyu gölgeleri arasından Mata-Hari'nin gülümsediğini fark edemedi. Mahkûm ona, politikaya herkesten daha yakın olduğunu söyleseydi, acaba ne yapardı? Paris'te sosyalizm ile yatmış, Berlin'de monarşiyi okşamış, Moskova'da anarşizm ile flört etmişti. Fakat kadın sadece:

— Boşandım, demekle yetindi.

Nöbetçinin sesi bunu hoş karşıladığını belli etti:

— Güzel. Kişiliğinizi kazanmağa başlamışsınız demek.

Mata-Hari, kelimeleri samimiyetle aradığını fark edince kendi tanıyamadı adeta:

— Kurtuldum, dedi ve gene aynı samimiyetle: Yâni kendi kendimi kurtardım, diye ekledi. Kopardım bağı... Kişiliğimi tam olarak tanıyorum biliyor musunuz? Seyahat ediyorum. Dans ediyorum. Dansözüm aslında... Kendimi tamamen serbest hissediyorum.

Karşısındaki kadının şaşırdığını hissedince, onu lüzumsuz yere sinirlendirmemek için:

— Bir dansöz, az çok erkek gibi yaşar, diye ekledi. Kendi kendisinden sorumludur ve kimseye bağlı değildir.

— Ya memleketiniz?

— Bir sanatçı, başkaları kadar yurduna bağlı kalamaz. Kalbi biraz da bulunduğu yere aittir... Anlatabiliyor muyum? Bir çok yerlere girer çıkar, hemen hemen aynı dekor içinde yaşar. Tiyatrolar kadar birbirine benzeyen bir yer tasavvur edebiliyor musunuz? Hele kaldığım otel odalarını birbirinden ayırd etmeğe imkân yoktur. Anladınız mı bilmem ama...

— Sizi çok iyi anlıyorum Benedict, hattâ egoistçe düşündüğünüz zamanlar bile...

— Oh! Egoist olduğuma hiç şüphe yok.

Kendinden bahsetmek neden Mata-Hari'ye böylesine iyi geliyordu? Yoksa onun böylesine samimi olmasına bu yarı karanlık mı sebepti? Çok sonra Saint-Lazare'da sör Leonide biraz mütevazi olması için çok çalışacaktı... Ama bu akşam alçak gönüllü değildi, tatlı bir samimiyet duyuyordu sadece.

— Öylesiniz Benedict! Bencilsiniz! Bütün kadınlar elele verselerdi dövüş kalkardı ortadan... Miss Ann Kerney, W.C.P.V. de konuşurken: «İnsanların hayatından başka hiç bir şeyi saymayacağımızı,» belirtmişti. Trafalgar Square'de sıralanan dükkânların önünden geçerken hissettiğiniz sıcaklık... O gücün, o bağlantının etkisi altında olmak... Almanya'da da aynı şey değil midir dersiniz?

*

13 Kasımda Mata-Hari Komutanın odasına girdiğini görünce şaşırmıştı. Kuralların ciddiyetine aykırı bir hareketti bu.

— Serbestsiniz, dedi.

— Nasıl oldu da bugün beni Benedict diye çağırmadınız komutan?

— Söylediğiniz kimse olduğunuzu nihayet anlıyabildik.

— Aman ne güzel! Demek gidebileceğim artık... Hollanda'ya ilk geminin ne zaman kalkacağını biliyor musunuz?

Mavi ve soğuk bakışlar kadından ayrılıp, bir su kabı ile ilgilendi ansızın.

— Hollanda'ya gidemiyeceksiniz, madam, dedi. Bir kere daha canınızı sıkacağım için üzülüyorum, fakat sizi geldiğiniz yere yollamak için emir aldım.

— Geldiğim yere mi?

— Evet. İspanya'ya.

— Nasıl olur canım? Deli edersiniz insanı... Bu...

Fakat öfkelenmenin bu çelik yüze tesir etmiyeceğini anladığı için kadın sustu.

— Komutan, dedi sadece. Bir şey unutmadınız mı?

— Ne gibi madam?

— Beni serbest bırakacağınız gün, özür dileyeceğinizi vaad etmemiş miydiniz?

Mavi gözler su kabından ayrıldı. Erkeğin yüzü geniş bir gülümsemeyle aydınlandı birden:

— Bütün kalbimle özür dilerim madam, dedi.

V

1 ARALIK

SABAHLEYİN GÖZÜNÜ AÇAR AÇmaz gördüğü ilk şey Danvigne'nin çiçek buketiydi.

Beşinci buketti bu. Her gün bir tane yolluyordu. Albayla temasa geçeli demek beş gün olmuştu. Ritz otelinin yemek masasında Van Aersen'lerle otururken —Van Aersen Hollanda elçiliğinin Madrit'teki ikinci ataşesiydi— Mina:

— Bakın kim geliyor Gretha! diye haykırmıştı.

Mina Van Aersen, sarışın ve tatlı bir kadındı. Kulağınıza bir şey fısıldadığı zaman memelerini ağırlığınca duyardınız.

— Madrid'i baştan çıkaran adam, şekerim, diye anlatıyordu. Bu yaz San Sabastiano'da kıral'la beraber banyolara devam etti. Her zaman güzel giyinir. Mimoza kokularının arasında sıcaktan bunalırken bile kıravatını çıkarmadı. Orada bulunuşu bizim için mi yoksa püro işçilerinin ağzından lâf kapmak için mi diye kendi kendimize sorardık...

— Püro işçileri mi?

— Almanya, Basqueları kendi tarafına çekmek için onları kaçakçılığa sevk ediyor. Bu savaşın küçük cilvelerinden biri.

Mata-Hari, Danvignes'nin kendilerine doğru gelişine bakıyordu. Gönlü rahatlayıvermişti nedense. Böyle zamanlarda sevinçle içini

çekmek ister insan, ama Mata-Hari Van Aersen'lerin yanında içini çekemezdi tabiî.

Masa arkadaşı onları tanıştırıyordu:

— Albay Danvignes, Fransa elçiliğinin baş ataşesi... Madam Mata-Hari...

Albay karşısında eğiliyordu hafiften. Uzun boylu ve ince bir adamdı. Dişleri çok güzeldi. Onları göstermekten hoşlanıyor olmalıydı ki başını geriye atarak sık sık gülüyordu. Tek bacağı belirsiz bir şekilde aksıyordu.

— Bir dansöz, dansa kaldırılır mı? diye sormuştu çapkınca.

Danvignes, güzel fakat uzaktan dans ediyordu. Belki bacağının sakat oluşu buna sebepti. Mata-Hari ilk olarak onun konuşmasını beklemişti. Fakat albayın inatla havadan sudan bahsetmesi sinirine dokunmuş ve damdan düşer gibi:

— Yüzbaşı Ladoux'dan daha bir cevap alamadım, albayım, demişti.

Albay Danvignes:

— Yüzbaşı Ladoux mu? diye sorarken yanlış bir adım atıvermişti.

— Evet. Kendisine, söylediğim gibi Hollanda'ya gidemediğimi yazmıştım. Beni bir süre Falmouth'ta alıkoydular. Şimdi de bir haftadır burada bir türlü gelemiyen emirleri bekliyorum.

Bu hiç de gizli bir konuşmaya benzemiyordu. Mata-Hari:

— Onların gelmesini beklerken, pek tabiî olarak sizin emrinizdeyim albayım, diye eklemişti.

Beş gün geçmişti aradan. Beş buket duruyordu karşısında: Beyaz güller ve zambaklar... Ama aralarındaki o on iki menekşenin manası neydi?... Her sabah uyanınca bu çiçekler dikkatini çekiyordu. Pencerenin ardında Prado'nun Salonunu görüyordu, yarım yamalak.

Ritz'i, Madrid'i çok seviyordu. Turist gibi görünmekten her zaman hoşlanırdı. İspanyol asilzadeleri de onun kıvrak vücudundan hoşlanıyorlardı.

— Bana hâlâ bir haber yok mu albayım?

Tehlikeli bir bölgede olduğu için dikkatle adım atması gerekiyordu. Kimin kimler için çalıştığı belli olmuyordu bu arada. Ona çiçekleri getiren uşak Alman veya Birleşmiş Milletlerin bir ajanı olabilirdi. Ama —neden olmasın?— belki de bir çok çocuk babası boğa güreşi meraklısı iyi bir İspanyol da olabilirdi.

★

Gelen mektup, Alman konsolosluğundandı:

«Madam, sizi tanımak şerefini kazanamadım, fakat yarın üçte ziyaretinizi bekliyorum.»

Mektup, Von Kalle, diye imzalanmıştı.

Bir akşam önce —gül, zambak ve menekşe demetlerinin dördüncüsü geldikten sonra— nihayet Albay Danvignes çekingenliğinden sıyrılıp konuşmuştu:

— Mata-Hari, bir süreden beri Alman denizaltıları İspanya'ya silâh çıkarıyorlar... Bunların ne tarafa çıkarıldığını öğrenebilir misiniz?

— Hay, hay!

Adamın yüz hatları öylesine muntazamdı ki, âdeta insanın sinirine dokunuyordu. Mata-Hari, onun tehlikelerden kaçınan bir adam olduğunu daha ilk bakışta anlamıştı.

— Kendi metodlarınızla çalışabilirsiniz. Bu hususta sizi serbest bırakıyorum...

— Bana güvenebilirsiniz Albayım.

— Bir şey daha... Kabul ettiğiniz çiçeklerimin arasında, bir demet de menekşe saklı... İşte o değersiz çiçekleri bluzunuzla etiniz arasına sokmanızı ve akşam olunca onları kendi kokunuz ve teninizin sıcaklığı ile bana geri vermenizi istiyorum!

Mata-Hari'nin önünde iki şık vardı: Birincisi kendini Alman'lara açıkça tanıtmak ki, ataşe, H. 21 i kollarını açarak karşılardı; öte yandan işini bu kadar kolaylıkla başarması Fransızları kuşkulandırabilirdi.

Ritz otelinin telefon konuşmaları tesbit edilmiş olamazdı her halde. Bunu düşünmek bile budalalık olurdu.

Hayır en doğrusu bu oyunu oynar gibi yapmaktı. Parolası olmadan nasıl hareket etmesi gerekiyorsa öyle hareket edecekti... Böylece telefon rehberindeki diplomatlar kısmına bakıp adresi defterine geçirdi:

«Yüzbaşı von Kalle, 24 Castllane.»

Konsolosluğa gitmek için, tahrik edici mor bir elbise seçti. Üstüne de püsküren yanardağ gibi bir manto giydi. Bununla beraber aynanın önüne geçip te poz alırken eski neşesini bulamıyordu bir türlü. Neticede bu karmaşık olaylar canını sıkmağa başlamıştı. Falmouth'da başından geçenlerden sonra olumsuzluk gücü onu etkiliyordu yeniden. İşaretleri meydandaydı: artık acıkmıyordu. Berlin'den Roma'ya kadar ün salan iştahından eser kalmamıştı. Evet, ne açlık duyuyor ne de şampanyaya susuyordu... Cinsel aşkı bile arzulamaz olmuştu.

Aşk mı? Omuzlarını pudralarken Danvignes'ni zarif bir soru

işareti gibi görüyordu karşısında. Sonra Mina van Aersen'in hayali canlandı gözünün önünde. Acaba Mina? Öyle de güzel kokuyordu ki. Mata-Hari uzun bir süreden beri kadını görmemişti. Mina'nın Marie Star'a benzer bir tarafı vardı. Ama vücudu onunki kadar yağlanacağa benzemiyordu.

Marie Star çok uzaklarda kalmıştı şimdi. Mata-Hari yılların akışını nadiren düşünürdü. Belki de işaretlerin en kötüsü buydu. Gece yarısına kadar odasında yalnız başına oturup bunları düşünmüştü. Bir akşamlık iç gıcıklayıcı olaylardan kendini mahrum etmişti böylece. Nizamlara aykırıydı bu yaptığı. Kara düşüncelerin vücut bulmasına, uyanmasına ve vicdanını rahatsız etmesine izin vermemeliydi.

Evet doğru değildi bu. Çünkü sonradan her şeye rağmen izi kalırdı içinizde. Aşağılık, karanlık ve saklı bir duygu olarak... Dinlenmek için can atarken, başını dik tutmak, parlak ve ilgisiz görünmek, canlı, dinamik olmak gerekirdi.

Mata-Hari giyinmeden önce kafasındaki pis düşünceleri sıcak banyonun buharında dağıtmağa karar verdi. Suyun tatlı okşayışlariyle olumsuzluğun tohumu derisinden sıyrılıyor ve banyonun deliğinden akıp gidiyordu. Sonra da sıcak sokakların altındaki Madridin çirkef sularına karışacaktı.

Saat tam üçte Mata-Hari Castellane sokağına geldi ve yirmi dört numaranın önünde durdu. Sokaklar sabahları geç başlıyan bir kalabalıkla kaynaşıyordu. Bu hercümerç, kredi kurumlarının açılışından çalgılı lokantaların kapanmasına kadar sürüp giderdi. Ilık bir güneş açık pencereden girip yazı masasında Alman konsolosunun ensesinde oynaşıyordu.

Mata-Hari'yi görünce ayağa kalktı. Sol gözüne monoklunu yerleştirmişti. Eldivenli küçük elin üzerine eğilirken:

— Buraya düşmanlarım tarafından yollanan kadınları ilk defa kabul ediyorum, dedi.

Doğrulurken bir şey çatırdadı içinden' Belki de korsesinin balenasıydı.

— Fakat sizin onlardan olmadığınızı hemen anladım... diye ekledi acele acele.

Koltuğu işaret ediyordu oturması için. Sert, kuru bir adamdı. Küçük kafası, ve katı yakalığından taşan gerdanı ile tünemiş bir kuşu andırıyordu.

Bir soru beklediği sabit gülümsemesinden belliydi. Kadın onu memnun etmek için:

— Benim onlardan olmadığımı nerden anladınız? diye sordu.

— Haha! Mektubunuzda «yüzbaşı» diye yazmıştınız da ondan...

— Neden? Siz yüzbaşı değil misiniz?

— Hayır! Bir ay, bir hafta ve üç günden beri komutanım!

Saf saf gülüyordu. Gerdanı kırışıyordu o arada.

— Oh! Pek çok özür dilerim komutan. Hiç haberim yoktu.

— Tamam tamam. Bilhassa iyi bir not bu sizin için. Çünkü düşmanlarım tarafından yollanan bir ajan olsaydınız derecemi de bilirdiniz...

Sonra kayıtsızca bir yastık çekip koltuğun dibine attı ve yere oturdu.

— Ne güzel ayak bilekleriniz var!

— Yüzbaşı... Oh, bağışlayın, komutan bana öyle geliyor ki biraz...

— Aceleci miyim? Hayat öyle kısa ki! Her gün biraz daha ihtiyarlıyoruz, Geceler de yapamadıklarımızın yükünü alıp gidiyor. Bu memleketin şairlerinden Calderon galiba: Düşlerimiz yapamadıklarımızla doludur, demiş. Belki de başkasıydı, aklımda kalmadı...

Von Kalle, dansözün ayak bileklerini mıncıklarken:

— Bu memleketin şairlerini seviyorum, diye devam etti. Memleketin kendini de seviyorum, sonra sevdiğim...

— Bu hızla giderseniz İspanyol kadınlarını da sevdiğinizi söyliyeceksiniz. Ama ben İspanyol değilim.

— Çok şükür. İspanya'da sevilmeyen tek şey İspanyol kadınlarıdır. Aslına bakarsanız İspanyol kadını diye bir şey yoktur. Anneler, aileler ve kabileler vardır... Hey Tanrım, şu bacağı nasıl da övmüş yaratmış!

Mata-Hari ayağını kurtardıktan sonra:

— Bacaklarımın güzel olduğunu biliyorum, komutan, dedi. Ama ayak bileklerim dediğiniz gibi ince değildir. İri bir kadınım ben.

Von Kalle:

— İri ve harikulâde düzgün, diye cevap verdi. O kadar da güzel Almanca konuşuyorsunuz ki. Sizden sakınmam gerekirdi.

— Ya İspanyol kadınından?

— Canım, demindenberi İspanyol kadını yoktur demekten kendimi öldürüyorum. Sokakta gördüklerimiz, bu memlekete adım attığım gün başıma sardıkları hep Stokholm'den veya Paris'ten gelmedir. Asıl Madritliler bile istiridyeleri gibi Portekizlidir. Kolları da bunlarla doluydu zaten! Benden önceki konsolos von Hiflitz, adresleriyle en önemli sanatlarını maroken kaplı bir deftere not ederek komodinin çekmesine saklamıştı... Dahası, bizim kavas Ursus bile bana kadın...

— Komutan, elinizi çekin yoksa gidiyorum.

— Bağışlayın beni, sinyora.

Von Kalle kalktı. Her yanı çıtırdıyordu.

— Sigara içer misiniz? diye sordu.

— Bu daha iyi.

Kuş kafasında bir damar atıyordu çabuk çabuk. Kadın bir acıma duydu birden.

Komutanın uzattığı kutudan kırmızı zıvanalı bir sigara aldı.

— İspanyol kadınlarından bahsediyordunuz, komutan, dedi. Sahicilerinden ve sahtelerinden konuşuyorduk. Sonra?

— Sahicileri yoktur... diye komutan cevap verdi. Ayaktayken çok yorgun görünüyordu. İspanyol erkekleri, turist çekmek için böyle bir masal uydurmuşlar. Kadınlara çengel zülüf yaptırıp başlarına da dantel başörtü taktılar mı İspanyol diye yutturuyorlar insana. Carmen yelpazelerinin ardında babalar, anneler, bıçaklar hattâ haçının üstünde İsa'nın kendisi bile vardır...

İç karartıcı bir sesle konuşmağa başlamıştı.

Mata-Hari:

— Ne kadar komik, diye güldü.

Von Kalle cam gibi gözleriyle kadına bakarak:

— Hayır, dedi. Bunu en azdan on kere anlattım. Son defa sarayda Kaiser'in masasında söyledim. Ama kimse gülmedi. İmparator bile. Beni neden kaldırdınız? Komiklik yapmak o kadar zor ki. İnsanları güldürmek yorucu, ayakta durmak yorucu, çalışmak yorucu...

Öfkeli bir hareketle pencerenin dışındaki güneşi gösterdi. Sonra monoklunu çıkardı. Alnında çarpan damarı ile ölümün tehdidi altında kalmış çıplak bir adamdı sanki.

— Elçiliğe bağlı bir adamın hayatında kırtasiyenin oynadığı rolü bilir misiniz? diye sordu.

— Evet. Elbette.

— Ya sorumluluğu hakkında bir fikriniz var mı? Şu sırada denizaltılarla uğraşıyorum güzelim.

— Denizaltılarla mı, siz ha?

— Evet. Ben! Monoklunu gözüne yerleştirdikten sonra, bence hoş bir haykırış değildi bu, diye devam etti. Gerçekten de ayağımı hiç bir denizaltıya sokmuş değilim. Nefret ederim öyle şeylerden. Şunu da itiraf edeyim ki denize girdiğim zaman bile suyun göğsüme kadar gelmesine tahammül edemem. Boğulacak gibi olurum.

Mata-Hari adamı yollu bornuzu ile düşündü ansızın.

— Şimdiye kadar bir tek ticaret gemisi batırmış değilim, güzelim. Benim işim çıkarma yaptıkları zaman başlar.

— Buraya, İspanya'ya mı çıkarma yapıyorlar?

Kadın bunu mahsus söylemişti ama von Kalle yerdeki yastığa kazık gibi oturmağa çalışırken sesi tabiî idi.

— Fas'ın Fransız kesimine çıkarıyorlar, diye açıkladı. İçindeymişim gibi harap ediyor bu beni. Gönlümü bulandırıyor inanın. Bütün sahilleri göz hapsinde tutuyorlar, adamlarımız emin değil. Emin olanlar da sırtında torbalariyle dağdan ufak tefek eşya kaçakçılığından ileri gitmiyor. Tabiî bu durumda kaçamak olarak silâh yetiştirmeğe imkân olmuyor.

Mata-Hari ansızın Ritz otelindeki gibi huzursuzluk duydu. Yaşlı adam hâlâ oturmuş bacaklarını okşuyordu. Kadın, mavi damarları çıkmış eli itti.

— Komutan, dedi. Bir süredir yanınızdayım, acaba benimle alay mı ediyorsunuz, yoksa gerçekten kim olduğumu bilmiyor musunuz, diye düşünüyorum.

— Kim olduğunuz... diye von Kalle tekrarladı.

— Sizin hizmetinizdeyim. Belki de bir açıklamada bulunmam gerekiyor. Sizde H. 21 diye kayıtlıyım.

★

Aynı akşam Ritz'in sigara salonunda Danvignes'i buldu. Adam, Mata-Hari'yi görür görmez.

— Ne haber? diye sordu.

— Size anlatacak pek çok şeyim var, albayım. Bugün öğleden sonra von Kalle beni kabul etti...

— Onu sormuyorum. Menekşelerimi dediğim yere koydunuz mu?

Kadın canının sıkıldığını belirten bir hareket yaparak:

— İşte alın, dedi ve elini korsajına sokarak çiçekleri çıkardı.

— Oh, Danvignes; öyle mutlu, öyle mutluyum ki, dedi. Çiçekleri yüzüne yaklaştırıp derin derin koklarken, sanki sizi kokluyormuşum gibi, diye ekledi.

Bu şekilde adamın burnu kalın gibi duruyordu. Dendiğine göre büyük burunlu erkeklerin... Mata-Hari gülümsedi.

Albay başını kaldırdı:

— Bu koku, bu temas... Bir dakika onların geçici arılığından faydalanmamak için izin verin. Teninizin ılıklığını bana kadar getiren bu çiçekler...

Yüzünü tekrar çiçeklere soktu. Sesini çıkarmadan yarı kapalı gözleriyle tıka basa doymuş bir erkek kediyi andırıyordu.

— Bugün olanları anlatmamı istiyor musunuz istemiyor musunuz?

— Von Kalle ile konuştuğunuz zaman bu çiçekler üstünüzde miydi?

— Hayır. Onları şimdi aşağı inerken korsajımın arasına yerleştirdim.

— Sizden onları bütün gün üstünüzde taşımanızı rica etmiştim. Bana ihanet ettiniz.

Mata-Hari gerçekten sinirlenmişti bu sefer:

— Çiçeklerle iltifat etme yaşını çoktan geçtiniz, albayım, dedi. Şunu da bilin ki Madritte bile bir çiçek demetinden çok daha ciddî ihanetler oluyor.

— Özür dilerim.

Adam kendini topladı. Yanakları kızarmıştı hafifçen.

— Sizi dinliyorum, dedi. Sorduklarıma cevap alabildiniz mi?

— Hepsine değil. Bazı alanlarda Almanlar Fransızlar kadar hızlı gidemiyor, albayım.

— Von Kalle gelişinize şaşırmadı mı?

— Hayır. Çünkü Münich'te müşterek dostlarımız var. Bundan başka onu görmek için elimde iyi bir koz vardı.

— Hangisi?

— Size de anlattığım Falmouth'taki küçük macera. Hemen üstten aldım ve benimle bir tuttukları Clara Benedict'in kim olduğunu sordum. Clara Benedict'in bir Alman casusu olduğunu da öğrendiğimi saklamadım.

— Von Kalle itiraz etmedi mi?

— Hayır. O zaman ben de ona sahici Benedict'i örtmek için beni âlet ettiklerini ve bu işte von Kalle'nin de parmağı olduğunu ima ettim. Yâni açıkçası, kendi ajanlarını maskelemek için benim gibi suçsuz zavallı birini kullandıklarını söyliyerek suçladım onu. Coşmuştum, fazla konuşuyordum... İki ayağı bir pabuca girmişti adamın.

— Demeyin! Yoksa 'mea culpa' mı dedi size?

— Yok canım. O kadar da değil. Sadece bu işten haberi olmadığını, fakat Almanların gizli servisinden böyle bir şey bekleneceğini söyledi. Benim alay ederek baktığımı görünce, bu gizli teşkilâtla kendisinin değil de Barcelona ataşeliğinin meşgul olduğunu ekledi.

— Siz de inandınız mı?

— Evet. O kadar samimî görünüyordu ki.

Danvignes menekşeleri bir elinden ötekine geçiriyordu durmadan. Huzursuz bir hali vardı.

Mata-Hari:

— Israr edince, bu olayı açığa çıkaracağına söz verdi. Ondan sonra...

Yüzü değişik bir anlam aldı ve:

— ... Ondan sonraki konuşmalarımız daha samimî bir hava içinde geçti, diye ekledi.

Danvignes:

— Sizin gibi kadınla hiç şaşmam, dedi.

— Yanlış anlamayın. Von Kalle çok dürüst davrandı. Almanlar, siz Fransızlar gibi budalaca sözler söylemezler.

Danvignes yalandan alınmış gibi:

— Hayır, dosdoğru hedefe giderler, dedi.

Kadın karşısındakini duymamazlıktan gelerek:

— Bana sorumluluklarından bahsetti, diye devam etti. Sözde yükü çok ağırmış. Bundan başka, Barcelona'daki ataşelerinden söz açınca, gizli teşkilâttan da nefret ettiği anlaşılıyor... Ne diyordum? Ha, evet. Şimdilik öğrendiğim bir şey var. Sizin meşhur denizaltılar, silâhlariyle subaylarını İspanya'ya değil de Fas'a çıkarıyorlarmış.

— Fas'a mı?

— Dediğine göre öyleymiş. Fransız kesimine.

— Nereye? Ne zaman?

— Daha öğrenemedim. Heyetin içinde Türkler de varmış, er ve subay olarak. Fakat bir daha sefere size daha esaslı bilgiler getireceğime söz veriyorum.

— Demek bir kere daha görüşeceğinizi umuyorsunuz öyle mi?

— Öbür günden sonra dostum. Randevu alındı bile.

Danvignes menekşeleri burnuna dayayıp öyle bir kokluyordu ki Mata-Hari kendini tutamadı ve kahkahayla gülmeğe başladı.

— Çiçekleri kadınlardan üstün tuttuğunuza inandıracaksınız beni albayım, dedi.

Yoksa albay bir çeşit fetişist miydi? Hayranları arasında bir Alman vardı. O da bıraktığı mendilleri toplamak merakındaydı.

Danvignes:

— Hepsi değil, diye cevap verdi. Kızarmasını önliyememişti gene de.

— Beni biraz sevindirmek isterseniz, yarın sabah yollıyacağım demeti de göğsünüze koyarsınız, diye ekledi.

Meydan okurcasına bakışıyorlardı. Kadınınkiler alaycı ve küstah, adamınkiler de nemli ve kararlıydı. Sonra yakışıklı subay, sakat bacağına doğru yaslandı ve beyaz düzgün dişlerini göstererek her zamanki gibi güldü.

Subayın bu hareketleri belki de modası geçmiş bir nezaket, kadın avlamanın bir başka şekli olabilirdi? Bunu öğrenmek kendi elindeydi gerçi... Ama canı çekmiyordu. Şu anda hiç kimseyi, Mina van Aersen'i bile canı çekmiyordu.

— Pekâlâ, dostum! diye adama cevap verdi.

Mata-Hari ahlâksızlığın, sefahatin her çeşidini denemişti. Rezaletlerin en aşağısına kadar biliyordu. Ama aşağılık olanları zannedildiği kadar rezil değildir, çünkü çok pahalıdır. Leipzigestrasse'nin, La Haye'in arka sokaklarını, tanınmış, namuslu lokantalarda, garsonların kibrit kutusunda getirdikleri beyaz zehire korkunç paralar yatırmıştı.

Cücelerle, sirk canavarlarının katıldığı partilerde bulunmuş, ucunda metal topu bulunan meşin bir kırbaçla para karşılığı dövülen yoksun kadınlar görmüştü. Bir kere «Berlinli dostu» ona özel yerlerden söz açmış ve oralarda iki filim arası, diri insanlara uygulanan gerçek gösterilerin yapıldığını söylemişti.. Fakat Mata-Hari onları hiç görememişti. Belki de efsaneydi sadece.

Bütün bunlar kadını hiç bir şekilde etkilememişti. Belki de bu kadar ilgisiz kalması, sıhhatli bir kadın oluşundandır. Aşkı sever, cinsel bakımdan tam olarak kanardı. Hastalık derecesinde normaldi.

Mata-Hari'nin kendi kendisini tahlil edişini Danvignes farketmiş miydi?

— O halde yarına albayım, dedi.

— Adım Robert'dir. Bana sadece Robert demek istemez misiniz?

Kadın ona derin derin baktıktan sonra:

— İsterim, ama önce çalışmalarım hakkında Ladoux'ya tam bir rapor yolladığınızdan emin olmalıyım.

Asansörle kendi dairesine doğru çıkarken, olanları özetliyordu kafasında. Eski sarhoşluğu, şampanya gibi sonradan kendini gösterivermişti. Neticede bu ikili oyun pek o kadar zor değildi. Sinir ve denge meselesiydi sadece.

O kadar yalana da ihtiyaç yoktu. Von Kalle ile yaptığı konuşmayı Danvignes'e naklederken hemen hemen doğruyu söylemişti.

Komutanın mali durumu ile ilgileneceğini saklamıştı sadece. Von Kalle kadını kapıya kadar geçirirken:

— Berlin'e telgraf çekeceğim, H. 21, demişti. Hakkınızı alacaksınız.

Evet para... Dünyada önemli olan iki şey vardı: aşk ve para. Aşkı, Vadim de Maslov olarak gördüğü şu sıralarda, vücudu hiç kimseyi arzulamaz olmuştu. O halde geriye sadece para kalıyordu. Yıllar boyu çıktığı yolculuğun sonunda gemisi onu aşk adasına götürecek sanmıştı... Ama aslında onu ejderhaların beklediği Altın Mağaraya sürüklemiyor muydu?

VI

30 ARALIK

ŞİMDİ HÜCRESİNDE, MADRİT'TE geçirdiği son günleri hüzünle anıyordu. Oyundan menedilen bir hilecinin kumar masasındaki son bankoyu düşünüşü gibi bir şeydi bu.

Gerçekten de son defa kendini oradaki sosyeteye tanıtmış oluyordu. Üstü açık arabalarda dolaşmış, İspanyol kadınlarını çileden çıkaracak tuvaletler giymişti.

Zorlu günler geçirmişti Madritte. Buna rağmen, anılarından o pis korkuları süzerek, önüne konan nefis bir kap yemek gibi o günleri düşünüyordu şimdi. Kaçışı bile danseder gibiydi. Garın hareketlerini not etmek, İntelligence Service'e yanlış haberler yollamak için tutulan birkaç pesetalık figüranların arasında dansedercesine bir kaçıştı onunki. Sonra avizeleri, salonları, Paseo del Duque'deki zarif taşralıları, zambuba'ların temposunda farandole (*) oynıyanları getiriyordu gözünün önüne.

Bouchardon'un bir sorusuna:

— Evet, von Kalle'yi ertesi günü gördüm, diye gururla cevap verecekti. Onu elde ettiğimi hemen anlamıştım... Sigaralarımı birbiri arkasına yakarken daha da samimî olmuştu... Ben de elimden geldiği kadar nazik davranıyordum, ayaklarımı oynatıyordum durmadan...

(*) **Farandole: elele tutuşulup oynanan bir güney Fransa dansı.**

Bunu söylerken, askerce döşenmiş basit yazı odasında ayak bileğini gerecek, eteğinin arasından beyaz çorabının bir kısmını meydana çıkaracaktı. Boşluğa gülümsiyecekti kendi kendine:

— Erkeği baştan çıkarmak istiyen her kadın böyle davranır yüzbaşı, diyecekti.

Fakat, yargıç bu belirsiz gülümsemenin ardındaki özlemin son kırıntılarını göremiyecekti. Böyle duyguların yabancısıydı. O gün de her zamanki gibi kadına düşmanca bakacak, ciddiyetinden bir şey kaybetmiyecekti.

— Kısaca, Alman elçiliğinin baş ataşesiyle metres hayatı yaşamağa başladınız.

— Doğru. Plânlarınızı, daha doğrusu yüzbaşı Ladoux'nun emirlerini yerine getirmek içindi. Onu ilk tanıdığım gün, ilk bildiriyi yollamıştım zaten.

— Şu mahut Alman ve Türk ekibinin Fas'a çıkarma yapmasını mı söylüyorsunuz?

— Evet.

— O heyecan verici haberiniz yerine pek geç ulaşmışa benziyor, Mata-Hari. Yüzbaşı Ladoux verdiği ifadede, onu ancak sizin Paris'e dönüşünüzden sonra öğrendiğini açıklıyor.

— Albay Danvignes bildirmemiş de ondan!

— Bu konuda albay Danvignes'i de dinlemek niyetindeyim. Peki, bu kadar güzel bir başlangıçtan sonra, bilgi kaynağınız birden bire kuruyuverdi? İstenilen bilgileri niçin veremediniz?

Kadın bir süre düşündükten sonra:

— Von Kalle, bu işin içinde bir bit yeniği olduğunu hemen anlamıştı, diye cevap verecekti.

— Bu kadar mı beceriksiz oluverdiniz?

— Yüzbaşı beni dinleyin. Açık konuşmağa çalışacağım. Albay Danvignes'e de söylediğim gibi, daha ilk gününden elimden geleni yaptım... Von Kalle ile ben o gün... Yani ona, bir kadının verebileceği her şeyi vermeye kararlıydım. Birden hissettim ki... kadınlar böyle şeyleri hissederler... Von Kalle, nasıl anlatayım, cinsî bakımdan pek...

Gülümsiyecekti yeniden. Çünkü bazı güçsüzlükler öteki erkeklerin gururunu okşar. Mata-Hari zamanla bunu öğrenmişti.

Fakat Bouchardon o erkeklerden değildi her halde. Sarsılmadan:

— E, sonra? diye soracaktı.

O zaman kadın sinirlenecekti hafiften:

— Sonra, o şeyi hafiften almağa çalıştım, diye cevap verecekti.

«Hâlâ yorgun musunuz kumandan? Hâlâ rahatsız mısınız? İşlerinizin çokluğundan baş kaldıramıyor musunuz?»

— «Ah, ah! Hiç sormayın,» diye içini çekerek cevap verdi bana. «Bu iş bitmeden rahat edemiyeceğim.»

— «Sizi bu kadar üzen şey o mahut çıkartma mı hâlâ?»

— «Evet.»

— «Denizaltı ile adam çıkarmanın kolay olmadığını ben de anlıyorum. Bu ustaca çıkartmayı nerede başardınız?»

Tam aslına uymayan bu olayı Bouchardon'a anlatırken, Mata-Hari kaşlarını çatacak ve:

— Her halde biraz acele etmiş olacaktım ki, diye devam edecekti. Von Kalle gülerek bana:

— «Güzel kadınların bu kadar çok şey sorması doğru değildir,» diye cevap verdi. «Fakat ertesi günü öğleden sonra hemen işe koyuldum... Daha odaya girer girmez öfkeli bir tavırla:

«— Şuraya pencerenin önüne gelin de nasıl kızardığınızı göreyim,» dedi. Size söylediklerimi muhakkak anlatmışsınızdır. Fransızlar bütün açıklıklara radyolar gönderip subayları Fas'ın ne tarafına çıkardığımızı öğrenmeğe çalışıyorlar...

«Ne kadar bozulduğumu tahmin edersiniz tabii! Kekelemeğe başladım ve:

«— Fransızların radyo konuşmasını nasıl anlıyabilirsiniz? diye sordum. Şifreli değil midir?»

«— Evet ama şifre elimizde.»

«— Oh, ne kadar güçlüsünüz!...»

Yanıma geldi o sırada. Bu seferki isteğinde kuvvetli olduğunu anladım.

«— Güzel kadınlara karşı büyüklük gösterip affetmeliyiz, dedi. Hele gözleri böylesine şahane olursa. Ama bu olay Berlin'de duyulacak olursa bana pahalıya mal olur! Çok pahalıya!»

Mata-Hari bu sahneleri yargıca sadece anlatmakla kalmıyacak, yansıtacaktı da. Gözlerini gerektiği kadar kapadıktan sonra, biraz küstah, biraz utangaç bir tavırla:

«— Eh ne yapalım, dedim kendi kendime... Çaresiz! Ve istediğini yapmasına göz yumdum...» diyecekti.

★

30 aralık. Savaş bile yıl sonunu belirten bir rahatlık içindeydi. Noel hediyelerini getiren arabalar iki cepheye de ayrı ayrı akın ediyordu. Yıkık köprülerin altında, kalın sırıklarla tutturulmuş is-

tıhkâmlarda, demirlerden, deliklerden buz parçaları sarkan tel örgülerinin ardında gece eğlencesine katılan adamlar vardı.

Yangınlardan yarı yarıya kurtulmuş kasabalarda, özel görevliler hindi ve domuz pazarlığına girişiyorlar veya sahipsiz köşklerden, çoban püskülü topluyorlardı. Falmouth'da A. P. M. in kendisi bile kasketine bir sap ökseotu takarak şarap fıçısını deldi. Nihayet Champagne'da, bir grup mızıkacı, birliklerinden arta kalan arkadaşlarına konser verebilmek için, çatısı uçmuş bir kilisede prova yapıyorlardı.

Top seslerinin azaldığı, küçücük tahta haçlarla veya beyaz taşlarla belirtilen mezarların üstüne bir sessizlik çöktüğü sırada, çamurlara sımsıkı yapışmış çiçekleri sarsan hafif rüzgârla beraber her yandan dua sesleri yükseliyordu. Dünya barışı için fısıldıyan bu sesler ölü çukurlarından geliyordu sanki.

Ama Madrid'de bunların hiç biri yoktu. Madrid başkaydı. Pek çoğu çıkarını sağlamak için savaşın bitmesini istemiyordu. Yoksulluktan Don Quichotte kılığında gezen asillerin pek çoğu savaş yüzünden eski zenginliklerine kavuşmuşlardı. Şimdi yenilemeğe çalıştıkları teraslarında gırtlaklarını yırtarcasına bağırıp çağırıyorlardı. Küçük memurlar da yemlik yaptıkları yerlerin kapanmasından korkuyorlardı.

Ritz'de her yerdekinden geç yatılıyordu. Müstahdemlerden şeflere kadar hepsi para karşılığı kapılardan dinliyorlardı. Mektup geldiği zaman Mata-Hari de uykudaydı.

Saat on bire geliyordu. Kapıcının Toléde'de oturan ve külot biçmekle geçinen ihtiyar bir annesi vardı. Kendi de iki başlı Kartallardan para aldığı için mektuba saygı ile baktı.

Zarfla Castilla arması vurulmuş ve İspanyol pulu yapıştırılmıştı. Üstüne, sinyora Mata-Hari - Madrid, diye yazılmıştı.

Kapıcı onu 40 No. lu kutuya attı.

Bir ay önce de mektupları açmak zorunda kalıyordu. Fakat Miami'li bir domuz tüccarının şikâyeti üzerine cesareti kırılmıştı. Yerini kaybetmekten korkuyordu. Uyuşturucu madde ve oğlan çocuklardan kazanç sağlıyacağı barış günlerini özlemle bekliyordu.

40 numaradaki için Alman ataşesi von Kalle ile sıkı fıkı olduğu söyleniyordu. Gerçi kapıcı Von Kalle'yi tanımıyordu ama her ay muntazaman aldığı ücretin ondan geldiğini biliyordu. Bu paranın yarısını Toléde'e gönderirdi vakit kaybetmeden. O halde bu durumda çaba gösterişi yapmasına hiç lüzum yoktu.

Kapıcı gelen bütün mektupları kutularına doldurdu. Bunlardan biri albay Danvignes'e yazılmıştı. Gerçi albay Ritz'de kalmıyordu ama özel mektupları buraya geliyordu.

— Gene bir kadın meselesi... diye adamcağız düşündü.

Acaba bu mektubu açsa mıydı? Danvignes bir hafta önce Madrid'ten ayrıldığına göre, şikâyet edecek kimse yoktu.

O sabah hava neden o kadar güzeldi? Adam merak bile etmiyordu. Akşam yediği sarmısaktan boyuna geğiriyordu. İçini çekti ve adresleri yazdığı defteri aradı:

«Albay Danvignes, Savunma Bakanlığı. Paris.»

Adresi yolunca kaleme aldı, fakat bu iş on dakika sürmüştü. Pek o kadar cahil sayılmazdı, bundan da haklı bir gurur duyardı. Dışarda Prado'nun Salonu üstüne güneş bütün sıcaklığı ile yayılıyordu.

Yarımda Mata-Hari yemek salonuna girmeden mektuplarını kutudan aldı. Taşla cilâladığı tırnağı ile zarfı yırttı. Yüzü biraz sarardı gibi geldi kapıcıya.

— Kötü bir haber yok ya senyora? diye sordu.

Kadın adama boş gözlerle baktıktan sonra cevap vermeden uzaklaştı. Saçlarının arasına bir diadem takmıştı. Camgöz derisinden yapılmış elbisesi iki kere sımsıkı sarıldıktan sonra belden ve dizlerden tesbihe benzer bir şeyle tutturulmuştu.

Kapıcı bir süre sonra Don Carlos'u görünce:

— Pek öfkeli görünüyordu, diye anlattı.

Zayıf, çelimsiz bir adamdı. Don Carlos onun takma adıydı. Elinde bir bavulla gara gitmediği zamanlar kanalda balık avlardı. Pazardan başka her gün saat ikide kapıcının önünden geçerdi. Ritz otelinin kapıcısına her ayki ücretini getiren de oydu. Von Kalle'yi yakından tanıyor olmalıydı. Ama gene de kapıcı bundan emin değildi. Bu adamlarla Tiergarten'in kodamanları arasında zincirleme bir teşkilât olmalıydı. Toptancılarla, nakliyatçılarda olduğu gibi.

— Daha ne var ne yok, Rodriguez?

— Fransız ataşesine de bir mektup var. Önemli olmasa gerek. Orospu dalgasıdır herhalde... 110 numaradaki Hollandalı diplomatların yıllık tarifesini istedi. 67 numaradaki Amerikalı ihtiyar kadın da uzun bir gezinti için arabacı arıyor.

— Arabacı mı? Kapının önünde bekliyenleri görmüyor mu?

Rodriguez, Don Carlos'u biraz olsun güldürmek ümidiyle:

— Bana kalırsa bir jigolo arıyor, diye bir espri savurdu. Ama karşısındakinin kılını bile kıpırdatamadı.

Kapıcının Don Carlos'u sayması sadece para getirdiği için değildi. Onun zorluk çekmeden yazı yazmasına, mürekkeple uzun ve çok gizli raporlar çıkarmasına hayran kaldığı içindi. Sokaklarda serbest çalışmağa karar vermeden okula bile gitmişti.

İkide güneş büsbütün kesinleşmişti. Serseri çocuklar, birkaç kuruş koparmak için yalınayak sokaklarda koşuşuyorlardı.

Fayton, Fransız elçiliğinin önünde durdu. Arabacı:

★

— İşte geldiniz, senyora, dedi.

Sonra iyi bir bahşiş koparmak ümidiyle, dilenci çocukları kırbacı ile kovdu. Kırbaç içlerinden birinin baldırına geldiği için çocuk arabacının anasına sövmeğe başladı.

Kadın, köpeğe kemik atar gibi, arabacıya birkaç peseta fırlatarak arabadan indi. Merdivenleri koşarak çıkarken adımları canlıydı. Lâcivert tayyörünün içine krem rengi rüradan bir bluz giymişti. Albay Danvignes'nin yerine gelen ataşe ile görüşmek istediğini bildirdi. Ataşe soylu bir subaydı. Sözün kısası bir marki idi.

Emir eri:

— Bu gelen bayan pek öfkeli görünüyor yüzbaşım, dedi. Çok...

Ve gülümsedi samimî samimî.

Marki:

— Mata-Hari, dedi. Yanılmıyorsam Danvignes dostlarından biri olacak.

O da gülümsedi hafiften.

— Öfke onu çirkinleştirmiş mi?

— Aksine öfke ona pek yaraşmış, yüzbaşım.

— Danvignes çok zevkli bir adamdır zaten.

Kadın içeri girip te elini öptürdükten sonra çantasını açtı ve içinden çıkardığı mektubu yazı masasının üstüne fırlattı. Henry Bataille'ın piyeslerindeki bir sahneyi yaşıyorlardı sanki.

— Bu rezalete bir cevap verebilir misiniz, bayım? Ne demek oluyor?

Marki - yüzbaşı mektubu okumak için koltuğun kenarına iliştı. Hafifçe kıvırdığı bacağı ile şeker kutularını süsliyen resimlere benziyordu. Gözleri önce imzayı aradı: senatör Juarez. Sonra da okumağa başladı:

«Sevgili dostum, sizi ilgilendiren bir olaydan bahsetmek istiyorum. Geçenlerde özel bir görevlinin ziyaretini kabul ettim. Paris Dış İşleri Bakanlığından geldiğini söyliyen bu bay, sizinle aramızdaki bağların iç yüzünü öğrenmek istediğini söyledi ve Birleşmiş Milletlere düşmanca davranan bir kadınla neden başbaşa kahve içtiğimizi sordu...»

Ataşe başını mektuptan kaldırdı. Kadın ona kurşun yağdıracak gibi bakıyordu. Göğsü heyecanla inip kalkıyordu. Boğulurcasına ceketinin tek düğmesini çözerek vücuduna yapışan süra jileyi meyda-

na çıkardı. Ataşe: «Şu Robert de ne adammış» diye düşündü. Marki-yüzbaşı cadı tipli kadınlardan hoşlanırdı az çok.

Başını eğip okumasına devam etti:

«... **Duyduğuma göre dostunuz ressam Diego de Leon da aynı adamla görüşmüş. İkimiz de o kimseyi, sizin çok sevimli, akıllı ve nükteli bir kadın olduğunuzu, sizinle olan dostluk münasebetlerimizde bir kere bile politikadan bahis açılmadığını belirttik...»**

Böyle bir kadınla politikadan bahsetmek kimin aklına gelirdi zaten! Ataşe onun çok daha başka konularda konuşmak isterdi ama şimdilik korunmak lüzumunu hissediyordu nedense. Aileden kalma eski bir iç güdüydü bu. Ataları, her zaman zorunluklardan kaçınmışlardı. Devrim süresince başı vurulan bir tek akrabası çıkmamıştı.

Mektubun sonunu senatör Juarez şöyle getiriyordu:

«Bu ziyaret bize oldukça garip göründü. İspanya'nın soylu kimselerinden olduğumuz için bu olayı size bildirmeyi vazife bildik.»

Ataşe kendini toplamak için mektubu bir süre elinden bırakmadı.

Kadın ifadesiz bir sesle:

— Hâlâ okuyamadınız mı? diye sordu.

— Özür dilerim, madam, düşünüyordum.

— Ne düşünüyordunuz? Uyduracağınız yalan mı?

Marki itiraz ederek ayağa fırladı. Olanların hiç birinden haberi yoktu. Buraya geleli ancak birkaç gün olmuştu. Albay Danvignes ile ilişiği olduğuna göre madamın da bunu bilmesi gerekiyordu.

— Bu işten ancak o sorumlu olabilir, madam, diye devam etti. Ama gene de hiç bir şeyden haberi olmadığına inanıyorum. Hattâ sizi temin edebilirim bile.

— Size çok inanmak isterdim... Ne de olsa haberi vardır bence!

Gözleri hâlâ kıvılcımlar saçıyordu ama biraz daha sakinleşmişti. Marki belirsiz bir hareket yaptıktan sonra:

— Robert benim meslektaşımdır. Doğru bir adam olduğunu herkes bilir...

— Erkekçe konuşamaz mısınız? Bu şüpheler beni hem kırıyor, hem de kızdırıyor. Sizin gizli teşkilâtınıza alındım, yüzbaşı. Bana gereken ilgiyi gösterseler dünyanın en iyi dostları olurduk. Almanya'da dük de Brunswick gibi hattâ Kronprinz gibi kalburüstü dostlarımın bulunduğunu açıkladım. Bu sebeple beni Belçika'ya yollıya-

caklardı. Ama o mahut vizeyi elime geçiremedim bir türlü. Hâlâ bekliyorum...

Marki gerçekten ürperdi bu sefer. Gizli bir ajanın kendini böyle açıkça tanıtması işitilmiş şeylerden değildi. Üstelik marki, ne şekilde olursa olsun açık konuşanlardan hoşlanmazdı. Kilisede kaza yapan birine nasıl sinirlenirse onlara da öyle sinirlenirdi.

— Madam... diye başladı. Sonra markiliğini bir kenara atarak sesini değiştirdi ve askerce:

— Madam, vizeniz için hizmetinize hazırım, dedi. Fakat transit meselesi..

— Bununla uğraşmayın. Zaten niyetim Paris'e dönmek ve bu meseleyi aydınlatmak...

— Buna ekliyecek hiç bir şey göremiyorum, bana kalırsa...

— Evet?

Marki, baş parmağını ısırdı. Karşısındaki dişi kaplanın pençesini derisinde hissediyordu âdeta. Pek te fena olmazdı hani...

— O halde mademki açık konuşuyoruz, diye cevap verdi. Bana kalırsa bu işi işgüzarlık olsun diye küçük memurlardan biri yapmıştır.

Kadının biraz rahatladığını farketti.

— Ben de öyle tahmin ediyorum, yüzbaşı. Bu adam ceza görmelidir!

— O iş bana düşmez...

— Onu cepheye yollamalı! diye kadın devam etti. Sınırda erkekler dövüşürken bunun gibi sağlam ve beceriksiz birine teşkilâtımızın parasını boş yere harcatmamalı, değil mi?

Adamı vagon çekmiş gibi terlettikten sonra çıkıp gitti. Ataşe yalnız kalınca bir süre odanın kokusunu içine çekti. Misk, karabiber ve kantaron kokusu sinmişti. Soydan gelen şu sakınması olmasaydı cesaretini toplar ve bu kokudan kurtulmak için koşup kapıyı açardı.

★

Von Kalle:

— O kadar yorgunum ki, dedi.

— Gerektiğinden çok çalışıyorsunuz Helmut...

— Bu savaştan bıktım artık galiba.

Mata-Hari, von Kalle'ye Paris'e döneceğini haber vermeğe gelmişti. Castellane sokağındaki yazı odasında oturuyorlardı.

Bu haberi duyunca Alman ataşesi kaşlarını kaldırmış ve:

— Bana kalırsa şimdi sırası değil, Gretha, diye cevap vermişti.

Anladığıma göre Fransızların size güvenleri yok. Bu durumda kendinizi büyük bir tehlikeye atmış olmuyor musunuz?

— Bunda ne gibi bir tehlike görüyorsunuz Helmut?

— Şimdi bana okuttuğunuz Juarez'in mektubu...

— Tamam. Fransız ataşesinin dediği gibi bu işi ufak memurlardan biri yapmış olsa bile benden hâlâ şüphe ettiklerini gösteriyor. Çekiştirmeli dedikodulara alışıkım ben. Aynı zamanda uzaktakilerin daima haksız olduklarını da bilirim. Onun için kendimi temize çıkarmanın sırası geldi diyorum.

Biraz durduktan sonra:

— Verdikleri sözü de hatırlatmanın sırası geldi... diye ekledi.

— Hangi söz?

Von Kalle işte o sırada içini çekerek, savaştan bıktığını söylemişti.

— Başka türlü idare edebilirdik, diye devam etti. Başımızda öyle hayvanlar var ki...

Bouchardon'la yaptığı bir konuşmada bu cümleyi hatırlıyacak ve:

«— Candan mı söylüyordu? Benim mi ağzımı arıyordu? Bilmiyorum...» diyecekti.

Fakat Alman ataşesinin karşısında:

— Ordunuzu kötülememelisiniz Helmut! diye haykırdı. Almanya'nın en güzel şeyi o. İçlerinde öyle subaylar var ki yiğitliklerine diyecek yoktur...

— Sizin subayları sevdiğinizi bilirim. Kendiniz söylediniz. Bu sayede de güzel dakikalarım oldu. Şikâyet edersem haksızlık olur...

— Subayların özellikleri vardır. Herkese benzemezler.

— Evet. Bizde subay olmak sağlam bir kültüre dayanır. Ben de gençliğimde kılıcımla kılıç püskülünü takmağa hak kazandığımda gururluydum.

Monoklunu yerleştirdi ve devam etti:

— Harp okulunun Selekta sınıfından mezunum, şekerim. Seçkinler bölümünden. Ama aradan üç yıl geçince gençlik hayallerime veda ettim. Büyük malikâne sahiplerinin oğulları, soylu gençler Prusya tarihine katılmadıkları halde benim seviyemdeydiler...

— Ama siz de bir aristokratsınız Helmut...

— Pek tabii... Ama fakir bir aristokrat. Evlenmeğe kalktığım zaman teğmendim. Şimdi hatırlamak bile istemediğim bir takım dolaplarla, hükûmetin karımdan istediği 3,000 franklık geliri sağlamağa çalıştım.

Güldü.

— Bütün bunları neden anlatıyorum aceba? Hele size... Bu ka-

dını çoktan beri sevmiyorum artık. Bundan başka ordu beni lükse de alıştırdı. Altı düelloya şahitlik ettim. En iyi arkadaşım kumar borcunu ödiyemediği için intihar etti. Kaiser de onun askeri bir merasimle kaldırılmasını yasak etti.

— Bugün sizi karamsar görüyorum. Gideceğime mi üzülüyorsunuz yoksa?

— Ben farmasonum güzelim. Dahil olduğum kısma prens Leopold de Prusse başkanlık ediyor. Pazar günleri çocuklarım ölmüş generallerin haykel başlarını seyretmek için Siegel Allee'ye giderler. Evet sizi biraz arıyacağım. Bir İspanya macerası idiniz benim için.

— Bizde hayvan gibi kaba adamlar vardır dediniz biraz önce, neden?

— Ben hiç bir zaman kavgacı bir adam olmadım Gretha. Bir askerin «hoch» diye bağırması veya bir otomat gibi tek bacağını kaskatı kaldırması beni çileden çıkarıyor. İnsanlıktan uzak, karikatür gibi bir şey. O biçim, makine gibi söz dinliyen insanlarla hiç bir ilişiğim yok benim... Fransız erkekleri daha uysaldır bence.

Pencere aralığından gün içeri süzülüyordu.

— Her yerde iyiler de vardır, kötüler de! Fransızlarda da yiğit yok mu sanki. Hele havacıları. Havacılarından tanıdıklarınız var mı Gretha?

— Evet.

— Lüzumsuz bir soruydu. Tanımadığınız üniforma var mı ki? Şu sıralarda bir uçak hatlarımızdan geçerek yere yolcusunu indiriyor ve ertesi günü de gelip alıyor...

— Bunu da nerden biliyorsunuz?

— Bizim bilmediğimiz şey yoktur. Fransa'da çok iyi ajanlarımız var.

— Size nasıl bildiriyorlar?

— Bir sürü vasıta var bunun için.

— Beni şaşırtıyorsunuz. Şu savaşın başından beri Fransa'da seyahat etim, Helmut, ve beni öyle bir aradılar ki, en küçük bir şey bile kaçırılmaz diye düşünüyorum. Bir keresinde gömleklerimin kurdelâlarını bile incelediler.

Von Kalle güldü.

— Ama güzelim, sırlarını sizin bir kadının üzerinde taşıtmazlar ki. Dünyanın en budalaca bir hareketi olur! Kılıksız kimselerden faydalanırız biz... Bunlar mürekkepleri küçücük toplar halinde kulaklarının içinde veya tırnak aralarında geçirirler...

— Âlâ. Bu zararsız bilgileri Fransızlara iletebilirim. Bunlar için biraz para koparırım hiç olmazsa.

Bu adamın karşısında edepsizce davranabiliyordu. Onun edep-

sizliği kendininkinden de daha eski değil miydi? Fakat von Kalle'nin güven derecesini sonuna kadar anlıyamadı.

— Bana kalırsa siz ancak para konusunda samimisiniz Gretha. Aşktan bahsederken de hiç samimî davrandınız mı?

— Ben aşktan bahsetmem Helmut, sevişirim sadece.

Von Kalle neşe ile gülümsiyerek:

— Doğrusu çok da iyi beceriyorsunuz, diye kabul etti. Hadi açık konuşalım. Hâlâ paraya ihtiyacınız var değil mi?

— Her zamankinden çok. Fransızların bana hemen bir şey vereceklerini sanmıyorum.

— Ritz'deki son hesabınız da ödendi...

— Biliyorum. Teşekkür ederim Helmut.

— Bundan başka Paris'ten ayrılmadan önce 5.000 Fransız frangı aldınız.

— Kasımdaydı. Hemen hemen iki ay oluyor!

— Benim yaşıma geldiğiniz zaman, güzelim, iki ay muazzam bir zaman süresi gibi gelecek size. Ama iş konumuzun dışına çıkmıyalım. Benim şahsî kasam boş, ama Berlin'e bir telgraf çekip isteyebiliriz.

— Tekrar tekrar teşekkür ederim Helmut.

— Paranızı Paris'e gittikten sonra alırsınız. Yolculuğunuzu haklı gösterecek bir sebep olur hiç olmazsa. Bu sefer de Amsterdam konsolosu Craemer'in eliyle mi gelsin?

— Evet. Aynı zamanda hizmetçim Anna Luitjens tarafından.

— Âlâ. Tabiî bu ödenek adınıza yatırılmıyacak değil mi?

— Paris'teki Hollanda elçiliğine yatırılsın. Bu parayı Mijnheer Bunke'nin hesabına geçirmeleri yeter. Bankaya kendim gideceğimden carî hesapları tercih ederim. Orada beni tanıyorlar.

— Bu akşamdan telliyeceğime söz veriyorum.

Von Kalle güldü ve:

— Tepeden tırnağa kadar böylesine kadın olmasaydınız, diye devam etti. Size bir iş adamı gözü ile bakardım.

Kadına iyice sokuldu. Başkalarının külot çıkarışı gibi monoklunu çekti gözünden. Ateşli bir âşıktan çok, sermayesinin gelirini canı sıkılarak kabul eden bir adama benziyordu.

VII

13 ŞUBAT

13 ŞUBAT 1917... FAKAT DESTAN çevresini bitirmek, şeytan düğümünü bağlamak için, önce 1916 yılını kapamak gerekiyor.

Kudurmuşçasına geçen beş altı hafta. Paris'in her zaman iki yüzü olmuştur. Gürültüsü, yokluktan zayıf düşmüş insan kalabalığı, piyade erleri, süvarileri, izinlileri veya beceriksiz muhafız askerleri ve gazete bayilerinin önünde günlük havadisleri okuyan sivilleriyle Paris'in gündüz hayatı, ve sefahat içinde yüzen gecesi.

Hiç bir şey değişmemişti. Vitrinler askerce duruşlarını bırakmamışlar, hayatta kalanlar da dik kafalılıklarını kaybetmemişlerdi... Seine nehri ile bahçeler de yerindeydi.

Mata-Hari bu sefer de Plaza-Athénée'ye inmişti. Otele yerleşir yerleşmez Saint-Germain bulvarına telefon etti:

— Günaydın yüzbaşı! Madrid'ten bugün geldim. Raporlarımı aldınız mı?... Belçika'ya yapacağım yolculuk için hazırlığa başladınız mı?

Adamın sesi soğuktu. Gerektiği kadar da kabaydı:

— Bu arada çok işim var madam, dedi. Geleceğinizi ummuyordum.

— Canım Danvignes size söylemedi mi?...

— Bir dakika... Danvignes. Hangi Danvignes?

— Tabii ki albay Danvignes'den bahsediyorum. Madrid'in elçilik ataşesi.

— Albay Danvignes'i görmedim, diye telefondaki ses homurdandı.

— Sahi mi? Ama nasıl olur...

— Madam, demin de söyledim size. İşlerimin başını aştığı şu sıralarda Danvignes'inizle uğraşacak vaktim yok. Zaten idare ettiğim teşkilâtla albayın hiç bir ilişiği yoktur...

Mata-Hari bir an kendini kaybedecek gibi oldu.

— Size uğrayabilir miyim, yüzbaşı? diye sordu.

— Şimdi imkânsız. Hem de hiç bir sebeple Saint-Germain bulvarına gelmeyiniz. Beni buradan aramanız da doğru değildi zaten. Randevu vermek için size telefon ederim. Sizi nerede bulabilirim?

— Plâza otelinde. Ama yüzbaşı neticede...

Cümlesini bitiremedi. Telefon kapanmıştı. Kadın sersemlemiş gibi kala kalmıştı. Kulaklık hâlâ elindeydi. Sonra kaşlarını çattı ve başka bir yeri aradı.

— Savunma Bakanlığı mı? Albay Danvignes ile konuşabilir miyim?

Bekliyordu telefonun başında. Uzaktan zil sesleri işitiliyor, sonra gülüşmeler, fısıltılar, hat bağlantıları geliyordu kulağına. Dairelerde gördüğü askerleri getiriyordu gözünün önüne. Ukalâ ve işsiz. Sabırsızlanmağa başlamıştı artık.

— Lûtfen! Sizden...

— Arıyorlar efendim.

Gene sesler... Sonra telefon kapanıverdi ansızın. Mata-Hari öfke içinde otelin santralını aradı.

— Tekrar Bakanlığı arayın ve bir daha kapattırmayın.

Bir dakika sonra:

— Telefonu kapadınız. Sizden...

— Ha, evet. Albay Danvignes'i arıyan sizdiniz değil mi? Fakat özür dileriz madam, burada albay Danvignes adında kimse yok.

Bu sefer telefonu Mata-Hari kapamıştı. Sonraları onun iradesinden bahsedeceklerdi. Ama irade değildi bu. Devamlı yaptığı uyuşturucu iğnelerin etkisiydi.

— Guillaume, bana bir taksi çağır, diye emretti.

Otomobile biner binmez şoföre:

— Savunma Bakanlığına çekin, dedi.

Uzun beklemedi. Bir gün gelecekti ki, bütün bu insanlar: «Elbette! Daha ilk bakışta onun ne olduğunu anlamıştık...» diyeceklerdi. Çünkü tahrik ediciydi. gemi gibi dalgaları yararak geçebiliyor ve peşinde misk kokusundan bir iz bırakıyordu. Çünkü her dilden al-

dığı bir söyleyişle dışardan gelme bir hava yaratabiliyordu.

— Subaylarınızdan biriyle görüşmek istiyorum... dedi.

Elbise, şapka ve kürk bavullarını peşinde taşıyor hissini verdiği için, yalnızlık, yataklı vagon ve uluslararası palasların havasını taşıdığı için «Hemen anlaşılıyordu...» diyeceklerdi. Bir apaşın bıçağından, anarşistin de cebindeki el bombasından tanınması gibi bir şeydi bu da... Fakat o sırada bir emir eri Mata-Hari'ye hizmet etmek için telâşlanıyor, bir subay koşup kadına en düzgün koltuğu gösteriyordu.

Kadın:

— Kara ataşesi albay Danvignes'i görecektim, fakat otelinin adresini kaybettim, dedi. Onun için buradan öğrenmeği uygun buldum.

— Çok iyi yaptınız madam! Bunun gizli bir tarafı yok. Robert Orsay otelinde kalıyor.

Gizli bir tarafı yoktu doğru... Aslında hiç bir şeyin gizli tarafı yoktu: Beklenmedik terslikler, anlaşmazlıklar, başkası zannedilmeler vardı sadece. Kendi macerası yer mantarı ile süslenmiş bir yemek gibiydi. Sonradan Bouchardon, Danvignes'i çağırtacaktı, fakat bu yabancı teğmeni hiç bir zaman dinlemiyecekti. O genç teğmen bu sırada daktiloların gürültüsü arasında güzel kadına:

— Kendisine telefon etmek ister misiniz? diye soruyordu.

— Çok naziksiniz...

Günün birinde belki bu da: «Onu tanımıştım,» diyecekti. Kimbilir daha kimler bu olağanüstü kadını kollarında tuttuğunu iddia edecekti! Günahlarını ödediği sırada her cinsten binlerce âsık ortaya çıkacak ve iç çekişlerle onu elde ettiklerini ileri süreceklerdi. Kimsenin bilmediği bir sefahate ulaşanlar, bir uçurumdan sağ salim kurtulanların övünmesi gibi bir şey olacaktı bu.

Fakat o sırada genç teğmen önemli tavırlarla telefonu açıyor, kendini Genel Karargâhın komutanı sanıyordu. Biraz sonra:

— Robert yokmuş, dedi. Ne talihsizlik. Aksi gibi bu akşam da İspanya'ya hareket ediyormuş.

— Treni kaçta acaba?

— Galiba... sekizde madam...

Genç çekingendi. Kadını yemeğe çağırmağa cesaret edememişti.

Mata-Hari sekizde Austerlitz garındaydı. İğnelere ihtiyacı yoktu burada. Fransız subaylarının yarışırcasına ona hizmet etmeleri, Paris'in havası, yakında parasının geleceğini bilmek onu canlandırmaya yetiyordu. Tiyatrovari bir tavırla giriş bileti aldı ve Orsay'den gelen tiren gara girerken peronda dolaşmağa başladı.

— Siz!

Mata-Hari istese de ondan başka kimseyi göremezdi. Danvignes geriye eğilmiş güzel başı ve pırıl pırıl dişleriyle beline kadar pencereden görünüyordu. O da Paris'in kokusunu içine çekiyordu sanki.

Sonra bu yüzde cümleler gezindi. Önce bozuldu, dış görünüşünde belirli bir sıkıntı okunuyordu; sonra alışkanlığı üstün geldi ve gülümsedi. Yalancı, yarı yalancı ve gerçekli olarak değişti bu gülümseme.

— Siz! dedi. Ne kadar sevindim. Hiç beklemiyordum...

Buna rağmen, insanı sinirlendirecek kadar muntazam olan hatlarında bir huzur belirdi dalga dalga. Tiren garda ancak beş dakika kadar kalacaktı. Kendinin inmesine vakit olmadığı gibi kadının çıkmasına da yoktu... Yarı yarıya açılmış pencere aralarında bir sınır gibiydi. Kadına tepeden bakıyordu şimdi.

— Albay! Yüzbaşı Ladoux'yu gördünüz mü?

— Eh, itiraf etmeliyim ki...

Ağır ağır konuşuyordu. Kelimelerini aramaktan çok, vakit kazanmak ister gibi bir hali vardı.

— Onunla karşılaşamadım... Mata-Hari. Ama âmirini gördüm, albay Goubet'yi...

Kadının arkasında yolcular koşuşuyordu. Birisi bavullariyle ona sürtündü hafifçe. Yakışıklı albay beton perona doğru eğilmişken kendine doğru dalga dalga yükselen doğunun inatçı kadınca kokusunu duyuyordu.

— Edindiğim bilgileri ona söylediniz mi?

— Evet... Tabii...

— Ne cevap verdi?

— Dedi ki... Hepsini çok beğendiğini, sizin çok akıllı bir kadın olduğunuzu söyledi...

Kadına tepeden dişler tuzak gibi parlıyordu. Adamın kendi dişleriydi bunlar. Artık şüphesi kalmamıştı. Bir ara Madrit'te... Ama bu şekilde durmakla adamın boğazına kadar ağzının içini görebiliyordu.

— Hepsi bu kadar mı, albayım?

İşte tiren hareket ediyordu. Danvignes'in içi rahatlamıştı. Biraz daha eğildi. Çok az. Tehlikeyi göze alacak adamlardan değildi.

— Ritz'e ne zaman döneceksiniz Mata-Hari? dedi.

— Anlamıyorum... Goubet başka şey söylemedi mi? Bana bir mesaj...

Tirenin yanından yürüdü bir süre. İşte o sırada şaşılacak bir şey oldu. Adamın üzgün, hemen hemen insanca bir sesle:

— Yavrum, yavrum... dediğini duydu.

Yoksa yanılmış mıydı? Bu gürültü arasında ona öyle mi gelmişti?

Tiren uzaklaşmıştı artık. Ona yetişemezdi. Eliyle selâm veriyordu kadına. Tiyatroda adı geçmiyen basit bir figürandı. Hayatına girmesiyle çıkması bir olmuştu. Hattâ aşkı bile tatmamıştı onunla. Ama kimbilir belki bir gün albay, tenin kokusunu emen bir demet menekşeyi hatırlardı.

★

Gerçekten de bu beş hafta deli edercesine geçiyordu. Mata-Hari Ladoux'dan randevu alıncaya kadar ona birkaç kere daha telefon etmek zorunda kalmıştı.

— Anlattıklarınızdan hiç bir şey anlamıyorum, Mata-Hari, dedi konuştuktan sonra. Bana kalırsa von Kalle sizi atlatmış. Yahut ta siz bana yalan söylemekte devam ediyorsunuz.

— Yüzbaşı.

— Durun bakalım. Radyolarımızın şifre anahtarını bildiklerini söylüyorsunuz. Olacak şey değil bu. Tedbir almadık sanıyorsunuz? Mesajlarımız arasına kod'larımızın sağlamlığını anlamak için bozucu mesajlar katıyoruz. Meselâ şüphelendiğimiz bir ajanın adını veriyor ve ne olacağını bekliyoruz. Veya yanlış haberler yayınlıyoruz.

Mata-Hari yüzbaşıyı zayıflamış, dermansız ve kendisine karşı düşman bulmuştu. Eski yuvarlaklığından bile eser kalmamış tirit gibi olmuştu.

Yüzbaşı:

— O ajanımız yakalanır veya bildirilerimiz yayılırsa, durumu anlar ve şifre anahtarını değiştiririz, diye anlatmağa devam etti. Şu halde böyle bir şeyle karşılaşmadık daha.

Yazı odasını adımlıyordu bir aşağı bir yukarı.

— Von Kalle övünmek isemiştir belki. Yahut ta genel olarak konuşmuştur. Aslında kullandığımız bir tek kod vardır... Ama düşmanlarımız bu şifrelerden birini ele geçirmiş olabilirler. Bu da bugüne kadar zaman aşımına uğramıştır nasılsa.

Mata-Hari adamın konuşma tarzına, verdiği bilgileri önemsememesine hayretle bakıyordu. Sert bir ifade ile:

— Size söylediklerimin yüzde bir ihtimalle doğru olduğunu düşünmek bile, denetlemeğe değer... diye karşı koydu.

Adam alınıverdi birden:

— Aksini söylemedim ki! diye cevap verdi.

Mata-Hari, yazı odasına girer girmez Danvignes'in bilgilerden hiç biri Ladoux'ya vermediğini anlamış ve hayret etmişti. Yoksa

Ladoux işi aptallığa mı vuruyordu? Yok olamazdı. Çünkü Madrit'te olanların ve Alman ataşesiyle yaptığı temasların tam bir raporunu istemişti.

İlk karşılaşmaları ile son karşılaşmaları arasında ne büyük fark vardı. Kollarının yuvarlaklığı, anlamlı göz kırpmalara veda etmeliydi! O nazik Ladoux dövecek gibi konuşan, sinirli ufak bir memur oluvermişti.

Danvignes gerçekten mi mesajını getirmemişti?

— Ya Belçika işi ne olacak yüzbaşı? Hâlâ emirlerinizi bekliyorum... O meselede bir anlaşmaya varmıştık, unuttunuz mu? Hani Brüksel'deki dostum Wurbain... Vize işimle uğraşıyor musunuz?

Ladoux Mata-Hari'yi iyice tanımış olsaydı, huzursuzluğunu hemen farkederdi. Çünkü Mata-Hari para konusuna hiç yaklaşmamıştı!

Ama Ladoux onu yakından tanımak fırsatını büsbütün kaybetmişti şimdi:

— Gerektiği zaman size bildiririm Mata-Hari, dedi.

★

Von Kalle söz verdiği halde para hâlâ gelmiyordu. Bundan başka oda hizmetçisinden öğrendiğine göre, bir polis memuru, personel şefini sorguya çekmişti. Kız:

— Kimlerle görüştüğünüzü, kaçta yattığınızı, yabancı birinin odanıza girip girmediğini öğrenmek istedi..., diye anlatmıştı.

Mata-Hari aynı hafta içinde telefon konuşmalarının da dinlendiğini farketti. Üç kere Saint-Germain bulvarını telefonla aramış üçünde de ifadesiz bir ses:

— Yüzbaşı Ladoux Paris'te bulunmuyor, madam... diye cevap vermişti.

İşçi kızlar gibi kapının önünde çıkışını bekliyemezdi ya!

Ocak ayının sonunda, ona mektup yazmayı düşündü. Otelin salonunda oturuyordu. Bütün öfkesi kaleminin ucunda toplanmıştı sanki:

«İkinci sınıf bir ajanı peşime takıp çalışmalarıma engel olmaktan ne zaman vaz geçeceksiniz? Beni anlamalarına imkân yok. Ben de kendi hesabıma onları tanımak istemiyorum bile...»

Bu mektuba cevap alamamıştı.

O zaman aklına bir şey geldi. Belki de ona para vermemek için bu şekilde davranıyorlardı. Kendini dünyanın merkezi olarak görmeğe alışık olduğu için, alacaklısını görmek istemiyen borçlu gibi,

Paris'te kalması onları rahatsız ediyor olmalıydı. Ladoux'ya bir mektup daha yazdı:

«Uygun bulduğunuz kadarını verin de buradan gideyim...»

Bir akşam önce Haussmann kulübünde söz üzerine büyük bir para kaybetmişti. Maslov'u düşünerek, kendine saygı ettiği için, o eve dönmek de istemiyordu. Paris'te rahat etmez olmuştu artık.

«Hizmetimin karşılığını almak en tabiî hakkımdır! Fakat gitmek istiyorum..» diye yazıyordu.

Elinde olmıyarak bir zamanlar nefret ettiği Hollandayı özlemle anıyordu şimdi. Kimbilir belki de La Haye veya Leeuwarden'de yerleşir ve Maslov'la yaşardı.

Her ihtimale karşı bu para yardımını istemeden önce, Paris'e geldiğindenberi ihmal ettiği avukat Clunet'ye baş vurmağı uygun gördü. Avukat bazı açıklamalar karşısında dehşete düştü:

— Sizin gibi bir kadın, «ödemenizi istiyorum...» diye nasıl yazar? diye sordu. Hiç birini aklı almıyordu zaten.

— Ben de sizi anlamıyorum Edouard. Mademki onlardan para kabul ettim, o halde istemekten de çekinmem.

Bununla beraber, onu sahne önlerinde ve localarda görüyorlardı. Arkayla geri hizmetlerde çalışanların yanında itibarını yeniden kazanmış, Paris'in arka sokaklarının devamlı müşterisi olmuştu. Kulüplerde oynuyor, kaybediyor sonra gene kazanıyordu. Göz alıcı tuvaletleriyle eski tanınmışlığını yeniden sağlamağa çalışıyordu. Nereden geldiği bilinmiyen paraları su gibi harcıyor, çalışkan bir kıraliçe gibi sırlarını herkesten saklıyordu.

12 ocakta Amsterdam'dan beklediği para geldi. Aynı akşam, taksinin sağ kapısından binerken, sol kapısından da bir adam aynı teksiye girmeğe çalışıyordu. Elinde baston tutan yüksek rütbeli bir subaydı. Önce ikisi de meydan okur gibi birbirlerine baktılar, sonra ikisi bir anda donup kaldılar. İlk olarak kadın ağzını açtı ve:

— Vadim... diye bağırdı.

★

— Madrid'te olduğu gibi bu lokantanın da bir orkestrası vardı. Özel müsaadeli bir yerde. Masaları verandanın altında yeşile boyanmış bir köşedeydi. Askerî şapkaların yerine kanotiyelerin hüküm sürdüğü eski zamanları hatırlatıyordu insana. Her tarafa yapma çiçekler konmuştu.

İçler acısı bir manzaraydı. Garsonların hepsi piri fanidir. Titrek adımlarla, yalpa vurarak servis yapmağa çalışıyorlardı. Kürk-

lerin yığıldığı vestiyerin yanında mahzen vardı. Bir ok işareti merdiveni gösteriyordu. Tehlike sırasında sığınak olarak kullanılıyordu orası...

Maslov üçüncü defa olarak :

— Paris'te olduğundan haberim bile yoktu, dedi. Bana yazmadığına göre nasıl bilebilirdim, Marina?.

— Ya sen? İzin aldığını bana bildirmedin ki!...

— Bilmiyordum. Daha düne kadar Paris'e geleceğimden emin değildim. Yalnız bir insanım ben.

— Son mektuplarımı cevapsız bırakan sensin.

Mata-Hari bunu takside de söylemişti. Adam biraz durakladıktan sonra :

— O mektuplar elime geçmedi, dedi.

Canı sıkılmış gibiydi. İçki şişesini kadehlere doğru hafifçe eğerken :

— O mektupları almadığıma yemin ederim, diye tekrar etti.

Şimşek kadar kısa sürmüştü. Fakat Mata-Hari o ışıkta yüzlerce adama söylediği yalanları gördü. Ellerinde olduğu gençler de, bunun gibi, kendisine yalan söyliyeceklerdi işte.

Evet yalan söyliyecekler ve yılların pişirdiği bu kadın o yalanları sezecekti. Fakat bununla beraber, onları kaybetmemek için dinliyecek ve nankörlüklerini yüzlerine vurmayacaktı.

Zamanla ihtiyarlık yılları gelip çatacaktı. İhtiyarlıkla beraber beklemelerden, tepinmelerden bir duvar örülecekti onlarla kendi arasına.

Yaşayışı değişecek miydi? Her halde gene palaslarda kalacak fakat personel hesabı istemekte daha titiz davranacaktı. Kötü evlerin kapılarını çalacak, gizli bir geleceğin ardından koşacaktı... Her halde gene güzel giyinecek ve süslenecekti... Madrid'te olsun Berlin'de olsun restorana girerken gene peşinde fısıltılar işitecekti.

— Bakın Mata-Hari... diyecekti birisi.

— Mata-Hari mi?

— Nasıl bu adı hiç duymadınız mı? Bir zamanlar dünyaya ün salmıştı... Oh çok eskiden... Savaştan önce...

Maslov :

— Ne oldu Marina- Bana inanmıyor musun? diye sordu.

— Tabii canım...

Mata-Hari bir an için güzelliğini kaybettiğini zannetti. Saçlarını düzelterek :

— Daha doğrusu bana gerçeği söylersen inanacağım, diye ekledi.

— Hangi gerçeği?

— Eskisi gibi değilsin benimle. Ara sıra bana korkulu gözlerle bakıyorsun.

— Neler getiriyorsun aklına?

Gözü kapalı kabul etmeğe daha sıra gelmemişti.

— Bilmek istiyorum, diye kadın israr etti.

— Bilecek bir şey yok sevgilim.

— Başka bir kadın sevmiş olsan bile öğrenmek istiyorum.

Maslov güldü. Ama gülüşü neden patlak davul sesi gibi çıkıyordu?

— Ben mi? Başka birisini sevmek mi? Onu nerde bulabilirdim Marina'cığım? Cephede, siperin içinde mi? Patlıyan bombaların altında mı?

Savaşı hatırlatmak bile kadını etkilememişti.

— Bekliyorum, dedi.

Genç adam surat astı:

— Madem israr ediyorsun, pek âlâ! dedi. Senin yüzünden başım derde girdi.

— Benim yüzümden mi?

— Evet.

Çevrelerindekiler eğlence içinde kaynaşıyorlardı. Mata-Hari'den on yaş genç hafif kadınlar, aç gözlerle avcılığa çıkmışlardı. Müzik ortalığı gürültüye boğarken, kiralık kadınlar da bardakilerle öpüşüyorlardı.

Maslov:

— İzine çıkmadan birkaç gün önce, general beni yanına çağırttı... diye anlatmağa başladı. Bana:

«— Mme Zelle Mac Leod'u tanır mısınız, Maslov?» diye sordu.

«— Evet generalim.»

«— Onunla evlenecekmişsiniz öyle mi?»

«— Niyetim öyle. Savaş biter bitmez evleneceğiz...»

Maslov konuşurken, Mata-Hari'ye bakmağa cesaret edemiyordu.

— O zaman general bana bir mektup uzattı, diye devam etti.

— Mektup mu?

— Seni kötülüyorlardı içinde. Sefih yaşayışından... şüpheli kimselerle düşüp kalktığından bahsediyorlardı... Aynen şöyle özetlemişlerdi:

«Mme MacLeod tehlikeli bir maceraperestir.»

Onun yerinde başkası olsaydı:

— Sen de bütün bunlara inandın mı? diye bağırmaz mıydı?

Fakat Mata-Hari öyle şey yapmadı:

— O mektup kimdenmiş? diye sordu sadece.

— Bilmesen de olur.

— Kimden?

Genç adam üzülerek :

— İgnatieff, diye cevap verdi.

Bu ad, içki kadehlerinin arasına düşüp yankılar yapıyordu sanki.

— İgnatieff mi? İgnatieff adında kimseyi tanımıyorum.

— O tanıyor seni... Daha doğrusu senin hakkında soruşturma yapanların aracılığı ile tanıyor seni.

— Kimin nesidir bu adam?

— Rusya'nın Paris konsolosu.

Çok garipti ama mücadele etmek gelmiyordu içinden. Vücudünün bir yerinden sinir kopmuş da acısını duymuyormuş gibiydi. Sessizce kopan bir ip gibi.'

Dalgın dalgın elini genç adamın eline dayadı ve :

— Anlıyorum, Vadim, dedi.

— Hayır anlamıyorsun. Bu durum bir an bile kararımı sarsmış değildir. Şu savaş biter bitmez evleneceğiz. Ama...

Daha fazla yalan söylemesini istemiyordu kadın.

— Ama askerim, diye Vadim devam etti. Emirlere karşı gelemem. Rapor bittikten sonra general resmî olarak : «Bu kadınla görüşmekten sizi men ederim,» diye bildirdi.

Kadın yavaş sesle :

— Tabiî bu yüzden benden kaçıyordun, dedi.

— Bunun içindi... Bununla beraber onları dinlemiyeceğim. Dinlemedim bile.

— Onun için buraya girerken sağa sola bakınıyordun. Daha önce bilseydim, umumî yerde benimle görünmen için ısrar etmezdim.

Genç adam sahte bir neşe ile :

— Şimdi her şey vız gelir bana Marina! dedi. Deliymişim. Ordudan bana ne? Ömrümün sonuna kadar orduda kalacak değilim ya, değil mi Marina?

— Seninlè buraya hiç gelmemeliydim.

— Buradan çıkalım, başka yere gidelim.

— Nereye?

— Sana.

Mata-Hari kendini böylesine yorgun hissetmemişti. Hiç bir şey istemiyordu artık.

Adama baktı. Esrarlı bir bakıştı bu.

— Hayır, dedi.

— Bana bu kadar mı gücendin?

— Sana gücenmedim Vadim. Ama generalinin hakkı var. Ben görüşülecek kadın değilim. Hem, bana gidelim diyorsun... benim yerim var mı?

— Otelin var ya.

— Otel göz hapsinde. En ufak bir hareketimi kaydediyorlar. Odama girenin hemen adını yazarlar.

Sonra son bir gayretle :

— Benim için üzülme, dedi. Senin İgnatieff'in marifeti olacak.

★

Maslov'un bütün ısrarlarına rağmen onu Plaza'ya kadar götürmesine izin vermedi.

Hayatta en istediği şeyden, bu güzel erkek vücudundan bile bile kendini mahrum etmişti. Alışık olmadığı halde erkenden yatağa girdi. Yalnızdı. O genç vücudu gözlerinin önüne sererek, çarşafların altında yanıyordu. Mavi gözünün kenarındaki kurşun yarasıyla, sevişlikleri sırada ısırarak morarttığı yerleri görüyordu.

Yana döndü. Mücadele olmadığına göre eski savaşları hatırlamağa ne lüzum vardı? O hayali bir tarafa bıraktı. Olumsuz düşünceler kapladı kafasını :

Kırmızı Küçük Tiyatro'nun sahnesinde İgnatieff adlı bir adam dolaşıyordu. Rusya'nın Fransadaki elçisiydi bu adam. Paris'te aşağı yukarı herkesi tanıdığı halde bunu tanımaması çok garipti. Küçük lâmbaların dumanlı ışığında onu şekillendirmek kolay olmuyordu bu durumda.

Perde kalktı. Maslov'un babası favorili yaşlı bir adamdı. İgnatieff'e doğru giderek: «Oğluma göz kulak olun,» diyordu. «Kimlerle düşüp kalkıyor?» Sonra kadın bu yaşlı adamı yavaşça sahneden çekiyor. Vadim kanından ve canından olan bir adama kötülük edemez ya. İgnatieff yalnız kalıyor sahnede. Onun da favorileri var. Ama boru gibi bir şeyle emirler veriyor. Elleriyle kollarıyla öyle hareketler yapıyor ki gülünç oluyor en sonunda, tepelerden tavan süpürgesinin indiğini duymuyor...

Mata-Hari uyuyakaldı. Fakat ansızın uyanıverdi. Ter içinde kalmıştı. Yastığa sarılmıştı nedense. Kaloriferler yanmıyordu. Kömür olmadığı için idare geceleri ocağın sönmesini istemişti... Saat kaçtı acaba? Işığı yaktı. Üç olmuş. Ağzı kuruyor, midesi kaynıyordu. İki saat önce Maslov'u kabul etmediği için kendi kendine kızıyordu şimdi. Yatağında ikinci bir vücude ihtiyacı vardı. Maslov'dan başkası da olabilirdi. Kadın veya erkek fark etmezdi. İş ki biri olsun yanında...

Sağa, sola döndü. Uyku tutmuyordu bir türlü. Işığı da açık bırakmıştı. Nihayet gözü komodinin üstündeki paraya takıldı. Daha o akşam bankadan çekmişti bu parayı. Gülümsedi ve yerinden kalkıp desteyi eline aldı.

Örtülerin üzerine uzandı bu sefer. Gece lâmbasının ışığında banknotları seyretmeğe koyuldu. Kitap sayfaları gibi çeviriyordu onları birer birer. Odasının dışında otelin her zamanki gürültüleri devam ediyordu... Paza-Athénée'de bu su çağıltısı ancak aşktan sonra duyulurdu... Midesi rahatlamıştı ama dudaklarındaki o acı ifade kalmıştı. Sert bir hareketle paraları komodinin üzerine bıraktı.

Neden sonra uyuyabildi. Işığı da farkında olmadan söndürmüş olmalıydı, çünkü uyandığı zaman lâmba yanmıyordu. Gittikçe artan bir gürültüyle kapı vuruluyordu.

— Evet...

Perdelerin arasından gün ışığı süzülüyordu odaya. Uyandırmaları için kimseye bir şey söylediğini hatırlamıyordu. Örtünün üstünde çırçıplak yatıyordu. Sadece siyah sütyeni göğsünü örtüyordu okadar. Üşüyordu şimdi. Paraların yanında duran saatine baktı. Dokuza beş vardı.

— Açın! Polis!

Banyodan çıkar gibi yataktan kalktı. Korkmuyordu ama canı sıkılmıştı hafiften. İşler yolunda gitmiyordu şu sıralarda. Falmouth'ta başına gelen o tatsız olay, Danvignes'nin sersemliği, gelivermişti aklına...

Kapıyı açmak için sabahlığını giydi.

— Nezaretten komiser Priolet!

Birincinin arkasından, ikincisi, sonra üçüncüsü, sonra... Gülünç değil miydi?

Altı taneydi hepsi! Sivil elbiseli bu altı adamcağız birbiri peşi sıra kuyruk olmuş içeri giriyorlardı. Altısı birden yatağın etrafını sardılar. Kararlı bakışlarıyla çamaşırları eziyorlar, odadaki dişi kokuyu kokluyorlardı...

— Adın Zelle, kocanın adı Mac Leod, Deouvarden'de doğdun...

Kadın başıyla evetledi.

— Hakkında tevkif kararı aldık. Casusluktan, düşmanla işbirliği yapmaktan sanıksın.

— Yani peşinizden gideceğimi mi söylemek istiyorsunuz?

Adamlar şaşırmışlardı biraz. Onlara da bu kadının dişi kaplan olduğunu söylemişlerdi. Fakat ortada kaplana benzer kimse yoktu şu anda. Karşılarındaki kadının yarı yorgun, bir hali vardı.

— Vakit kaybetmeğe meraklıysanız o başka! diye onlarla acı acı alay etti. Beni hemen serbest bırakmak zorunda kalacaksınız... Elçi M. Margerie ile aramın ne kadar iyi olduğunu bilmiyor musunuz? Bir anlaşmazlık olacak bu işte.

— Bu mesele ancak soruşturmanız yapıldıktan sonra aydınlanır madam. Bizim aldığımız emir...

Kadının gözleri parlamıştı. Meydan okuyordu adamlara. Bir an için bu güzel dudakların kükreyeceğini, cilâlı tırnakların...

Fakat hayır. Kadın onlara saldırmıyordu. Omuzlarını silkmekle yetindi sadece ve:

— Pekâlâ, dedi. Sizi dinlemek zorunda olduğumu anlıyorum.

Mekanizması harekete geçmiyordu. M. de Margerie'nin arkasından başka adları sıralamağa kalkmadı. Her zaman yaptığı gibi adamları referanslarıyla, tehditleriyle boğmadı. Gerçi öfkesi dalga dalga kabarıyordu, ama için için taşmıyan bir bardak gibiydi.

— Pekâlâ, diye tekrarladı.

Uysaldı. Tıraklarını pençesine çekmişti.

— Müsaade edin de giyineyim, baylar, dedi.

Her halde onun banyo adasına geçeceğini sanmış olacaklar ki, biri burnunu içeri uzattı. Fakat kadın hiç utanmadan sabahlığını atmış karşılarına çırçıplak çıkmıştı bile. Siyah sütyeninden başka örtülü bir tarafı yoktu.

— Sıkılmadınız ya baylar?

On iki göz kadını kurşun yağmuruna tutmuştu. Kurşuna dizen bir manga askerdi sanki. Birinin adı Mercadier, ötekinin Cintreau, üçüncünün de Logères, dördüncünün Cintreau, beşincinin de Pison'du. Mata-Hari otururken bu zavallı Pinson'un burnuna bir çift mis kokulu çorabı sürüverdi. Adamcağızın soluğu kesilivermişti ansızın.

— Kılığımdan sıkılıyorsanız çıkabilirsiniz...

Adamları şaşırtıyordu. Evet bunları bile şaşırtmıştı. Des Loğères kapının önünde nöbet tutuyor, komiser Priolet de iradesine hâkim olabilmek için komodinin üstünden sivri uçlu bir asker şapkası alıp, antikacının değerli bir biblo'yu incelemesi gibi onu elinde evirip çeviriyordu.

Ama asker şapkası kartondan yapılmıştı ne çıkar. Kâğıtlara sarılı birkaç da şekerleme kalmıştı içinde.

— Bir tane almaz mısınız komiserrrr? Belki bu baylar da isterler...

Adam kendini çok budala hissediyordu herhalde. Kutuyu kapatıp elinde tuttu. Ertesi günkü gazeteler kadının resmini ilk sahifeye basacaklardı.

Karton uçlu asker şapkası... Ama küçük Rus askeri nerdeydi?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1917

1 MAYIS

BOUCHARDON, LADOXU'NUN ELİNİ sıktıktan sonra, başka bir üniformalıya doğru yürüdü. Subayın uçuk mavi gözleri vardı. Dirseğinden iğnelenmiş sağ kolu aşağı doğru kırık bir dal gibi sarkıyordu.

Bouchardon:

— Hiç ummuyordum, albayım, dedi.

Albay selâm verdikten sonra, sol elini Bouchardon'a uzattı. Gri renkli askerce döşenmiş bu odada barış zamanını hatırlatan bir nezaket havası vardı. Tehlikelerin sağladığı bir arkadaşlık olmasa bile tam olarak protokole da uymuyordu.

Yeni gelen etrafa bir göz attıktan sonra:

— Yeriniz fena değil, dedi. Hiç olmazsa rahatça dönecek kadar geniş.

— Öyle mi albayım? Şu koltuğa buyrun.

Bouchardon, her zamanki gibi yazı masasının arkasındaki yerine döndü. Biraz sinirli görünüyordu. Kâtibi asteğmen topuklarını vurarak selâma durmuştu. Onun el sıkmağa hakkı yoktu daha.

Ladoux, tutuklulukların iskemlesine çöktü. Tahta gıcırdadı altında. Ağır bir iş yapar gibi soluyordu. Kolsuz albay ona alay ederek baktı ve :

— Ne kokluyorsunuz, dostum? diye sordu.

— Onun kokusunu. Şimdi sadece size gelirken mi koku sürünüyor, Bouchardon? Çoktan beri buraya gelmedi mi?

— Dün pazardı, diye Bouchardon hatırlattı. Emir eri cumartesinden beri pencereleri açık bıraktı.

Listede yazılı bir yemeğin bulunmayışından özür diler gibi bir hali vardı. Önce kolsuz subaya sonra Ladoux'ya baktı.

— Bu sabah bir mektup aldım... diye devam etti.

Kolsuz subay :

— Mektup mu? diye tekrarladı.

— Evet albayım. Bizi iyice sıkıştıran bir yazı.

Ladoux hayatından çok memnun görünüyordu.

— Pek âlâ! Şunu bize de okuyun Bouchardon, dedi.

Yazı odasının lâmbası üniformaların düğmelerinde ışıklarını yansıtıyordu. Savaşan ordu değildi bu. Ölen ve öldüren insanlar burada yoktu... Ama birbirlerinin kininden anlıyan, küçüklüklerini ve kabalıklarını bilen bir aile idiler.

Bouchardon :

— Mektup cumartesi günü Saint-Germain sokağından postalanmış, diye konuşmasına devam etti. Yazan da uluslararası dâvalara bakan tanınmış bir avukat. Onu herkes övdüğü için ben de ünlü bir avukat demek zorunda kalıyorum, aslında emin değilim.

Ladoux kolsuz subaya bakarak hafifçe göz kırptı. «Nasıl? Size demedim miydi? demek ister gibi bir hali vardı.

Bouchardon :

— Beni dinleyin, diye kesti. Sesini ayarladıktan sonra okumağa başladı :

«Yüzbaşım. Müvekkilimin soruşturmasına son verilmesini ısrarla rica ediyorum. İki aydan beri Saint-Lazare hapisanesinde casusluktan sorumlu olarak tutuluyor. Şimdiye kadar bunu gerçekliyecek bir delil bulunmadı. Bu durumda o zavallıyı orada daha fazla tutmanıza hiç bir sebep göremiyorum. Daha olmazsa kefaletle serbest bırakabilirsiniz...»

Biraz duraladı. Odada yüzbaşı Ladoux'dan başka kimse yerinden kıpırdamamıştı. Ladoux, yaramaz bir öğrenci gibi durmadan iskemlesini gıcırdatıyordu.

«... Bu suçlama, doğrudan doğruya Savunma Bakanlığından geldiğine göre bakanlığın hemen delil bulması çok önemlidir...» di-

ye Bouchardon okumağa devam ettikten sonra başını kaldırdı ve :

— Hemen kelimesinin altını çizmişler, dedi. Sonra gene okumaya başladı :

«Bu durumu sürdürmek hem hainlik hem haksızlıktır. Ne kadar yüksek duygulu bir yargıç olduğunuzu çoktan beri bildiğim için bu dilekçemi sonuçsuz bırakmıyacağınızdan eminim.»

— Ve işte, diye Bouchardon tiksinerek mektubu attı.

Ladoux da :

— Ve işte, diye tekrarladı. Tabii siz de elinizden geldiği kadar pinponu sevindireceksiniz!

Mektubu okuduktan sonra Bouchardon'un sinirleri yatışmıştı nedense. Soğuk bir davranışla :

— Benden istediği şeyi yapmağa hazırım, Ladoux, dedi. Gerçekten de o günden bu yana soruşturmalarımdan bir sonuç alamadım. Kadının hakkında ufak tefek tesadüflerden, kötü dedikodulardan ve sonu gelmiyen flörtlerden başka bir şey elde edemedim. Ben de namus bekçiliği etmediğim için, bütün bunlardan anladığım kadar kadın az çok sizin için çalışmış.

İki kolunu da havaya kaldırdıktan sonra :

— Fransanın iki yüzlü casus teşkilâtı, dedi. Hoş bir görünüş doğrusu.

Sonra kolsuz subaya baktı... Albay kımıldamıyordu.

Ladoux :

— Rica ederim, dedi. Bunu bir kere daha belirtmiştim. Mata-Hari'yi hiç bir şekilde işe almış değilim. Resmî ifademde yazılıdır. Memurlarımın hepsinin birer numarası varken onun yoktur. Memurlarımın hepsi, az bile olsa hazineden para almışlardır... O hiç bir şey almadı. Sizi temin ederim ki doğrudur. Her şey meydanda zaten.

Konuşması sakindi.

Bouchardon yeniden kendini toplamıştı :

— Olabilir, dedi. Onu işe almanız veya almamanız durumu değiştirmiyor. Sizin deyiminizle, pinpon mektubunda tam bir hukukçu gibi konuşmuş. Şu halde vicdanım Mata-Hari'yi serbest bırakmam için beni zorluyor, Ladoux... yalnız...

Ladoux'nun yüzünde telkin edici bir ifade vardı :

— Yalnız?... diye tekrarladı :

— Yalnız, şimdiye kadar kendinize sakladığınız bir kaç yemlik varsa o başka, diye Bouchardan acı acı konuştu. Söz konusu olan bakanlıktır siz de onun sözcüsüsünüz... Bu sebeple formaliteleri genişlettikten sonra, bayanı nezaketle sınır dışı etmek zorunda kalacağız.

Bouchardon tatlılıkla konuşuyordu. Kendine yakışmayan alaycı bir tavır takınmasına rağmen için için öfkelendiği de anlaşılıyordu aynı zamanda. Ladoux'yu etkilememişti bu sözler. Albay'a dönerek :

— Saat kaç, dostum? diye sordu.

Albay :

— Dört, diye cevap verdikten sonra Bouchardon'a gülümsedi. Yarım saat kadar bekliyeceğiz yüzbaşım.

— Bekliyecek miyiz?

— Yüzbaşım, açık bir soruya dolambaçlı cevap verilmez. Fakat şu anda Ladoux'nun gerektiği gibi cevap vermesine imkân yok. Buna yetkili değil artık. Beşte bakan gelip cevabı verecek.

— Bakan mı? Buraya, benim büroma mı gelecek?

Albay istifini bozmadan :

— Yoo, kendisinin geleceğini sanmam... derken bu süre içinde ilk defa gözleri alayla parladı. Fakat bana kalırsa şimdiden o yana Ladoux... nasıl diyeyim? Sizi biraz aydınlatabilir... Öyle değil mi dostum?

Ladoux :

— Olur... dedi. Ama hiç de hevesli görünmüyordu. Ayaklarını ıslatacağını anlıyan kocaman bir kediyi hatırlatıyordu. Albay arkadaşına şefkatle gülümsedikten sonra Bouchardon'un kâtibine döndü ve :

— Teğmenim sizden utanarak bir ricada bulunacağım, dedi. Sakın bunu bir emir zannetmeyin, aksine sizi can sıkıcı bir sohbetten kurtaracağım... Teğmen, bizi biraz yalnız bırakır mısınız?

Asteğmen hemen yerinden kalktı, Bochardon'a baktı ve şapkasını alarak kapıya doğru yürüdü. Dışarı çıkmadan odadakileri askerce selâmladı.

★

Bouchardon, alışkanlıkla olacak, sorgu yargıcı kılığını takınıvermişti bir anda. Dirseklerini masanın üstündeki bir yığın kâğıdın arasına dayadı, heran evraklardan birine göz atacakmış gibi başını hafifçe yana eğdi. Fakat gözlerini Ladoux'nunkilerden ayırmıyordu.

— Bu karanlık yollarda daima huzursuzluk duyarım, dedi. Sizin gibi bu tip kadınlara alışık değilim...

Ladoux :

— Kadınlar, oh!... dedikten sonra güldü.

Oturduğu suçlu sandalyesinde, sonradan azan ihtiyar bir amcanın aile toplantısında kendini savunmasını hatırlatıyordu.

— Kadınları ben de pek sevmem, diye tekrar etti. Çabuk heye-

canlanırlar. Yani demek istiyorum ki, bir zaman gelir kontrollerini kaybediverirsiniz. Ya aşık olmuşlardır, ya da onun gibi bir şey gelmiştir başlarına. Bunun aksine olarak da görüşleri fazlasıyla gelişmiştir. Ha şunu da ekliyeyim ki ben Mata-Hari'leri kullanmam. Ekserisi kırkını geçmiş, burnundan gözlüklerini eksik etmiyen kadınlardır. Palaslarda boy göstermedikleri gibi steno da bilirler.

Yeniden güldü. Fakat gülüşü karşılık görmemişti. Albay bile koltuğunda dimdik oturuyor ve iri mavi gözlerini bir noktaya dikmiş bakıyordu.

— Pekâlâ, diye Ladoux devam etti. Bizim Doğulu Gözbebeğine gelince, sizin de ona benim gözümle bakmanızı tavsiye ederim Bouchardon. Ona tam yiyici demiyeceğim. Bana kalırsa bir bakıma uyuşturuyor insanları Sizi tahrik edeceğini sanmıyorum. Beni de etmedi, ama şunu bilin ki değişik kötülüklere meraklı pek çok kimse vardır. Eminim ki biri çıkıp da «Kendimi size getirdim Mata-Hari,» derse o adam ya kokain kullanan veya küçük zencilere düşkün biridir. Masonluk gibi bir şeydir bu. Kadının kendisinden beklemediğimi, bu masonluktan bekledim.

— Askerî harekâtın gidişini mi?

Bouchardon'un sesi belirsiz bir şekilde alaycıydı.

— Elbette, diye Ladoux cevap verdi. Mata-Hari pahalı mallardandır. Sefahat âlemlerine para dökenler ise yönetici sınıfındandır, öyle değil mi?

Ladoux memnun görünüyordu.

— Size ders verecek değilim, diye devam etti. Ama değişik tipte casus kullandığımızı siz de bilirsiniz. Önce vatanseverler ve idealistler gelir. Siz onlara değer verirsiniz ama darılmayın ben onlara da iş vermem. Gerçi Alsace'da onlardan geniş bir ağ kurdum, itiraf ediyorum. Fakat Alsace'ın dışında kuru kalabalık bulurum onları.

— Para için her şeyi göze alanları tercih edersiniz demek?

— Hem de nasıl! Bir ajan'ı çalıştırmak için en iyi usul paradır. Beni iki yüzlü casus kullanmakla suçlandıranlar da, bu çeşitlerin bize daha ucuza geldiğini itiraf etmeliler. Bu gerçeği ben de hemen anlamamıştım zaten. İdarecilerimizin pintiliği sebep oldu buna.

Bouchardon içini çekti :

— Çok garip bir dünyada yaşıyorsunuz Dadoux, dedi.

— Harb okulunda öğrettiklerine hiç benzemiyor, okadar, dostum. Hafiyelik sivil polisin işidir. Hiç utanmadan olmıyacak ip uçları bulup çıkarır. Halbuki sizler korunduğunuzu hissettiğiniz için sevinirsiniz. Ben de yavaş yavaş namuslu adam olmaktan çıkmağa başladım. Yurduma olan aşkım sebep oldu buna.

Bakışı sertleşmişti.

— İşte bu bilgi yığınının arasından ayırma yaparız, diye devam etti. İki yüzlü casusların pek çoğu değersiz ip uçları bulurlar bize. Yahutta onları iki tarafa satarlar. Bakın meselâ geçenlerde İngilizlerle gülünç bir hikâye geçti başımdan. İkimiz de başka başka elemanlardan aynı değersiz bilgileri satın almışız. Sonra arşivleri karşılaştırınca... Tabii sahteymiş. Bu işi mütehassıslar hazırlamışlar meğerse.

— Berlin'de mi?

— Ne gezer! Paris'te. Bu büronun iki adım ötesinde.

Bunu gülünç buluyor gibi bir hali vardı. Bouchardon ise istemiye istemiye kötü bir yere sürüklenmiş bir adam hali takınmıştı. Sabırsızlıkla :

— Beni aydınlatmağa söz vermiştiniz, dedi.

— Öyle olsun, pekâlâ. 1915 de, uzun mücadelelerle nihayet iki yüzlü casusluğun zorunluluğunu o zamanki savunma bakanına kabul ettirdim. Bu servisi meydana getirebilmem için teğmen P. ile temasa geçtim. Teğmen P. ye bakanlıkta Alman Üçüncü Dairesinin büyük mütehassısı derler. Teğmen P. cevap olarak, şimdi çalıştığım yazı odasındaki dolaplardan birinin çekmesini açtı ve içinden bir not defteri çıkardı...

Bakışları alayla parladı birden. Yargıcın sinirlendiğini görmemezlikten geldi.

— Tam bir gazete makalesi değil mi? diye devam etti. Evet, küçük bir not defteri, diyordum. Cildi de... nasıl diyeyim bilmem ki, kaba kâğıt gibi bir şeydi. Aslında bu defteri hâlâ aynı gizli çekmede saklıyorum... Okadar da gizli ki hademem onu tığı ile kolayca açabilir... Ne ise geçelim onu. Defterde yüze yakın şüpheli yabancıların adı yazılıydı... Upuzun bir liste. Teğmen P. ye: «Bu kargacık burgacık yazılar da ne?» diye sordum. O da bana: «Alman casus teşkilâtının dünya üzerindeki faaliyetini tam olarak gösteren bir listedir, yüzbaşım,» diye cevap verdi.

Ladoux sustu. Düşünüyordu sanki.

Bouchardon buz gibi bir tavırla :

— Şu teğmen P. dediğiniz kimdir? diye sordu.

Ladoux da tatsız bir ifade ile :

— Eski bir polis, dedi. Bilgi dairesine bağlı eski bir müfettiş. Belki hatırlarsınız, Dreyfus meselesinden sonra polis müdürlüğü iki yüzlü casusluk teşkilâtına ait raporları merkeze bağlamayı üstüne almıştı.

Bouchardon yüzünü buruşturdu. Eski bir yaraya dokunmuşlardı sanki.

Ladoux :

— Kısaca, diye devam etti, bu not defterinde yüzden fazla ad vardı. Tam olarak 117 isim. Benim için yepyeni bir dünyaydı bu. Aynı zamanda tahrik ediciydi de. Düzenli çalışmayı sevdiğim için, ilk olarak fiş çıkarıp listedeki bu insanları daha yakından tanımak istedim. Siz de benim yerimde aynı şeyi yapmaz mıydınız?

Bouchardon yerinden kıpırdamadan :

— Yüz on yedi! dedi. Hem az hem çok.

— Genç ve ateşliydim... Ladoux güldü. Bunlardan doksan tanesi asker toplanırken ortadan kaybolmuşlar, iki üç tanesi de ölmüş. Eh, karışıklıkta olur böyle şeyler. Görüyorsunuz ya işim okadar zor değildi.

İskemlesi gıcırdadı.

— Bunlardan biri tekrar Fransa'ya dönecek olursa haberim olsun diye etrafa talimat verdim. Defteri de gizli çekmecesine yerleştirdim.

— O defterde Mata-Hari'in de adı var mıydı?

— Hem de nasıl! Adı listenin en başındaydı. İnsanlar öylesine romantik ki. Emniyetten, pek gizli tuttukları tanıtma yazısı yolladılar. Bu yazıda başka yerde doğduğu gösterilmiş ve akıl almıyacak kadar değişik aşıklarından bahsedilmişti. Fakat sayısız apartımanlarını, yataklı vagonlarda ve birinci sınıf kamaralarda yolculuk ettiğini, Avrupa dillerinden pek çoğunu rahatça konuştuğunu kaydetmişlerdi. Çok heyecanlanmıştım. Kurtasiyeciliğin altında ezilen bir adam için tam bir casus tipiydi! Ve günün birinde bu kadının Fransa'ya döndüğünü haber verdiler bana...

Ladoux, konuşmaya başlarken isteksiz görünüyordu. Oysa şimdi iyice kızışmıştı. Fakat Bouchardon'un ifadesiz sesi, soğuk duş gibi heyecanını yatıştırıvermişti.

— Bir tek soru Ladoux. Şu anda sizce o kadın casus mudur yoksa değil midir?

Ladoux kaçamaklı cevap veriyordu :

— Benden öncekilere duyduğum saygı... Yani küçük defterdeki listeyi gözönünde tutarsak demek istiyorum... Ne de olsa onun casus oluşu her bakımdan daha iyidir.

— Öyle mi? değil mi? diye Bouchardon ısrar etti.

— Beni anlamağa çalışın. Nachrichten Büro'ya rakkamla kaydedilmeseydi de sadece herkesin bildiği casuslara metreslik etseydi — ki bunu zaten saklamıyordu — gene de casus sayılırdı. Benim ilgimi çekmesi için de bu kadarı yeterdi bana.

— Ama canım o tarihte, casus muydu bu kadın?

Ladoux çaresizce kollarını kaldırdı.

— Dostum, dedi. Böyle şeylerde kesin deliller bulunamaz. Bir

ihbar, hizmetçi dedikodusu, otel hesaplarının fazla kabarık oluşu bu kimse üzerinde şüphe uyandırmağa yeter... Durum böyle karışık olmasaydı, sizin soruşturmanız çoktan kapanıp bitmişti bile. Ben kendi hesabıma bu şüpheyi önce yakıştırmaya çalıştım, sonra da onu tam bir gerçek olarak görmeğe başladım. Müfettiş Bonnier'nin raporlarını teker teker okudum ve satırların hepsinde kendimce bir şeyler buldum. Neticede «Evet bu kadın casustur,» diye karar verdim. Plânımın birinci kısmı böyleydi işte.

Bouchardon soğuk soğuk:

— O halde şu plânı öğrenelim rica ederim, dedi.

Ladoux çekine çekine yargıca baktıktan sonra gözlerini indirdi.

— Pekâlâ, dedi. Bir tek kelimeyle özetliyebilirim bunu: «Yurduma hizmet etmek» ti amacım. Sizin elinize bir casus geçseydi ne yapardınız yüzbaşı?

— Savaş süresince mi? On iki kurşun saplardım etine.

— İşte anlayışımız burada değişiyor. Nasıl mı? Yıllarca sulu bir portakalın methini işitiyoruz ve günün birinde o portakal ağacından düşürek tepsinin içinde size sunuluyor! Siz de onu atmağa kalkarsınız öyle mi? Neden? Zehirli olacağını sandığınızdan mı?... Yok canım! Önce bütün suyunu boşaltmak çok daha uygundur... Onu tahlil etmeli, iyi ise içmeli, zehirli ise düşmana içirmeli..

Ciddî bir tavırla öne doğru eğildi:

— Hayır, dostum, diye devam etti. Onu cezalandırmadan — bu cezayı haketmişse tabii — bir kere denemeli. Düşman ajanlarından biri ise, bu düşmanı boğmak için kendi yararımıza kullanmalıyız. Klâsik bir dalavere meselidir değil mi?

O zaman Ladoux kolsuz albaya doğru döndü. Onun doğrulamasını bekliyor gibi bir hali vardı. Fakat albay sesini çıkarmadı.

Ladoux:

— Anlatabiliyor muyum? diye sözüne devam etti. Bayanın peşine birisini taktım. Kimlerle düşüp kalktığı, nerelere gittiğini not ediyordum. Onu gözetliyenlerin de peşine adam koydum... Daha birinci perdededeydik. Bunlardan bir netice alamıyacağımız gibi, pek çok şey de elde edebilirdik. Geçelim. İkinci perdeye. Bayan teşkilâtımıza girdiğini sanıyor. Ona emirler veriyoruz. Ben, onun davranışı ile ilgileniyorum daha çok. Düşmanlardan öğrendiği tekniği incelememe yarıyabilir diye düşünüyorum. Üçüncü perde. Şakacıktan görevliyorum onu yani — albaya bir kere daha kaçamaklı baktı — doğru hissini verecek bir sürü yalan, ipe sapa gelmiyen konular uyduruyorum... Bunları düşmana yutturabilirsek, tuzağa düştüler demektir. Yok eğer yarı yarıya kanarlarsa o zaman da hata edecekleri muhakkaktır. Hiç yutmazlarsa, eh o zaman da başka ajanlarım-

dan alacağım bilgiye göre, bu yalanlar yerine yetiştirilmiş olacak ki bu da bayanı suçlamağa yeterdi zannederim...

Gözlerini kıstıktan sonra Ladoux:

— Nihayet son perde, diye devam etti. Portakalın suyu tam olarak bitince onu size bırakıyorum, sevgili meslektaşım.

Bouchardon fena halde tiksinmişti.

— Anladığım kadar, dedi. Plânlarınızı yerine getirirken tanıtlayıcı sebeplere dayanıyorsunuz.. Ben bu sebeplerle soruşturmayı kapatabilirim artık. Ama siz kendinizi örtmek için onları yüksek makamlarda emniyete almayı uygun buldunuz.

— Çok güzel söylediniz. Bir şeyde yanıldınız sadece. Bunları kendimi örtmek için değil, Millî Savunmanın yararına yaptım. Ve o sebepleri de bu yüzden general Lyauttey'e gönderdim. Şimdi bakanlık uygun görürse o dosyayı on beş dakikaya kadar buraya yollıyacaklar. Siz de kararınızı vermek için yeteri kadar delile sahip olacaksınız.

— Yani aksi halde Mme Mata-Hari'yi serbest mi bırakacağım?

Ladoux ciddileşivermişti birden:

— Bu savaşa kendi yönünden katılan bizler daima yönetime ait zorluklarla karşılaşırız, dedi. Sözde her şeyden sorumluyuzdur ama aslında içinden çıkamıyacağımız karışık yollar vardır karşımızda... Deminki sorunuz için şu cevabı vereceğim: Sakıntılı hareket ettiğimi söylediğiniz şey, benim aleyhime döndü. Çıplak dansözü tuttukları zaman plânımı yerine getirmiş değildim. Bana kalırsa vakitsiz tevkif edilmişti. Çünkü portakal suyunu vermeğe henüz başlıyordu.

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Boucherdon koltuğunu geriye iterek ellerini masaya dayadı ve ayağa kalktı.

— O delilleri Askerî Mahkemeye yollamanızı istiyorum, dedi.

— Askeri Mahkeme on dakika daha bekliyemez mi?

Bouchardon birden coştu:

— Belki biz görevi sizin anladığınız anlamda anlamıyoruz Ladoux, dedi. Belki, düşmana karşı bile olsa, bazı ustalıklı hareketler bizi iğrendiriyordur.

— Siz savaşı yanlış anlamışsınız da ondan. Zaman aşımına uğramış, şövalyelik çağından kalma bir anlayış. Casusluk, modern tarzda savaşmak, tümü ile savaşmak demektir. Ne ateş kesmekten ne de barıştan anlar. Hele ahlâk ölçütleriyle ilgisi bile yoktur.

★

Kolsuz albay hâlâ susuyordu. Odanın tek koltuğunda dimdik fakat rahatça oturuyordu. Sağ kolu ölü ölü sarkıyordu. Ne sigara

içiyor, ne hüküm veriyordu. Hiç bir şey yapmıyordu aslında.

Ladoux tahta iskemlesinin üstünde dört dönüyor, odada elleri arkasında dolaşan Bouchardon'u izlemeğe çalışıyordu. Görünüşte her zamankinden fazla suçluydu.

— Emniyet, bakanlıktan aldığı bir emirle Mata-Hari'yi tevkif etti. Ne yapalım? Savaşın başından beri, sivil idare ile askerî harekâtı idare edenler arasında birbirlerinin görevine belirsiz bir şekilde el atmak âdet oldu. Bütün bunlar tarihin tarafsız incelemeleri sırasında ortaya çıkacaktır. Ordu seferber haldeyken cephede yer almıştır, fakat hükûmet gölgede kalanları koruyacak bir teşkilât kurmamıştır. Doğru mu yanlış mı?

Bouchardon ona dönmeden :

— Madem öyle söylüyorsunuz, demek doğrudur, diye mırıldandı.

— Gizli savaşlar da ötekiler gibidir. Hazırlıksızdırlar...

Ladoux konuştukça kızışıyordu :

— Aynı zamanda D sisteminden de ayrılamazlar, diye devam etti. Bu amatör işi değildir aslında. Ses tonunu anlıyarak telgrafın mânasını çıkarmak, gizli bir şifreyi çözmek, bir alanın katman kesidini çıkarıp bildirmek... Okulda öğretmezler bunları! Üstlik en basit bir psikolojiyi de gerektirir...

Gerçekten üzülüyordu. Kısacık ve yuvarlacık vücudu ile bu askerce döşenmiş yazı odasında, kahramanlıkları, tutkuları ve zaferleri bilinmemiş bir orduyu savunuyordu sanki. Anlaşılmamış büyük sanatçı gibi kırık ve yaralıydı.

Eski bir bağı hatırlatmak için miydi? Kızgın bir tavırla :

— Sizinle tanıştığımız zaman teğmendim ve Saint-Cyr'de öğretici idim, Bouchardon. Sonra da Berteaux'daki askerî daireye şef oldum. Ondan sonra kurmay dairesinde Joffre'un emrinde çalıştım.

Gitgide sinirleniyordu. Joffre'un bile, itiraf ettiği gibi Dreyfus olayı ile sarsılan haberleşme bürosunda çalışmanın zorluklarını anlatmağa çalışıyordu.

— Surları yıkılmış bir bölgede dolaşıyordunuz, dedi. Kılavuz size yol gösteriyor ve yıkıntıları işaret ederek: «İşte İkinci Daire...» diyordu.

Dünya savaşından önce, malikânesini nasıl bulduğunu anlatıyordu. Haberleşme bürosu uykudaydı sanki. Soruşturmalar bağlantısız, özel seksiyonların seferberliği hakkında hiç bir plân hazırlanmamıştı...

— Büyük savaştan önce, gizli savaşa maddi, mânevi hazırlanmayan tek devlet bizimkiydi, diye anlatmağa devam etti. Millî ilgisizlik sağ olsun! Diplomatik ve ekonomik casusluğu, yabancı ülkelere dağılan şu mini mini Truva'lı atları size terk ediyorum çün-

kü... Hem nasıl güvenmeli zaten? Bunun içinde, dünya arası ticari topluluklar, sanayi firmalarının rüşveti de var... Bizim savaşımız bunlarla örülü işte... Ve bunlara karşılık bir tek kredi bile yok! Caillaux ile yaptığımız konuşmayı anlatayım mı? Herkesle görüştüm. Noulens, Malvy, Viviani... Hattâ Jaurès'le bile temasa geçtim! Ne dediler biliyor musunuz? «Sizi bu kadar üzen bu savaşı hiç birimiz görmeyiz, yüzbaşı.»

Canını sıkan bir sineği kovar gibi bir hareket yaptı ve:

— Bu gün size bir devlet sırrını açıklayacağım, dedi. 1914 deki imkânlarımızın ne olduğunu biliyor musunuz? Gizli çekmecemde duran kara kaplı küçük not defterinden başka Emniyet'teki özel ajanlarımız ve subaylarımız için yılda 60.000 frangı geçmeyen bir bütçe!

Bu sayı odanın içinde bomba gibi patladı.

— Bu kadının benden bir milyon istediğine göre siz hesabını yapın Bouchardon.

Bouchardon:

— Bu parayı sizden istediği zaman 1916 daydık, dedi. Kasalarınız daha iyi durumda olmalıydı.

— Öyle. Fakat boş yere harcanacak kadar da değildi. Daha az isteseydi belki.

Sorgu yargıcı kulaklarına inanmaz gibi:

— Ona gene de para verecek miydiniz? diye sordu.

— Elbette. Er veya geç verecektim. Sertlikle bir şey elde edemezsiniz dostum. Bana cimrice verdikleri bu parayı sonuna kadar bitirip, şimdiki duygularımdan kurtulmayı okadar isterdim ki. Mata-Hari'yi can sıkıcı bulduğum halde, onun serbest kalmasını tercih ederdim: Gerçekle pek ilgisi olmayan haberler getirmesine de göz yumardım. Çünkü bu şekil haberlerin de denetlenecek gerçek bir tarafını bulabiliriz. Bizim işimiz de denetlemektir aslında.

O sırada kapı çalınmasaydı Bouchardon buna ne cevap verecekti acaba? Bilinemez. Kolsuz albay kapıya dönerek:

— Girin, dedi.

Geçen on beş dakika içinde albayın söylediği tek kelime de buydu.

Emireri savunma bakanlığından bir memur geldiğini bildirdi. Odadaki üç subay kapıdan girecek memuru saygı ile bekliyorlardı.

İçeri giren sivil memuru görünce üçü de hayal kırıklığına uğramışlar mıydı acaba?

Kolsuz albay tanışma merasiminden sonra:

— O halde, cevap nedir, mösyö? diye sordu.

— Elbetteki evet, efendim.

Bakanlık memurunun, sülük gibi sivri bir sakalı ve sorumlulukların kokusunu almaya hazır kalkık bir burnu vardı.

— Bakanlığımızın adalet için çalışılmasına engel olacağını mı sandınız? dedi.

— Engel olmak değil ama, geciktirmesinden korkmuştuk, diye Ladoux cevap verdi.

Keçi sakal ona doğru sivrildi ve :

— Şu sırada adalet her zamankinden daha çabuk davranmalı, dedi. Hakkı gözeterek tabii.

Ladoux ayağa kalktı. Bir bardak sirke içmişçesine yüzünü ekşitmişti.

— Tahmin etmeliydim, dedi. Öyle değil mi albayım? Saldırıştaki başarısızlık, savaş malûllerinin kötülük hazırlıkları, Kırmızı Külâhlıların ayaklanması, bütün bunlar yüksek görevlilerimizin huzurunu kaçırıyor... Öyle ya, her şey sıra ile.

Zengin arkadaşının yediği yemeğe imrenen yoksun bir öğrenci gözüyle memurun çantasına gözucuyla baktıktan sonra :

— Hepsi içinde mi? diye sordu.

Memur tatlı tatlı :

— Hepsi, diye cevap verdi. Meclis başkanı da ayrıca çalışmalarınızdaki başarıyı ve raporunuzu tebrik ediyor.

— Çok teşekkür ederim. Meclis başkanına, çok duygulandığımı lûtfen söyleyin.

Ladoux, Bouchardon'a doğru dönerek göz kırptı ve :

— Gördünüz mü? Herkes memnun, dedi. Bakanlık, sansürden şikâyet eden gazetelere yemlik atabileceği için, ben toplum içinde tekrarlanmıyacağını bildiğim iltifatları aranızda işittiğim için, ve özellikle siz dostum...

— Ben mi? diye Bouchardon sordu. Huzursuz bir hali vardı.

Ladoux :

— Asıl siz, dedi. Çünkü nihayet avukat Clunet'nin söylediklerini yanına bırakmıyacaksınız da ondan.

Ladoux'nun kapıya doğru gittiğini görünce sivil memur dahil hepsi şaşırmıştı.

Kolsuz albay :

— Rica ederim Ladoux, dedi. Ceketinin sarkık kolunun üst tarafı ürpermişti hafiften. Bu işi başından beri siz izliyorsunuz, sonunu da sizden öğrenmek istiyoruz...

Sonra sivil memura dönerek :

— Tamamı dosyanın içinde değil mi? diye sordu. Pekâlâ. Sizi dinliyoruz Ladoux.

— Bunu gerçekten mi istiyorsunuz albayım?

Kolsuz subay başıyla evetledi. İri mavi gözleri her zamankinden daha soluktu. Ladoux istemiye istemiye meşin çantayı eline aldı ve kilidi açtı. Bouchardon gözlerini ondan ayırmıyordu. Ladoux'nun çantadan yeşil bir dosya çıkardığını, bilgiç hareketlerle bu dosyadan birkaç sahife alarak iskemlesine oturduğunu gördü.

Ladoux :

— Önce şu telgraf var, dedi. 1916 kasımında Almanya Genel Kurmay Başkanlığına çekilmiş. Çekildiği yer: Madrid.

Sesi ifadesizdi. Boğazı tokluğuna çalıştığı için sonunda işiyle ilgilenmeyen bir tezgâhtara benziyordu. Kolsuz subay öne doğru eğildi ve :

— Bir dakika Ladoux... dedi. Yüzbaşı daha kolay anlamanız için işin özünü öğrenmeniz gerekir. 1915 den beri Madrid'in verici istasyonunu bellemiştik.

— Madrid'in mi albayım?

Bouchardon'un bakışları albaydan Ladoux'nun elindeki kâğıtlara gidip geliyordu.

— Evet. Şifresini... daha doğrusu çeşitli şifrelerini biliyorduk.

Bouchardon kararsızlıkla :

— Şaşılacak bir başarı... dedi.

Albay :

— Böylece yüze yakın şifreli telgraf geçirdik elimize, diye devam etti. Eyfel kulesi Madrid'i arıyor ve tabii Berlin'den Madrid'e gelen cevapları da aynı şifre ile alıyor. Bu olaydan düşmanın haberi olsaydı...

Bakanlıktan gelen memura döndü. Memur ciddî bir tavırla :

— Bu olayı haber alsalardı hemen şifreyi değiştirirlerdi, yüzbaşı, diye cümleyi tamamladı. Biz de en önemli bildirileri kaçırmış olurduk böylece. Hattâ savaşın yönünü bile değiştirebilirdi.

Ladoux kâğıtları hâlâ elinde tutuyordu. İçin için alay ediyor gibi bir hali vardı.

— Bouchardon görüyor musunuz? dedi. Sizin gibi her şeyi kolayca aydınlatan büyük insan, şimdi karanlıklara gömülmüş durumda. Mata-Hari'den de daha çıplak görmeği hayal ettiğiniz gerçeği giyimli olarak yolluyorlar size!

Bouchardon ona dik dik baktı. Sonra odakilere birer birer aynı şekilde baktıktan sonra soğuk bir sesle :

— Rica ederim şu telgrafların metnini öğrenelim, dedi.

Ladoux belirsiz bir hareketle :

— Hepsi sekiz tane, dedi. Şu birincisi: **«Cologna haberleşme merkezine bağlı ajan H. 21, Madrid yolunda.»**

Yüzünü buruşturdu. Kararsız görünüyordu.

Kolsuz albay ona cesaret vermek için :

— İkincisini okuyun, dostum, dedi.

Ladoux omuzlarını silkerek ikinciyi aldı.

— **«Ajan H 21 Paris'te...»** aynı şifre, dikkat ettiniz mi albayım?

— Evet aynı!

Ladoux ikinci telgrafı bıraktığı yerden okumağa devam etti :

— **«Ajan H 21, Fransa'daki ikinci görevi için geçen nisandan beri Paris'tedir. Fransız S.R. si ona bazı tekliflerde bulundu. H 21 kabul etmiş göründü. Hollanda'ya geçebilmesi için Fransız kefaleti yetersiz H 21 Falmouth'ta tevkif edildi, İspanya'ya geri sürüldü. Döner dönmez temasa geçilmesi.»**

Ladoux elini kaldırdı ve :

— Burada size bir açıklamada bulunmalıyım Bauchardon... dedi.

Sorgu yargıcı ilgiyle :

— Evet hepsi uyuyor! dedi. Yalnız şu var ki hiç bir yerde sanığın adı geçmiyor. Clunet bunda da kötü bir tesadüf bulmaz ya?

Ladoux ona hayretle baktı.

— Daha ne olsun istiyorsunuz? diye sordu. İmzalı itiraflar mı? Size Falmouth olayından bahsedecektim. Bu gün içimizdekileri dışa vuruyoruz artık değil mi? Mata-Hari'yi Hollandia gemisine bindirmemizin başlıca sebebi, bu çeşit bir telgraf alıp almıyacağımızı anlamak içindi. 2 kasımda İntelligence Service'in özel Yönetim Bölgesinden bir telgraf aldık. O da bunların arasında. İsterseniz okuyayım. Çok kısadır. **«Yolcuyu Le Havre üzerinden sürmek için emir bekliyoruz.»**

En değerli malını arayan bir adam gibi dosyanın içini karıştırdı. Aradığını bulduktan sonra :

— Bir yanlışlık bahanesiyle onu üç gün tutabildiler, dedi. Biz Mata-Hari'nin İspanya'da kalmasını ve kendini göz hapsinde hissetmesini istiyorduk İşte cevabım burada, okuyun: **«Fransız S.R. inden özel Yönetim Bölgesine - Le Havre üzerinden değil, Vigo üzerinden sürün.»**

Başını kaldırdı. Sorgu yargıcı heyecandan bembeyaz kesilmişti. Bouchardon :

— Söylediklerimi hoş görün Ladoux, dedi. Bunları bilemezdim ki...

— Düşmanın telsiz dalgalarını aldığımızı mı? Tabii bilemezdiniz. Haklısınız. Savaşmak, sadece bir manga askerle ölüm yargısı-

nı yerine getirmek değildir. Bu kadarla öcünü almış oluyordu hiç olmazsa.

— Bu da başka bir telgraf. Şifreleri de değişik. **«H. 21 Madrid'den bildiriyor. Genel saldırı hazırlığı, tarih ilkbahar ortalarında. Aristide Briand, prenses Georges de Grèce ile fazla samimi temaslarda bulunuyor.»**

Bouchardon :

— Ne? diye şaşırdı.

— Ne kadar şairâne değil mi? Bahse girerim ki bazı dairelerde heyecanlananlar olmuştur bu konuda...

Sonra bakanlık memuruna dönerek :

— Tasalanmayın bayım, dedi. Bu sırrı sağır sultan bile duydu... Bize gelince bu konu bizi ilgilendirmez. Bizi ilgilendiren şudur: **«H. 21 para yardımını tüm olarak istiyor.»**

Gülümsedi ve :

— Şimdi de Berlin'den gelen cevabı okuyorum, diye devam et. ti. **«H. 21 geçen seferler gibi davranmalıdır. 5.000 Fransız frangını Paris bankasındaki cari hesaplardan çekecektir...»**

Ladoux kâğıtlarını bir araya getirerek desteledikten sonra :

— Bunlar sizin Bouchardon, dedi. Tahkikat için işinize yarar sanırım. Bankadaki soruşturmalarımız sonunda belirtilen tarihlerde iki kere para yatırıldığı anlaşıldı. Tabii bu para Mata-Hari adına yatırılsaydı işiniz çok kolaylaşırdı, ama onlar Hollanda büyük elçisi Mijnheer Bunke adına yatırmayı uygun bulmşlar. Ayrıca parayı Anna Luitjens adında bir kadın Amsterdam'daki konsolosa getiriyormuş... Anna Luitjens'in kim olduğunu biliyorsunuz değil mi?

Bouchardon :

— Mahkûmun hizmetçisi, diye haykırdı Dosyamda namusunun söz götürür tarafı olmadığına dair bir yığın evrak var... Şimdi her şey meydanda! Hepsini bir araya getirip mâna çıkarmaktan başka işim kalmıyor...

Ladoux kalleşçe :

— Clunet'ye dikkat! dedi. Bakanlığa, şifrelere de dikkat etmeniz gerekiyor. Oh! Görevinize hiç imrenmiyorum Bouchardon.

Bakanlık görevlisi :

— Bir şeye daha dikkat etmeniz gerekiyor yüzbaşı, diye atıldı. Hollanda büyük elçiliği bu işe karıştırılmamalı.

Kolsuz albay :

— Tsss! demekle yetindi.

— Hollanda bağımsız bir devlettir, bayar, dedi.

Ladoux, kâğıtları yeşil dosyaya yerleştirdikten sonra :

— Bu dosyayı ilk olarak neden bakanlığa yolladığımızı anladınız mı? diye sordu.

Fakat Bouchardon öylesine heyecanlıydı hiç bir şey duymuyordu.

— Hay Allah'ın cezası avukat, dedi. **«Onu serbest bırakmanızı rica ederim...»** ha! **«Yılmadan ısrar etmekte hak görüyorum kendimde...»** Yılmıyormuş öyle mi? Görüşürüz sayın avukat.

Ladoux açıkça güldü.

— Sizi çok üzdü değil mi? dedi. Bahse girerim ki mahkûmdan çok avukatı atlattığınız için seviniyorsunuz.

— Haklısınız Ladoux. Clunet'den bana ne? İşin en önemli tarafı meseleyi halletmiş olmamızdır.

Ladoux yeniden ayağa kalktı. Acı acı :

— Evet, dedi. Mesele halledildi. Ama doğru halledilmiş olması da ayrı bir mesele.

II

20 MAYIS

O MAHUT TELGRAF OLAYINDAN sonra Mata-Hari bir kere daha kişiliğini değiştirdi.

Bu yeni maskesini ilk olarak Clunet'nin karşısında denedi. Yaşlı avukat onu ahlâksız, saf, esrarlı, öfkeli olarak çeşitli kılıklarda tanımış, doğu ülkelerin hayal âlemlerinde yaşayışını seyretmişti. Fakat bu sefer kadın öylesine tabiî idi ki, tabiilikten çıkıyordu. Hemen hemen her şeyden sıyrılmış gibi bir hali vardı. Bu davranışı avukatın içini sızlatıyordu.

Bouchardon, Mata-Hari'nin suçlarını ispat etmek için Clunet'yi aylar sonra ilk defa bürosuna çağırmıştı. O gün avukat Marguerite'i eskisi gibi güçlü, kendinden emin ve canlı bulmuştu. Her şeyden kendi sorumluymuş gibi, beyninden vurulan da o olmuştu. On yaş ihtiyarlamış hissedivermişti kendini. Ordunun kurmaylar seviyesini anlamağa başlıyordu yavaş yavaş. Onlarca ölüm bile yazı ile belirtiliyordu. Toplumlar, cetvelle çizilmiş düzgün sütunlarda: kayıp... veya düşman ateşiyle... diye kaydediliyordu. Pırıl pırıl bakırlarıyla askerce şarkılar çalarak gösteri yapan alaydan bu kadarcık bir şey kalıyordu sadece.

Clunet ertesi günü :

— Marguerite, diye yalvarmıştı. Bana her şeyi anlatın. Gerçeği tam olarak bilmeliyim. Bir şey saklamayın benden. Ah, daha önce bilseydim... birazını olsun bilseydim, sizi başka yollardan savunmağa çalışırdım... Kısacası bu bozgunu önliyebilirdim...

— Ama ben sizden bir şey gizlemedim ki Edouard!

Avukat şaşırmıştı. Acı mı konuşmalıydı? Öfkelenmeli miydi? İçini çekmişti sadece:

— Gerçekten öyle mi kabul ediyorsunuz?

Saint-Lazare hapisanesinin konuşma odasında oturuyorlardı. Avukat, kadının yeni maskesini ilk orada görmüştü. Sanki iki gün içinde değil de aylarca bu maskeyi takınmak için uğraşmışcasına başarmıştı.

Avukat Clunet, rol gereğince rahibe kılığına girmiş bir tiyatro artistine benzetti onu. Teni hâlâ gergindi. Boyasız dudaklarını sık sık yalıyor, sade elbisesinin kıvrımlarını düzeltiyordu durmadan. Elbise öylesine sadeydi ki, insanın onu dolabında nasıl tuttuğuna şaşacağı geliyordu. Saçlarını ortadan ayırıp sımsıkı taramıştı. Örgülerine bir daha hiç çiçek takmıyacağı belliydi.

Fakat bu uğursuz yerde bile çekici gücünü kullanabiliyordu. Gardiyan, şaşaalı zamanından kalma, her işine canla başla koşan bir uşaktı sanki.

Avukat düşünceleri arasında Mata-Hari ile de konuşuyordu:

— Bir hafta öncesine kadar umutluydum, dedi. Daha doğrusu kendimden emindim Marguerite... Bu gün ise hiç bir şey bilmiyorum. Kafamın içi allak bullak oldu.

Bir süre sonra kendini topladı. Korkuyu bir tarafa bırakıp düşüncelerini anlatmağa başladı:

— Neticede değişen bir şey yok ortada, dedi. Yalnız bu adamların nasıl çalıştıklarını çok geç anladım okadar. Saldırışlarını yetersiz ve palavra gibi görüyordum. Yanılmışım meğer. Ama asıl önemli olan o değil... Bence dövüşü kötü idare ettiğini düşünen bir şef, uyurken vicdanını rahat tutmalıdır. Aksi halde ertesi günü daha kötü bir yenilgeye uğrar.

Bu konuşmadan sonra avukat, aralıklı gelmeğe başlamıştı. Çok çalışıyordu... Yoksa Mata-Hari'yi görmekten mi çekiniyordu? Hangi kılığa girerse girsin, bu kadın, avukatın elini, ayağını kesmekte bire birdi.

Bouchardon, soruşturmalarını bitirince avukatla uzun bir sohbete dalmıştı. Fakat bu konuşma sırasında zaferini açıkça belli etmemek inceliğinde bulundu.

— Mata-Hari bunu çok acı karşıladı, diye avukata anlattı.

Şüphe mi vardı! Clunet hâlâ acısını duyuyordu.

— Bu soruşturmaların hepsi elinizde, üstat. Gerçeği olduğu gibi biliyorsunuz.

Gerçek mi? Clunet'yi üzen de bu gerçek kelimesiydi zaten. Avukat, Mata-Hari'nin doğru söylediğini bilirdi. Bu gerçeklerin pek çoğunu öğrenmişti. Aslında hiç biri ne tam olarak doğru ne de tam

olarak yalandı. Fakat Bouchardon için garip bir terkip kullanmıştı:

— Ben Amsterdam'dayken, Alman konsolosu Graemer beni görmeğe geldi, demişti. Bana: «Fransa'ya gideceğinizi duydum, Mata-Hari,» dedi. «Sizden bir şey istesem yapar mısınız? Çok basit bir iş. Bize yarayacak her çeşit şey hakkında bilgi edinmenizi istiyorum. Bu iyiliği bize yaparsanız, yirmi bin frank kazanacaksınız...»

O zaman sözde kadın itiraz etmiş ve:

— Yoksa bunun adı... diye sormuştu.

Graemer de:

— Öyle kabul edelim, diye cevap vermişti sanki. Ama daha fazla kazanmak isterseniz önce başarı derecenizi gösterin...

Bouchardon bunları neden anlatıyordu? Bu mağrur kendinden emin adamın yıkılışını seyretmek mi istemişti? Clunet bitkin bir tavırla:

— Ah! Deli deli... diye tekrarlıyordu durmadan.

Geçmişteki savunması, kemikleri kırılmışcasına yerde sürünüyordu. Ama bu daha hiç bir şey değildi... Mağrur bir itiraf yerine, mutlak ve umutsuz olumsuzluğu tercih ederdi. Soruşturmanın aslını titrek parmaklarının arasında tutarken avukat daha ihtiyar daha güçsüz görünüyordu:

«S. — O zaman Konsolos Graemer size ne söyledi? Kendisiyle ne şekilde temasa geçeceğinizi bildirmedi mi?

C — Tabii! Tabii!... Kimsenin okuyamıyacağı mürekkepler varmış, onunla yazacak ve bana vereceği bir numara ile imzalıyacakmışım...

S. — Bu numara H. 21 di değil mi?

C. — Tamam!»

Clunet:

— Ah, zavallı! diye tekrarladı sadece.

Böylece itiraf etmişti demek! En sonunda kapana girivermişti işte. Avukat, başvuracağı yerleri, Mata-Hari için girişeceği mücadeleyi düşündü bir anda. Uzun ve yorucu olacaktı. Ama ona hiç birinden bahsetmiyecek, kendi kendine uğraşacaktı. Mesleği için, aşkı için veya acıdığı için yapacaktı bunu... Kendi hislerini kendi bile anlıyamıyordu artık. Bu arada da Mata-Hari, gürültüden uzak, yeni yüzünü, yeni tutumunu düzene sokmağa vakit bulacaktı...

«S — Ya o küçük şişeleri ne yaptınız?

C — Kanal'a attım... Amsterdam'la denizin arasındaki kanala..»

Gırtlağına kadar batmıştı artık. O attım dediği şişeler, burada Bouchardon'un dolabında duruyordu. Onları on kere en azdan Mata-Hari'ye çıkarıp göstermişti... «Deli kadın! Deli!...» Müdafaa avukatı, sorgu yargıcının odasından çıkarken sapsarıydı. Mata-Hari'-

nin itiraflarını taşıyan o kâğıt parçası omuzlarını ağır bir yük gibi çökertmiş, umutlarını yok etmişti.

Sokakta kendi kendine konuşuyordu. Bir nöbetçi onun:

«— ... Amsterdam ile deniz arasında!» dediğini duymuştu.

Clunet işte o zaman Mata-Hari'yi seyrek görmeğe karar verdi. Hiç olmazsa böylece son gücünü de elinden alamazdı.

Avukat evine kapanıp sakin kafayla dosyasını inceledi. Bundan böyle yola sokacağı şeyler bunlardı:

«S — Paris'de kaldığınız kadar Craemer'e bir şey yollamadığınızı iddia ediyorsunuz öyle mi?

C — Evet, hiç bir şey yollamadım!

S — İyi ama, söylediklerinİz telgraflara hiç uymuyor... Dediğiniz doğru olsaydı, Berlin vakit geçirmeden onlarla alay ettiğinizi Von Kalle'ye bildirirdi. Hileniz de ortaya çıkardı böylece!

C — Kalle mi? Evet, haklısınız... Ona bir kaç şey söyledim... Saçma şeylerdi. Gazetelerden, ordan burdan elde ettiğim yalan yanlış bilgilerdi...»

Clunet, elleriyle başını tutup düşünürken, kadının beynindeki kararsız makinenin işlediğini, çekinmeden kendi kendini yalanladığını ve farkında olmadan oltaya yakalandığını görür gibi oluyordu...

Derdini kimlere anlatabilirdi? En müthişi de hepsinin doğru oluşuydu. Her zamanki gibi yalan içinde gerçekti. Meselâ, Aristide Briand ile Yunan prensinin aşklarını gazetede değil de, zengin bir toplantıda duymuş olabiiirdi. Avukat bundan öylesine emindi ki, buna yemin bile edebilirdi.

«S — Ama bu haberi Berlin tasdik edince von Kalle size 3.500 peseta ödemeyi ihmal etmedi...

C — Hayır yüzbaşı! Bu para von Kalle'nin kendi parasıydı.

S — Öyle mi?

C — Evet, lütuflarıma karşılıktı.

S — Peki ötekiler? Graemer.den aldığınız çekler?

C — Onları hizmetçim Anna Luitjens gönderiyordu, yüzbaşı! Hiç bir şeyim kalmamıştı. Daha önceden anlaştığımız gibi, Anna Craemer'in aracılığı ile bana ufak tefek paralar yolluyordu.

S — Bir an için bunun doğru olduğunu kabul edelim. Bu durumda o para nerden geliyordu? Hizmetçinizin biriktirdiği parayı yolladığını iddia etmezseniz ya?

C — Beni dinleyin yüzbaşı! Bu para aslında bir dostumdan geliyordu... Bazı karışık işleri yüzünden...

S — Aşığınızın adını açıklamıyacak mısınız?

C — Baron Van den Cappelen!»

Deli olurdu insan, Kendinden başkaları neden bu karışıklık

içinde yol bulmağa çalışıyorlardı? Bouchardon bunu kabaca açıklamıştı:

— Müşteriniz Ladoux karşısında, Craemer'le olan temaslarını saklamıştı. Aksi olarak von Kalle'yi görür görmez Ladoux ile aralarında geçenleri hemen anlatmıştı. Bunun çözümünü size bırakıyorum üstat. Açık açık konuşacak olursak, hangi tarafı aldatmış oluyor

Clunet çırpınıyordu artık. Her şeyi bir tarafa bırakıp kendini bu işe vermişti sadece. Kendi bile değişmeğe başlamıştı yavaş yavaş. Yargılama usullerinin sonuçsuz kaldığı bu garip dünyada fikirleri de, teklifleri de garipleşiyordu:

— Sayın başkanım, değiş tokuş yapamaz mıyız? diyordu. General F. savaşın başından beri Alman'ların elinde tutuklu... Müşterimin serbest bırakılmasına karşılık, bu general'in Fransa'ya dönmesini bağımsız bir devletten istiyemez miyiz?

— Bu teklif hükûmetimizin hoşuna gitmez, Clunet! Bir generale karşı bir dansöz değiştirilir mi?

Ona saygı ile davranıyorlardı. Belki de kendi zıt fikirlerinin esiri olduğu için ona biraz da acıyorlardı.

— Şu halde bu kadın gerçekten casus öyle mi? diyorlardı. Hem de önemli demek? Düşman tarafının onu geri almak istiyeceğinden bu kadar emin misiniz?

Oysa zavallı Clunet, düşman tarafının Mata-Hari'ye bu kadar değer verdiğinden de emin değildi. Avukat, Hollanda konsolosluğuna başvurduğu halde hiç bir netice alamamıştı. Quai d'Orsay'deki görevli memur onu nezaketle yola getirmeğe çalışmıştı. Görünüşe göre balerini kimse geri almak istemiyordu. Kendini her tarafta rahat hissettiği halde, hiç bir yerden istenmiyordu. Avukat da kendini tarttığı zaman, Mata-Hari için canını vermeğe hazır olduğu halde onunla devamlı kalamıyacağını anlıyordu.

Bütün bu şanssızlıklar yetmiyormuş gibi, askeri durumda da bir coşkunluk başgösteriyordu. Arkadaşı avukat Desnouettes, dostça elini omuzuna koyarak:

— Sizin Hintli tepetaklak düşüyor, Clunet, diye korkunç bir söz kullanmıştı.

O süre içinde, Saint-Lazare hapisanesinde Mata-Hari gerçekten Hint'lileşiyordu. Telgraflar umulmadık bir tepki yaratmıştı üzerinde. Bu trajik balenin ilk kısmında şakır şakır incik boncuklarla, tenine sürdüğü doğunun baş döndürücü bin bir çeşit kokularıyla, sefahat âlemlerine yaraşır bir haldeydi. İkinci harekette, savunan vücüdünün kendini idare etmesine, istediği yere götürmesine göz yummuştu. Gerekli olan, coşkunluğundan emin olmak, teninin sıcak sı-

cak çağırışını hissetmek, az çok saf saf güvenebilmekti.

Ve şimdi, muhteşem bir bilinçsizlikle yerleşivermişti.

İlk olarak sör Leonide ona:

— Ne kadar değiştiğinizin farkında mısınız? demişti. Yaşanması kolay bir kadın oldunuz.

Söz Leonide'i en çok duygulandıran Mata-Hari'nin sabahın beşinde bir fincan koyu çay istemesi olmuştu. Yirmi yıldan beri gece yarısından sonra yatmağa ve öğleye doğru kalkmağa alışmış bir kadının, sabahın beşinde çay içmesi gerçekten şaşılacak şeydi.

— Evet! Bundan böyle güneş doğarken kalkmağa karar verdim, diye cevap vermişti. Hintliler, güneşin çevrimini izlemekle, düşünceler daha kolay toplanır, derler.

Sör Leonide katı yürekli bir kadındı. Fakat Mata-Hari'nin samimi sesi onu hem şaşırtmış hem de üzmüştü.

— Ama bunu yeni fark etmiş gibi bir haliniz var Zelle! dedi.

— Onu çoktan beri biliyordum, masör. Kaidelerin hepsini bilirim, uygulamadıklarımı bile. Önemli olan nedir bilir misiniz? İç âlemimize hükmedebilmektir. Bizi insan yapan da o kasırgalardır zaten... Delice yaşadığım o devrede bile kafamdaki titreşimleri atmağa çalışırdım.

Sör Leonide şaşıyordu ama bunda kınanacak bir şey göremiyordu. Bir gün bu konuda baş rahibeye:

— İleri sürdüğü bu saçma fikirlerde, dinsel bir şeyler de yok değil hani! dedi. Sabahları yaptığı hareketleri gördünüz mü hiç? Müthiş bir şey! Diz çöküyor, tekrar kalkıyor, bacaklarını birbiri arkasından uzatıyor, kollarını geriyor... İlk zamanlar bu hareketlere sinirleniyor, kötü buluyordum. Eh ne de olsa çıplak dans ettiğini unutmamıştık... Ama şimdi, bunu Tanrı'ya bir çeşit yaklaşma olarak görüyorum...

Aynı hafta, Mata-Hari her gün bahçede dolaşma izni istedi. Bouchardon'un dairesi ile Saint-Lazare arasında giriş gelişler onda bir mahkûm korkusu mu yaratmıştı? Soruşturma bittiğinden beri de havasız kaldığını hissediyordu.

— Buna doktorumuz karar verir, diye sör Leonide cevap verdi.

— Ama ilk zamanlar, bu gezintiyi kabul etmem için beni az mı hırpaladınız?... İlle de avluya inmemi istiyordunuz!

— Zelle, size elimden geleni yapmadım mı? Benden ayna istediniz, verdim. Oysa müdür bunu tamamen men etmişti. Kırık bir ayna ile kolayca intihar edileceğini düşünüyordu... Bizler size «Dışarı çıkmayan» diye bir ad takmıştık. Şimdi ne yaparız biliyor musunuz?

Sör Leonide dostça yaklaşıyordu Mata-Hari'ye:

— Önce gider müdürle konuşurum, dedi. Doktor da raporunu yazar. Olur biter.

— Genç doktorrr mu?

— Yo hayır. Küçük doktorunuzun yetkisi yok buna. Size bir aspirin hapı bile veremez.

Bralez de mahkûmu çok değişmiş buluyordu. Onu her sabah odasında yoklamağa devam ediyor ve mânen yükselip alçalmalarını izliyordu. Kimi zaman onu sersemliyecek kadar melânkolik, kimi zaman çalımlı ve heyecanlı, kimi zaman ise aristokratcasına hazımlı bulurdu. Ama şehvetli ve işveliydi. Telgraflardan sonra o da kalmamıştı.

Dr. Bralez:

— Bana bir ses duyduğunu söylüyor, diye Bizard'a itiraf etti. Bu ses ona mutlu vaz geçişlerin mezamirini, var olmıyanların ahiret mutluluğunu mırıldanıyormuş...

— Bir ses mi? diye Bizard hayretle sordu. Bu da yeni bir şey. Sakın Jeanne d'Arc olmasın bu kadın? Ona bakarsan Jeanne d'Arc da bir nevi casustu...

Bu nükteyi öylesine beğenmişti ki, sör Leonide'e de tekrarlamadan yapamadı. Fakat rahibe:

— Siz anlıyamazsınız doktor, diye cevap verdi. Jeanne d'Arc'a gelince, azizeleri rahat bırakmanızı rica ederim.

Bizard kahkahalarla gülerek, gezinti müsaadesini imzaladı. 1? numaradaki mahkûma karşı hâlâ hayranlık duyamıyordu. Onu fazla esmer, kendini beğenmiş ve kibirli buluyordu.

— Güzelliğinde bile iş yok oğlum, diyordu. Dudakları kalın, kabaca kıvrılan kulaklar, geniş burun delikleri. Gözlerine bir diyeceğim yok. Ama göğsüne ne dersiniz? Tahta gibi. Alelâde bir karın. Hoş iki kere doğum yaptığı halde deride bir tek çatlak bile yok o da kabul... Bacaklar, kollar ve sırt güzel. Onları size bırakıyorum.

Bralez soğuk bir tavırla:

— Onlarla yetinmeğe çalışırım, dedi.

Mata-Hari'nin atölye saatinde dolaşmağa çıkması kararlaştırıldı. Böylece hoş olmıyan o insan karışımından uzak tutulacaktı. Hapisane üniformasını giymek istemediği için, Clunet'yi duygulandıran o sapsade eteğini arkasından çıkarmıyordu.

— Sör Marthe sizinle avluya inecek.

Kısa adımlarla yürüyordu. Geniş eteği, kalçalarının şehvetli çalkanışını kesiyordu. Gökyüzü ağırlığınca, avluya abanıyordu. Demir parmaklıklı pencerelerden yayılan sesler arı kovanı gibi homurdanıyordu.

Pek üzgün bir hali yoktu bu gezintinin. Eğlenceli de değildi. Es-

ki duygular uyandırıyordu sadece. Meselâ, ders sırasında roman okurken yakalanan bir öğrenciydiniz. Öğretmen de :

— Anlattıklarım sizi ilgilendirmiyorsa, lütfen dışarı çıkın, diyordu size. Ve o boş avluda yalnız başına dolaşan öğrenci, teneffüs zilinin çalmasından korkarak ilerliyor, pencerelerden gelen eğitimsel mırıltıları dinliyordu. Zaman hakkında yeni fikirler ediniyor kendince. Sonra da bu filozofça gezintisini birkaç hademenin gelip bozmasından korkuyordu.

Burada hademe yoktu gerçi. Mânasız ve iki lâkırdıyı bir araya getiremeyen sör Marthe, ellerini kavuşturarak, çıkış geçidinin ucunda duruyordu. Dua mı ediyordu? Kimin için dua ediyordu? Kendi için mi, makkûm için mi? yoksa dalgınlık mıydı sadece? Mata-Hari bacak kaslarının hareket ettiğini, belinin kıvrılışını hissediyordu. Kalabalık arasındaki bu yalnızlıkta, düşüncelerini yumuşatan bir hava vardı. İnsan böyle de yaşıyabilirdi. Vücudüne gereken armoniyi sağlıyabildikten sonra gezinmek, yemek yemek ve uyumakla da yetinebilirdi pekâlâ.

Üçüncü günü, pencerelerden birinden kalın bir kadın sesi :

— Pis Alman karısı! diye ortalığı çınlattı.

O anda bütün pencereler doluverdi nedense. Soluk ve belirsiz yüzler birbirlerini ezercesine demir parmaklıklara yaslanıyordu. Küfürler savruluyor, geri plândan yükselen sör'lerin tehditlerine karışıyordu... Atölyelerdeki kargaşalığa karşılık Mata-Hari adımlarını sayarak yürümesine devam ediyordu.

— Pis Alman karısı, pis Alman karısı...

Bembeyaz avluda, siyah elbisesiyle, tek başınaydı.

★

Mata-Hari protestan papazı Darboux'yu görmeğe razı olmuştu en sonunda. Ara sıra Saint-Lazare'ın katolik papazı Dommerge'in vaızlarını da dinliyordu hücresinde.

Hücresine usulsuz girenlerden hiç hoşlanmazdı. Bir sabah Emery adında bir doktor, Bizard ile içeri girmeğe kalkınca fena halde sinirlenmiş ve :

— Defolsun bu adam! diye bağırmıştı. Neden geliyor? Ben garip bir yaratık mıyım ki!

Böyle tek tük atılganlıklarından başka, parmakla gösterilecek kadar mükemmel olmuştu. Eski övünmelerinden vaz geçmişti. «Garip yaratık» gününde Smery'ye :

— İstesem, tanıdıklarım vasıtasıyla, bizimkilerden yirmi kişiyi serbest bıraktırabilirim, demişti.

— Yani yirmi Fransızı mı demek istiyorsunuz?

— Evet. Ama önce beni serbest bırakacaklarına söz vermeliler.

Az sonra, Saint-Lazare'ı allak bullak eden bir dedikodu yayıldı.

— 12 numara ilâhiler okumağa başladı!

— Attın yahu?

— Bütün gün kafamızı şişirdi...

Kadın yalan söylememişti. Mata-Hari'nin çok tatlı bir sesi vardı. Sör Claudia da ona duaları öğretiyordu.

Bu olay Dr. Bizard'ın kulağına kadar gelmişti.

— Müthiş, dedi. Müthiş!

Ne rahip Demergue, ne protestan papazı Darboux, Mata-Hari'ye Tanrı'yı getirememişlerdi ama pişmanlık hislerini uyandırmışlardı. Meselâ sör Leonide'in yüzüncü kere:

— Çalışmağa razı olsanız Zelle, demesini hoş karşılıyabilirdi artık.

Öteki mahkûmlar gibi, üç renkli Fransız bayrağı dikerken görüyordu kendini. Bu fikri de gülünç bulmaz olmuştu. Aksine bazı akşamlar coştuğu bile oluyordu. «Alçaldıkça ruhtaki asalet anlaşılır» diyordu kendi kendine.

— İşlerin en zorunu istiyeceğim! Gururumu kıracağım!

Geceyle beraber coşkunluğu da uçup gitmişti. Kara kara düşünerek uzun bir süre koltuğunda oturdu. Eskiden tasarılarına renk katan şampanyanın ve iltifatların verdiği geçici sarhoşluk bile yoktu.

Fikirlerin arasında bağıntı bile kalmamıştı. Ona daima yol gösteren aşka ve paraya düşkünlüğü hafiflemişti. Projelerini nereye çevirirse, hapisanenin beyaz duvarları ve ciddî nizamlarıyla karşılaşıyordu. Buradan çıkmadıkça hiç bir şey yapamıyacağını, hiç bir işe yaramıyacağını biliyordu artık.

Tavandaki pencereden, bulutlar geçiyordu. Mata-Hari, güzel gözleriyle izliyordu onları. Fakat uzun uzun bakmaktan, o gözler hain bir ifade almıştı. Düşünceleri dağıldı. Maslov'un hayali bile onları bir araya getiremiyordu. Uygunsuz davranışlarıyla genç adamı elinden kaçırmıştı. Oysa şu sıralarda onu her zamankinden çok sevdiğini öyle iyi biliyordu ki. Dayanak bulamıyacağı eskiye ait bir heyecandı artık.

Ona neden bu kadar geç rastlamıştı? Maslov'un bu kadar genç olması haksızlıktı. Hem de öylesine nankördü ki!

Avluda dolaşmaktan da bıkmıştı. Oysa, öteki kadınların arasında bulunmak istediği anlar da oluyordu. Soruşturmaya giderken, pek çoğunu gördüğünü hatırladı. Kiminin yüzü, kiminin bakışı, kiminin dudaklarını görür gibi oldu. Onların arasında karı koca gibi

yaşıyanlar da olmalıydı. Açlıklarını gidermek istiyenler, güçlülere boyun eğen kızlar da vardı herhalde. Gerçek aşk tanrıçaları baskı yapan değil, hizmet edendir.

Kapalı kalmak, Mata-Hari'nin cinsel duygularını da mı öldürmüştü? Akşam olup da Saint-Lazare'ın içinden yükselen muazzam horultular arasında peşini bırakmıyan kadın ve erkek okşayışlarını belirsiz bir şekilde hatırlıyordu. Kadınlar ateşli ve kölece bağlıydılar. Onları yatıştırmakla görevli olanlardan kucaklamalarını dileniyorlardı. Fakat erkekler kendilerini beğenmiş ve serttiler. Sırtlarındaki üniformadan, rütbelerinden, madalyalarından övünç duyuyorlardı.

Bu rüyanın en garip tarafı —ki buna rüya da denemezdi— Mata-Hari'yi mutluluğa kavuşturan adamın yüzü Maslov'a benzemesiydi. Eskiden tanıdığı vücutlardan hiç biri de değildi. Aslında bu hayalin ne yüzü ne de vücudu vardı. Dinlendirici, hemen hemen saf bir histi sadece. Bir anlaşma ve şefkat karışımı, deri ile organizmanın tatsız ve boş bir suç ortaklığından başka bir şey değildi.

O arada Clunet, Mata-Hari'yi kurtarmak için her taraftan söz almağa başlamıştı. Kilisede fakirler için iane toplıyan papaza benziyordu.

Sint-Lazare'ın konuşma odasında:

— İyiliğiniz için, İspanyadan, Hollanda'dan hattâ Amerika'dan sesler yükselmeğe başladı Marguerite... dedi.

— Amerika'dan da mı?

Manastıra kapanmış bir tiyatro artistinin eski şaşaasını hatırlayan dalgın ifadesini taşıyordu.

— Sahi! Amerikada da ünlü günlerim olmuştu, Edouard... Şu meşhur dâva ne zaman başlayacak kuzum?

Edouard sesini çıkarmıyordu. Pintileri yola getirmek için iane torbasına paraları kendisinin attığını söylemeğe dili varmıyordu.

— Bu dâva askerî olmasaydı, mahkemelerin açılmasını beklemek gerekirdi, diye cevap verdi. Hem kimbilir? Belki de sürüncemede kalırsa...

«Ama bu korkunç bir devredir,» demeğe cesaret edemiyordu.

Avukat, Mata-Hari'ye pek çok şey anlatabilirdi. İşittiklerini, onu korkuya boğan söylentileri nakledebilirdi kadına. Avukat Desnouettes'in: «Senin Hintli tepe taklak yuvarlanıyor,» dediğini de ekleyebilirdi.

Alman'lar adına çalışan yüzbaşı Estève, Almereyda... Bolo Paşa ve Hans Wram olayını...

Brancillard'ın Dufays'in ve daha bir sürü casusun Nancy'de ve Bourgesde kurşuna dizildiklerini açıklıyabilirdi.

Yutkundu ve:

— Yazdan önce, muhakkak... dedi. Belki de temmuz ayında...

III

24 TEMMUZ

HALBUKİ ÜNİFORMALARI NE KAdar severdi. İşte bol bol seyredebilirdi artık. Mata-Hari'nin karşısında toplanmıştı. Tam bir göz ziyafetiydi. Başkan yanbay Semprou, Genel Kurmay başkanı Massard, İkinci Şubeyi temsil eden yüzbaşı Chatin... Hükûmet komisyon görevlisi ve askeri yazıcı... Hepsi hepsi askerdi oradakilerin. Süngülü nöbetçiler bile hazırdı. Kendisi ile, müdafaa avukatından başka hepsi üniformalıydı. İkisi tortu gibi kalıyordu bu seçkin topluluğun arasında.

Eskiden bir gün, mağara devri bitince, insanlar ferdî çarpışmalardan vaz geçerek, gruplar halinde dövüşmeğe başlamışlar. Sonra da kendilerine birer şef seçmişler. Fakat şef'ler sürüden ayrılmak için, göğüslerine dövme yaptırıyorlar, saçlarının arasına tüyler sokuyorlar veya burun deliklerinden kemik geçiriyorlarmış.

Ve yıllar geçiyordu böylece. Ülkeler okumamışları askere almakta devam ediyordu. Sonra bu askerler, nizamları ezbere öğrenen başka askerleri topluyorlardı. Kimi zaman bir savaş çıkıyor ve beyinlerinin paslanmasını önlüyordu. Kanlar döküldükçe terfi ediyorlardı. Bu aşamaları, esrarlı işaretlerle giysilerine ekliyorlardı... Ölümle yüz yüze geldikleri de oluyordu ara sıra; sağ sâlim döndükleri zaman da madalyalar, haçlar, nişanlar ve yıldızlar alıyorlardı üstelik.

Mata-Hari:

— Bu kadar ciddi bir elbise seçmemeliydim... diye mırıldandı.

Clunet:

— Ne dediniz Marguerite!... diye hayretle yerinden sıçradı.

— Açık konuşun Edouard, çok ciddi değil miyim?

Bu askerî havaya uyacak bir kılıktaydı. Kurt avcılarınınkine benziyen üç köşeli şapkası, dümdüz eteği ve sade blûzu ile kadın askerlere model olabilecek durumdaydı.

Baştan aşağı simsiyahtı bu kıyafet. Ne bir tek süs eşyası, ne en ufak bir renk vardı üstünde. Parlak düğmeleri, renk renk nişanlarıyla kendisinden çok daha süslü görünen bunca erkeğin karşısında sapsade oturuyordu. Siyahlar içindeki yüzü, esmerliğine rağmen soluktu.

Clunet: «Hadi, hadi,» diye kekeledi. Fakat Mata-Hari suratını asıyordu. Askerden çok, genç bir dula benzediğini fark etmişti birdenbire. Bir aşk faciasının kahramanıydı sanki. Birini zehirlemekten sanık taşralı bir kadın havası buluyordu kendinde.

Avukat:

— Mükemmelsiniz, Marguerite, diye fısıldadı yavaşça.

Kendi feci bir şekilde sivildi. Bunca üniformanın arasında, siyah giysileri tüzel şatafattan yoksun kalıyordu. Acaba İngilizler gibi pudralı bir peruka taksaydı durum değişir miydi? Londra'da bulunduğu sırada bir gün tesadüfen Old Bailey'in savunmasını dinlemişti. Bu sırada iki avukatı kıyasladığını bilseydi, Clunet ne derdi acaba? Muhakkak hasta olurdu adam.

Clunet, Mata-Hari'nin elini tuttu ve sıktı. Bu hareketi can sıkmağa başlamıştı artık. Mahkeme salonuna girdiklerinden beri başka şey yaptığı yoktu.

— Her zamanki gibi çevrenize uyuyorsunuz, dedi.

Kadın elini çekti. İhtiyarlık güçsüzlüğü ile, yenilgi akımıydı elinden geçen. Şu erkeklerin rüküş kıyafetleri yanında ikimiz giyimliyiz, diye düşündü... İki siyah elbise... Sonra başını kaldırdı. Adam sende! Ne oluyordu sanki ona? Böylesi çok daha iyiydi. Tabiatta da aynı şey değil miydi? Erkekler renk renk tüyleri ile boy gösterirken, dişiler sönük renklerle yetiniyorlardı. Horozun ibiğine bakın. Pırıl pırıl sülün'e, rüya âlemlerinin alacalı bulacalı renkleriyle tavus kuşuna bakın, dişileri bunların yanında sönük birer hizmetkârdan başka nedir ki?...

Clunet tekrar Mata-Hari'ye döndü ve:

— Korkmayın Marguerite, dedi.

Korkmak mı? Korkmuyordu ki! Ölümle hapisaneyi düşündüğü bile yoktu. Tersine dönmüş bir dünya hayal ediyordu sadece. Erkeklerin incik boncuk taktığı, boyandığı bir dünya. Onlara bağlı olarak

parlamağı şerefsizlik sayan ve pırlanta gibi küle gömülen kadınların dünyasını hayal ediyordu. Her zamanki gibi fikir değiştirivermişti ansızın. Biraz önce kıyafetini çok ciddi bulduğu halde şimdi dudaklarını boyadığı için kendine kızıyordu. Lâmbaları erken yakarlar diye üstelik çok koyu bir renk seçmişti:

— Başkan hoşuma gitti Edouard, dedi yavaşça. Dürüst bir adama benziyor.

— Semprou, eskiden Cumhurbaşkanlığı muhafız alayı başkanı idi.

— Sahi mi? Muhafız alayı ha?

Bando mızıkayı, pencerelerden sarkan insanları hatırlayıvermişti. Neuilly'deki evinde bando orkestrasının plâkları vardı dizi dizi. Polkalar, izci şarkıları, tanınmış operalardan uvertürler. Her plâktan önce de hım hım bir ses:

— Cumhurbaşkanlığı muhafız alayı bandosu tarafından, Pthé Kardeşlerde! diye başlardı:

Sonra Mata-Hari'nin keyfi kaçtı birden:

— Hükûmet komisyon görevlisi teğmenmiş. Neden? diye sordu.

Kızmıştı bir bakıma. Mahkeme salonuna girdiğinden beri ikinci defa kızıyordu. Birincisi, Semprou'nun kapalı celse yapacağını söylediği zamandı. Subayların pek çoğu çizme gürültüleri arasında salonu ağır ağır terk ederken, Mata-Hari, yüksek tabakanın bir kısmından kendisini yoksun bıraktıkları için kızmıştı.

Dışarda süngülü nöbetçiler kimseyi salona yaklaştırmıyorlardı. Kalın duvarlardan hiç bir gürültü sızmıyordu.

— Ne de olsa teğmen...

Ufak tefek, sıska ve hırçın bir adamdı. Sivri keçi sakalının arasında kötü bir şey kemiriyor gibi bir hali vardı. Ordudan çok, kütüphanelere yakışacaktı. Mata-Hari, ölse bile bu adamı yatağına almazdı.

Yazıcı - yüzbaşı ayağa kalktı.

Clunet huzursuzca:

— Suçlama yazısı... diye açıkladı.

Başkan kapalı oturumu ilân edince Mata-Hari telâşla:

— Gazeteciler de olmıyacak mı? diye sormuştu.

— Ne yazık ki hayır!...

İşte ilk defa elini o zaman sıkmıştı. Kadına: «Siz gerçek dünyadan ayrısınız zavallı Marguerite,» demek geliyordu içinden. «Şu anda başka yerlerde dökülen kanları haklı göstermeğe çalışan bir karnavalda çırçıplak ve yalnızsınız... Size yardımı dokunacak, erkinlik taraflıları ile baş kaldıranların bile giriş kartı yok... Sizi kendi dünyanıza bağlıyan tek bağ benim...»

Fakat bunun yerine sadece:

— Gazeteciler giremez. Sansür meselesi... diye cevap vermişti.

Zamandaş değildiler. Nasıl olabilirlerdi zaten? Kadın, büyük dramının şaşaalı dekorunu seyrederken, avukat kötü incelenmiş ve acele ile çırpıştırılmış bir temsil görüyordu. Kadının savaşçı olarak gördüklerine, avukat sadece basit birer adam gözüyle bakıyordu. Hattâ onları yargıç olarak bile görmüyordu. Başka zamanda hemen reddedeceği kışlalarına, haritalarının başına yollıyacağı jüri heyetiydi.

Avukatın en büyük zaafı, ilerde Başsavcı General Mornet adıyla Fransa'yı titretecek olan teğmendi. Clunet onu en korkunç hasımlarından biri olarak görüyordu şu anda.

— ... **dış ülkelerde ve Fransa'da düşmanın yararına çalışmak amacıyla, bu düşman ajanlarıyla birleşerek**...

Suçlama yazısı okunuyordu. Clunet ürperdi. Eli yeniden Mata-Hari'nin avucuna saklandı.

— Edouard?

— Efendim.

— Gerçekten dudağımdaki boyayı silmiyeyim mi?

★

Ondan sonra Mata-Hari, gerçek dengesini bulmuştu. Şüphelerin hepsinden kurtuluverdi bir anda. Operadaki bir locaya girerken kendinden şüphe etmiş miydi hiç?

Dimdik ayakta duruyordu. Kıvrak vücuduna, bacak kaslarının hareketine ve sırtına dikkat ediyordu. Tembel öğrenciler veya kötü sanıklar gibi, tahta sıraya abanmadan duruyordu.

Semprou, nazik ve özlü üslûbuyla soruşturmaya başlamıştı:

— Adınız Marghereta - Gertrud Zelle ve Holanda'da Leeuwarden şehrinde 7 ağustos 1879 da doğdunuz...

— Evet sayın albayım.

Bilhassa rütbesinin üstünde duruyordu. Oralarda bir onbaşı olsaydı ona da rütbesiyle hitabedecekti.

Dudak boyası da üzmüyordu onu şimdi. Elbisesi, üç köşeli avcı şapkası için de üzülmüyordu zaten. İç güdüsüne daima güvenmişti. İşte şimdi de yerine göre giyindiğinden emindi.

— 1895 de Hollanda ordusundan yüzbaşı Mac Leod ile evlendiniz. İki yıl Amsterdam'da kaldıktan sonra Hindistan'a yerleştiniz ve arka arkaya Malanga Medan Benjoe-Biroe'de kaldınız...

— Evet sayın albayım.

— İki çocuğunuz oldu. Bunlardan kız olanı hayattadır. 1902 de boşandınız ve dansöz olmak için Mata-Hari adını aldınız... Bun-

dan sonra on yıl içinde Avrupa'nın her tarafında kendinizi gösterdiniz. Her yerden çok, Paris'te kalmağı sevdiğiniz halde 1913 de Berlin'e yerleştiniz...

Mata-Hari ellerini tahtanın üzerine dayamıştı. Bu adamların gözleri iyi görüyorsa, tırnaklarını taşla cilâlandığını fark etmeliydiler.

Yüzü de sakinleşmişti. Gülümsüyordu hafiften. Üç köşeli şapkası en güzel yerini, yâni gözlerini gölgelemesin diye başını geriye doğru eğiyordu. Ne meydan okur gibi bir hali vardı, ne de aşırı bir saygı gösteriyordu... Mükemmeldi.

— 2 Ağustos 1914 de savaş ilân edildiği gün Berlin'de Emniyet müdürü ile yemek yiyordunuz...

Ne çabuk? Mata-Hari, ağzını açtı ve kapadı. Hayatının en önemli yılları akıp gidivermişti. Ortada ne bir iz ne bir tortu ne de birkaç kelime olsun bırakmadan yok oluvermişti. Öyle ya bu insanlar bütün bir hayatı açıklamakla veya bir kadın ruhunu yoklamakla görevli değildiler... Geçmişteki halleri, artistik maceraları, adını tanıtmak için giriştiği mücadele onları ilgilendirmezdi ki...

Yarbay, kadının hareketini gözden kaçırmamıştı:

— Bir şey mi söylemek istediniz madam? diye sordu.

— Evet albayım.

O da doğrudan doğruya atılabilirdi pekâlâ!

— Mesleğim gereğince, birçok erkekle temas ederim, diye başladı. Bana yollanan bazı paralar için beni suçlıyacağınızı biliyorum. Savaşın çıkması yaşayışımı hiç bir şekilde değiştirmemişti emin olun. Bu paraları lûtuflarımın karşılığı olarak alıyordum, sandığınız gibi şüpheli işler için değildi.

Sesindeki kesinliğe kendi bile hayran olmuştu. Albayın: «Suçlu, ayağa kalkın!» demesiyle imkânlarının hepsi geri gelmişti sanki.

Işıldaklarla karşı karşıya gelmişti yeniden! Şimdiye kadar titreşen ışıklar kararsızca dolaşırken, birden kendi üstünde toplanıvermişlerdi. Baş artistliği ele geçirmişti. Baş artistlikle beraber, gerçek tabiatını da bulmuştu. Hasta olarak sahneye çıkan sanatçıların bir iki cümleden sonra sinirlerine hakim oluşları gibi bir şeydi bu.

— Eğer beni suçladığınız buysa, gerçekten çekiciliğimle çok erken yaşadım. Geçici şeylerin hepsini sevdim ve erkeklere hiç bir zaman baş kaldırmadım.

Başka bir mahkeme salonunda gürültü çıkmaz mıydı? Gülüşmeler, ıslıklar veya alkışlar duyulmaz mıydı?...

— Bana kötü kadın diyebilirsini albayım, ama casus diyemezsiniz!

Mata-Hari'ye has başka bir şey vardı. Teninin bilgisiyle ilgili bir şey. Doğu pazarlarının havasıyla dolu kılavuz kitapları şöyle öğ-

retiyordu: «Karşınızdaki kimseyle konuşmaktan çekiniyorsanız, onu kafanızda çırçıplak soyarak kendi seviyenize indirin...» Fakat Mata-Hari'nin böyle bir güç harcamasına lüzum yoktu! Üniformalarının altında, ciddi tavırlarıyla kadının önünde soyunmuş gibiydiler.

Hepsi subaydı. Bir subay soyunurken, önce ceketini çıkarır. Sivil âşıklar eşyalarını gelişi güzel fırlattıkları halde subayların en ateşlisi bile kendininkileri katlar ve iskemleye güzelce yerleştirir. Çünkü ona yurdunun üniformasına saygı göstermesini öğretmişlerdir. Kemerini çıkarır —çelik tokanın erkekçe bir gürültüsü vardır— sonra çizmelerini çeker. Daha sonra pantolonunu veya külotunu çıkarır. İçindeki don koğuş nizamlarına uygundur. Vücutleri bembeyazdır. Sadece sömürgelerden gelenlerin kollarının aşağı kısmı ile yüzleri güneşten esmerleşmiştir. Boynundan düzgün bir hatla ayrılır bu iki renk. Sabahın alaca karanlığında, subayın milliyeti ne olursa olsun, kimin için savaşırsa savaşsın, odada iki erkek var gibidir.

Yataktaki, zevkten varlığını kaybetmiş etten kemikten yapılmıştır; öteki, subayın ikinci yarısıdır. O da kaskatı otelin koltuğuna yayılmıştır: Kılıç, iç donu, çorap, tabanca, sırmalı veya düz ceket Demir Haç'ı ile oradadır.

Şimdi, tahta sıranın önünde ayakta dururken bu ikileşme olayı yeniden ortaya çıkıvermişti. Mata-Hari, vücutleri bir yanda, üniformaları öte yanda görmeğe başlamıştı. Birkaç yara izi, bembeyaz bir kaç göğüs, şeritli tek tük asker şapkaları canlanıyordu gözünde...

— Bir süre sonra Nachrichten Büro'dan 30.000 mark aldınız. Hâlâ suçsuz olduğunuzu iddia ediyor musunuz madam? Gene de memleket sırları olmayıp, sadece nazik bir emek karşılığı mıydı?

— Tamamen albayım.

— Öyle olsun. Berlin'den Amsterdam'a sonra da Amsterdam'dan Paris'e geçtiniz. Parise gelmenizin sebebi neydi?

— Parisi severim albayım.

— Daha başka?

— Neuilly'deki evimi boşaltacaktım.

— Ama böyle bir şeye teşebbüs etmemişsiniz...

— Hayır. Evim yed'i emine verilmişti.

Sahici mahkeme salonu olsaydı, herkes tutkulanacaktı... Ama burası tutku uyandırmaktan çok uzak bir yerdi. Üstelik Semprou takibedebilmek için dosyasını karıştırmak zorunda kalıyordu. İçinden bir kâğıt çıkarıyor, inceliyor sonra bir başkasını okuyordu...

— Bir şey daha. Tevkif edildiğiniz zaman, 1913 den beri oturmadığınız bu evde bir araştırma yapıldı. O arada Paris'in ileri gelenlerinden ve pek çok subaydan aldığınız mektuplar bulundu. Bu

mektuplarda nelerden bahsedildiğini biliyor musunuz?

— Ayrı ayrı bilemem, albayım. Bana sık sık mektup gelir. Ben de bana bu şerefi verenlere hemen cevap yazarım.

— Evinize yerleşseydiniz, bu mektupları ortadan kaldırmaz mıydınız?

Mata-Hari, kaçamaklı bir hareket yaptı. Sinirlenmek istemiyordu:

— Belki de onları ayırırdım, albayım, dedi. Ama emin değilim. Geçmişe dönmekten hoşlanmam.. Eski mektuplar kimi zaman acı gelir insana.

Bu cümleyi kendi de beğenmişti. Ayağa kalktığındanberi ilk defa olarak başını Clunet'ye doğru eğdi. Avukatının fikrini anlamak istiyordu. Ama Clunet'nin bir şey düşündüğü yok gibiydi. Gergin gergin oturmuş dinliyordu sadece.

— O mektuplar, otel odanızda bulunanlarla bir araya getirildi, diye başkan devam etti. Tarzları gerçekten aynıydı. Hepsinde nazik teklifler, para isteklerinize verilen cevaplardı. Şunu da itiraf edeyim ki günlük olaylarla ilgisi anlamsız veya anlamlı hiçbir şey yazılı değildi. Ya çok ustaydınız ya da çok sakınıyordunuz. İmzalayanların pek çoğu ünlü kişilerdi...

Clunet, o zamana kadar ilgi ile dinlerken, gevşedi birden. Böylesine boş bir inde boğulacak gibi oluyordu. Dinleyicilerin uğultusuna alışıktı. Kulakları kirişte, her an halkın coşmasını bekliyordu, Düzensiz bir galeriye kolunu uzatıp:

— Unutmayalım ki, söz konusu olan müvekkilimin hayatıdır, demiye hazırlanıyordu.

Ama bu salon başkaydı. Eski beylik hilelere baş vurmazdı. Hele kendi soyundan olan şu Mornet'nin karşısında müvekkilinin hayatından bile bahsedemezdi. Teğmen, dudak hareketinden konuşulanı anlıyan sağır gibi, Clunet'nin ağzından çıkacak kelimeyi tetikte bekliyordu. Daha ağzını açar açmaz onu yakalıyacak ve duvara vurarak kemiklerini kıracak gibiydi.

Yarbay Semprou:

— Bu mektupların arasında, diye devam ediyordu, bir tanesinin üstünde durmamız gerekiyor. Halen faaliyette olan bir Fransız başkanından geliyor...

Salonda bir hareket oldu. Clunet umutlanıverdi hafiften.

— Oldukça içli dışlı şeylerden bahsediliyor...

Clunet fenalıklar geçiriyordu. Ah kendini evinde bir bulabilse! Subaylardan biri ötekine doğru eğiliyor, üçüncüsü de yerinden kalkıp saygı ile:

— İmza kimin albayım? diye soruyordu.

— Bekleyin yüzbaşı...

Tam bir başkandı Semprou. «Salonu boşaltın» der gibi bir hali vardı. Mornet'nin hain bakışları şiş kapaklarının arasından çevresini inceliyordu.

— Mektubu yüksek sesle okuyacağım: «Tatlı sevgilim...»

Kimse gülmüyordu salonda. Hareketsiz, buz gibi bir sessizlikti bu. Clunet de donduğunu hissetmiyor muydu? Siyah giysisinin altında kaşıntılara uğramıyor muydu?

— «Tatlı sevgilim. Her halde sizin de tahmin ettiklerinizi yazmamak için kendimi sıkmalı mıyım? Ve daha uygun bir rastlantının...»

Bu çığlık herkesten çok avukatı şaşırtmıştı. Belki de balerine sırtı dönük olduğu için böylesine boş bulunmuştu. Mata-Hari ayağa fırlamıştı yeniden. Siyah üç köşeli şapkası ve siyah elbisesiyle kocası şehit düştüğü için etrafa meydan okuyan bir dula benziyordu.

— Bu mektubu okumayın albayım.

— Onu okumağa mecburum, madam.

— O halde imzayı açıklamayın...

Mornet de biran için aynı akıma kapılmıştı, fakat kendini çabuk toplıyarak:

— Neden? diye sordu.

Mata-Hari, dik ve mağrurdu.

— Bu imzanın sahibi evlidir de ondan, dedi. Çünkü yüksek bir memurdur ve onun ne özel hayatına ne de iş hayatına kötülüğüm dokunsun istemiyorum...

Ellerini kavuşturduktan sonra:

— Adını söylemeyin albayım, diye yalvardı.

Clunet silkindi. Araya bir olayın karışmasını istememiş miydi? İşte kendini göstermek için her şey hazırdı... Neden faydalanmıyordu? Niçin Mata-Hari'ye eşlik etmiyor, onun gibi yalvarıp ortalığı heyecana ve hayrete boğmuyordu?

Hayır hiç birini yapamıyordu. Hiç bir şey yapmıyordu aslında. Kadının tahtaları gıcırdatarak yerine oturmasına ses çıkarmıyor, Semprou'nun bir anlık kararsızlığından faydalanmıyordu. Uyuşukluğa yakın bir halde, herkesle beraber mektubu dinliyordu. Mektubun kötü bir tarafı yoktu. Kimseyi ele verecek gibi de değildi. Sıra imzaya gelince salondakilerin dörtte biri kadar bile heyecanlanmadı.

Yarbay:

— Mektup: «Sizin My,» diye imzalanmış, dedi. Büyük M. sonra da küçük y.

— Bilmece gibi, diye Mornet söylendi.

Boğuk sesi, doldurulan bir silâh sesi gibi toktu.

— Birinci ve ikinci harfleri alarak ortasını doldurun, dedi. Bulmacalarda olduğu gibi adı kolayca bulursunuz...

Teğmen, kendi çapında nükte yapabilecek durumdaydı. Ama bu nükte çevresindekileri güldürecek yerde, kızdıracak şekildeydi o da başka... Bu dik kafaların arasında, ağızdan ağıza bir ad dolaştı: Malvy... Malvy. İç İşleri bakanı Malvy'nin bir zamanlar vatan haini Almerayda ile sıkı fıkı dost oldukları söylenirdi...

Biraz önce imzanın okunması için israr eden yüzbaşı, mavi üniformasının içinde kızarmış yüzü ile ayağa kalktı ve:

— Albayım, dedi. Soruşturmalarımızı genişletmek için kendisini Harp divanına dâvet etmeliyiz.

Herkes doğru bulmuştu bu teklifi. Öteden beriden mırıltılar yükseliyordu. Bu adamlar ilk defa harekete geçmişlerdi ama Clunet onlardan ayrıydı. Heyecanlanmamıştı bile. Sönük sönük oturuyordu köşesinde. Kıskanç bir âşık gibi mutsuzdu aynı zamanda. Marguerite ona bu parlamento üyesinden hiç bahsetmemişti. Sonra da şu Malvy'nin Savunma Bakanı olmayışına esefleniyordu. O zaman bu mesele de kolayca ört bas edilirdi.

Semprou:

— Bu mektubun sahibine celp gönderilecektir... diye bildirdi.

Salona yeniden bir sessizlik çökmüştü. Fakat Clunet bu olaylardan faydalanamamıştı. Kendini yalnız, yapayalnız hissediyordu. Hem meslek hem duygu bakımından iki kere yalnızdı. İki kere aldatılmış, iki kere yaralanmıştı.

★

Semprou:

— Devam edelim, dedi. Paris'e ayak bastığınız günden sonra sizi hep subaylarla gezerken görmüşler. Onları siz arıyormuşsunuz. Ama haksızlık etmiyelim, belki onlar da sizi arıyordu...

Mata-Hari, gülümsedi. Gerçekten de iltifat saymıştı bunu.

— Sizi övüyorlar, hoş görünmeğe çalışıyorlardı. En önemli sırları ağızlarından almağı nasıl beceriyordunuz? Yatak sırrı olmalı... Her halde o süre içinde düşmanla daha sık mektuplaşmağa başladınız.

— Düşmanla hiç bir zaman mektuplaşmadım, albayım. Hollanda'daki dostlarımla haberleşiyordum sadece.

— Elçilik kuryesiyle, madam. Hele şimdi, sizin Alman casus teşkilâtına bağlı olduğunuzu öğrendiğimiz için, o bir yığın mektupta da sadece havalardan bahsedilmediğini anlamış bulunuyoruz. Onun için yalanlamağa kalkmayın, gülünç olursunuz. Bundan baş-

ka, âşıklarınızdan birinin hastalığını bahane ederek askerî bölgeye gittiniz.

— Bahane değildi, albayım, gerçekten öyleydi.

— Fransa'ya geldikten sonraki faaliyetinizi açıklıyorum sadece. Nitekim askerî bölgeden döner dönmez Fransız Haberleşme bürosunda çalışmağı teklif ettiniz.

— Orada çalışmayı teklif eden ben değilim ki. Onlar istedi, albayım.

— Öyle de olsa, böyle de olsa ortada bir uyuşmazlık var. Çünkü görünüşte, bizimle çalışmağı kabul ettiğiniz halde, adı geçen bu işleri bir tarifeye bağlamağı ihmal etmediniz. Halbuki siz, Nachrichten Büro'dan para almadığınızı, onları âşıklarınızın yolladığını iddia ediyorsunuz. O halde buradaki tutumunuz neden başka? Kendiniz aç gözlü olduğunuzu itiraf ettiğiniz halde, maddî olmadığınıza inanmamızı istiyorsunuz, neden?

Semprou, bir süre kadına baktıktan sonra:

— Sonra da Madrid'e gittiniz, diye devam etti. Orada Von Kalle ile içli dışlı bir dostluk kurdunuz. Von Kalle ise, Madrid'de Alman casus teşkilâtının merkezini kurmuştu.

— Evet öyle, albayım.

— Berlin'in bu önemli görevlisiyle sık sık görüşüyordunuz.

— Doğru albayım.

— Ondan hediye kabul ettiniz mi?

— Elbette... Aşığımdı.

Mata-Hari, gurur duyarak söylememişti bunu. Daha bile beter, yalan söylüyor hissini bile vermemişti.

Askerlerin pek çoğu onun heybeti ile genç kız saflığının bir araya gelişinden hoşlanmazlar mıydı?

— Bana para veren bir âşıktı, albayım!

Bunda anlaşılmayacak bir şey yoktu ki. Mesleği buydu onun. Onu arzulayan adam, ödemeğe de mecburdu. Bedava değildi çok şükür. Hiç bir zaman da kendini bedavaya vermemişti. Gururu kırılmış gibi dikleşti:

— Kendimi daima pahalıya sattım... dedi.

— Netice olarak, Berlin'deki casus teşkilâtının şefi ödüyor, Madrid'deki ateşe ödüyor değil mi? Hepsi ödüyorlar ve dâva da bundan çıkıyor zaten.

Clunet neden bu kadar mutsuz görünüyor? Mata-Hari ona tepeden bakıyor, saçlarının kırından başka bir yerini görmüyordu ama gene onun üzgün olduğunu anlıyordu. Belki kendisinin fazla ileri gittiğini, bu titiz adamları kızdırdığını sanıyordu... Yok canım! O,

askerleri nereden tanıyacaktı!

Mata-Hari, onlarla konuşurken gülümsüyordu. Karşısındaki bu adamları teker teker karşısına alsa ve gözlerinin içine bakarak soru soracak olsa «Bu kadın benim olacak!» diye itiraf edeceklerinden emindi.

Bu kesin inanca dayanıyordu zaten. Onu yeniden bulmak ne hoştu. Dört aylık hapis hayatı unutturmuştu bunları. Halbuki burada onların seviyesindeydi. Subaylara göre bir kadındı. Tayfaların, sanatçıların kadınları da yok muydu? Karşısındaki bu adamlar da anlamışlardı muhakkak. Anlamamalarına kendi tarafını tutmamalarına imkân yoktu.

Semprou:

— Pekâlâ, dedi. Şu halde siz Paris'e dönmeğe hazırlanırken Madrid'deki âşığınız Amsterdam'daki meslekdaşına telgraf çekiyor ve bağımsız bir elçiliğin aracılığı ile adınıza bir miktar mark yollanmasını söylüyor.

— Bunu inkâr etmiyorum.

— Bu paranın Amsterdam'daki Alman casusluk teşkilâtının şefi tarafından geldiğini de inkâr etmiyorsunuz herhalde.

— Pek tabii! Hollanda'daki dostum bilmeden Madrid'deki dostumun borçlarını ödüyordu.

O kadar çok dostu vardı ki! Korfo'da Stettin'de Washingtonda... Şu sırada kimi bir arşidükün yatında iskambil oynuyor, kimi at sırtında bağımsız bir memleket halkını toz dumana katıyordu. Kimi de cephede, bir saldırıya komuta ediyor, veya binlerce düşmanı öldürüyordu. Toplarla altı üstüne gelen Avrupa, Mata-Hari'nin gözünde pembe bir kulüp olarak canlanıyordu.

— Beni yokluk içinde bırakamazlardı, değil mi ya? diye ekledi.

İşte bu gösterişli mahkeme sırasında da «Telgraf»lar ortaya çıkıyordu. Semprou'nun sorularına karşılık, yılmadan, kendini kıyasıya savunmadan sadece üç köşeli şapkasını hafifçe oynatarak:

— Hepsi gecelerimin karşılığı içindi... diyordu. Aşk gecelerimin karşılığı... Bu... Bu benim değerimdi. İnanın bana... Biraz ince düşünün sayın Fransız subayları...

Gerçeğin ısrarı karşısında, aynı marazi şekille sırtını gerçeğe dönüp, gerçeksiz dalıyordu. Kendi yalanlarına kendini inandırıyordu böylece. Karşısındaki yüksek rütbeli subaylar onu yakından tanısalardı, aynı teraneyi tekrarladığı halde tavırlarındaki değişikliği fark ederlerdi. Yorgun yorgun ürperişini, şehvetli bakışlarını aydınlatan ani öfkesini görürlerdi.

Otururken, Clunet'nin elini neden ittiğini, nöbetçilere neden göz kırptığını anlarlardı.

— Önümüzdeki celseye, tanıkların celbini istiyeceğiz...

Başkanın bu sözüne Mornet yavaşça şunları ekledi:

— Tanıkların pek çoğunu ağına düşürmüştür bu kadın!

Fakat yavaş yavaş söylediği halde bu sözler salonu doldurmuştu. Mata-Hari ansızın yerinden fırladı ve saldırgan bir tavırla:

— Hain! dedi. Siz fena bir insansınız!

Bu kabadayı taslağına iyice hakaret etmiş, ona rütbesiyle hitap etmemişti.

★

Akşam olunca, hücresinde hepsini birer birer düşünecekti. Erkeklerin eline bırakılmış zavallı yalnız bir kadın olarak görecekti kendini.

Bu kadar erkeğin arasından çıkıp, kadın dolu bir hapisane bulmak garip bir his veriyordu insana.

Taban tabana zıt iki dünyaydı. Birbirinin tersine iki toplum... Ve onu bu toplumların birinden alıp ötekine sokuyorlardı.

Yanakları ateş gibi yanarken, kötü yatağında yatmış, o günün olaylarını düşünüyordu. Yarın onu gene haremden kaldırıp, erkeklerin arasına atacaklardı. Ve o, bunca askerin arasında gene yalnız kalacaktı. Bu iki ortaklık hiç bir zaman meydan savaşmasında karşılaşmıyordu: Kabahat yükliyecek birini arıyorlardı. Bralez'in anlattığı gibi bir gün burada yüz kadın bir gardiyanın üzerine çullanmışlar. Yüz kadına karşı tek erkek. Belirli yerlerini ezmişler adamın... Ötede ise, bir kadına pes ettirmek için bir sürü erkek bir araya gelmişti.

Bir gün birisi ona:

— Erkeklerin zorla size kendi fikirlerini, kendi kurallarını kabul ettirmelerine kızmıyor musunuz? diye sormuştu. Bundan başka yasalar da onları dinlemenizi şart koşuyor!

Kim söylemişti bunu? Ha! evet. Falmouth'daki süfrajet Jessie... Dünyanın kuruluşundan beri sürüp giden ve yıkılıncaya kadar da sürüp gidecek bir dâvaydı bu.

Mata-Hari, durmadan dönüyordu yatağında. Bitkin değildi, heyecanlıydı aksine. Düşünceleri karışıktı. Harp Divanında gözünün önünde getirdiği hayali hatırladı. Bir yanda erkek vücutleri bir yanda üniformaları duruyordu... O adamların neden oraya toplandıklarını, kendisinden ne istediklerini unutmuştu. Kendini bir sözcü, günahını ödemeğe gelen bir kurban gibi görüyordu. Savaş boyunca ga-

zetelerde tüyler ürpertici birleşmeleri okumuştu. Hepsinde de hemcinsleri kurban gidiyordu. Alman gazetelerinde olsun, Fransız gazetelerinde olsun böyle haberlere sık rastlanıyordu. Tabii olarak da propaganda düşman tarafının tekelinde kalıyordu. Daha bir hafta önce, Clunet ona Excelsior gazetesini göstermiş ve başlarında baş çavuşları olduğu halde yirmi Alman askerinin bir Fransız kızına saldırdığını okumuştu. Bu arada Alman askerleri kızın annesini babasını ve büyük annesini de yakalıyarak bu ırza geçme olayını zorla göstermişlerdi... Bütün bunlar, gündüzkü olaylarla birleşerek karmakarışık kafasında toplanıyordu. Yatağında dönüyor ve inliyordu.

KÜÇÜK KIRMIZI TİYATRO — Yakalamışlar onları. Bakmaları için zorluyorlar. Onu kurtarmak istiyenlerin hepsini yakalamışlar. Ömrünün her çağından biri var içlerinde.

Babası Anton Zelle'i, bunca yıldan sonra yüzünü hayal meyal hatırladığı annesini yakalamışlar. Kıskançlıktan kuduran Campbell Mac Leod, zavallı Clunet siyah giysileriyle, Nimègue'deki piyano öğretmeni Fraulein Klaus bile orada.

Harp Divanı başkanı ile keçi sakallı, suratsız ufak tefek savcısı merasimle birbirlerine hitabediyorlar:

— Önce siz albayım! diyor teğmen.

— Hayır önce. Hükûmetin komisyon görevlisi olduğunuza göre siftahı siz hakedersiniz!

— Aman nasıl olur? Siz benden daha kıdemli, yaşça da daha büyüksünüz...

Onların arkasında sıraya girip bekleşiyorlar. Kin ve istekle parlıyor hepsinin gözleri. Kemerlerini çözmüşler ama şapkalarını çıkarmamışlar başlarından.

— Bu şeref size ait bayım!

Mata-Hari'yi renkli granit mihraba yatırmışlar. Paris'in ortasında bu mihrabı nerden bulmuşlar acaba? Bakalım gerçekten Paris' teler mi? Uzaklardan... Çok uzaklardan Semerkant'da olduğu gibi, davul yerine «tifa» sesleri geliyor kulağına...

Kendine, Mata-Hari'ye gelince onu taşın üzerine yatırmışlar. Titriyor durmadan. Kıvranıyor. Sırtlarında gök mavisi kaputlarıyla gelen dört asker, kadının eteğini kaldırıp, karnını açıyorlar. Kollarını bacaklarını geriyorlar at gibi.

— Sıra sizde albayım...

O zaman adamın içine girdiğini hissediyor ve bir çığlık atıyor.

Annesiyle babası, sımsıkı bağlı oldukları halde, güçsüz güçsüz çırpınıyorlar. Zavallı Edouard'ın gözlerinden iri iri yaşlar yuvarlanıyor.

— Pis orospu, Alman subaylarının soytarısı...

Adam ona sahip olurken, küfür ediyor bir yandan. Campbell'in kırbaçla yaptıklarını bu kelimelerle yapıyor. Yaralıyor kadını acı acı.

— Casus! Casus!

Kelimelerin üzerinde tempo tutuyor. Ceketini çıkarmadığı için düğmeler etine batıyor kadının, yer yapıyor. Kollarını tutan askerlerin ardında Fraulein Klaus'un bakışlarıyla karşılaşıyor Mata-Hari. Dehşetle bakan gözlerini karşısındaki manzaradan ayıramadığı belli. Ama ihtiyar kızın gözlerindeki anlam sadece dehşet mi? Yoksa...

— Hiç bir zaman ölçülü davranamazsınız zavallı Zelle'ciğim, derdi bir zamanlar...

Oysa şimdi, taşların üzerinde kaburgaları kırılırcasına altlarında ezilirken, davranışları ölçülü değil mi? Kirletiyorlar onu. Albaydan sonra, sıra savcıya geliyor, savcı üstünü düzeltirken, başkası ayı gibi üstüne atılıyor. Ayı gibi boğa gibi saldırıyorlar kadına...

— Casus! Casus! Casus!

Bağırmak istemiyor Mata-Hari. Zevkten bağırıyor sanacaklar diye korkuyor. Dişlerini sıkıyor, gözlerini yumuyor, kaslarını sıkıyor. Adamlar peş peşe çirkefe dalar gibi dalıyorlar içine. İftiralar zehirler saçıyorlar yüzüne.

Üzerinden dere gibi kan akıyor kadının. Daha kaç kişi kaldı?

Uzaklardan «tifa»ların monoton sesleri yankılar yapıyor.

— Zelle! Zelle!

Birisi sarsıyordu Mata-Hari'yi.

Gözlerini aralayınca, el fenerinin ışığında Sör Leonide'in yüzünü gördü.

Yeniden gözlerini yumdu ve açtı:

— Oh, ma sör, ma sör... diye inledi. Perdeyi indiremiyorum artık..

IV

25 TEMMUZ

KENDİ DAVETLİLERİYDİ BUNLAR. Salona girerlerken, övünç duymadıkları görülüyordu. Karanlıktan birden bire çiğ aydınlığa girmiş gibi gözlerini kırpıştırıyorlardı bunca üniformanın karşısında.

— Sanığı, 1913 de Neuilly'de tanıdınız...

Neuilly, Paris veya Vittel olarak değişiyordu şehirlerin adı... 1913, 1915, 1916... Mata-Hari çok şıktı. Tanıkların cevaplarını dinliyordu sessiz sessiz' Oturduğu yerden arasıra gelenlere gülümsüyordu hafiften. Büfenin yetersizliğinden, dâvetlilerden terbiyesizliğinden özür dilemek istiyen bir ev sahibine benziyordu.

— Evet, Hendaye'deydi, diye anlatıyordu bir başkası. Madamı Paris'te sandığım için kendisini karşımda görünce çok şaşırmıştım. Bana pasaportunun...

İşin en garibi, hiç biri Mata-Hari'ye ilgi göstermiyordu. İçeri girince, korkuları geçer geçmez, ilk işleri kadına bakmak oldu. Mata-Hari bu bakışların kiminde küçümseme, kiminde de cesaret verici bir hava seziyordu. Ama soruşturma başlayınca onu unutuveriyorlardı.

Böylece değersiz birkaç kişi gelip konuşmuştu. Çoğu Mata-Hari'nin hayatında önemli bir rol oynamayan kimselerdi. Müfettiş Bonnier'yi, Pengueni de dinlemişlerdi bu arada.

— Belirli bir süre için sanığın hareketlerini kontrol etmekle görevliydiniz...

— Evet. Nisan 1916 dan, Kasım 1916 ya kadar albayım.

— Bu kontrolü yalnız başınıza mı yapıyordunuz?

— Hayır. İlk zamanlar yalnızdım, sonra Dupuy ve Maroulin adındaki müfettişler de bana katıldılar. Fakat yardımcılarım olmasına rağmen haberleri merkeze ulaştıran, raporları hazırlayan gene bendim.

Övünmüyor muydu biraz? Mata-Hari'nin taksiye binişlerini, su gibi para harcamasını, kumarda kaybedişini uzun uzun anlattı... Grand-Hôtel'deki ve Plaza Athénée'deki hizmetkârların çoğunun polise bağlı casuslar olduklarını açıkladı. O mahut torpillenen gemileri de ortaya çıkarıverdi o arada. Balerinin iki seferinde de yalandan yol hazırlıklarına kalkması ve sonra vazgeçmesi bir rastlantı olamazdı:

— Her halde çok garip tesadüf, albayım, diye ekledi. Bir keresinde hadi ne ise, ama ikincisinde...

Neden Clunet bugün de huzursuzdu? Neden Penguen'e saçma sorular sormakla yetiniyordu?

Mata-Hari, bir gün önceki gibi adamları çıplak olarak bir yanda, üniformalarını da öte yanda görüverdi birden... Bir gülümseme aydınlattı dudaklarını. Yoksa Edouard'ı şaşırtan da bu muydu? Bu kadar silâhlının arasında siyah giysisi ile kendini kadınca mı hissediyordu. Geceki hayalin etkisinden kurtulamamıştı hâlâ.

Tanık iskemlesine Margarie oturmuştu şimdi.

— Evet, diyordu. Madam'la uzun bir süre beraber yaşadık. Çoğu zaman doğu sanatından lâf açardık.

Büyük elçi, bütün tanıklardan daha serbest ilerliyordu. Goblen halıların üzerinde okadar çok gezmişti ki, adaletin soğuk taşlarından korkmuyordu. Keçi sakallı savcı onu görünce ayağa fırladı ve ısırır gibi bir tavırla:

— Bu tanık neden çağırıldı? diye sordu.

Avukat:

— Fransız hükûmetinin yüksek memurlarından biridir, diye açıkladı. Mecliste olup bitenleri, cephedeki harekâtı herkesten iyi bilir...

Kendi sivil mahkemesinde olsaydı Clunet, göze çarpacak bir harekette bulunmaz mıydı?

— Müvekkilim boşandıktan sonra... diye devam etti. —Kelimelerden korkmıyalım— ilk olarak bu zatın metresi olmuştur. Son defa da Madrid'e döndükten sonra yeniden karşılaşmışlardı. Kendisine sorunuz: acaba en yakın anlarında, en samimî konuşmalarınarasında müvekkilim kendisine savaşla ilgili sorular sormuş mudur?

Başkan soruyu tekrarlayınca, büyük elçi:

— Hiç bir zaman, diye cevap verdi.

Elçinin sesindeki üzüntü Mata-Hari'yi şaşırtmıştı hafiften.

Mornet, dişlerini sıkarak:

— Olmıyacak şey, diye söylendi.

Margerie, garip bir sesle:

— Anlıyamadım? dedi.

— İnanılır gibi değil, demek istedim...

Sakalcığı titriyordu çenesinde. Boş yere bacakların ardından havlıyan bir fino köpeğine benziyordu.

— Sözünüzden şüphe etmemekle beraber, diye devam etti. İki kişinin uzun bir süre baş başa kaldığı halde, bizi bu kadar ilgilendiren bir konudan bahis açılmıyacağını aklım almadı.

— Belki inanılır gibi değil ama, doğrusu da bu...

O arada Clunet ilk defa olarak hararetlenmişti:

— Görüyor musunuz? diye haykırdı. Politikamızın en önemli kişilerinden biriyle bu kadar sıkı fıkı olmasına rağmen, düşmanı ilgilendirecek hiç bir şeyden bahsetmiyor. Bu kadın suçsuzdur!

Suçsuz. Mata-Hari dinliyordu sadece. Hem de, dostlarının kendisi için söylediklerini öyle suçsuzca dinliyordu ki. Bugünkü dâvetlileri pek karışıktı: Bir polis memuru ile Fransız elçisi bir arada bulunuyorlardı meselâ.

Bu arada en ufak bir heyecan bile duymuyordu. Dikkatle dinliyordu ama ilgisiz bir hali de yok değildi. Bir ev sahibi heyecanmamalıydı aslında.

Mornet, acı acı alay ederek konuşmasına devam ediyordu:

— Oh, sanık okadar akıllı ki, dedi. Bir diplomatın ağzından kolayca lâf alamıyacağını bilir. Bir diplomatla, aşktan sarhoş olmuş bir gencin arasında büyük fark vardır. Fakat kendisine sevgi gösteren kimsenin adından faydalanmayı da ihmal etmez. Sayın büyük elçimize soru sormadı öyle mi? Kabul. Bununla beraber sanığın el yazısıyla Dış İşleri Bakanlığının kâğıdına yazılmış mektuplar var. Ayrıca edindiğimiz bilgilere göre karşımızda bulunan sayın tanıkla her yerde görünmekten çekinmemiş. Bunu neden yaptı dersiniz? Kendini iyi tanıtmak ve tanığı bir paravan olarak kullanmak için... Aynı zamanda ondan iş bekliyenlerden daha fazla para koparmak için!

Margerie:

— Madam hakkındaki kanımı hiç bir şey değiştiremez, diye tekrarladı.

Sonra çekilirken, Mata-Hari'nin önünde eğildi.

— Nöbetçi, tanığı getir...

Salona giren Maslov'du.

★

Askerî mahkeme heyeti, Maslov'a çok nazik davranıyordu. Vatan olarak Fransayı seçen bu yabancıya karşı biraz da saygı duyuyorlardı belki de.

— İfade vermek bazı yönlerden size acı gelecek gerçi, ama çağırmak zorundaydık...

Maslov ise onlara muntazam bir selâm verdi. Eli ve topukları tam gereken yerlerdeydi... Öyle mükemmel bir selâmdı ki, resmini çekip askerlere örnek diye gösterilebilirdi.

Sanık yerinde oturan kadına bakmamıştı. Başını bile çevirmemişti.

— Sanık hakkında bildiklerinizi, ahlâkı, kimlerle temas ettiğini, size sorduğu soruları anlatın.

— Sanık bana hiç soru sormadı albayım... daha doğrusu şüphelerimi uyandıracak bir şey sormadı. Aksi halde hemen fark ederdim.

Çok güzel bir ifadeydi. Fakat arkasından büyük bir hatâ işledi ve:

— Zaten istesem bile kendisine en ufak bir bilgi veremezdim... diye ekledi.

Savcı hemen fırsatı yakalıyarak:

— Siz o bildirilerin inceliklerini bilemezsiniz yüzbaşı, dedi. Siz de herkes gibi, hattâ herkesten fazla, saçma olarak kabul ettiğiniz bilgilere sahiptiniz. Onların başkalarını tamamlayarak düşmana yarıyacağını tahmin bile edemezdiniz.

İşte, Mornet ötekiler kadar çabuk aldanmıyacağını göstermişti! Bir yabancı onunla başa çıkamazdı!

— Yüzbaşı, unutmayın ki H. 21 in nişanlısı idiniz, diye ekledi.

— Ben hiç bir zaman bu hanımın nişanlısı olmadım...

Maslov'un sesi pürüzlü çıkıyordu nedense. Bundan başka, Penguen gibi o da dersini ezberlemişe benziyordu.

— O hanım beni sevdiğini söylüyordu, diye devam etti. Ben de ona karşı bir yakınlık duyuyordum. Ama onun hakkında şüphelerimi uyandırdıkları zaman, hemen dostluğumuzu kestim.

— Bu şüpheleri kim uyandırdı sizde?

— Konsolosum.

— Yani Rus konsolosu mu demek istiyorsunuz?

— Evet albayım.

Mata-Hari, tanığa ısrarla bakıyordu. Uçuk sarı saçlarını kısacık kestirmişti ki, arkadan bakınca kulak memeleri testinin kulpları gibi iki yandan taşmıştı.

— Sanıkla nerede tanıştınız yüzbaşı? Hatıralarınızı iyice yoklayın.

— Paris'te, Grand-Hôtel'de'ydi. İzinli olarak gelmiştim. Askere alındığımdan beri ilk iznimdi...

Mata-Hari acı duymuyordu. Yâni tam olarak duymuyordu. O çıplak enseye, kulaklara dalmış bakıyordu. Onları hiç tanımıyordu. Acaba göğsünü, karnını görse tanır mıydı? Maslov, Semprou'nun sorularına karşılık konuşuyor, ilk karşılaşmalarını, ilk gecelerini anlatıyordu. Yalan söylemiyordu, hayır gerçeği değiştirmiyordu. Ama gene de ilk karşılaşmaları, ilk geceleri böyle değildi. Bu adam onun solgun yüzlü teğmeni değildi.

Mata-Hari, ötekini düşünmeğe başladı. Onun sevdiği adam böyle baston yutmuş gibi durmazdı. O balo ve savaştı aynı zamanda. Buradaki ise, aynaların yansıttığı kötü bir kopyesiydi.

— Onun hakkında kötü bir şey söyliyemem, diye Maslov devam ediyordu. Daha doğrusu kesin birşey söyliyemem. Eğer o süre içinde düşmanla iş birliği ettiyse bile bana bir şey belli etmedi.

Mata-Hari, bir şeyler hissetmeliydi. Daha kuvvetli bir duygu olmalıydı. Maslov'un yalan söylemesini, kendini suçlamasını mı istiyordu? Tahta askerden başka bir şey değildi Maslov.

Albay Semprou, Mornet'ye baktı. Savcı omuzlarını silkmekle yetindi sadece. Mahkeme heyetinin, tanığa iyi davrandığını görüyordu. Kendisinin de onu tartaklamağa hakkı yoktu. Clunet'ye gelince, yaşlı avukat mahzun mahzun köşesinde oturuyordu. Bakışları donuktu. Müvekkilinin duygularına hâlâ erişemediğini anlıyordu. Mata-Hari, gençlikle orta yaşı, alçaklıkla fedakârlığı birbirine karıştırıyordu şimdi de.

Yüzbaşı Vadim de Maslov'un topukları şakladı... Tanık bölmesinden ayrılıp geri dönerken, kadına baktı nihayet. Vittel'deki siyah sargıyı çıkarmıştı gözünden. Onun yerine siyah bir monokul takmıştı. Ölü gibi sapsarı yüzünde bu kara camlı tek gözlük, zengin hanımları kolayca baştan çıkarabilirdi. Oysa gözünün iyileştiğini Mata-Hari biliyordu... «Ah kaltak!» diye kadın düşündü içinden. «Ah küçük kaltağım benim.» Eski sevgisi dalga dalga kabardı. Konuşmalarını, bu gencecik vücuda atılışlarını, çekinmezliğini hatırlayıverdi ansızın.

Sevgisini ispat edeceği gün ayırmışlardı sanki onları. İkisi de aşırı duygulu kimseler değillerdi. Hayatı iyice anladıkları için bir arada mutlu olabilirlerdi... Elinde olmıyarak boğuk bir hıçkırık çıktı ağzından. Boş bulunduğu için kendi de şaşırmıştı. Üç köşeli şapkasının altından iki göz yaşı süzüldü.

Clunet, delicesine kadına döndü ve:

— Marguerite, diye haykırdı. Marguerite...

Her şey bozulmuştu. Zaten her şey altüst olmaz mıydı onunla?

Elinde olmıyarak hıçkırmıştı, ama şimdi hıçkırıklarını tutamıyordu artık. Başını ellerinin arasına alarak tahta sıraya abandı.

Clunet, ne yapacağını şaşırmış gibiydi.

— Marguerite... diye tekrarlıyordu durmadan.

Bir yandan da elini kırarcasına sıkıyordu.

Kadın, kalbindeki kargaşalığı dindiremeden, başını kaldırdı. Yargıçlara doğru baktı açık açık. Bulanık göz yaşlarının arasından, sarışın kahraman uzaklaşıyordu eğri büğrü.

★

Hepsi duygulanmışlardı. Mornet bile alay etmemiş, keçi sakalının arasından sırıtmayı düşünmemişti. Bir tepeydi bu.

Bu tepeyi hiç bir şey aşamazdı artık. Bir gün önce bahsi geçen bakanın celbi bile bu tepeyi aşamıyacaktı. Fakat bu bakanın gelişi de ayrı bir tepki yaratacaktı.

Çünkü gelen, tahmin ettikleri bekledikleri bakan değildi. Subayların hepsi tahminlerinde yanılmışlardı. Ordu, Malvy'den nefret ederdi. Çünkü vatansever bir askerin önleyici hayaller kurduğu bir çağda iyi kalblilik göstermiş, ayrıca Kızıl külâhlıların şefi bozguncu Almerayda'ya kol kanat germişti... İşte şimdi My harflerinin o olmadığını anlar anlamaz hepsi hayal kırıklığına uğramışlardı.

— Nöbetçi, bakan Messimy'yi içeri al...

Messimy, 1914 de Savunma Bakanlığı yapmış eski bir kurmaydı. Yâni kendilerinden biriydi... Bekledikleri piyes yerine başka bir temsille karşılaşan, seyirciler gibi bu olay mahkeme heyetinin pek çoğunu üzmüştü.

Fakat ilk heyecan geçtikten sonra, her şey yoluna girivermişti.

Bakan sorulan soruyu cevaplandırarak:

— Evet, dedi. Bu mektuptaki imza benimdir. Fakat daha önce şunu da söyliyeyim ki, polisin gösterdiği başarıya hayran oldum... Fakat ne yazık ki, madam hakkında istediğiniz bilgilerin hiç birine sahip değilim... Yemin ettiğim için sizden gerçeği saklamıyacağım. Bir zamanlar sanıkla yakın bir dostluk kurmayı çok istedim...

Rahat konuşuyordu. Güçlüydü. Bu adamların anlıyacağı tarzda konuşuyordu farkında olmıyarak. Onlardan oluvermişti gene. Rütbeler de kalkmıştı ortadan. Sainty-Cry okulundaki bir konuşma sırasında sokak orospusundan bahsediyorlardı sanki.

— İşte albayım, mesele bundan ileri gitmiş değildir. Benim de bilmediğim bazı sebeplerden, belki madam da istemediği için, kendisi hiç bir zaman metresim olmamıştır. Geçmiş için üzüldüğüm halde bu durumda memnun olmadım desem, yalan söylemiş olurum.

Tanık yenmişti onları. Salonun havası yatışıyordu. Bakan Mata-Hari'ye döndü. Belki de gücünü göstermek istiyordu herkese:

— Başka yerlerden duyduğuma göre, madam mektubumun okunmasını istememiş... Teşekkür ederim, madam.

Sonra şeritli mankenlere dönerek:

— Size söyliyeceklerim bu kadar albayım, diye ekledi.

Teşekkür ediyorlardı ona! Savcı Mornet bile sesini çıkaramamıştı. Oysa «Sizin My'niz» diye atılan imzanın ne olduğunu merak ediyor ve soru sormamak için kendini zor tutuyordu muhakkak. Tanık salondan çıkarken, savcı hararetle dosyaları karıştırmakla yetiniyordu.

Bundan sonra, Mornet ile Clunet arasında ağız dalaşı başladı. Savcı biraz önceki güçsüzlüğünün öcünü almak için direniyor, avukat ise salonda dinleyici bulunmadığı için heyecandan mahrum, yorgun bir tavırla tek tük cevaplar veriyordu.

Albay Goubet'nin iki yüzlü casus teşkilâtı hakkında verdiği birkaç bilgi, mürekkepler hakkında incelemelerde bulunan gözlüklü bir teğmen de dinlenmişti.

Bütün bunlardan sonra, sıra yeniden telgraflara geldi. Her şey bunun üzerinde duruyordu. İkinci defa olarak, Mata Hari'nin H. 21 olduğunu ve düşman tarafına hizmet ettiğini kabul ettiler.

— 2 numaralı telgraf... Ajan H. 21 düşmanla temasa geçtiğini ve onlarla çalışmağı kabul etmiş gibi göründüğünü bildirdi...

Bundan sonra adamlar kararlarını vermişlerdi. Onları ayıplamamalıydı. Psikoloji'den anlamazlardı ki! Zevkleri bile ince değildi. Bir Savunma Bakanını, bir Fransız konsolosunu dinlemişler, göz yaşlarına tanıklık etmişler, diagramlar ve kimyaya ait ilgi çekici bilgiler edinmişlerdi.

Sanığın karışık açıklamalarda bulunuşunu, kızmasını, yalvarmasını, her şeyi hafif ve oynak bir kadının ahlâk biliminde toplamasını dinlemişlerdi.

— Verdiğim zevki para ile ödedilerse, kabahat benim mi?

İpsiz sapsız lâflardı bunlar. Askerce bakan gözlerinden hisleri belli olmuyordu. Ama vicdanları rahattı. Şerefleri yerindeydi. Şeref oynak bir şeydir aslında. Sütçü iflâs edince şerefini kaybeder, marki de alacaklısını kapı dışarı edince kendininkini kazanır. Askerce teorilerle dolu bu adamları alıp yargıç yapıvermişler. Bunlar da vicdanlarının sesini dindirmek için, basit soruları hemen basit cevaplarla karşılamışlar.

Çünkü hisleri hiç de karmaşık değildir. Meselâ ırza geçme dâvasına bakacak olsalar ilk işleri: «Donunda sperma var mıydı?» diye sormak olacaktı. O zaman gözlüklü bir teğmen gelecek ve iodo-io-

düre solusuyonu, kurbanın donuna sürülürse tek tük kristaller belirir diye açıklayacaktı.

Manevi yönden kimseyi incelemeyi düşünmezlerdi. İnsan davranışında, alın yazısının da büyük bir rolü olduğunu bilmezlerdi bile. İyi niyetlerinin üstüne siperli kasketlerini geçirivermişlerdi.

Teğmen Mornet, ayağa kalktı:

— Alman casus teşkilâtı ne saçma şeylerle uğraşır, ne de servisini ikinci sınıf ajanlarla doldurur, dedi. Ajan H. 21 e iki yıl gibi bir süre içinde 75.000 fransız frangı ödedi. Halbuki diğer ajanlarına yılda ancak bin frank veriyordu...

Mornet, mahkemedekileri tanıyordu artık. İki günden beri onların hazmedişini seyrediyordu. Yemeklerine çeşni katmak için, savcı sıcak kahveler, coşturucu içkiler sunuyordu onlara. Korkularını yok etmek için, atılıyor, Haberleşme Bürolarından topçu sınıfı veya levazım dairesinden bahseder gibi konuşuyordu.

— Misal olarak şunu söyliyeyim, diye devam etti. Subaylarımız için yayınlanan yazılara, yabancılar çok daha fazla ilgi gösteriyor... Düşmanın gözü, kulağı, görünmeyen birtakım âzaları vardır. Görevimiz, onları fark edince kesip atmak değil midir?... Sesi yükseliyordu gitgide. Fakat bazıları şu Messaline gibi iğrenç bir şekil alır ve canavarlaşır. Bu kadın sadece paradan, verdiği zevklerden, vücudundan faydalandığını utanmadan anlatıyor. Bu vücut, şerefimize hakaret etmek ve en azdan ordumuzun bir tümen askerine mal olmak için dünyaya gelmiş...

Savcı yerine oturdu yeniden. Kısa, kesin ve korkunç bir sesle:

— Sanığa ölüm cezası verilmesini istiyorum, dedi.

Biran için hırçın bakışları, üç köşeli şapkanın altındaki güzel başa ve kadife gözlere takıldı. Etiyle kemiğinin hacmini ölçüyordu sanki. Belki de içinden, artık casusların boynunu balta ile vurmadıkları için üzülüyordu.

Mata-Hari, hiç bir tepki göstermedi. Ürpermedi bile. Böyle ufak tefek keçi sakallı ve aksi suratlı adamlardan cinsi bakımdan hiç hoşlanmazdı. Böyleleriyle hiç yatıp kalkmamıştı zaten.

— Söz müdafaanındır. Buyurun bay Blunet.

Albay Semprou'nun yüzü biraz solmamış mıydı? Sıcaktan olmalıydı. Mata-Hari, onu askerî bandonun önünde işaret verirken görür gibi oldu. Ağır ve cermen uslûbunda bir parçaydı sanki... Ama trombonlar ve davullar susmuş, solist yalnız kalmıştı şimdi.

Clunet:

— Bu kadını askerce yargılayamazsınız, diyordu. Aklına eseni yaptığı için onu suçlamağa hakkınız yok...

Mata-Hari avukatını dinliyordu. Kendisinden bahsetmiyor muy-

du? Çabuk heyecanlandığını, ateşli, kararsız olduğunu söylüyordu. Duygularını frenleyemediğini, elinde olmıyarak herkesi büyülediğini ileri sürüyordu. Sanki askerlerin karşısında bir casusu değil de erkeklere bir kadını tarif ediyordu. Şımarık, kaygusuz, esrarlı bir kadındı... diyordu.

Ama ne yazık ki, avukatın sesi kışla sesi değildi. Avukat Clunet kadına askerler gibi bir fahişe gözü ile bakmıyordu. O kadar karmakarışık hisli, öyle kararsızdır ki, diyordu. Para için her şeyi göze aldığı halde, açık ellidir. Sefihtir. Aynı zamanda sofucasına dindardır. Yalan söyleme hastasıdır. Fakat çoğu zaman kendi kazdığı kuyuya düşer.

— Baştan çıkarmadan hoşlandığı için baştan çıkarırdı!

Fakat bütün bu anlattıkları kimseyi tatmin etmemişti. İlgili kadını bile. Mata-Hari yüzünü buruşturdu. Edouard onu gerçekten böyle mi görüyordu? Ne ise asıl konuya giriyordu.

— Sayın savcı, sanığın eline iki yılda 75.000 frank yolladıklarını söyledi. Her halde bu parayı çoğunsamış olacak. Belki bu para, düşman ajanlarının aldığı paranın yanında muazzamdır. Ama Mata-Hari için öyle mi? Dünyaca alkışlanan bir balerin için çok mu? Prenses Murat'ın Paris'te verdiği baloda dans etmek için ne aldı biliyor musunuz? On iki bin frank! Hesap edin...

Kendi kanısıyla coşarak devam etti. Şu mahut sicil numarası... şu H. 21. Çocuk sırrına benzemiyor mu?.. Alman yüksek görevlilerinden biri, kendisine çok pahalıya gelen metresi için devletten para sızdırmasına yarıyor okadar. İspat edeyim mi? Gerçekten casus olsaydı, neden Alman hükûmeti İspanya bankalarına yatırdığı paralardan ödemiyordu?

Sonra da garip bir olayı ele aldı. Şimdiye kadar bu önemli konunun üzerinde nedense durulmamıştı. O mahut telgraflardan birini Von Kalle Madrid'den göndermişti. H. 21 in Paris'e gitmek üzere 26 Kasımda İspanya'dan ayrıldığını yazıyordu... Oysa Mata-Hari 2 günlük bir yolculuktan sonra 4 ocakta Austerlitz'e çıkmıştı...

— Bunun bir entrika olduğunu anlamıyor musunuz? diye Clunet coştu. Almanlar, Fransız casus teşkilâtını istiyerek yanlış yola saptırdılar!... Telgraflarının okunduğunu, şifrelerini ele geçirdiğimizi bilemezler mi? Ya sadece bize bildirmek istediklerini telliyorlarsa?

Sonra gene: «Mata-Hari suçsuzdur,» diye tekrarlardı.

Suçsuz, suçsuz...

Yerine oturdu. Yorulmuştu. Onları kandıramadığının farkındaydı. Bu askerce sindirimi kolaylaştırmak için daha kuvvetli bir ilâç Hint yağı gibi bir şey olmalıydı.

Albay Semprou, Mata-Hari'ye döndü ve:

— Buna eklenecek bir sözünüz var mı madam? diye sordu.

Bu sefer kadın da ayağa kalktı. Birkaç cümle hazırlamıştı kendi kendine... Ama neden birden bire temsil bitmiş gibi bir hisse kapıldı? Kapalı perdenin arkasından konuşuyordu sanki.

— Suçsuzum, dedi sadece.

Sonra kendini topladı ve:

— Şunu da hatırlatırım ki, ben Fransız değilim, diye devam etti. Bu durumda da istediğim yerde istediğim kimselerle konuşmak hakkımdır.

Ağır ağır, dikkatle konuşuyordu. «r» leri hiç bir zaman böylesine yuvarlamamıştı.

— Savaş, kendimi kozmopolit hissetmeme engel olamaz. Ben tarafsız bir kadınım. Fakat Fransayı her yerden çok severim. Eğer bu kadarı size yetmezse, istediğinizi yapın.

Bu sözlerden sonra celse kapandı. Mata-Hari'yi dışarı sürüklediler. Clunet kadının ellerini sıkıyor, anlaşılmaz sözler fısıldıyordu. Ona öğüt veriyor olmalıydı. Sabretmesini istiyordu. Sanki saatlerce bekliyeceklermiş gibi...

Ama aradan ancak üç dakika geçmişti. Bir kadının canına kıymak için sadece kırk beş dakika... Gri renkli duvarları, rahatsız koltukları ile çizme ve yünlü kumaş kokan odada, orkestra şefi müzikçilere bir soru sormuştu. Bu soruya müzikçiler:

— Evet, diye karşılık vermişlerdi.

Hiç falso olmamıştı.

Sanığı içeri aldılar. Clunet çoktan biliyordu. Titriyerek yerine oturdu. Yazıcı sesini ayarladıktan sonra:

— Fransa halkı adına... diye okudu.

Hiç bir şey olmamıştı. Ne olabilirdi ki? Burası bir temsil için hazırlanmıştı. İstedikleri olmuştu işte.

Sonradan nöbetçilerden biri, Mata-Hari'nin:

— Olmaz! Doğru değil bu! diye haykırdığını ileri sürmüştü.

Ama başkaları hiç bir şey duymamıştı. Onu mahkeme kalemine götürürlerken, Sarah Bernhard tarzında bir yüz takınmıştı. Gözlerinde tek damla yaş yoktu. Clunet başka bir yoldan yanına koştu.

— Neresini imzalıyacağım gösterin Edouard...

Temyize baş vuruyordu pek tabii. Ldouart telâşla, kâğıtların arasından bir şeyler arıyor, çileklere şeker eker gibi hareketler yapıyordu.

Bir an için odadakiler bir hıçkırık duydular. Fakat ağlıyanın mahkûm olmayıp avukatı olduğunu görünce hayretler içinde kaldılar.

V

15 EKİM

— YETERİ KADAR YOK. GİDİP DAha getirin.

— Nereden?

— Doğum koğuşundan. Sör Hortense'ın yükünde işe yaramıyan bir kaç şilte yüzü var... Sör Marielle'in hücresinde de iki fazla ot minder olacak...

Hemen hemen fısıldaşır gibi konuşuyorlardı. Gündüzleri durmadan bağırmak zorunda kalan bu kadınlar, nedense birden bire rahibe olduklarını hatırlamışlar, sessiz sessiz hareket etmeğe başlamışlardı.

— Sör Augusta, siz de şu örtüyü yaymama yardım edin...

Beş rahibeydiler. Konuşurken dudaklarını ancak oynatıyorlardı. Beş kişi taşların üstünde gezinirken bir kedinin dört ayağı kadar bile gürültü etmiyorlardı.

En geriden sör Opportune geliyordu. Gündüzleri mutfak işleriyle uğraşan rahibenin kolunda bir yığın örtü vardı. Örtülerin hepsi yama içindeydi. Uzun zaman yıkanmaktan renkleri bile kalmamıştı. Rahibe bu yığının arkasından önünü göremez olmuştu.

Her adımda bir el uzanıp yükünü hafifletiyordu.

— Bu daha uzun galiba...

— İkisini uc uca dikmişler görmüyor musunuz!

— Pekâlâ onu 14 ün önüne bırakın...

O zaman iki başka rahibe, kaba ve dikişli kumaşı duvarın bir başından öbür başına kadar açarak, yüz yıllardan kalma taşların üzerine serdiler.

— Sör Mrthe, yedekte birkaç halı parçası da olmalı...

— Hepsini getireyim mi?

— Ne bulursanız, hepsini getirin!

Saat sabahın üçüydü. Koridorda bir tek lâmba yanıyordu. Onun da fitilini kısmışlardı. Fakat Leonide, doğum koğuşundan dönünce bir mum getirdi ve:

— Bunun ışığı daha az görünür... dedi.

Rahibelerin en eskisi ve en yaşlısı olduğu için eğilmemeğe dikkat ediyordu. Bununla beraber, sörlere ışık tutuyor, yol gösteriyordu. Mumlar akıp da parmaklarını yakmasın diye şamdanı hafifçe eğiyordu. Çevresinde binlerce gölge oynaşıyor, eğilip doğruluyor, sonra uzun koridorda yeniden kayboluveriyordu.

Böylece 12 numaranın önüne kadar geldiler. Orada büsbütün sessiz davranmağa çalışıyorlardı. Sör Leonide hava gibi bir sesle:

— Çok iyi... dedi.

Mumu sımsıkı tutuyordu parmaklarının arasında. Duvardaki gölgeler sakinleşti. Yırtık halı parçaları, yeni doğan çocuklara bez yapmak için saklanan kumaşlar, yâni ellerine ne geçtiyse yerlere yaymışlardı.

Bu renk renk yamalı halı ve kumaş parçaları kapladıkları koridorun iki başından ışık alıyorlardı sadece. Saçma bir manzaraydı bu.

Sör Opportune:

— Tamam, dedi. Kolları onca yükten kurtulduğu için, aptal aptal yana sarkmıştı.

Sör Leonide, parmağını ağızına dayıyarak, susmasını işaret etti. Sonra da hepsine geri dönmelerini söyledi. Elinde mumu üfleyip söndürdü. Fitil kızgın kızgın durdu ve bir süre sonra söndü. Rahibeler peş peşe koridorda ilerliyorlardı. Bez parçalarının üstünde daha da az ses çıkarıyorlardı.

Doğum koğuşunun köşesini döndüler ve orada toplandılar. Gece baş rahibenin üzerine iyice çökmüştü. Hapisanenin, horlamalarla rüyalarla dolu gecelerinden biriydi.

Sör Leonide:

— Hiç bir şey duymamalı, dedi. Son dakikaya kadar bir şey duymamalı... Zaten ilâcını arttırdılar.

Ayakta, ıstavroz çıkardı ciddi ciddi. Ötekiler de onu taklid ettiler.

★

Mata-Hari, gerçekten uyuyor muydu? Havada bir hareket sezmişti. Karanlıklar inliyormuş gibi gelmişti ona... Uyanık kalmak için kendini zorladı bir süre. Ama uyku ilâcına yenilmişti.

Bakla olayından sonra, uyku ilâcını kendi istemişti doktordan. Çok korkmuştu. Onbeş gün önceydi. Bütün gün olağanüstü bir hareket vardı hapisanede. Kapılar çarpıyor, kadınlar bağırışıyordu.

— Nedir? diye sormuştu meraklı meraklı.

— Baklalar, diye cevap vermişlerdi.

Nöbetçi kadınlardan biri:

— Kısıntılardan olacak, demişti. Ama geçen salıdan beri baklaladan başka bir şey vermiyorlar aşağıda... Bakla çorbası, bakla ezmesi. Hani nerde ise bakla tatlısı da yapacaklar! Mahkûmlar da karar verdiler, karşılarına bir kere daha bakla çıkaracak olurlarsa, kıyameti koparacaklarmış.

On iki numaralı hücrede şimdi iki nöbetçi kadın vardı. Ölüme mahkûm olanlar için, mahkûmların en iyilerini seçmek âdetti. Ve bunlar son güne kadar değiştirilmezlerdi.

Bütün gün hücrede kaldıkları gibi, geceleri de mahkûmun iki yanındaki yataklarda yatarlardı. Küçük bir yatakhaneye dönmüştü orası.

— Gardiyanları çağırırlar mı dersin?

İki kadın heyecanlanıyordu. Yeni görevlerine rağmen, aşağının havasından kurtulamamışlardı. Her tarafı yakıp yıkmakla tehdit eden o kalabalığa aittiler hâlâ.

Neticede gardiyanları çağırmak zorunda kalmışlardı. Saat üçtü. Gerilla'nın sesi geliyordu yukarı kadar. Kapılardan kapılara, köşelerden köşelere, hücrelerden hücrelere koşuyordu... Sonra gürültü kesilivermişti ansızın. Öteki iki kadının pusuda durması çok tuhaftı.

— Hücreleri sürgülüyorlar, duyuyor musun?

— Evet...

— Eh pehrize girecekler...

Tuhaftı, çünkü bu iki kadın da mahkûmun yemeklerinden faydalanıyorlardı. Mata-Hari'ye gelince sör Leonide çekinerek:

— Artık yemeklerinizi bedava yiyeceksiniz, demişti. Dışardan getirmenize lüzum kalmadı.

— Ölüme mahkûm olanlar yemek parası vermiyorlar mı? İyi iş ma sör!

Bakla olayının ertesi günü, ilk defa olarak uyku ilâcı almağa başlamıştı. Gardiyanların araya girmelerine ve isyanın çabuk bastırılmasına rağmen, bütün gece aşağıda bir huzursuzluk vardı. Yatağının iki yanında yatan kadınlar derin bir uykuya daldıkları halde

Mata-Hari heyecanla uyanmış ve bir daha gözünü kapıyamamıştı.

Saat kaçtı acaba? Koridorda... Merdivenlerde ayak sesleri vardı. O gece gardiyanlar nöbet tutuyorlardı. Ama Mata-Hari bunu bildiği için terleyivermişti soğuk soğuk.

— Benim için geliyorlar, diye düşünmüştü.

Her zaman Fransızca düşündüğü halde bu sefer kendi ana diliyle düşünüvermişti nedense. Korku ona çocukluk yıllarını hatırlatmıştı belki de.

Her ne ise, o akşam kesinlikle inanmıştı buna. Korku bütün vücudunu ürpertmiş, kanına sidik torbasına kadar yayılmıştı. Dişleri bile birbirine vurmağa başlamıştı o arada.

— Benim için... Benim için...

Yatağında hafifçe doğrulmuş Felemenkçe mırıldanıyordu. Otuz santimetre solunda yatan nöbetçi erkek gibi horluyordu. O akşama kadar, bu işin gerçekliğine inanamamıştı. Üstünde durmamağı daha uygun bulmuş, kendini teselli etmeğe çalışmıştı az çok.

Bu da Prana'nın öğretimlerinden biri değil miydi?

— Tam bir düzenle yaşıyabilmek için hastalık ve korku gibi aşağılık belirtileri beyinden uzaklaştırmalı...

Mata-Hari buna inanıyordu. Yanındaki iki kadına da tekrarlıyordu ara sıra. Serin kanlılığına, korkusuz tavırlarına bu basit kızlara hayran olduğu için anlatıyordu daha çok. Onların şaşkınlığı karşısında bir çeşit gurur duyuyordu.

Seyircileri değişmişti ama gene de seyircisi vardı ya!

— Acı, geçici bir şeydir, diyordu onlara. Bir yerinizin ağrıdığını düşünürseniz, ona yenildiniz demektir.

— Ama benim dişim ağrıyor. Yalan olamaz ya bu... Na! Bak, görüyor musunuz?

Ve o yaratık ağzını açıp, siyahımsı bir delik göstermişti.

— Ağrımadığını düşün sadece. Ağrımaz o zaman.

Fakat iki gün sonra, Dr. Bizard bu önemli seanslarda bulunmadığı için, kızın dişini kendi eliyle çekivermişti.

— Ya ölüm? diye sormuştu kızlardan biri meraklı meraklı gene de.

— Ölüm, üstümüzdeki yükten kurtulmak değildir. İpinden kurtulan bir balon gibi yükselirsin sadece.

Ama bütün bu güzel bilgilere rağmen bakla gecesi sabaha titremiş ve:

— Benim için.., diye tekrarlamış durmuştu.

Ertesi sabah da hafif bir uyku ilâcı istemişti. Sör Léonide her akşam kendi eliyle ilâcı suda eritip içiriyordu.

Uyku ilâcı, iki kızın devamlı yanında kalması, bedava yemek

yemesinden başka hücrede büyük bir değişiklik olmamıştı. Mevsimlerin değiştiğini tepedeki camdan anlıyorlardı. Güneş pencereye sabahları daha geç geliyor, akşamları da daha erken çekiliyordu o kadar. Günler de eskisinden daha monoton geçiyordu. Daha boştu. Gazeteciler, onu böylesine serin kanlı gördükçe, «Mata-Hari sayısız dostlarının harekete geçmesini bekliyor, onlardan bir şey umuyor,» diye yazacaklardı. Belki de avukatı, baş vurduklarından bir netice alamadığını müvekkilinden saklıyor diye fikirler yürüteceklerdi.

Fakat Mata-Hari umutsuzluğa kapıldığı zaman, kendini de inandırmak gayesiyle:

— Ölümden neden korkmalı ma sör? diyordu. Hayatımızın dönüşümü buna bağlı değil mi? Bir odadan ötekine geçmek gibi bir şeydir aslında!

Çalım satıyordu kadınlara. Bizard'ın dediği gibi Jeanne d'Arc'cılık oynamıyordu. Soğukkanlılığını göstermekle garip bir şehvet duyuyordu sadece, ilgisizliği ile bu yeni seyircilerini şaşırttıkça haz duyuyordu.

Geceler de vardı tabii... Ama geceleri, uyku ilâcı imdadına yetişiyordu.

14 Ekimde ilâcın dozunu arttırmışlardı. Böylece beş rahibe taşların üzerine kumaş ve halı parçalarını sessizce sererlerken son dakikaya kadar hiç bir şeyin farkında olmamasına çalışıyorlardı.

Mata-Hari şimdi, ilâcın etkisiyle her tarafı uyuşmuş olarak uyanmıştı. Karanlıklardan gelen hışırtıları ve mırıltıları dinliyordu.

Tamamen uyanmıştı. Çok sakindi. Korkusu bile kalmamıştı. Acaba geçirdikleri günün pazar oluşu mu buna sebep olmuştu. Pazar günleri öldürmezlerdi insanı. Nöbetçilerden biri de söylemişti bunu:

— Pazarları, ölüm mahkûmları için tam bir dinlenme günüdür... demişti.

Fakat o pazar, elinde olmıyarak Dr. Bizard'ın yüzünü incelemişti gene de. Muayene olurken de:

— Clunet dün beni görmeğe gelmedi... deyivermişti.

— Ya! diye cevap vermişti Bizard.

Bizard her zamanki gibiydi. Sevmediği bu kadına karşı yalancı bir şefkat gösteriyordu. Dostlukları, reçete yazmaktan, lanolin veya gül suyu hakkında tartışmaktan ileri gitmiyordu.

— Başkan Poincaré ile görüşmeğe gidecekti galiba. Evet evet bu hafta gidecekti... Söz vermişti bana.

— Birazdan kendisine sorarsınız.

— Ama bugün pazar! Edouard pazarları gelmez ki...

Sonra da:

— Siz Poincaré'yi tanır mısınız doktor? diye sormuştu. Ne biçim bir adamdır?

Bizard, Elysée'dekilerle sıkı fıkı olmak şerefini kazanmadığını söyleyerek her zamanki gibi suratsız suratsız çıkmıştı. Boynuna astığı stetoskobu karnına çarpıyordu yürürken.

Aynı gün daha sonra sör Léonide'de onunla konuşmağa gelmişti. O da her zamanki gibi tabiî idi. Fakat dans sanatından ve, Tanrı bağışlasın, çıplak danslardan söz açmıştı nedense.

— Kıllı mıllı kendini göstermek! Hele erkeklerin önünde... diyordu.

Bir hafta önce Légion d'Honneur nişanını almıştı ama hapisane argosundan vazgeçemiyordu konuşurken.

— Ama benim dansım müstehcen değil ki ma sör... Büyü gibi, dua gibi bir şeydir o...

Mata-Hari, sert çarşafın altında döndü. İlâç onu uyuşturmuştu. Korkmuyordu artık. Kızların sakin sakin nefes alışlarını dinledi... İyi bir pazar geçirmişti. Sör Léonide'in merak ettiğini anlayınca hoşuna gitmek için elbisesini aralamış ve:

— Görüyor musunuz ma sör? demişti.

Hemen uyuyacağını anlıyordu. Kafasını olumlu fikirlerle doldurmak istedi ve iyi kalbli rahibenin karşısında dans edişini düşündü. Uyku ile uyanıklık arasında kalmanın hoş bir tarafı vardır. O arada müzik duyar gibi olursunuz. Mata-Hari'nin kulağına da uzaktan müzik sesleri geliyordu' Dudaklarını büzdü hafifçe ve yanında uyuyan kızların duyamıyacağı bir hava mırıldandı. Gülümsüyordu.

★

Albay Semprou:

— Susalım, diye emretti.

Aynı zamanda kıtasına dur işareti veriyordu. Savaşın başından beri bol bol dağıtılan övünçlü propaganda resimlerine benziyorlardı. Altında şöyle bir yazı olabilirdi bu resmin: «Yiğit askerlerimiz, saldırıdan önce komutanlarının emri ile mola veriyorlar!»

Ama burada mola verenler yiğit değildiler.

Hapisanenin yönetim kısmındaki koridorlar subay ve sivillerle tıklım tıklımdı. Öyle gürültü ediyorlardı ki, müdür M.Estachy:

— Bunları susturmağa imkân yok mudur? diye komutan Julien'e sordu. Hem bu kadar adamın burada ne işi var?

Şimdiye kadar böyle durumlarda ancak yirmi kişi gelirdi. Fakat bugün sadece M.Estachy'nin odasında otuz kişi kadar vardı.

Sigara dumanları arasında gevezelik ediyorlar, sörlerin getirdiği sulu kahveyi yudumluyorlardı. Yemekhanenin iki büyük kahveliğini misafirler için hazırladıkları halde sörler, boşalan ibriklere durmadan sıcak su dolduruyorlardı. Erkekler mücadeleye başlamadan kahve içmesini severler. Canlandırır onları.

— Vakit geldi değil mi komutanım?

— Daha beş dakika var müdür bey...

Semprou'nun otoritesi sayesinde, dışarıdaki kalabalık içeri giremiyordu. Albay yetkili olmıyanları kıyasıya geri püskürtmüştü. Şimdi de tenhalaşan ordusuna komuta verir gibi canlı bir hareketle:

— Susunuz... diye daha alçak sesle tekrar ediyordu.

Ne düşman, ne tabya, ne de pusuya düşmek korkusu vardı bu savaşta. Kadınlardan meydana gelmiş garip bir ülkeydi burası. Halı kırpıntıları, pis kokulu örtüler ve zamanla yıpranmış kilimlerden meydana gelmiş bir yerdi sadece...

Yangından sonra taşınmağa hazırlanan bir dükkânda sanırdınız kendinizi. Böylece bu kasvetli savaş meydanında, Harp Divanı başkanı albay Semprou ayaklarının ucuna basarak önden yürümeğe başladı. Arkasından cesur yüzler ve takırdıyan çizmelerle alay geliyordu. Sivillerin ince köseleleri tango yapar gibi kıvrak kıvrak bükülüyor, yüzbaşıların mahmuzları şangırdıyordu.

Gerçekten korkusuz bir alaydı bu. Örtülere rağmen ellerinden geldiği kadar gürültü ederek kuyruk kuyruğa ilerliyorlardı. Yataktan kalkmamak için bir günlük tayınını feda etmeğe hazır olanlar yok değildi. En arkada ihtiyar bir adam vardı. Alay, koridorun ilk örtülerine ayak basarken bu ihtiyar daha merdivenin ucundaydı. Kalabalığın arasından kendine zor belâ yol açarak komutan Julien'e sokulmuş ve titrek bir sesle:

— Komutanım, demişti. Beni bağışlayın. Yukarı çıkacak gücü bulamıyorum kendimde... Benim burada olduğumu söyleyin ona, yalvarırım... yanındayım... Onu son dakikaya kadar bırakmadığımı bilsin...

Fakat subay, topuklarının üstünde hızla dönmüştü. Yüzü, ihtiyarı o anda kurşuna dizdirmek istiyen bir ifade taşıyordu.

— O kadına mesajınızı götürecek değilim, bay Clunet, diye cevap vermişti. Söylemek istediğiniz bir şey varsa, çıkar kendiniz söylersiniz.

Avukat Clunet kararsız kalmıştı biran. Sonra alayın büyük bir kısmı yola düzülünce, kendi de çaresiz peşlerine takılmıştı. Duvarlara çarparak, yalpalıyarak en arkadan yürüyordu... Ayaklarının ucuna basmıyan tek adam oydu.

Alay 12 numaranın önünde toplandı. Rahibelerden biri yere diz

çökmüş, gaz lâmbasının hafif ışığında dua ediyordu. Sör Léonide yılların verdiği bir alışkanlıkla kapıyı gıcırdatmadan açtı.

Subay kahramancasına içeri girdi. Birbirine paralel üç demir karyolada uyuyan şekillere bakarken gözlerini kıstı ve:

— Hangisi? diye sordu.

Sör Léonide:

— Ortadaki, diye cevap verdi.

★

Kadının omuzunu bir el sıkıyordu. Sanki derisinin dayanma derecesini ölçmeğe çalışıyordu bu el.

Gözlerini korka korka açtı. Bir ses ona:

— Zelle, diyordu. Cumhurbaşkanı affı reddetmiş. İnfaz vakti geldi.

Mata-Hari, dirseğine dayanıp doğruldu. İfadesiz bir sesle:

— İmkânsız bu..., dedi. İmkânsız, olamaz böyle şey...

İmkânsız kelimesini tam dokuz kere tekrarladı. Dokuz kere aynı kelime ve aynı ses... Kuramadığınız eski bir saat, boşa dönen bozuk bir anahtar gibi: «İmkânsız» diye tekrarlıyordu boş yere.

Sonra yüzü değişti ansızın. Dudak kenarları kıvrıldı. Gözleri eskisi gibi bakıyordu yeniden. Sesine bile canlılık gelmişti hafiften.

— Hindistan'da bu böyle olmaz ki, dedi.

Eski hikâyeydi gene. Gönül işlerinin düzeni bozulsa veya kumarda kaybetse böyle yapardı. Önce biraz sararır, kendini kaybedecek gibi olur, sonra hemen kendini toplardı. Her zaman herkes için yapardı bunu. Öyle biran gelir ki içinde bir şeyler düğümlenir ve kanı çekiliverirdi. Sonra makina harekete geçer, düğümler çözülürdü. Bütün bir yalan serisi dayanıksız ve kutsal bir düşünce zinciri birleşerek nazik bileğe yüklenir. Kumar salonunda ve kulüpte: «Para da neymiş?» der o zaman. Başındaki tüylü tacı ile kibirli görünüşüne rağmen, ümitsiz bir ilgisizlik içindedir. Ve, sahibinin yerini haincesine belli eden boş yastıkla tek başına kalınca: «Biri gittiyse onu gelir,» diye düşünür. Günahtan korkanların şuursuzluk diye ad taktıkları bu yalan yapıtı bileğin gücüne dayanmaktadır. Elbetteki gerekli tedbir almağı ihmal etmez o arada. Bileğini kendi haline bırakacak değildir tabii. Ama başkaları vardır. Bunların kimi kötüdür, kimi değildir. Kimi bile bile çelme takar kimi de dalgınlıkla bileğini büker.

—Ölüm,Hindistan'da güpe gündüz büyük bir törenle infaz edilir... diye devam etti.

Makina tam olarak düzene girememişti daha. Ufak tefek aksak-

lıklar yapıyordu. Buradakiler o tıkırdıyı duymamalıydılar. Yoksa bir delik bulup dalıverirler ve bileğine kelepçeyi takıverirlerdi.

— Ne de güzel uyuyordum!..... diye konuştu yeniden. Beni bir daha böyle uyandırırsanız sizleri hiç affetmem... Güneş doğmadan adam öldürmek hangi geleneğe dayanıyor? Ötede, kadınlar güneşten korunmak için siyah bir tüle bürünürler, erkekler ise başlarına yaseminden bir çelenk takarlar.

İfadesiz yüzlü bir sürü adamı gözden geçiriyordu birer birer. Her birinin başında yaseminden bir çelenk arıyordu sanki. Gözleri Bizard'a takıldı biran. Çünkü asık yüzüne rağmen Bizard insanı arkadan vuracak adam değildi.

Doktor her zamanki tabii sesi ile:

— Bir kordiyal ister misiniz? diye sordu.

— Biraz rom ile şekerli suyu tercih ederim doktor.

Gerçi kordiyal ile yasemin arasında bir benzerlik yoktu ama gene de bu soru genç kadının doktora minnetle bakmasına sebep olmuştu.

Bizard, meslekdaşına döndü ve:

— Bu işle siz meşgul olur musunuz Bralez! dedi.

Genç doktor kapıdan çıktı. Biraz sonra bir sürahi şekerli su ile bir şişe rom getiriyordu. Odaya girdiği zaman Mata-Hari hâlâ Hindistan'dan bahsediyordu.

— Teşekkür ederim doktor...

Genç kadın bu içkiden bir bardak dolusu içti. Odadakiler hâlâ bekliyorlardı. Onu yakından tanısalardı kendi kişiliğini yeniden bulduğunu anlarlardı. Makineler arka arkaya harekete geçerek, yüzünde sert ve öfkeli bir ifade meydana getirmişlerdi.

Mata-Hari:

— Galiba giyinmeliyim artık, dedi.

Gömleğini çıkarır gibi yaptı. Kendi iç çamaşırlarından biriydi bu gömlek de. Neticede hapisane çamaşırlarından hiç birini giymemeği idareye kabul ettirmişti onlara... Hatırı sayılır bir başarıydı bu da...

Kadın:

— Arkanızı dönün, demedi. Buz gibi bakışları meydan okuyordu karşısındakilere. Plazza-Athénée'de de polislere aynı oyunu oynamıştı. İpek kumaşı yukarı doğru çıkıyor, bacaklarını, kalçalarını meydana koyuyordu... sonra karnı belirdi...

Sör Leonide:

— Zelle! diye haykırdı.

— Ne var ma sör? Utanç numarası yapmanın sırası mı şimdi? Garip bir mücadele başlamıştı aralarında. Birbirlerine gözleriy-

le meydan okuyorlardı. Yaşlı rahibe yatak çarşafını çekip, kadını örttü.

Mata-Hari:

— Hadi canım! Gülünç olmayın, diye çıkıştı. Ama nedense ansızın yumuşayıverdi. Sakin sakin gömleğini indirirken bir yandan gülümsüyordu:

— Tamam, ma sör, buldum, dedi. Bu sabah siz beni giydireceksiniz... Biliyor musunuz, tiyatrolarda da böyledir. Artist sahneye çıkmadan önce sevdiği bir kadın tarafından giydirilir, makiyaj yapılır...

12 numaralı hücrede pek az kimse kalmıştı. Kadın kabaca gömleğini kaldırmağa başlayınca pek çoğu dışarı çıkmayı uygun bulmuştu.

— Anlaştık değil mi ma sör? Hadi elbisemi hazırlayın... Ah! Redingotumla bağlı siyah ayakkabılarımı da istiyorum... Çok şık olmalıyım bu gün...

Bundan sonra kumaş hışırtıları, pudra ve lavanta kokuları yayıldı odaya... Tiyatronun göbeğindeki havaya bürünüvermişti burası.

Tuvalet uzun sürüyordu. Ordu koridorlarda sabırsızlanıyordu.

Sör Leonide neden yerlere diz çöküp mahkûmun ayakkabısını bağlıyordu? Çabuk olsun diye mi? Bu da manasızdı çünkü eğilmek inletiyordu kadıncağızı. Biraz önce halılar yayılırken de eğilmemişti.

— Beceremiyorsunuz ma sör! Ayakkabınızın bu şekil bağları olmadığı nasıl da belli ..

Arkasından:

— Zararı yok ma sör, diye ekledi. İsterseniz şimdi rahibi çağırın...

Sör Léonide, zorlukla yerinden doğrulurken:

— Rahip Darboux'yu mu? diye sordu.

Belki de bu önemli dakikada mahkûmun bir katolik papazı istiyeceğini umuyordu için için. Belki de ayakkabıları bu yüzden bağlamak istemişti...

Fakat rahibenin aldığı cevap umduğu gibi çıkmadı.

— Elbette ma sör. Protestan papazlarının içinde ondan başka tanıdığınız var mı?

Saint-Lazare'da brahman dininden bir rahibin bulunmayışı ne yazıktı! Son duasını bir Hint tapınağında yapmayı ne kadar isterdi.

Mata-Hari, daha ciddi bir tavırla:

— Evet, dedi. Papaz Darboux'yu çağırtınız lûtfen.

Din konusunda bir süre konuştuktan sonra pasımsı bir tad kalmıştı ağzında o kadar. Ondan sonra bir dansöz edasıyla kalça

kırarak ayağa kalktı. Gece lâmbası esmer tenini büsbütün koyulaştırıyordu. Genç kadın yüzüne yeşil yeşil gölgeler yayan bu ışıktan nefret ederdi...

— Emrinizdeyim baylar! dedi.

Durum düzeliyordu git gide. Hem de çok düzeliyordu. Redingotunu giydiren rahibe yeteri kadar heyecan gösteriyor ve sonuna kadar sadık kalacağa benziyordu. Ha sahi! Redingotu Creed'in bir eseriydi. Fransa imparatorlarından biri, Louis-Philippe'in terzisini savdıktan sonra saray kadınlarını süslemesi için bu İngiliz terzisini tutmuştu.

— Hava güzel mi dışarda?

— Serin ama güzel.

— O halde geniş kenarlı bir şapka verin bana.

Bu durumda başkaları ya sigara ya da içki isterdi. Ama Mata-Hari, sadece gönlünün ve vaad edilen güzel havanın rengine uyacak bir şapka seçmekle yetiniyordu.

Aynanın önünde şapkasını giydi. Ne kadar da genişti. Sör Leonide'in tuttuğu ayna onu bütünüyle gösteremiyordu bile. Şapka da Ronsin'in bir eseriydi.

— Emrinizdeyim... diye tekrarladı.

Alay dışarda bekliyordu. Karmakarışık duruyorlardı. Kimi ileri hatta kadar sokulmuş, düşmanın çıplak kollarını kaldırarak siyah saçlarını toplarken seyretmişti. Kadının koltuk altındaki tehlikeli kılları gözlerinden kaçmamıştı. Sonradan bu manzarayı kafalarında geliştirecekler ve canları pahasına bile olsa üzerinde birtakım hayaller kuracaklardı.

Kadından korkanlar da olmuştu bu arada. Hiç bir şey görememişlerdi onlar. Sadece hücrede mahkûm ile beraber kalan iki kızın delicesine bir telâşla dışarı fırladıklarına şahit olmuşlardı o kadar.

Bir süre sonra herşeyi gören subaylardan biri kadının yanına yaklaştı. Adamın omuzları bir anda pudradan bembeyaz oluverdi. Nezaketle:

— Söyliyeceğiniz bir şey var mı? diye sordu.

Bir yandan da omuzlarını temizliyordu. Barut tozu değildi bu. Pudraydı sadece. «Doğu akşamı» denen bir renkteydi.

Mata-Hari:

— Hiç yok! diye cevap verdi. Zaten olsaydı da kendime saklardım merak etmeyin.

Koridora çıkmağa hazırlanırken adlî tıptan bir doktorla karşılaştı. Avukat Clunet de soluk soluğa onun arkasından geliyordu. Dr Socquet:

— Mata-Hari, dedi. Hamile misiniz?

Genç kadın şaşırdı. Ömründe kimse ona böyle bir şey sormamıştı. Oldukça bayağı bir soruydu bu. Hem de en önemli rolünü oynıyacağı bir sırada soruyorlardı bunu. Bir artist, vücudunu böyle bir tohumla kabalaştıramazdı. Geniş kenarlı şapkasını sallıyarak:

— Hayır efendim, diye cevap verdi.

— Pekalâ. Şu halde...

Mata-Hari ancak o zaman Clunet'yi farketti. Yaşlı avukat, doktorun arkasından bir takım anlaşılmaz hareketler yapıyordu. Kadın büsbütün şaşırdı. Ne demek istiyordu? Ünlü bir şarkıcı, en güzel ariyasını mükemmel bir şekilde söylerken kulislerden küçük bir memurun veya makinistlerin telâşlı hareketleri karşısında hissedeceği tepkiyi duyuyordu.

O anda ünlü şarkıcı elbisesinin yırtıldığını veya dekorlardan birinin tutuştuğunu tahmin ederdi her halde. Mata-Hari'nin bakışları da ayakkabılarından redingotuna kadar gidip geldi. Geniş kenarlı şapkası kuşkulu bir yüzü gölgeliyordu. Fakat Clunent, ölüme atılan bir piyade eri gibi kadının yanına yaklaştı ve:

— Marguerite, dedi. Çekinmeden gerçeği söyliyebilirsiniz... 27 inci maddede bir kayıt vardır. İnfaz kararı bir tek şekilde ortadan kalkar o da...

Yaşlı adamın elleri titriyor, bakışları ile bir şeyler anlatmağa çalışıyordu.

— Yani talik edilebilir... tabii şayet...

Mata-Hari adamcağızı gülünç buluyordu. Bu saçma bahaneyi kesin olarak reddetti. Cesaretinden yapmıyordu bunu. Hayır. Ama bu en güzel rolünü kimsenin bozmağa hakkı yoktu.

— Edouard, rica ederim! dedi. Olmıyacak şey bu...

Sonra kendi kendine gülerek koridora çıktı. Ayaklarının altındaki kumaş parçaları şark halıları oluvermişlerdi. Artık Saint-Lazare'da değil de Bağdat'ta idiler sanki.

Hapishanede birkaç macera daha geçti başından. Meselâ, bezik amatörü domates suratlı gardiyan da alçaklık ederek rolünü bozmağa kalktı. Sanki pek lâzımmış gibi kendini göstermek için gelip kadının kolunu yakalayıverdi. Yoksa duvarların ardında kalıp bir şey göremediği için mi üzülmüştü? Mata-Hari deli oldu bu hareket karşısında.

— Dokunmayın bana! dedi kızgın kızgın. Bu ne küstahlık!

Gene boyun eğen gardiyan oldu bu arada.

Böylece birinci katı geçerek merdivenlerden indiler. Alayı yöneten Mata-Hari'ydi sanki. Sonra giriş kapısı açıldı önünde. Nöbet-

çiler zaman zaman Rotterdam fahişeleri gibi ikram edilen bir kadeh içkinin önünde alık alık oturan adamlardı.

Mata-Hari işte o zaman dışardaki kalabalığı farketti. İçten gelen bir heyecanla:

— Oh ne kalabalık! diye haykırdı. Ne umulmadık bir başarı!

★

Oradan on kilometre ötede, Vincennes'de birkaç kişi daha toplanıyordu. Geniş bir saldırma hareketiydi sanki. Keşif kolu 12 numaralı hücreye girerken, bu tarafta da geri hatlar savaşa hazırlanıyordu.

Emir pazar günü verilmişti. Rosny-sous-Bois kalesinde, genç subay telefonu kaparken, Zuvaf askerlerine:

— Yarın sabah altı on beşte... demişti.

— Kimmiş?

— Bilmem. Ama önemli biri olsa gerek, çünkü komutan: «Emin adamlar seçin.» dedi.

26 ncı avcı taburu ile 4 üncü zuvaflar burada birleşmişti. Daha sonra merkezden gelen habere göre, altı zuvaf ve altı avcı çağırılıyordu. Her sınıftan iki çavuş, iki onbaşı, iki de er olacaktı.

Aynı soruyu herkes birbirine tekrarlıyordu kalede:

— Bu seferki kim acaba?

— Hiç bilmiyorum.

— Sakın Mata-Hari olmasın?

O dâvayı gazetelerden takip etmiyen kalmamıştı. Zuvaf çavuşlarından biri: «Karı kısmına silâh çekmem ben,» diye direniyordu.

— Bugünlerde eğlenceye doyamıyoruz çocuklar, diyordu bir başkası. Durmadan hediye yağdırıyorlar bize.

Tartışmalar da oluyordu bu arada. On dokuz kişi kurşuna dizen bir avcı çavuşu, düşmanın cinsiyeti olmadığını iddia ediyordu soğukkanlılıkla. Madem casusluk etmişti o halde kadın sayılmazdı...

— Hele nisan saldırısını Almanlara satan bu ahlâksız karı...

— Biz de biliyoruz ama prensip meselesi işte!

Çoğu da pazar günü izinlerin kaldırılmasına kızmıştı. Hepsi az çok ilk safta dövüşmüşlerdi. İçlerinde sakatlananlar da vardı. Şimdi de depo kıtasına çekilmiş olmayı hakettikleri bir tatil olarak kabul ediyorlardı.

— Sivillere ateş et dur! Ne tatil ne tatil! diye söyleniyordu birisi.

Zuvaf çavuşu öfkesini yenemiyordu bir türlü:

— Elinizdeki bu külüstür silâhlar ne iş görür? Barutumuz da

en kötü cinsinden üstelik... Tüfeğimin ateş almıyacağına bahse girerim çocuklar.

Kimse bahse girmedi. Gerçekten de tüfekler pek eskiydiler. Öğleden sonra arkadaşları ormanda sırtüstü yatarak yaprakların hışırtısını dinlerken, bunlar silâhlarını parlatmışlardı... Ötede safları düzenliyorlardı.

Bu saflar, Vincennes'in dragon süvarilerinden, topçulardan ve Paris garnizonunun bir savunma alayından meydana geliyordu.

O kadar ki, keşif kolu görevini tamamlayıp Saint - Lazare hapishanesinden çıkarken, Vincennes'in güney batısında ordu savaşa hazırlanıyordu. Sabahın ayazında emirler karışıyor, hatlar meydana geliyordu. Soğuktan burunlar kızarıyor, parmaklar oğuşuyordu. Ağızlardan çıkan dumanlar etrafa yayılıyor, sivillerin hayranlığını kazanmak istercesine silâhlar şakırdıyordu. Subaylar da ısınmak için yerlerinde tepiniyorlardı. İçlerinden biri saatini çıkarıp baktı:

— Hah! Arabanın sesini işitiyorum...

— Saatlerini hiç şaşmazlar zaten.

Bu yanda melon şapkalar, ipek veya yün kaşkollar, gözlükler, hattâ bir çift tiyatro dürbünü bile vardı. Sıcak bir kahve ile çörek hasreti çekenler de yok değildi. İnce köseleli ayakkabılar bu kana susamış toprağı çiğniyordu durmadan. Yıllar sonra bu geniş yerler gençlere futbol alanı olacaktı.

— Ha! Meğerse yük arabasıymış...

Yük arabası telâşsızca ilerliyordu. Zamanı gelince kalkmağa hazır, yerine yerleşti. İki kişi indi içinden.

Herkes yerli yerindeydi şimdi. Tıpkı operetin sonunda baş artistin gelmesini bekliyen ikinci rollerdeki artistlere, figüranlara benziyorlardı. Sabahın bu ayazında sıralanan Fransız askerlerinin birer figürandan farkı yoktu şu anda.

— Ha, bu sefer tamam. Araba geliyor.

Gerçekten de gelen oydu bu sefer. Eğri büğrü yolda zıplıya sıçraya ilerliyerek baş artistle maiyetini getiriyordu.

Geniş kenarlı şapka arabanın oldukça önemli bir kısmını kaplıyordu. Yanında sör Leonide, rahip ve iki jandarma vardı.

Ses çıkarmıyordu jandarmalar. Paris'ten Vincennes'e kadar önlerine serilen manzaraya dalmışlardı. Sör Leonide, Mata-Hari'nin elini avucunda tutuyordu. O da konuşmuyordu. Rahip ise söyliyecek bir şeyler arıyor, bulamıyordu.

Yanlarında oturan bu şık ve zarif kadının artık onlara ait olmadığını hissediyorlardı. Onu askeri otoriteye teslim ettiklerinden beri kaybettiklerini biliyorlardı. Mahkûmlarını çaldırmışlardı âdeta. Mata-Hari kalem odasında acele acele bir kaç mektup yazarken ge-

ne az çok onlara aitti. Ama şimdi... Mektupların birini Robert de Margerie'ye, ötekini yüzbaşı Maslov'a, üçüncüsünü de kızı Jeanne-Louise'e yazmıştı.

Genç kadın bunların sansürden geçeceğini bildiği için hepsini kısa kesmişti.

— Mektupları tahlile göndermenize lüzum yok, demişti. Görüyorsunuz ya adî mürekkeple yazdım!

Maslov'un mektubunda aşk, Margerie'ninkinde minnet, kızınınkinde ise bağışlama kelimeleri göze çarpıyordu.

Mata-Hari zarfların üzerini de yazdıktan sonra mektupları içlerine yerleştirmiş ve kapamadan M. Estachy'ye uzatmıştı:

— Buyurun, demişti gülümseyerek. Ama çok rica ederim adresleri karıştırmasınlar. Pek parlak olur yoksa!

★

Saat altıyı yedi geçiyordu. Mata-Hari arabadan inerken muazzam bir kalabalıkla karşılaştı.

Bu yolculuk kötü bir etki bırakmıştı üzerinde. Hapishaneden çıkınca, onu hayranlarından kaçırırcasına uzaklaştırmalarını hiç beğenmemişti. Yoksa onu gizlice mi kurşuna dizeceklerdi? En önemli rolünü rahip Darboux'nun, elini bir türlü bırakmayan sör Leonide'in ve bu üç jandarmanın önünde mi oynıyacaktı?

Ümitsizce:

— Kimseleri göremez oldum... dedi.

Arabanın perdelerini indirmişlerdi. O kadar ki arkadan onları izliyen arabaları bile göremiyordu. Oysa bir sürü meraklı, içler acısı bir avukat ve mahkûmu teslim etmekle görevli bir albay geliyordu peşlerinden.

Sör Leonide'in durmadan elini sıkması da Mata-Hari'yi teselli etmiyordu. Bu şekilde davranmasını da anlıyamıyordu bir türlü. Yoksa rahibe, son dakikada onun kötü bir şaka yapmasını mı önlemeğe çalışıyordu? Ne gibi bir şaka yapabilirdi ki? Jandarmaları yararak, belki de bacağını kırma pahasına arabadan mı atlardı?

İki kere üstüste:

— Ah! Şu Fransızlar! diye söylendi.

Bunu, çevresindekilerin tahmin ettiği gibi cellâtlarından nefret ettiği için söylememişti. Yo hayır! Sadece insanların ne kadar aşağılık olabileceğini düşünmüştü o kadar. Bir yüzbaşı Ladoux'nun anlaşılmaz nüktesine («AF 44... öğrenci şakası...»), bir Danvignes'nin kaçamaklı tavırlarına, gururunu yavaş yavaş kıran şu sallantılı ara-

baya akıl erdiremiyordu bir türlü. Rahip Ladoux nihayet bir fırsat geçirmişti eline:

— Tanrının huzuruna çıkmadan içinizde biriken kinleri atmalısınız demişti.

Sör Leonide elinin baskısını arttırarak:

— Kimseye karşı kin beslememelisiniz artık, diye kesip atmıştı.

Artık kadının canını sıkmağa başlamışlardı bunlar da.

Mata-Hari işte bu sıkıcı yolculuktan sonra kalabalıkla karşılaşınca sevincinden ne yapacağını şaşırdı. Onu borazan sesleri karşılıyordu. Memnundu. Rahatlamıştı. Bu töreni kendisi için hazırlamışlardı. Geniş kenarlı şapkasının altından çevresine bir göz gezdirdi. Erler, subaylar, arkada ağaçlar... Ne de çok ağaç vardı!

— Size yardım edeyim ma sör, dedi kibarca.

Rahibe bir türlü arabadan inemiyordu. Jandarmalar da kadıncağızın elinden tutmağı akıl edememişlerdi.

Rahibe yere basınca Mata-Hari koluna girdi. Seyircilerin üzerinde iyi bir etki bırakmak istiyordu. Ağır ağır yürümeğe başladılar. Fakat genç kadın yaptığı hareketten pişmanlık duyuvermişti ansızın. Bu ihtiyarcığı koluna ne diye takmıştı sanki? Saint-Lazare'da otuz yıl yürüye yürüye kendi de ayakkabıları da çimenleri yadırgamışa benziyorlardı.

Sör Leonide koluna asılmış dua ediyordu yüksek sesle:

— Ey ulu Tanrım...

Mata-Hari durdu. Jandarmalar da durdular. Genç kadın rahibenin kolundan çıkarak:

— Ma sör, dedi. Burada öpüşelim ve ayrılalım rica ederim...

Delilikti belki. Ama ne pahasına olursa olsun bu ağırlıktan kurtulmalıydı.

— Bakın! Şu sağ tarafta durun, diye devam etti. Ha şöyle! Hep sizden tarafa bakacağıma söz veriyorum... Allahaısmarladık.

Yoluna devam etti. Telâşsız, artistcesine direğin önünde duran jandarmalara doğru yürüdü. Usulünce kollarını bağlattı. Jandarmalar bağları sıkmağa cesaret edemediler. Mata-Hari istese, kaslarını gererek onları kolayca çözebilirdi...

Genç bir avcı eri gözlerini bağlamak için yaklaşınca:

— İstemem! diye reddetti.

Genç asker ısrar etmedi. Kimse ısrar etmiyordu zaten. Kendi ölümünü gözleriyle görmek istiyorsa kimse karışamazdı. İpler elbisesini bozmuştu hafiften. Şıklığına zarar gelmesin diye kıvrımları düzeltti telâşla. Genç avcı eri ortadan kayboluvermişti nasıl olduysa. Bu sefer de bir subay ona doğru geliyordu.

Teğmendi bu. Gözlerini kadından kaçırmıya çalışıyordu. Ona

çelme takacak, arkadan vuracak tiplerden olmadığı belliydi. Son dakikasına kadar yakışıklı bir subayı bulunacaktı Mata-Hari'nin...

Genç adam kararı okumağa başladı. Sesi heyecanlıydı. Söylediklerinin çoğu anlaşılmıyordu.

— ... **Yabancı kuvvetlerle işbirliği etmekten... düşman ileri gelenleri... oybirliği ile...**

Soğuk rüzgâr kelimelerin pek çoğunu subayların tarafına atıyordu. Uzaktakiler bir şey duymuyorlardı her halde. Mata-Hari de ancak tek tük birkaç kelime seçebiliyordu. Üst tarafını dallarda ötüşen kuşların cıvıltısı bastırıyordu.

— ... **Ölüm cezası... kurşuna dizilme...**

Mata-Hari daha boylu görünmek için direğe iyice yaslanmıştı. Paris'ten on kilometre kadar ötede, heyecanlı bir kalabalığın ortasında efsanedeki Zevk tanrıçasını canlandırdığının farkında değildi. Beline dolanan kemer çözülmüştü.

Subay sustu. Söyliyeceğini söylemişti artık.

Mata - Hari:

— Teşekkür ederim, dedi.

Altıyı on beş geçiyordu. Bileği bükülmemişti hâlâ. Aksine, onu yıllardan beri böylesine sağlam hissetmemişti. Belki de en güzel oyununu veriyordu şu anda. Herkes onun ne büyük bir sanatçı olduğunu anlıyacaktı nihayet. Dimdikti. Gerilmişti âdeta. Tahta direkle tek vücut gibiydiler. Onu oyluklarının, yanyana duran bacaklarının arasında duyuyordu. Bir âşık gibi yapışmıştı kadına. Acaba İsadora Duncan gibi bir kadın bu durumda...

Subay adayı kılıcını kaldırdı. Mata-Hari gülümsedi genç adama. Sonra da bir öpücük gönderdi. Son öpücüğüydü bu.

Yaylım ateşi etrafı sardı birden. Pırıl pırıl yanan tüfek namluları, bu yüzler, ağaçlar her şey kendisini çevreleyen bir aynaydı sanki. Mata-Hari, bir gün Linden lokantasında her yönden insanı yansıtan aynaları hatırladı. Bunlar da ona benziyorlardı işte.

Vücudu yere yıkıldı. Ayak bileği hiç bükülmiyecekti artık. Topraklar çenesine doldu. Gözlerinin önünde bir gölge belirdi. Bir silâh daha patladı ansızın. Tek başına ve güçlü bir silâhtı bu. Ta şakağının yanında gürledi ve yankısı sonsuzluğa kadar uzadı.

Acaba yük arabasının yaklaştığını işitiyor muydu? İki asker indi içinden ve çam ağacından yapılmış bir tabut çıkardılar.

Dr. Bizard, yere baygın düşen genç bir eri kaldırmağa koştu. Borazan sesiyle alay harekete geçti. Bir zuvaf çavuşu kısık sesle:

— Size söylemedim mi? dedi. Tüfeğim ateş almadı işte. Adam sen de, ha bir eksik ha bir fazla...

Bralez kararlı adımlarla yük arabasına doğru gidiyordu. Sonra adımları karıştı birden:

— Onu nereye gömecekler? diye sordu.

— Talibi çıkmadı. Fakültenin malı olacak.

Doktor başını salladı. Bu vücut, bu et yığını, yıllar boyu dünyaya zevk verdikten sonra şimdi de tıbbiyelilere yarıyacaktı demek. Yirmi, hattâ belki elli yıl sonra kemikleri hâlâ elden ele dolaşacaktı. Daha ötede avukat Clunet ile sör Leonide yanyana duruyorlardı.

— Ne hazin, diye avukat mırıldandı. Çiçek kadar güzel ve tazeydi... Böyle bir kadın... en olgun çağında...

— Hiç de fena bir kadın değildi, diye rahibe ekledi.

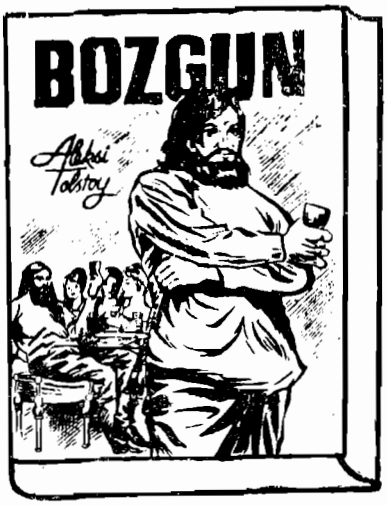
Saray terzisi Creed'in eseri redingot kana bulanmıştı. Jandarmalar cesedi kaldırırken Ronsin'in geniş kenarlı şapkası simsiyah saçlardan kurtulup yere düştü.

Rahip Barboux yavaş sesle:

— Korkarım ki aslında o kendinden başka kimseyi sevmezdi, dedi.

SON

Yazan: Aleksi TOLSTOY

Bu roman yayınlanır yayınlanmaz bütün batı dillerine çevrilmiştir. Eserde eski Rus romanlarındaki uzun tahlillerden ziyade, büyük bir hareket vardır.

«Bozgun» da roman kahramanını zaman zaman Petersburg'da, Moskova'da, Odesa'da ve İstanbul'da göreceğiz. İstanbul'da geçen Rusların mütareke yıllarındaki hayatına ait bölüm ise özellikle Türk okuyucularını derinden ilgilendirecek niteliktedir. **Lüks ciltli F: 10 L.**

---

14 DİLE ÇEVRİLEN ŞAHESER

ÇÖPLÜK

Bu eser, CAROLİNA **MARİA DE JESUS'ü sefalet uçurumundan şöhretin zirvesine çıkardı.**

Ciltli Fiatı: 10 Lira

UTANÇ VERİCİ BİR ESER

DEDİLER Kİ:

«Madame Bovary» ve «Kötülük Çiçekleri» adlı eserler nasıl lânetlenmiş ve yasak edilmişse, «Mezarlarınıza Tüküreceğim» de aynı muameleyi görmelidir.

Yazan: BORİS VİAN

Lüks Ciltli, nefis şömiz içinde,
Fiatı: 10 Lira

Yazan: Liane de Facci

Bu romanda, delikanlı ile güzel kontesin gelişen bağıntılarını, Lorenzo'nun annesinin ezici baskısından kurtulmak için giriştiği mücadeleyi, Clandi ile karşılaşmasını ve sonunda çevresinin görüşünü yıkarak kendini bütünü ile amacına terkedişini göreceğiz.

Lüks ciltli, fiatı: 10 Lira

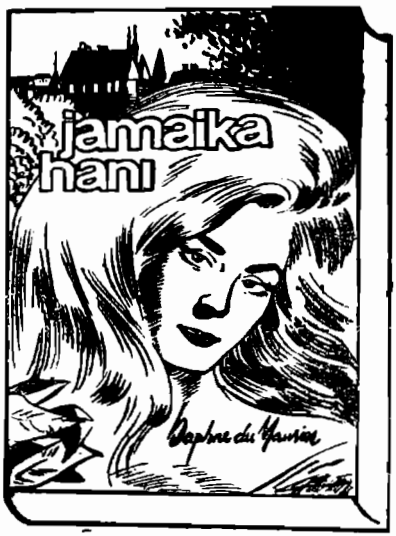
Bir balo gecesi, küçücük bir kutunun içinden çıkan dört beyaz tüy, üç kişinin kaderini değiştirecekti.

Yazan: A. E. W. MASON

Bu kitap, kar gibi beyaz dört küçük tüy sebebiyle nişanlısını, şerefini ve mevkiini kaybeden genç teğmenin macera dolu hayatının romanıdır.

Lüks ciltli. Fiatı: 10 Lira

Yazan: Daphe du Maurier

JAMAİKA HANI yayınlandığı zaman en büyük eleştirmenler «Korkunç derecede ilgi çekici bir kitap, okuyucunun elinden bırakamıyacağı bir şaheser» demekten kendilerini alamamışlardı.

Lüks ciltli, fiatı: 10 Lira

UMUTSUZLAR: Yazan: **Hakkı Özkan**

Bu roman, gerçekçi açıdan ele alınmış umutsuz insanların dramıdır.

«UMUTSUZLAR» ı severek, beğenerek okuyacağınıza eminiz. **Fiatı: 4 Lira**

PAPRİKA Yazan: Erich Von Stroheim

Çingene çergisinden prensesliğe yükselen bir çingene kızı ile, aşkı için büyük fedakârlıklar yapan yakışıklı bir çingene delikanlısının sergüzeştlerle dolu hayatı.

Lüks ciltli. Fiatı: 12,5 Lira

ARZUNUN ESİRİ Yazan: Christiane Rochefort

Christiane Rochefort'un bu eseri hayattan alınmış gerçekçi bir konudur. Alkolik bir adamın aşk başarılarından çok, alçalmasını gözönünde tutmaktadır. **Lüks ciltli. Fiatı 10 Lira**

Michelangelo'nun hayatı **ŞAHANE AZAP** Yazan: **Marcel Brion**
Sanat tarihinin ünlü kişilerinden Michelangelo'nun hayatını anlatan bu eser, kudretli heykeltraşın doğumundan başlayıp ölümüne kadar sürmektedir.

Lüks ciltli. Fiatı: 12,5 Lira

MADDALENA Yazan: **Pamela Hill**

Genç yazar, yarı vahşi bir Avrupa'nın zulmünü örten saltanat ve debdebeyi, o devrin hareketli ve macera dolu günlerini bize çok renkli ve canlı bir kalemle sunmuştur. Macera ve aşk dolu bu eşsiz tarihî roman okuyuculara unutulmaz saatler yaşatacaktır. **Lüks ciltli. Fiatı: 12,5 Lira**

Dünya
Romanları
Dizisinden
En güzellerini
Nil yayınevi
Sunar.

